This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/

Dette er en digital utgave av en bok som i generasjoner har vært oppbevart i bibliotekshyller før den omhyggelig ble skannet av Google som del av et prosjekt for å gjøre verdens bøker tilgjengelige på nettet.

Den har levd så lenge at opphavretten er utløpt, og boken kan legges ut på offentlig domene. En offentlig domene-bok er en bok som aldri har vært underlagt opphavsrett eller hvis juridiske opphavrettigheter har utløpt. Det kan variere fra land til land om en bok finnes på det offentlige domenet. Offentlig domene-bøker er vår port til fortiden, med et vell av historie, kultur og kunnskap som ofte er vanskelig å finne fram til.

Merker, notater og andre anmerkninger i margen som finnes i det originale eksemplaret, vises også i denne filen - en påminnelse om bokens lange ferd fra utgiver til bibiliotek, og til den ender hos deg.

Retningslinjer for bruk

Google er stolt over å kunne digitalisere offentlig domene-materiale sammen med biblioteker, og gjøre det bredt tilgjengelig. Offentlig domene-bøker tilhører offentligheten, og vi er simpelthen deres "oppsynsmenn". Dette arbeidet er imidlertid kostbart, så for å kunne opprettholde denne tjenesten, har vi tatt noen forholdsregler for å hindre misbruk av kommersielle aktører, inkludert innføring av tekniske restriksjoner på automatiske søk.

Vi ber deg også om følgende:

- Bruk bare filene til ikke-kommersielle formål
  Google Book Search er designet for bruk av enkeltpersoner, og vi ber deg om å bruke disse filene til personlige, ikke-kommersielle formål.
- Ikke bruk automatiske søk
  Ikke send automatiske søk av noe slag til Googles system. Ta kontakt med oss hvis du driver forskning innen maskinoversettelse, optisk tegngjenkjenning eller andre områder der tilgang til store mengder tekst kan være nyttig. Vi er positive til bruk av offentlig domene-materiale til slike formål, og kan være til hjelp.
- Behold henvisning
  Google-"vannmerket" som du finner i hver fil, er viktig for å informere brukere om dette prosjektet og hjelpe dem med å finne også annet materiale via Google Book Search. Vennligst ikke fjern.
- Hold deg innenfor loven
  Uansett hvordan du bruker materialet, husk at du er ansvarlig for at du opptrer innenfor loven. Du kan ikke trekke den slutningen at vår vurdering av en bok som tilhørende det offentlige domene for brukere i USA, impliserer at boken også er offentlig tilgjengelig for brukere i andre land. Det varierer fra land til land om boken fremdeles er underlagt opphavrett, og vi kan ikke gi veiledning knyttet til om en bestemt anvendelse av en bestemt bok, er tillatt. Trekk derfor ikke den slutningen at en bok som dukker opp på Google Book Search kan brukes på hvilken som helst måte, hvor som helst i verden. Erstatningsansvaret ved brudd på opphavsrettigheter kan bli ganske stort.

Om Google Book Search

Googles mål er å organisere informasjonen i verden og gjøre den universelt tilgjengelig og utnyttbar. Google Book Search hjelper leserne med å oppdage verdens bøker samtidig som vi hjelper forfattere og utgivere med å nå frem til nytt publikum. Du kan søke gjennom hele teksten i denne boken på http://books.google.com/

Library
of the
University of Wisconsin

A
158

Naturskildringer

og

Optegnelser

fra mit Jæger- og Reiseliv.

Af

J. B. Barth.

Kristiania.

Forlagt af Alb. Cammermeyer.

1877.

DET MALLINGSKE BOGTRYKKERI.

A
158
65676 i

Forord.

Den velvillige Bedømmelse, der er bleven mine foregaaende Skildringer af norske Naturforholde til Del, lader mig haabe, at den Fortsættelse eller Fuldstændiggjørelse af disse Skildringer, der ogsaa udgjør Hovedindholdet — eller hvad Forf. selv har anseet for det Væsentligste — af nærværende Skrift, maa finde en lignende gunstig Modtagelse hos det jagt- og naturelskende Publikum. Mindre tør jeg derimod gjøre Regning paa, at dette ogsaa vil blive Tilfældet med alle de smaa Jagtbegivenheder, hvilke det har interesseret mig paa denne Maade eller i Forbindelse med de betræffende Naturskildringer at bevare for min Erindring. Jeg kunde derfor nok ønske at dele Bogens Indhold med den ærede Læser, saaledes at jeg beholder for min egen private Fornøjelse de nævnte smaa Jagtbegivenheder (navnlig i Stykkerne om Jæderen, »fra mine Harejagter« og fra Hadseløen), der vel ikke kunne have nogen synderlig Interesse for andre end Forfatteren selv, medens jeg nok troer at kunne byde Læseren det Øvrige.

I Forhold til mine tidligere udkomne tvende Smaaskrifter: »Den norske Natur skildret i Billeder fra Jagtlivet,« og »Optegnelser fra mit Jægerliv,« danner det her foreliggende Skrift en tredie Række. Forøvrigt indeholdes lignende Skildringer ogsaa i mine »Erfaringer fra Jagten paa det mindre Vildt i Norge«, navnlig i Afhandlingerne om begge Rypearter, samt i Stykket »Norges Kyststrækning og dets Dyreliv« i P. A.

Jensens Læsebog. — Og hermed mener jeg nu at have leveret en nogenlunde gjennemført eller fuldstændig Beskrivelse af Norges Natur, forsaavidt alle de Dele af samme angaar, der udmærke sig ved en særegen zoologisk, fornemmelig jagtzoologisk, Karakter med de til denne svarende eller dermed nærmest i Forbindelse staaende og Landskabets Physiognomi i det Hele taget bestemmende eiendommelige Vegetationsforholde.

Som i Fortalen til »den norske Natur« bemærket, skylde disse Skildringer og Optegnelser deres Tilblivelse alene en Trang hos Forfatteren til paa denne Maade at udtale sig om Alt, hvad der i nogen særdeles Grad har vakt min Interesse, eller at give det et mig selv tilfredsstiilende sprogligt Udtryk. Skulde jeg derved tillige for nogen Del have bidraget til ogsaa hos Andre at vække en lignende eller en forhøjet Interesse for en saadan mere i det Enkelte gaaende, og saaledes nydelsesrigere Naturbetragtning, vilde det selvfølgelig være mig saameget desto kjærere. —

Af Bogens Indhold har enkelte Ting tidligere været trykt, nemlig: »John Gjendin« i svenska jägerforbundets nya Tidsskrift» og i norsk Jæger- og Fiskerforenings »Meddelelser,« — »de to Bondejægere« og »Røverbanden paa Tyvaaskampen«. I nogle af Smaastykkerne fra Hadseløen, i Turistforeningens Aarbog, samt nogle Sider af »Turitstskitser fra Finmarken« og af »en Sneppejagttour til Jæderen« i »svenska jägerforbundets Tidsskrift«.

Lillehammer, i November 1877.

Forfatteren.

Indhold.

		Side.
1.	Turistskitszer fra en Fortrejse i det Indre af Finmarken	1.
2.	Flyerne og min første Renjagt	63.
3.	En Sneppejagttour til Jæderen Sommeren 1875 . .	99.
4.	Et Minde fra Tranø Præstegaard	212.
5.	De to Bondejægere	230.
6.	Tilfjelds i September	242.
7.	Til Erindring om mine Harejagter	295.
8.	Endnu nogle smaa Minder fra Hadseløen	319.
9.	John Gjendin (en biographisk Skitse)	344.
10.	Røverbanden paa Tyvaaskampen	381.

Turistskitser fra en Forstrejse i det Indre af Finmarken Sommeren 1857.

Maalselv- og Bardodalens med Salangens yndige Egne vare gjennemrejste i alle Retninger, og i hvert af de forskjellige Dalfører, der udmunde omkring Bunden af Altenfjorden, var Skoven ligeledes bleven behørig undersøgt. Over samtlige de befarede Strækninger havde jeg optaget nøjagtige Beskrivelser og ogsaa ellers optegnet, hvad der kunde være at bemærke om Skovforholdene og disses Ordning i de saaledes berejste Egne. Fra Alten skulde jeg i lignende Øjemed drage over Fjeldet til Karasjok, og da tvende Medlemmer af en Kommission, som skulde bestemme Grændserne mellem Karasjoks og Kautokeinos Mosemarker, netop vare i Begreb med at rejse samme Vej, benyttede jeg Anledningen til at blive i Følge med dem paa Størstedelen af Rejsen over Fjeldet eller indtil et Sted, hvorfra vi skulde drage til hver vor Kant. Den lille Karavane, som man i Betragtning af Rejsens Beskaffenhed og den hele Ud-

rustning passende kunde kalde os, bestod af 9 Mand og 13 Heste. Der medbragtes nemlig ogsaa Rideheste og forskjellig Oppakning til tvende andre Medlemmer af Kommissionen, der fra Vadsø og Karasjok skulde støde til os ved Sjusjaure, et kun om Sommeren beboet Sted, beliggende ved den store Jetsjok-Elv, et halvt Snes Mil* fra Altenbunden. Af de medfølgende 6 Mand vare Halvdelen Fjeldlapper, de øvrige Kvæner, der vare med for at passe Hestene, en Forretning, hvormed Lapperne ikke gjerne befatte sig.

Allerede den første Dags Aften efter vort Opbrud fra Alten, da vi, efter at være dragne gjennem den smukke Tverelvdal med sine vexlende Partier af Furu- og Birkeskov mellem de vakre Smaagaarde, havde teltet for Natten strax ovenfor Trægrændsen, havde jeg en liden Skydemoro med Lapperne eller, som jeg herefter foretrækker at kalde dem, Finnerne, hvilken, efter hvad jeg kunde forstaa, erhvervede mig deres specielle Velvilje for hele Rejsen. — Der var, medens vi sad sammen paa Marken ved det store Hovedtelt, hvori jeg tilligemed de tvende Kommissionsmedlemmer

* Det bemærkes, at der overalt her er Tale om de saakaldte Finmarksmile, der er endel længer end en geografisk Mil, men ikke saa lidet kortere end en norsk.

havde Tilhold, naar der rastedes, Tale om Skydning og Geværer, idet den ene af mit Rejsefølge netop havde anskaffet sig et nyt saadant, som han viste mig og bad mig prøve. Da jeg hertil erklærede mig villig, tog han heraf Anledning til for Spøg at spørge Finnerne, om de vilde vædde med ham om, at jeg skulde træffe en Sten, naar den kastedes ivejret. Dette er, som bekjendt, blot et rent Begynderskud i Flugtskydning, og, omendskjønt det vel altid i Finnernes Øjne vilde blive anseet som et Mesterstykke, maatte de vel have forstaaet paa min Ledsager, at jeg dog maaske nok var Mand for at kunne gjøre et saadant Skud, og vilde ikke indlade sig paa det, som de troede, for Alvor foreslaaede Væddemaal. Imidlertid stak de Hovederne sammen og hviskede en Stund med hverandre, hvorpaa de alle pludselig udbrød i et lydeligt Anfald af Munterhed. Nu havde de, sagde de, fundet paa Noget, som jeg nok skulde slippe at træffe. (Da ingen af dem kunde tale Norsk, maatte min Rejsekamerat fungere som Tolk). De vilde dog ikke sige, hvad det var; men da de havde hentet et af de til at gjøre Ild op med medbragte Vedtræer, gave to af dem sig til at skjære hver en Skjæktepil med Tilbehør; og da de vare færdige hermed, slyngede de den under vedholdende Latter gjentagne Gange tilvejrs

og spurgte, om jeg kunde træffe den. De glædede sig, som det syntes, ganske overordentlig over dette deres Paafund. Da de, som det viste sig, havde stor Øvelse i denne Leg, fløj Pilen saa fort og saa højt afsted, at jeg blot til Nød kunde følge den med Øjnene. Jeg lagde imidlertid Mærke til, at den under Nedfarten, da den blot fulgte Tyngdens Love, ikke paa meget nær havde den samme Hurtighed som paa Opturen, og at jeg derunder ialfald godt kunde følge dens Bevægelse. Og da jeg nogle Gange havde iagttaget dens Faldhastighed, lavede jeg mig, efter at have bedet Vedkommende endnu engang at kaste den tilvejrs, til at skyde, idet jeg stillede mig i en passende Afstand. Jeg havde ikke selv nogen synderlig Tro paa, at jeg skulde kunne træffe en fra en saadan Højde nedfaldende Pil, men tænkte, at det ialfald ikke kunde skade at forsøge, idet det, om jeg fejlede, rimeligvis blot vilde blive betragtet som en Spas af mig at byde til dermed. Da Pilen paa Nedfarten omtrent var i 45 Graders Vinkel for mig, kastede jeg i en Fart Bøssen til Øjet og trykkede af med Kornet flere Alen under den. Jeg satte Bøssen rolig ved Foden, som om jeg var sikker paa at have truffet, hvilket jeg virkelig ogsaa nu troede var Tilfældet. Og da Finnerne alle som en skyndte sig hen at tage Pilen op, var den

efter hele sin Længde, saavel paa Bladet som paa Skaftet, gjennemboret af Hagl, ialt 8 Stykker. Finnernes Forbauselse herover var ikke til at beskrive, og jeg véd aldrig at have fejret en saadan Triumf som Skytter som den, der ydedes mig af disse simple Naturmennesker. De afvexlende lo og skreg, hoppede omkring paa Marken, snurrede sig rundt, svingede med Armene og gebærdede sig i lang Tid som Forrykte, idet de lode Pilen gaa fra Haand til Haand. Da endelig deres Forbauselse havde lagt sig noget, vilde de have mig til at gjøre det om igjen. Men derfor tog jeg mig vel iagt og sagde dem, at det var blot et Slumpetræf, hvilket imidlertid kun forøgede deres Tro paa, at jeg kunde gjøre dette Skud saa ofte, jeg vilde. Jeg var selv ikke lidet stolt deraf og følte mig halvt som en »Falkeøie« mellem Indianerne, da han havde sendt sin Riffelkugle gjennem Halsen paa Kalebassen og nu stod og gottede sig ved deres Forbauselse over hans Skydefærdighed. Det varede imidlertid, som det vil vise sig, ikke længe, førend Finnerne toge Repressalier ved næsten at sætte mig i en lignende Forundring over deres Færdighed i Fiskefangst.

Efter kun en Times Rejse den følgende Morgen befandt vi os oppe paa selve Højden af det Fjeldplateau, som danner den store finmarkske

Højslette, og nu havde vi i flere Dage eller under hele vor Rejse til Sjusjaure en ligesaa vid og jævn Horizont for os, som naar man rejser over de store Ørkener eller paa Havet, idet kun nogle svagt bølgeformige Linjer yderst i Synskredsen antydede, at hele denne store Strækning af vort Land dog ikke er ganske uden sine Afvexlinger af Forhøjninger og »Lavninger« *. Dog bevirke disse i det Hele taget ikke nogen større Afbrydelse af Terrænets Ensformighed end den, de sidste, snart udjævnede Dønninger efter en Storm frembringe paa Havets Overflade. Alene paa en enkelt Kant tilvenstre hævede sig Laxefjordens vilde og tildels sneklædte Fjelde højt op over det vidtstrakte Plateau og tjente os i flere Dage til i en Hurtighed at orientere os.

Men ogsaa i andre Henseender end med Hensyn til Terrænforholdene kan man vanskelig tænke sig Noget mere ensformigt end det finmarkske Fjeldplateau, ialfald paa den Kant af samme, hvorover vor Reise gik. Naar undtages i enkelte fugtige Lavninger, hvor der voxede noget Græs og en Smule lavt Vidjekjær, hvilke Steder derfor stadig benyttedes til at gjøre Holdt paa for at lade Hestene græsse, var hele det nævnte Plateau kun bedækket med kort, afgnavet Renmos og næsten overalt overstrøet med store og smaa spredtlig-

* En ganske svag Forsænkning i Landskabet.

gende Stene. Som Følge heraf var ogsaa Dyrelivet saa fattigt — og dog i en anden Henseende, hvorom strax nedenfor, saa rigt — som jeg intet andet Sted i Landet véd at have seet det. Kun under de første Timers Rejse, efterat vi havde brudt op fra vor første Nattelejr, var Terrænet noget mere afvexlende med Myre, lidt smaat Kjær og forskjellige Sumpvæxter. Paa denne Strækning opholdt sig ogsaa adskillige Hejloer og Boltiter (charadrius morinellus), hvoraf jeg paa Grund af den Langsomhed, hvormed Toget bevægede sig, fik Anledning til, idet jeg fulgte efter tilfods, at skyde et Dusin Stykker, paa hvilke vi Dagen efter kogte et Slags Suppe, der skulde forestille Bouillon og derfor serveredes i Thekopper. Paa den samme Strækning traf jeg ogsaa adskillige Individer af den i den sydlige Del af Landet sjeldne Lapspurv (emberiza Lapponica), hvis ejendommelige Lokketone blandede sig med Hejloernes melankolske Fløjten, hvilken den paa nogen Afstand ikke var saa ganske ulig. Under hele den øvrige Del af Rejsen over Fjeldet saa jeg derimod ikke engang saameget som en Hejlo, og kun, da det paa den femte Dag efter vort Opbrud fra Bosekop begyndte at hælde nedad mod Sjusjaure, en eneste Dalrypestegg*, hvilken jeg til stor Moro for Finnerne skjød i Flugten for Stand af min Fuglehund (den i »Opteg-

* Dalrypehan.

nelser fra mit Jægerliv« omtalte »Pan«), endnu førend den var færdig med den skoggrende Lyd, hvormed Dalrypehannen stadig ledsager sin Opflyven.

Det Mærkeligste eller, rettere sagt, det eneste Mærkelige paa denne Rejse over Fjeldet var de uhyre Masser af Myg, som, da Vejret hele Tiden var klart, stille og meget varmt, uophørlig plagede baade Heste og Folk. (I Vind og Regnvejr er man fri for dem). Aldrig saasnart havde Toget gjort Holdt paa en af de foromtalte Lavninger for at bivuakere, før Luften rundt omkring Lejrpladsen var saa opfyldt af Myg, at de indhyllede hele Pladsen ligesom i et tæt Slør, der endog fordunklede Solens Glands. Jeg forsøgte, om det var sandt, at man med sin Stok kunde skrive Bogstaver i Myggesværmen, og fandt Rigtigheden heraf forsaavidt bekræftet, som Bogstaverne virkelig vare synlige, indtil jeg vel var færdig med dem, da saa Myggesværmen atter lukkede sig derover. Det Første, der maatte foretages, naar vi skulde gjøre Holdt, om ogsaa blot for at benytte Lejligheden, naar vi kom forbi en Lavning, til at lade Hestene græsse en Stund, var at gjøre op en Mængde Tørvilde rundt hele Lejrpladsen, for ved Røgen fra disse idetmindste at holde Hovedsværmen af Myggene borte fra Hestene. Vi selv søgte,

saa godt vi kunde, at fordrive disse vore Plageaander med Tobaksrøg, foruden at vi under hele Rejsen maatte gaa med Hovedet indhyllet i tætte Slør, hvilke dog kun ufuldstændigt beskyttede os, idet Myggene, ret som det var, trængte ind under Sløret og da vare os til dobbelt Besvær. Jeg var grynet over hele Ansigtet af Myggestik og befandt mig, forsaavidt denne Legemsdel angaar, den hele Tid eller ligefra Slutningen af Juni, da Myggeplagen begyndte i Maalselvdalen, og til henimod Midten af August, da de smaa Uhyrer forsvandt, i en stedsevarende Febertilstand. At klæde sig af, naar man ikke kunde overnatte i Hus, var ikke at tænke paa. Man vilde i et Øjeblik være bleven sort af Myg og gjennemboret af Tusinder af deres smaa giftige stikkende Sugerør. Det var nærmest denne med de forstlige Rejser i Finmarken forbundne Myggeplage i Forening med Hensynet til den lange, triste Vinter, som foranledigede mig til i sin Tid at foreslaa en saameget højere Aflønning for det finmarkske Forstpersonale.

Den fjerde Dags Middag teltede vi ved en temmelig stor og stilleflydende Aa, der var særdeles rig paa Gjedder og Har (thymallus vulgaris), hvoraf mange stode stille inde ved Aabredden. I Nærheden voxede der langs denne nogle større Vidjebuske, af hvilke Finnerne skare sig Kjæppe,

hvis yderste smale Ende de snoede til en Rendesnare. Med dette simple Redskab, som de fra Aabredden forsigtigt listede ned i Vandet saaledes, at Løkken eller Snaren kom tæt foran Hovedet paa Fisken, medens den saaledes stod stille fra ½ til ¾ Alen under Overfladen, vippede de ved et behændigt Kast eller Slæng den ene Har og Gjedde op efter den anden, saa mange vi vilde have. Mig forekom det at gaa til »med Fandens Kunster«, som man siger, og jeg kan den Dag idag ikke begribe, hvorledes det var muligt paa denne Maade at overliste og fastholde de opmærksomme og lynsnare Fiske. Det var Finnernes Revanche over mig for Skuddet paa Pilen.

Først ved Middagstid den femte Dag efter vor Afrejse fra Bosekop kom vi til Sjusjaure, hvor de to andre Medlemmer af Mosekommissionen, nemlig Lensmand T. fra Vadsø og Lensmand Anders Johnsen fra Karasjok, der tillige var Skovopsynsbetjent over dette Distrikt, ogsaa netop vare indtrufne. Den Sidste skulde dog først ledsage mig paa min Befaring af Skovene i Karasjok indtil en Milsvej ovenfor det Sted, hvor Tanaelvens Hovedgren Anarjok optager Zjetsjemjok, og hvor vi atter paa en bestemt Dag skulde støde sammen med Kommissionen.

Trakten sydover fra Sjusjaure er en milevid Lavning, der, saa langt Øjet kan naa, er bevoxet med smaa, forkrøblet og for største Delen tyndtspredt Fjeldbirkeskov. Saa langt, som jeg havde Anledning til at gjøre mig bekjendt dermed, bestaar Terrænet af en Uendelighed af smaa Højder eller Koller med tilsvarende smaa Draag og Fordybninger imellem, saa at man paa en Udflugt i dette Landskab let forvilder sig, naar man ikke har passet saameget bedre paa at holde Traaden i sine Bevægelser. Idetmindste gik det mig saaledes, da jeg, efter at have spist til Middag sammen med det øvrige Selskab, benyttede de Par Timer, der vilde hengaa med Forberedelser, før vi kunde drage videre, hver paa vor Kant, til en liden Udflugt med Bøsse og Hund efter Ryper. En Rypestegg narrede mig efter sig fra den ene Houg til den anden, uden at jeg fik Skud paa den, indtil jeg, da jeg endelig afstod fra at forfølge den, havde viklet mig saaledes ind mellem alle disse labyrinthagtige Ujævnheder i Terrænet, at jeg hverken vidste ud eller ind, eller i hvilken Retning jeg skulde søge Sjusjaure, om i Nord, Øst eller Vest fra det Sted, hvor jeg befandt mig. Mit Haab om at faa nogen Udsigt fra en eller anden af de smaa Højder slog fejl, eftersom de dertil

alle vare for lave og den ene ikke stort højere end den anden. Da jeg havde Uhr paa mig og desuden vidste, at den første lille Vandaare, jeg maatte støde paa, vilde lede mig frem til Jetsjok, var Sagen ikke værre, end at jeg i det Højeste havde kunnet komme til at tilbringe en Nat under aaben Himmel og uden Andet at spise, end hvad jeg saadan kunde finde i Skoven af Kvanne (angelica archangelica), Syre og lignende spiselige Væxter. Og paa denne behagelige Aarstid, i et saa vedholdende godt Vejr og i de heroppe saa lyse og smukke Sommernætter vilde dette for mig kun have været et ret interessant lidet Eventyr og Intet mere. Men det var mig, der aldrig har kunnet fordrage at lade Andre vente paa mig, en utaalelig Tanke muligvis at komme til at opholde hele det øvrige Rejseselskab saa længe; og derfor mere løb end gik jeg over en Timestid i næsten feberagtig Spænding frem og tilbage i etslags Zikzak for at søge en Udvej af den nævnte Labyrinth, da jeg pludselig paa det Behageligste overraskedes ved at høre Nogen huje omtrent i den Retning, hvor jeg sidst havde vendt mig. Jeg var ikke sen med at svare, og kort efter mødte jeg min egen »Wap-pus« (ɔ: den Fin, der var mig medgivet for at lodse min Kvæn med hans Heste tilbage over Fjeldet), som mit Rejsefølge havde sendt ud for

at opsøge mig, da de paa Grund af min lange Udebliven i Forbindelse med Finnernes Forklaring om Terrænets Beskaffenhed forstode eller ialfald havde en Formodning om, at jeg var gaaet vild. I Mangel af at kunne tale Norsk ytrede han med levende Gebærder den umiskjendeligste Glæde over at have fundet mig. Hans Fornøjelse derover var sikkert ligesaa stor som min, og jeg lod ham heller ikke ubelønnet.

En halv Timestid efter min Tilbagekomst til Sjusjaure skiltes jeg fra mit forrige Rejsefølge for i Forening med Skovopsynsbetjenten i Karasjok, fornævnte Anders Johnsen, der var en oplyst og dannet Mand af de saakaldte Karasjok-Finner, som oprindelig er en Blanding af Lapper og Kvæner, at fortsætte Rejsen paa den i det Indre af Finmarken sædvanlige Maade, nemlig tilbaads paa de store, fordetmeste stilleflydende Elve, der gjennemstrømme denne Del af Landet. Alene den Del af det til Tanaelven hørende Vandsystem, der kan befares med Baad, uden at denne en eneste Gang behøver at landdrages, og som foruden af selve Hovedelven af dette Navn dannes af Bielvene Jetsjok, Karasjok og Anarjok, udgjør i sammenhængende Længde mellem 50 og 60 Mil. Og paa hele denne Strækning gives der ikke mer end 2 eller 3 saa stærke Stryk eller, som de heroppe

kaldes, »Fosse«, at der kan være nogen Fare forbunden med at passere dem. Den største af dem er Polmakfossen, hvor Rejsende sjelden eller aldrig blive siddende i, men gaa omkring, medens Skydsfolkene bringe Baaden ned igjennem Fossen. I denne have Folk oftere sat Livet til. Den næststørste af de nævnte Fosse, »Storfossen« kaldet, skulde jeg netop passere nogle Timer, efterat jeg havde tiltraadt min Baadfart fra Sjusjaure. Skydsen udgjordes, som sædvanligt paa disse Rejser, af to Mænd eller »Stagere«, hvoraf en staar i Forstavnen og den anden i Bagstavnen af den lange, smale Baad, forsynede med hver sin lange Stang, hvormed de stage Baaden opover Elven og slippe den trinvis nedover »Fossene«. Dette gaar saaledes for sig, at Stagerne mellem hver Gang, de lade Baaden glide et Stykke nedad, pludselig standse den ved at stemme Stængerne haardt mod Bunden og saaledes holde den fast, indtil de have bragt den i den Stilling, som udfordres for atter at kunne slippe den et Trin nedad »Fossen«.

I Følge med os var den Baad med sine to Stagere, der havde skydset Lensmand T. til Sjusjaure og nu skulde tilbage til Polmak. Det gik hurtigt nedad Jetsjok med os, og jeg morede mig med at sidde og betragte de smukke, birkeklædte Aasskraaninger, mellem hvilke Elven paa begge

Sider løb, og lægge Mærke til, hvorledes Skoven blev frodigere og tættere, efterhvert som vi gled nedover den jævntflydende Strøm.

Da vi kom til »Storfossen«, foreslog Anders Johnsen mig at gaa iland for det Tilfælde, at jeg havde Betænkeligheder ved at sidde i. Men da jeg mente, at det ikke kunde være værre for mig end for de andre, og det altid har moret mig at være med at klare en liden Vanskelighed, blev jeg siddende i Baaden, uagtet »Fossens« Brusen lød betænkelig nok i mine Øren og Synet af de fraadende Skumhvirvler, da vi nærmede os, heller ikke forekom mig at have noget synderligt Tiltrækkende ved sig. Trin for Trin, saaledes som jeg har beskrevet, havde vi allerede sluppet os ned omtrent midtvejs gjennem Fossen, der dannede en eneste hvid Skumhvirvel over Elvens hele Bredde, og Stagerne vare netop i Begreb med at lade Baaden glide ned gjennem en trang Rende mellem to store Stene, over hvilke Elven styrtede sig i halvanden til to Alen høje Fald, da Baaden, der ved at støde an mod den ene Sten, var kommen lidt paa Skakke, medét fyldtes og Alt, hvad der var i den, alene med Undtagelse af en af Hagl tung Vadsæk og min Bøsse, som jeg greb med det samme, toges ud af Fossen. Havde ikke de flinke Stagere øjeblikkelig faaet Baaden

standset, vilde det seet galt ud for os allesammen. Heldigvis vare vi ikke længer fra Elvebredden, end at baade Anders Johnsen og jeg klarede os tillands ved at springe ud i den skummende Elv, dog ikke uden at denne først en Gang havde kastet os overende, hvorved jeg imidlertid var heldig nok til at faa Tag i den Sten, ved hvilken Baaden var standset, medens Anders Johnsen kom under baade med Arme og Ben og kun paa et hængende Haar, som det heder, fik krabbet sig til Land. De to Stagere havde ingen anden Udvej end at holde baade sig selv og Baaden urørlige, indtil T.'s Baad, der allerede var kommen i Strømstillet nedenfor Fossen, og som øjeblikkelig var bleven tilraabt, fik staget sig opover igjen og befriede dem. Situationen var i og for sig alt Andet end behagelig, men havde ikkedestomindre sin komiske Side, som, da jeg vel havde naaet Land og kom til at tænke derpaa, fik mig til at udbryde i en hjertelig Latter til stor Glæde for mine Skydsfolk, der troede, at jeg var vred paa dem for det indtrufne Uheld. Da de imidlertid af min Latter, der lød over til dem, medens de endnu stode og holdt Baaden fast, forstode, at dette ikke kunde være Tilfældet, kom de, efterat de ogsaa selv vare bjergede tillands, hen til mig og rakte mig Haanden til Tak, fordi jeg blot lo

af det Passerede. Hvad jeg egentlig lo af, var det virkelig Pudserlige i den Maade, hvorpaa Fossen, efter at have fyldt Baaden, i en Haandevending tømte den for Alt, hvad der var i den, nemlig samtlige Nistebommer, Renshuderne, Aarer og Reservestager, min Pelts, vore smaa Sovetelte, den ene af mine Vadsække og min Jagttaske, lige til Rypen, jeg havde skudt paa Rejsen over Fjeldet, hvilket Alt jeg, førend jeg endnu havde bestemt mig til at springe ud af Baaden, saa rejse nedover Fossen i største Skynding, ret som om det skulde saa være. Dog fik jeg ikke Tid til at følge det videre paa Vejen, da jeg strax fik nok med at tænke paa at bjerge mig selv. Men da Alt var vel overstaaet for vort Vedkommende, opdagede vi alle de nævnte Gjenstande svømmende mellem hverandre i Strømstillet nedenfor Fossen, hvor begge Baade strax fik det travlt med at fiske det op igjen, førend Elven førte det videre ned med sig. Det gjenfandtes ogsaa altsammen lige til Rypen, med Undtagelse af den for mig vigtigste af samtlige Gjenstande, nemlig Jagttasken, hvori der, foruden forskjellige Toiletsager og en netop fyldt Haglpung samt et do. Krudthorn, ogsaa var en Blikkapsel, der indeholdt det betræffende Blad af Munchs Kart og de foromtalte Optegnelser fra mine Rejser og Skovbefaringer i de

to hidtil undersøgte Fogderier af Finmarken. Ved denne Opdagelse blev jeg rigtignok alt Andet end glad tilmode. Det var den fyldte Haglpung, som ved sin Tyngde havde bragt Jagttasken til at synke, medens alle de andre Gjenstande ikke vare tungere, end at de kunde flyde, ialfald til en Tid. Nu, derved var Intet at gjøre, og jeg tænkte, at jeg, saasnart jeg kunde faa Ro dertil, fik se til at skrive det altsammen op igjen, saa godt jeg da vilde kunne erindre det. Men vist er det, at jeg aldrig i mit Liv har mistet nogen Ting, hvis Tab har været mig ubehageligere, end Tabet af de nævnte Optegnelser dengang var mig. Som ovenfor bemærket, var den af mine Vadsække, hvori jeg havde min Reservebeholdning af Hagl, undtagelsesvis bleven tilbage i Baaden; ellers vilde ogsaa den have gaaet tilbunds.

At det ikke gik heldigere med os i »Storfossen«, var visselig ikke Skydsfolkenes Skyld, men havde vel nærmest sin Grund i, at den forholdsvis lille Baad, der var valgt med særligt Hensyn paa, at vi med den skulde kunne trænge saameget højere op i Elvene, var for stærkt ladet for Farten nedigjennem den nævnte Fos. Per og Klemmet — saa hedte mine Skydsfolk — vare, ligesom Anders Johnsen, Karasjok-Finner og to prægtige Karle, som det var en Fornøjelse at rejse sammen

med. De gjaldt for at være et Par af de bedste »Stagere« i hele Karasjok-Distriktet og vare af denne Grund særligt udvalgte til denne Rejse ved velvillig Foranstaltning af den konstituerede Amtmand. De kunde ikke tale Norsk, og da jeg, naar Anders Johnsen slog sig til Mosekommissionen igjen, vilde komme til at rejse flere Dage alene med dem, benyttede jeg Lejligheden, medens Førstnævnte var med os, til af ham, der var en hel Sprogmand, at lære forskjellige lappiske Udtryk og Sætninger, som jeg isærdeleshed vilde faa Brug for, naar jeg blev alene med Skydsfolkene.

Efterat vi havde faaet vort Tøj igjen, paa den ulykkelige Jagttaske nær, fortsatte vi ufortøvet Rejsen endnu nogle Mil til den saakaldte Fogedstue (se Munchs Kart), en rund, af Stør opsat aaben Gamme i Form af et Telt, med nogle Stene i Midten til at gjøre op Ild paa. Her sloge vi os til Ro et Par Timers Tid for at tørre vore Klæder og lade Skydsfolkene hvile og pleje sine Fornødenheder, hvorpaa vi atter fortsatte Rejsen til det et Par Mil ovenfor Karasjok liggende Assibagti eller Sommersætrene, en Samling af Gammer og Smaahytter, hvor de fastboende Opsiddere i Karasjok ligge en Tid af Sommeren med sine

Kreaturer ligesom i Sæter. Ved Ankomsten did var Klokken omtrent 3 om Morgenen. Da dette skulde være vort egentlige Nattekvarter, fik jeg mig anvist Soverum paa et Anders Johnsen tilhørende, paa høie Støtter af Hensyn til Jerven hvilende lidet Stabur, hvis Døraabning var saa liden, at jeg maatte krybe ind paa alle Fire. Selve Rummet var ikke mere end 4 Alen i Firkant, men der var Overflod af gode Renshuder at ligge paa og nogenlunde frit for Myg. Da jeg efter halvfjerde Times Forløb var udsovet og vilde ud, opdagede jeg, at man havde stængt mig inde, idet der var skudt en stor Træslaa for Døren, saaledes som jeg kunde se gjennem den næsten fingerbrede Sprække, der var mellem denne og Væggen. Jeg ventede en halv Timestid for at høre, om der ikke var Folk oppe, som kunde komme og hjælpe mig ud, idet jeg derhos raabte højt for at vække Nogen. Men da Alt vedblev at være stille og jeg ikke kunde vide, hvor længe dette vilde vare, tog jeg min store Jagtkniv og bearbejdede dermed Slaaen saa længe gjennem den nævnte Sprække, at jeg endelig fik skaaret den over. Da jeg kom ind til Anders Johnsen, fandt jeg ham med hele Familien i Søvnens Arme. Det var en Forglemmelse paa Grund af gammel Vane, sagde han, at han havde skudt Slaaen for, og syntes, det var

brav, at jeg havde skaaret den itu for at slippe ud. »Han kunde gjerne have sovet et Par Timer endnu«, mente han. Der var heller ikke en Sjæl oppe i hele Assibagti, uagtet Klokken var bleven 7½. Men det var ogsaa den Aarstid, da det heroppe er behageligere at færdes om Natten end om Dagen og i det Sted anvende en Del af denne til Søvn og Hvile.

Allerede et Par Mil ovenfor Assibagti begyndte enkelte Furutræer at blande sig med Birkeskoven, mellem hvilke de blive hyppigere og hyppigere, indtil de, en halv Milsvej ovenfor det nævnte Sted, paa Elvens nordlige Side gaa over i mere sammenhængende, men dog altid med Birkeskov mere eller mindre blandede, Furuskovbestande, der optage de alt højere og højere blivende Lier og Aasskraaninger lige til henimod Elvens Udløb i Tana. Derimod er paa den sydlige Side af hele denne Strækning Birkeskoven fremdeles overvejende, paa lange Stykker endog eneherskende. — Denne, dels i ren, dels i blandet Bestand næsten overalt i de finmarkske Skovdale forekommende smukke, lyslette Birkeskov, hvis yppige, løvrige Kroner hænge som Festons udover Koller og Skraaninger, er det hovedsagelig, som meddeler disse nordlige Egnes Skovlandskaber den lyse, livlige og venlige Karakter, hvorved de udmærke

sig fremfor de sydligere Egnes Skovtrakter, i hvilke den mørke, ensformige Naaleskov er altfor meget eneraadende over store Strækninger. Der er en vis idyllisk Stemning udbredt over disse højnordiske Skovlandskaber, til hvilken man først finder noget Tilsvarende i langt sydligere Egne, i Danmark og Sydtydskland. Til denne ejendommelige Karakter af de nævnte Skovtrakter bidrager ogsaa for en væsentlig Del de milde eller bløde Landskabsformer, som ere egne for dem, til Forskjel fra den mere vilde, groteske og storslagne Natur i de øvrige af vore Egne, hvor Løvskoven ligeledes er forherskende, nemlig paa Vestlandet. Egent nok, optræde ogsaa, som bekjendt, i Finmarken forskjellige Plantearter, der ellers blot høre hjemme i langt sydligere eller andre fjerntliggende Egne, saasom dianthus superbus, veratrum album, ledum palustre, veronica longifolia, uden at dette dog kan antages at staa i nogen Forbindelse med den omhandlede Karakter af de betræffende Landskaber, hvilken heller ikke er betinget af deres geognostiske Beskaffenhed, forsaavidt Trævegetationen angaar.

Da jeg ogsaa skulde gjøre mig bekjendt med Skoven langs den i Jetsjok nærved Assibagti udmundende Karasjok, sad jeg allerede halvanden Times Tid, efterat jeg saaledes havde purret mine

Ledsagere ud, atter i Baaden. Naar vi kom til Skovpartier, som ikke godt kunde bedømmes blot ved at betragte dem fra Baaden under Forbifarten, lagde jeg tillands og befor dem i Forening med Anders Johnsen, medens Skydsfolkene ventede saalænge eller mødte med Baaden paa et aftalt Sted. Ved Sammenløbet mellem Karasjok og Jetsjok var der netop et saadant Skovparti, bestaaende af tæt Ungfuruskov, der særskilt maatte befares. Idet vi vandrede langs henad en gjennem samme gaaende smal sandet Sti, jeg foran og Anders Johnsen bagefter med kun et Skridt imellem os, blev jeg pludselig rykket tilbage ved et kraftigt Tag i Skulderen. Jeg forstod strax, hvad det havde at betyde, da min Ledsager, før vi gik iland, havde sagt mig, at det ikke var ganske sikkert, at der ikke kunde ligge Ulvesaxe i Stierne, hvorfor vi maatte gaa med Forsigtighed og se os vel for. Jeg ved ikke, hvorledes det gik til, at jeg enten havde glemt denne Advarsel eller ikke agtede mere paa den. »Ulvesax«, sagde Anders Johnsen, da han havde standset mig, og med det samme viste han mig en af Sandet i en Udvidelse af Stien opstaaende liden Del af et enkelt Led af den Lænke, hvortil Saxen var fastgjort. Mit næste Skridt vilde have været i Ulvesaxen. Men min Ledsager havde hele Tiden i den nævnte Hensigt havt sin Op-

mærksomhed henvendt paa Stien og opdagede saaledes Faren, førend det heldigvis var for sent. Jeg vilde langt heller have omkommet i Fossen, om Galt skulde have været, end være bleven fanget og lemlæstet for Levetid i den afskyelige Ulvesax; og jeg blev saa altereret ved at tænke paa, hvor nær jeg havde været derved, som jeg aldrig i mit Liv har været i Anledning af en personlig Fare.

Vi fortsatte Farten, uden andre Afbrydelser end de med selve Rejsen og dens Formaal nødvendigt forbundne, 6 Mile opover Karasjok indtil det Sted, hvor Bautajok falder i samme. Skoven har paa denne Strækning omtrent den samme Karakter som langs Jetsjok mellem Sjusjaure og Assibagti, blot med den Forskjel, at der langs Karasjok fandtes forskjellige større ved Skovbrand blottede Vidder, paa hvilke dog en rig Blomsterflor og Græsvæxt, som paa de mere godlændte Steder var traadt i Stedet for Birkeskoven, bevirkede en større Afvexling i Landskabet og smykkede det med en rig Email af røde, blaa og gule Farver. Det var især tvende Arter, nemlig den rødblomstrede vilde Thymian (thymus serpyllum) og den i den subalpinske Region hyppigt forekommende gulblomstrede phaca frigida, en Art Bønne eller Ærteblomst af indtil en halv

Alens Højde, hvilke ved den store Mængde, hvori de optraadte samlede, saaledes klædte hele Strækninger i Rødt og Gult, medens den store spiselige Sløjke eller Kvanne (Angelika) hævede sine brede gulgrønne Skjærme indtil et Par Alen højt op mellem den øvrige Blomsterpragt og fristede mine Ledsagere til at lægge tillands for at forsyne sig med nye Forraad af denne af Finnerne saa yndede Urt.

Hverken langs Jetsjok eller Karasjok vare Bredderne videre gunstige for Ænder eller andet Vildt, hvorfor der hidtil ikke havde været synderlig Brug for Bøssen, idet en Brunnakkeand og et Par Ryper var Alt, hvad der var kommet mig for Skud.

Ovenfor Karasjoks Forening med Bautajok forandrede Egnens Karakter sig, idet den sammenhængende, af Furu og Birk blandede Skov ophørte og Skraaningerne paa begge Sider af Elven gik over i vide og temmelig flade Landskaber, alene bedækkede med Renmos og tyndtspredte, korte, uvæxterlige Furutræer, der bleve alt sjeldnere og sjeldnere, indtil de en Milsvej ovenfor Elvenes Foreningspunkt aldeles forsvandt.

Da vi, efter at have besteget en Højde, hvorfra de sidstomtalte Strækninger kunde oversees, Intet videre havde at gjøre paa den Kant, sloge

vi os, førend vi tiltraadte Tilbagerejsen, til Ro et Par Timers Tid paa den flade og for største Delen nøgne Vinkel mellem Bauta- og Karasjok. I Nærheden var der efter Skydsfolkenes Sigende tvende Smaavande, hvori der plejede at ligge Vildgjæs. Det var netop paa den Aarstid, da disse fælde Svingfjærene og ikke kunne flyve, hvorimod de da have Evnen til at dukke, hvilken de ellers mangle. De holde dog ikke længe ud under Vandet ad Gangen og roes let op, naar man træffer dem paa Steder, hvor man kan forhindre dem fra at svømme til Land. Naa de først dette, løbe de med Tilhjælp af Vingerne hurtigt afsted hele Fjerdinger itræk, indtil de komme til et andet Vand, hvor de tro sig sikre, saa at det ikke er at tænke paa at forfølge dem videre.

Efter den modtagne Underretning begav jeg mig strax paavej med mine tre Ledsagere, for om muligt at kunne føje et i Jægerens Øjne saa værdifuldt Stykke Vildt som en Vildgaas, især af den store Art, hvorom her var Tale, til alle de øvrige Arter jagtbare Fugle, jeg hidtil havde skudt. Til Dato var det nemlig ikke lykkedes mig en eneste Gang at komme disse skye Fugle i Haglskuds Distance, hvor ofte jeg ogsaa under mit Ophold i Lofoten og Vesteraalen havde forsøgt derpaa, idet jeg der havde seet Vildgjæs i Tusindvis. Det var

imidlertid en anden Art, nemlig den almindelige Graagaas (anser cinereus), der er Stammen til den tamme Gaas, har Næb og Fødder lyserøde og, som det synes, kun forplanter sig i Kystegnene. Den saa jeg alligevel aldrig noget til under Fældetiden. Den Gaaseart derimod, som ruger i Vandene i det Indre af Finmarken, er den saakaldte Sædgaas (anser segetum), der er af samme Størrelse, med sort, paa Midten gulrødt Næb og rødgule Fødder. Naar man træffer dem i saadanne mindre Vande, hvor de strax kunne komme paa Land, en Udvej, hvortil de øjeblikkelig gribe ved det mindste Tegn til Fare, bestaar den eneste Maade at komme til dem paa i, at flere Personer ubemærket omringe Vandet saaledes, at de pludselig kunne vise sig ved Bredderne og holde disse besatte, medens en eller flere af dem »gjenne« Fuglene hen til et Sted, hvor Jægeren staar posteret og kan skyde dem. Finnerne bruge tildels ogsaa at tage dem med Hænderne eller slaa dem ihjæl med Kjæppe, idet de ville gaa paa Land paa et af hine kjendt Sted mellem tætte Vidjebuske, hvor de ikke kunne se den skjulte Fiende. Da det var mig særdeles meget om at gjøre at fælde en af de nævnte Fugle, lovede jeg mine to Skydsfolk en halv Spd. for den første og en Mark for den anden Gaas, de paa den her omforklarede

Maade kunde hjælpe mig til at faa skudt. Jeg stolede nemlig, som sædvanligt, paa, at de da vilde gjøre sig saameget mere Flid.

Allerede i lang Frastand saa vi fire Gjæs ligge det første Vand, vi nærmede os til; men Omgivelserne vare her saa flade og nøgne, at Fuglene bleve os var ligesaa tidlig som vi dem, hvorfor vi snart saa dem svømme tillands paa den modsatte Bred og af alle Kræfter løbe hen over den flade, sandige, kun med kort og tyndt Græs bevoxede Strækning, indtil de naaede et Vidjekjær, hvor de kom os afsyne. Vi vendte os derpaa til det andet Vand, der laa et Stykke længer bort paa et Sted, hvor Terrænet ikke var fuldt saa jævnt og desuden bevoxet med forskjellige smaa Vidjer og Birkebuske, saa at vi her lettere kunde nærme os ubemærket. I dette Vand opdagede vi sex Gjæs, uden at de, som vi antog, bleve os var, og opgjorde nu en Operationsplan, ifølge hvilken vi, idet vi fordelte os, skulde i Skjul af Buskene og de smaa Forhøjninger i Terrænet nærme os Vandet fra tre forskjellige Kanter, saaledes at En af mit Følge pludselig skulde vise sig ved den os nærmeste Ende af Vandet, og de to Andre paa hver sin Side af dette. Selv skulde jeg tage Post i Kanten af et højt og tæt Vidjekjær, der bedækkede en i Vandet omtrent ved Totredje-

delen af dets Længde udskydende liden Tange. Fra Enden af denne vilde jeg da, skjult af Vidjerne, faa Skud paa Gjæssene, forsaavidt og efterhvert som det lykkedes at gjenne dem derforbi. Mellem Tangen og den anden Bred var der nemlig ikke længer, end at Gjæssene, naar de svømmede midt igjennem det lille Stræde for at komme ud i det mindre Vandbækken, vilde, idet de passerede forbi Pynten af Tangen, være i godt Skudhold for mig. Og at de ikke nærmede sig formeget den anden Bred, skulde den Mand, som holdt denne besat, sørge for. Dette antoges ogsaa at ville være saameget lettere, som Gjæssene af sig selv vilde være tilbøjelige til at holde sig nærmere Odden, hvor de ialfald for det Øjeblik intet Farligt vilde bemærke.

Denne lille Operationsplan blev ogsaa paa det Nøjagtigste befulgt og lykkedes ogsaa paa det nær, at to af Gjæssene havde seet sit Snit til at undkomme, saa at kun de fire bleve indesluttede paa den nævnte Maade, idet mine tre Ledsagere ved at gaa eller løbe langs Vandet, alt eftersom det behøvedes, med Lethed kunde forhindre dem fra at komme paa Land. Da de forstode, at jeg maatte være fremkommen til min Post paa Spidsen af Tangen, begyndte de to Mænd, der patruljerede langs begge Sider af Vandet, dels ved Raab,

dels ved Stenkast at gjenne den af Gjæssene, der var nærmest Tangen, — de laa nemlig ikke tæt sammen — ned imod denne, medens de derunder tillige, hjulpne af ham, som bevægede sig rundt Enden af Vandet, passede paa, at de øvrige Gjæs saalænge holdt sig helt ude paa dette. Fra mit Skjul saa jeg, hvorledes den store Fugl kom svømmende nærmere og nærmere, indtil den i omtrent 40 Alens Afstand drog forbi Odden, hvorfra jeg sendte den mit Skud, som dræbte den med det samme. Disse Fugle ligge, som bekjendt, saa højt paa Vandet, naar de svømme, at de byde Jægeren en stor Blink og desaarsag ere forholdsvis lette at fælde, naar Holdet ikke er saa langt, at Haglene ikke trænge tilstrækkeligt igjennem den faste og tætte Fjærklædning. Da »Pan« saa Fuglen ligge der, svømmede han øjeblikkelig ud efter den og bugserede den tillands, hvor han drog den op paa Stranden uden, som sædvanligt, at kunne bære den hen til mig, idet den dertil var ham for tung.

Jeg havde altsaa nu skudt min første Gaas og var ikke lidet fornøjet derover. Men nu skulde der lades igjen, hvilket under de forhaandenværende Omstændigheder var en alt Andet end behagelig Forretning. De Huller, mit Slør allerede havde faaet i Skoven, vare paa Vejen gjennem det tætte Vidjekrat, som jeg maatte trænge igjennem

for at naa ud paa Enden af Tangen, blevne baade flere og større, saa at der nu stadig befandt sig en hel Kohorte af Myg mellem Sløret og Ansigtet. For disse kunde jeg blot befri mig ved hvert Øjeblik at fare med Haanden over Ansigtet og knuse Myggene mod dette, saa at jeg var fuld af Blod, som disse smaa Vampyrer havde tappet af mig, og visselig ikke frembød noget meget civiliseret Udseende. Men da jeg under Ladningen maatte bruge Hænderne til denne, kunde jeg ikke forhindre, at Myggene benyttede Lejligheden til i endnu større Mængde at samle sig paa mit Ansigt og stikke mig, uagtet jeg ikke gjorde mere end et enkelt til Ladningen hørende Tempo mellem hver Gang, jeg afbrød den for at gjentage den nævnte Operation med mine Plageaander. Hertil kom ogsaa, at jeg, da jeg havde mistet mit Krudthorn i Fossen, var nødt til at maale Krudtet af Krudtbeholderen i Haanden og til den Ende havde maattet trække af den ene af de Handsker, jeg til Beskyttelse mod Myggene ellers stedse gik med. Saaledes var ogsaa Haanden hele Tiden, medens jeg ladede, fuldt besat af stikkende Myg, der vare nærved, som man siger, at gjøre mig fortvivlet. Det maa tillige bemærkes, at Myggene intetsteds ere saa talrige som i Vidjekjærene, fra

hvilke de yre op i tykke, sorte Skyer, naar man gaar derigjennem.

Endelig var jeg færdig med at lade, hvorunder jeg imidlertid havde seet den ene af de igjenværende tre Gjæs langsomt komme sejlende ned mod mig, og nu gjentog sig ganske det Samme med denne som med den første, og derpaa med den tredje og fjerde, saa at jeg i mindre end en Time fra Jagtens Begyndelse havde fældet fire af disse prægtige Fugle, hvoraf den mindste vejede 12, den største 16 M℔. Denne lod jeg ved min Ankomst til Karasjok koge for at have til Proviant paa min næste Rejse. De tre andre gav jeg Skydsfolkene, som, da de desforuden fik et lidet Tillæg til den lovede Belønning, ogsaa for sit Vedkommende fandt sig særdeles vel tilfreds med Udfaldet af vor improviserede Jagt.

Efter det nævnte forcerede Anfald af Myggene under Gaasejagten, da de paa Grund af den lange Stillestaaen i Vidjekjærene fik saameget bedre Tag paa mig, var det en sand Lindring atter at begynde vor Baadfart, idet vi under denne heldigvis vare Myggene kvit. Hvor tæt de nemlig bedækkede os, naar vi satte os i Baaden, forlode de os dog snart, efterat denne var kommen i Fart, idet de formodentlig ikke fordroge den deraf opstaaede kjølige Træk. Om Natten be-

friedes jeg for dem derved, at det lille Sovetelt, hvoraf Anders Johnsen og jeg havde hver vort, medens Skydsfolkene benyttede et noget større tilsammen, blev udbredt over mig, efterat jeg havde lagt mig ned og Myggene vare bortfeiede med Birkekviste; det blev derpaa med Forsigtighed, for at Myggene ikke skulde trænge ind mellem Teltdugen og Marken, rejst over mig ved Hjælp af to dertil indrettede Birkekjæppe. Ligeledes blev Dugen paa alle Sider langs Jorden belagt med Stene og Birkegrene, saa at de smaa Blodsugere ikke kunde finde den mindste Aabning at trænge ind igjennem. Endel fulgte jo vistnok ind med trods alle disse Anstalter; men nogle faa Myg brød Ingen sig om heroppe, hvor det gjaldt at værge sig mod Millioner Gange Millioner.

Den følgende Dags Middag kom vi til Karasjok, to Mil nedenfor Assibagti, efter at have tilbragt 2½ Døgn paa Rejsen til Bautajok og paa Tilbagevejen opholdt os et Par Timers Tid i Assibagti, hvor Anders Johnsens Familie, som før omtalt, fortiden boede. Jeg havde da i to Uger ikke været af Klæderne, var, som man siger, halvt opspist af Myg, og saagodtsom proviantløs, idet vor Niste i de sidste tre Dage var bleven redu-

ceret til haardt Brød uden Smør, lidt Røgelax og Kaffe uden Sukker. (I Assibagti var Intet at faa med, som jeg kunde spise). Man tænke sig da, hvilken Vederkvægelse at komme ind i Handelsmand Fandrems kjølige Værelser*, hvor der ikke fandtes en Myg, dér at opdage en Seddel fra Skovfoged Klerk, indeholdende Anvisning paa et Fad stegt Lax i Kjælderen, at finde denne fuld af Ale, Porter og et Snes forskjellige Sorter Vine og have Tilladelse til deraf at forsyne sig efter Behag, blot man efterlod en Nota paa, hvormeget man havde taget; endelig at kunne gjøre et fuldstændigt Toilette og sove ud i en god Seng, og saa tilsidst af Kramboden, hvortil Anders Johnsen havde Nøglen, at erholde ny Forsyning af Smør, Kaffe, Sukker og Rugkavringer til min videre Rejse. Kort sagt: jeg véd sjelden, at disse ellers saa hverdagslige Ting have havt et saadant Værd for mig som ved denne Lejlighed.

Næste Dags Morgen var jeg atter rejsefærdig, og, efterat vi havde roet med Strømmen de to Mil fra Karasjok til det Sted, hvor Anarjok og Jetsjok forene sig til den store Tanaflod, begyndte vi at stage os opover den førstnævnte Elv. Denne udvider sig paa mange Steder til langagtige Vande,

* Disse staa ubeboede om Sommeren, da Ejeren opholder sig paa en anden af sine Handelspladse.

paa hvilke Stagene ombyttes med Aarer. Da Bredderne langs disse Vande tildels ere bevoxede med Siv (egentlig etslags Stargræs, carex aqvatilis og c. vesicaria), findes her endel Ænder, paa hvilke man under Forbifarten oftere faar Anledning til at gjøre Jagt. Isærdeleshed var Stjertanden (anas acuta) almindelig her, medens jeg ikke saa eller idetmindste ikke fældede noget Individ af Brunnakkeanden (anas Penelope), som derimod var den hyppigst forekommende Art i de øvrige Vasdrag i Østfinmarken, saavidt jeg havde Anledning til at erfare.

Allerede en Fjerdingsvej ovenfor Elvemødet skjød jeg strax to Stjertænder i en Doublée, idetsamme de fløj ud fra Elvebredden, hvor jeg først havde listet mig i Hold med dem bag en liden i Elven udskydende Rygning. Da Pan saa dem saa kort efter hinanden falde i Vandet og, som sædvanligt, strax styrtede efter for at apportere, vilde han endelig have dem begge med sig paa én Gang og gav sig ikke, førend det efter flere forgjæves Forsøg, hvorunder han hver Gang tabte den ene Fugl, naar han med denne i Munden greb efter den anden, lykkedes ham at faa Tag paa dem begge to, med hvilke han da, synligen meget fornøjet, svømmede tillands.

Skraas over for det Sted, hvor denne lille

Passage foregik, danner Anarjok en rundagtig grund Pold med et ganske smalt Indløb, hvor Folkene sagde, at der plejede at opholde sig mange Ænder. Jeg lod mig selvfølgelig ro derind og saa den ene Flok efter den anden ligge henover Polden, der ikke var dybere, end at det netop gik an at ro omkring i den, og det kun paa de Steder, som ikke vare bedækkede med Siv. Der var baade Stokænder, Stjertænder og Krikænder, dog mest af de sidste. Men, som altid, naar Ænderne holde sig i Flokke, vare de saa skye, at de fløj sin Vej, længe før jeg kunde komme Flokkene paa Skud. Dog lykkedes det mig af enkelte Efternølere og saadanne, som holdt sig mere for sig selv, at skyde endnu en Stjertand og tre Krikænder samt en And, som jeg, mig bevidst, hverken før eller siden har truffet. Det var den i det Hele taget ikke almindeligt forekommende Topand (fuligula cristata), hvilken jeg derfor betragtede som et værdifuldere Bytte end alle de andre Ænder tilsammentaget. Den holdt sig for sig selv i Polden og tildrog sig strax min Opmærksomhed ved sin mørke, sortagtige Farve og sin fra de øvrige Ænders forskjellige Maade at te sig paa, idet den, hver Gang jeg roede efter den, hvorunder den bestandig fløj op udenfor Skudhold, blot gjorde en Tur eller to omkring Polden og der-

paa slog sig ned igjen i denne paa et andet Sted. Sidste Gang fløj den saa nær forbi mig, at jeg, uagtet Holdet var for langt til, at jeg egentlig kunde gjøre Regning paa at træffe, alligevel troede at burde skyde og virkelig var heldig nok til at fælde den. Det var en Han i Sommerdragt. Da jeg en halv Milsvej nedenfor Karasjok havde skudt en Havelle (fuligula glacialis) og endnu samme Dag skjød en Strøm- eller Laxand (mergus merganser), der er den største af de saakaldte Fiskeænder, samt endvidere en Dalrype og en Sneppe, gjorde jeg saaledes den Dag, om ikke nogen rig, saa dog en temmelig forskjelligartet Fangst, Noget, hvorpaa en Jæger af dem, der ikke skyde for Fordelens Skyld, altid sætter stor Pris.

Et Stykke indenfor Polden, hvor denne gik over i en sumpet, med Vidjekjær tætbevoxet Forsænkning, opholdt sig en Familie af den hos os sjeldne Harlekinssneppe (totanus fuscus). De havde allerede paa Frastand vakt min Opmærksomhed ved sin skarpe ejendommelige Lyd, som jeg kjendte igjen fra Vesteraalen, hvor jeg engang havde skudt et Individ af denne skye Art blandt flere Stykker, som en Ugestid opholdt sig sammen ude paa den lange stenede Strand mellem Handelsstederne Stene og Vinje i Bø Præstegjeld. Skjønt jeg gjorde mig al Umage for ogsaa her at faa Skud paa

denne Art, lykkedes det mig dog ikke, idet de unge Fugle, som vare kjendelige paa sin lysere Farve, rendte ind i det tætteste og højeste Vidjekjær, hvorfra de, naar jeg her forfulgte dem, hver Gang fløj op udenfor Skudhold, medens begge de gamle toge sig endnu bedre i Agt for at komme mig for nær. Harlekinssneppen er om Sommeren sortagtig, medens Ungfuglene, og ligesaa de gamle om Vinteren, ganske ligne den almindelige rødbenede Sneppe. Den er omtrent af Glutsneppens Størrelse og endnu mere sky end denne. Dens Varselslyd er et stærkt markeret klarttonende »kji-vi«, der høres paa langt Hold.

Nær ved det Sted, hvor Polden stod i Forbindelse med Anarelven, var der mellem begge en liden, ganske smal, med højt Stargræs bevoxet Evje, hvor jeg traf en Stokand, som havde faaet Hovedet ind i en af Maskerne paa et lavt Garn, der netop i saadan Hensigt var opstillet tversover Evjen af en eller anden Fin. Ved min Nærmelse flaxede den af alle Kræfter for at komme løs, men forgjæves; og da jeg ikke kunde finde mig i, at den skulde ligge saaledes maaske i flere Dage, førend Ejeren kom for at vejde Garnet, og endog være udsat for at sulte ihjæl, befriede jeg den og lod den flyve, hvilken Tilladelse den heller ikke var sen med at benytte sig af. Bagefter angrede

det mig, at jeg ikke havde dræbt den og lagt den ved Siden af Garnet, da jeg jo egentlig ingen Ret havde til at skille Ejermanden ved hans Fangst. Men, sandt at sige, tænkte jeg ikke herpaa, førend det var for sent.

Den følgende Dag (den 1ste August) traf vi i et af de føromtalte Vande sex Stykker af den lille hvidpandede Fjeldgaas (anser minutus) og gjorde strax Jagt paa dem. Heller ikke disse vare færdige med Fældningen af Svingfjærene, hvorfor de blot kunde dukke. Der var to gamle og fire unge Fugle, hvilke dog næsten vare ligesaa store som hine. En Mand blev strax sendt iland paa den russiske Side, hvor der langs Bredden fandtes et større Vidjesnar, for at hindre Gjæssene fra at undslippe paa denne Kant. Pan landsattes paa den modsatte Bred for der at forrette samme Tjeneste, og saaledes havde vi dem nu ude paa Vandet, efterat vi dog først havde seet den ene af de gamle, der fra Begyndelsen af var nærmere Land paa Russesiden end de øvrige, gaa iland paa et Sted, hvor Vidjebuskene naaede lige ned til Vandet. Men vor der vagthavende Medhjælper havde alligevel faaet Tid til ubemærket at liste sig gjennem Vidjesnaret hen til Stedet, mod hvilket Gaasen saaes at svømme, og fangede den med Hænderne, idetsamme den var i Begreb med at for-

svinde mellem Buskene. Han dræbte den strax ved at dreje Halsen om paa den. De øvrige fem bleve, da de saaledes vare afskaarne fra Land, skudte, den ene efter den anden, i mindre end en halv Timestid, og for hver en, som fældedes, kom Pan ud og hentede den og svømmede tilbage med den til det Sted, hvor han havde faaet sin Post. Der fandt vi efter endt Jagt alle fire Unggjæs liggende ved Siden af hverandre paa Stranden og Pan siddende hos for at passe paa dem og fornøje sig ved Synet af dem. Den femte Fugl, som var den, der først fældedes, havde vi selv taget op, da Jagten paa den foregik længer fra Land. Heller ikke denne Art havde jeg tidligere truffet paa. I Østfinmarken er den paa sine Steder endog temmelig almindelig.

Efter endnu et Par Dages Rejser og Skovbefaringer opover Anarjok og den nederste Del af Zjetsjemjok, hvorunder jeg ikke gjorde nogen Jagt hverken paa Ænder eller andet Vildt, der er værd at tale om, traf vi en Milsvej ovenfor sidstnævnte Elvs Udløb i Anarjok atter sammen med de øvrige Medlemmer af Mosekommissionen. Da Anders Johnsen nu efter den trufne Aftale sluttede sig til denne, maatte jeg fortsætte Rejsen tilbage nedad Anarjok og videre nedover Tanaelven lige til Polmak alene i Følge med Per og Klemmet.

Ved Hjælp af Tegn og Miner i Forbindelse med de faa lappiske Ord og Sætninger, jeg havde lært af Anders Johnsen, hjalp vi os imidlertid fortræffeligt sammen. Paa hele den nævnte Strækning af 30 Miles Længde fandtes ialfald dengang ikke andre Menneskeboliger end en ussel Finnegamme hist og her med flere eller — navnlig langs Anarjok — mange Miles, ja hele Dagsrejsers, indbyrdes Afstand. Paa den russiske Side afløses dog Gammerne paa enkelte Steder af smaa Træhuse. Skraaningerne paa begge Sider af Anarjok ere jævnt skovklædte. Skovens Karakter er den samme som langs Jetsjok og Karasjok, idet Furu og Birk overalt ere blandede mellem hinanden saaledes, at snart den ene, snart den anden Træart er den overvejende. Med Birken er dette især deleshed Tilfældet langs selve Anarjok paa norsk Side lige til et Par Mil nedenfor Zjetsjemjok. Her begynder en temmelig sammenhængende Furuskov, den saakaldte hellige Skov, der strækker sig i næsten tre Miles Længde op langs Anar- og Zjetsjemjok, indtil den, idet Træerne blive sjeldnere og sjeldnere, efterhaanden taber sig i de store tundralignende, kun med Renmos og andre Lavarter bedækkede Strækninger, der herfra som en Fortsættelse af det store finmarkske Fjeldplateau udbrede sig milevidt til alle Kanter.

Hele den 12 Mil lange Strækning langs Anarjok indtil ovenfor det Sted, hvor Zjetsjemjok falder i samme, erholder ved den frodige og vexlende Beskaffenhed af de nævnte Skovstrækninger i Forbindelse med de mange, tildels sivomkrandsede Vande, hvorpaa Rejsen for største Delen foregaar, en, selv for de finmarkske Skovtrakter, mer end almindelig tiltalende og interessant Karakter. Der hviler over disse Landskaber et jomfrueligt-romantisk Skjær, som uvilkaarlig bringer Jægeren til at tænke paa Coopers Skildringer af de tilsvarende amerikanske Flodlandskaber og gjør ham Rejsen paa Anarjok og tildels ogsaa paa de førnævnte Elve dobbelt tiltrækkende. I endnu højere Grad er dette Tilfældet med Pasvigelven og dens Omgivelser, saaledes som vi nedenfor ville faa Anledning til at beskrive. Derimod taber denne interessante Karakter af de finmarkske Elvedale sig strax, naar man kommer nedenfor Foreningspunktet af Jetsjok og Anarjok, der, hvor den egentlige store Tanaelv begynder. Denne flyder nemlig efter hele sin Længde lige til Polmak mellem høje og bratte Skrænter, der blot ere bevoxede med smaa, forkrøblet og for største Delen tynd Birkeskov, som desuden paa mange Steder er opbrændt eller paa anden Maade ødelagt. Ligesaa danne selve Elvens Bredder paa hele den lange Stræk-

ning blot en Mangfoldighed af vexelvis paa begge Sider udskydende flade, sandige Næs og Odder uden mindste Afvexling, idet man under hele Farten blot ser fra den ene Odde til den anden. Det eneste Interessante paa hele Turen nedover Tana var, da vi kom til Polmakfossen (hvor jeg efter min saa nylig gjorte Erfaring i denne Retning fandt det raadeligst at gaa i Land), at staa og se paa, med hvilken beundringsværdig Dygtighed Per og Klemmet klarede sig nedover denne den største af de finmarkske Fosse, som pleje at befares med Baad. Her blev ogsaa Tøjet bragt i Land for atter at tages i Baaden nedenfor Fossen.

I Polmak, hvorhen jeg ankom ved Middagstid den 7de August, skiltes jeg endelig fra Per og Klemmet, i hvis Selskab jeg havde tilbagelagt en Strækning af idethele omtrent 60 Mil. Der traf jeg den daværende Skovfoged over Østfinmarken, Lensmand Klerk, i hvis Følge jeg skulde berejse Skovtrakterne i Sydvaranger. Endnu samme Dags Aften droge vi sammen videre nedad Tanaelven til Seida, efter først at have befaret en større Birkeskovstrækning, hvor Klerk havde Noget at efterse, og gik saa over Seidafjeldet til Nyborg, hvor et Klerk tilhørende lidet Dæksfartøj, »Ellida«

kaldet, laa og ventede os for at føre os videre til Vadsø. Derfra skulde vi i Følge med Fogden i Sydvaranger rejse opover Pasvigdalen for at bese de derværende store Furuskovstrækninger.

Oppe paa det Højeste af Sejdafjeldet, da vi vare echaufferede af den lange Vandring, fandt Klerk til min behagelige Overraskelse en Flaske Ale i et Hul under en flad Sten paa et Sted, hvor vi netop efter hans Forslag havde sat os ned for at hvile lidt. Det var nok ikke frit for, at Klerk paa Turen hjemmefra selv havde listet Flasken ned i Hullet. Hvor denne paa én Gang saa lette og forfriskende Drik smagte! Jeg havde gjerne under de forhaandenværende Omstændigheder, hvis jeg havde maattet kjøbe den, betalt det Tredobbelte af dens virkelige Pris. Lidt længere frem aabnede sig den herligste Udsigt over Varangerfjorden med de den omgivende vexlende Landskaber, Alt farvet af den netop over Horizonten staaende Morgensols gyldne Purpurglands. Det var et i Sandhed pragtfuldt Skue, der bragte mig til at fordoble mine Skridt ved den Længsel, det vakte hos mig efter at komme ned til den smukke Fjord, der præsenterede sig saa indbydende med sine flade Strande, som paa Nyborg-Siden indfattedes af vide Strækninger af den venlige højnordiske Smaabirkeskov.

Blandt andre Rariteter af Dyre- og Planteriget, som jeg gjorde Regning paa at træffe i Sydvaranger, havde jeg ogsaa glædet mig til at faa se og skyde den dengang som ejendommelig for Varangerfjordens Omgivelser anseede, men senere ogsaa saa langt vestlig som til Porsangerfjorden trufne Alpelærke (alauda alpestris). Denne er en af de flere Fuglearter, som, oprindeligvis blot hjemmehørende i Rusland og Sibirien, derfra antages at have udbredt sig til de nordøstligste Trakter af vort Land, hvor de synes at blive alt hyppigere og hyppigere og at trænge sig frem over et alt større og større Terræn. Da vi vare komne ned til Varangerfjorden, fik vi Øje paa en Rype, der sad nede ved Stranden paa en Sten næsten lige ved Vandkanten. Jeg gik lidt nærmere og skjød den, medens Klerk stod og saa paa. Men da jeg tog Fuglen op og vilde gaa tilbage til Klerk, raabte han til mig, at jeg skulde se bedre efter, da jeg havde skudt en Fugl til. Jeg benegtede dette med Tilføjende, at det kun var en enkelt Rype, jeg havde skudt paa. Men da Klerk fremdeles paastod, at der laa en Fugl til lidt nærmere ham, hvilken han havde seet falde for Skuddet sammen med Rypen, fandt jeg til min store Forundring en Alpelærke liggende død et Par Alen fra Rypen, hvor den tilfældigvis havde

siddet lige i Skudlinjen. Saaledes fik jeg paa en saa højst overraskende Maade mit Ønske om også at skyde denne Fugl opfyldt. Det var en af de undertiden indtræffende besynderlige Hændelser paa Jagten, der neppe nogensinde gjentage sig.

I Nyborg opholdt jeg mig sammen med Klerk en Dag hos Ornithologen og Botanikeren Pastor Chr. Sommerfeldt, uden at jeg fik Tid til, som jeg havde tænkt, at gjøre en liden Udflugt til Karlebunden, en nærliggende Bugt af Varangerfjorden, hvor den tydske Zoolog Schrader, som i mange Aar havde opholdt sig i Sydvaranger og studeret disse Egnes Fuglefauna, især deleshed havde gjort et rigt Bytte af forskjellige Sneppearter og andre Sumpfugle. Hos Sommerfeldt traf jeg den svenske Botaniker Th. Friis, som fulgte os et Stykke opover Pasvigdalen, hovedsagelig for at finde en liden hvidblomstret Plante (arenaria lateriflora), hvis eneste bekjendte Voxested i Skandinavien er en kort Strækning paa Østsiden af Pasvigelven ikke langt fra dennes Munding. Her voxede den ogsaa i Tusindvis, saa at man kunde forsyne sig med saa mange Exemplarer, man vilde. Imidlertid samlede jeg dengang ikke paa Planter, hvorfor jeg lod mig nøje med at lære denne sjeldne Art at kjende.

Den følgende Morgen indskibede vi os paa

»Ellida«, et lidet, gammeldags, klodset, skonnertrigget Dæksfartøj, der i sin Tid havde tilhørt Kystopmaalingen, og, om jeg ikke erindrer fejl, er omtalt i Vibes Skitser fra denne. Med dette lille Fartøj, der ikke var større end en skikkelig stor Baad, kun at det havde en anden og højere Form, havde Klerk gjort to Rejser til Spidsbergen alene for at skyde Rensdyr og Isbjørne med hvad Andet, der saadan kunde forefalde. Paa en af disse Ture havde han i Løbet af 14 Dage fældet 80 Rensdyr, ligesom han ogsaa havde dræbt en fuldvoxen Isbjørn med sit Spyd, da den, efter først at være skadeskudt, lavede sig til at angribe ham.

Efter et Par Dages Ophold i Vadsø rejste vi, nu forøgede med Foged og Sorenskriver Kjerschow i Sydvaranger, paa »Ellida« over den her fra to til tre Mile brede Varangerfjord til Bunden af Bugfjorden, hvor Pasvigelven har sit Udløb. Denne er i Henseende til Vandmasse, saavidt det kan skjønnes, en af Norges største Elve og overgaaes maaske kun af Glommen og Tanaelven. Sin Vandrigdom skylder den den 60 geografiske □ Mil store Enare-Sø eller, som den paa disse Kanter almindeligt kaldes, Indiager-Vand, der 14 Mil ovenfor Pasvigelvens Munding har sit Udløb gjennem denne. Naar undtages paa en Strækning af et Par Mil nærmest Enare og en kort Milsvej op-

over fra Elvens Munding, bestaar hele Vasdraget af en uafbrudt Række af temmelig brede og fra ½ til 1½ Mil lange Vande, der indbyrdes ere forbundne ved ganske korte, sjelden over ½ Fjerding lange, stærke Stryk eller Strømninger. I disse findes paa den nederste halve Strækning af Elvefaret sex ordentlige Fosse eller virkelige Vandfald, der ikke, som de saakaldte Fosse i Tanaelven, kunne passeres med Baad, idet de tildels have et Fald af indtil halvhundrede Fods lodret Højde. Det smukkeste af disse Vandfald, ialfald som det præsenterede sig under den daværende lave Vandstand, var det nederste, hvortil der kun var en halv Milsvej fra Elvens Udløb. Hele den store Vandmasse pressedes her gjennem en trang og glat eller ligesom afsleben Kløft sammen til en eneste tæt glasgrøn Kolonne, som, efter at være sluppen gjennem Kløften, atter uafladeligt væltedes op igjen fra den klippefulde Bund nedenunder i Skikkelse af uhyre, knuste, men alligevel kompakte Vandbjerge, hvoraf hvert nyt havde en forskjellig Form fra det foregaaende. I samme Øjeblik et Vandbjerg atter var i Begreb med at synke ned i Dybet, mødtes det af et nyt, der ligesaa hurtigt væltede sig op til samme Højde, — et vildt og fantastisk Spil, som man ikke saa snart blev kjed af at betragte. Idetmindste har jeg ikke seet et

Vandfald her i Landet, der har forekommet mig saa interessant som dette. Men maaske det, som antydet, blot viser sig saaledes under en bestemt Vandstand, medens det Hele, naar Vandmassen er større, gaar mere i Et, saa at Fossen derved faar større Lighed med vore andre store Fosse.

I Nærheden af den omtalte Fos og endnu lidt længer op saaes hist og her den store vildtvoxende Nellik (dianthus superbus), der ikke forekommer andre Steder i hele Norge end i det østlige Finmarkens Kystegne saa langt vestlig som til Porsangerfjorden. Den er af Størrelse som en Fjærnellik, har purpurfarvet fryndset Krone og er en af den norske Floras pragtfuldeste Blomster. Her saa jeg ogsaa et Selskab af Taarnsvaler, der flere Gange med sine skarpe hvinende Skrig fløj over det Sted, hvor jeg netop befandt mig. Som jeg senere erfarede, er denne Fugl ikke før observeret paa disse Kanter eller saa langt nordlig.

Ved det nederste af Vandene fandt vi den for hele Rejsen mod Dagpenge lejede Baadskyds, nemlig en Baad med sine to »Stagere« til hver af os, saa at vi ialt vare 9 Mand, ligeligt fordelte paa tre Baade. Vi begyndte strax vor Rejse opover Vandene, idet vi fordetmeste roede jævnsides og saa nær hverandre, at vi kunde sidde og underholde os sammen fra Baadene. Kun naar vi

kom til Enden af et Vand og skulde forbi en af de føromtalte Fosse, maatte Baaden, efter at være losset, landsættes og trækkes op forbi Fossen paa de dertil indrettede, med enkelte Kavler belagte Stier eller Smaaveje og al Bagagen bæres efter til det Sted, hvor det atter gik an at indskibe os.

For en Jæger har en saadan Baadrejse opover Pasvigdalen paa denne Aarstid — det var netop i sidste Halvdel af August — og i et saa uafbrudt godt Vejr, som vi fremdeles hele Tiden havde, noget ualmindeligt Tiltrækkende, væsentligst paa Grund af de smukke, interessante Naturomgivelser i Forbindelse med den Rigdom paa Fuglevildt af forskjelligt Slags, som her endnu findes. Den nævnte interessante Karakter af disse Landskaber begynder dog først, naar man har passeret de to nederste Vande, nemlig Hvaljaure og lille Klostervand, idet der langs deres Bredder ikke sees stort anden Vegetation end endel mere eller mindre ruineret Furuskov, tildels endog afbrudt af nøgne, brændte Strækninger. Fra det næste Vand, det saakaldte store Klostervand eller Kjolmojaure, hvor Dalsiderne tillige sænke sig mere og mere, indtil de endelig gaa over i ganske lave og for største Delen flade Vidder, kun afbrudte af smaa Rabber og Forhøjninger med en en-

kelt lidt større Højde eller Bjergkuppe hist og her, er Furuskoven ikke blot baade større og tættere, men ogsaa overalt mere eller mindre blandet med Birk. Denne sidste Træart indfatter desuden baade det nævnte og alle de ovenfor liggende Vande med en Rand af sine smukke løvgrønne Kroner. Paa mange Steder eller overalt, hvor den nærmeste Del af Bredden langs Vandene var ganske lav og tilstrækkelig fugtig, adskiltes Birkeskoven fra Vandet ved et graagrønt Bælte af Vidjer; og da Vandene ovenfor Kjolmojaure, tildels ogsaa dette Vand selv, langs Strandene fordetmeste vare omgivne med en forholdsvis bred Kant af Vandstar eller Sennegræs (de førnævnte carex aqvatilis og c. vesicaria), saa havde vi paa store Strækninger, eller ganske almindeligt under hele Rejsen, det ejendommelige Syn af fire forskjellige Vegetationsbælter i regelmæssig Rækkefølge og hvert med sin særegne Farve, det ene indenfor det andet, nemlig: først den lyse, græsgrønne Rand af Sennegræs, indenfor denne det matfarvede, lyst graagrønne Vidjebælte, indenfor dette der, hvor Terrænet begyndte at skraane eller hæve sig lidt over Vandets Niveau, et smalt Bælte af Birkeskov, og ovenfor denne, i fordetmeste 50 til 100 Skridts Afstand fra selve Vandkanten, den mørke, dunkeltgrønne Furuskov, der overalt paa begge Sider af

Dalføret mødtes med Horizonten i en kun ringe Højde over Vandene. Og for at gjøre disse tiltalende Landskaber endnu mere afvexlende, fandtes i Vandene selv forskjellige større og mindre Øer og Smaaholmer, nogle bjergagtige og bevoxede med Skov, andre ganske lave og flade, kun bestaaende af Star og andet Græs, der ganske bedækkede den marsklignende Grund, hvori det voxede, saa at det saa ud, som om Græsset skjød op af selve Vandet. Især var et af de øverste Vande, det saakaldte Boetsejâure (se Munchs Kart) rigt paa dette Slags lave Græsholmer, som her dannede større sammenhængende Udbredninger, der dog vare gjennemskaarne af smale naturlige Kanaler, paa hvilke man kunde ro overalt indimellem disse ligesom svømmende Græsmarker. Desforuden vare store Strækninger af Vandene bedækkede med de smukke hvidblomstrede Vandranunkler (batrachium) ligesom med et Tæppe af nyfalden Sne, medens atter andre Strækninger i en vid Omkreds vare tæt belagte med de langagtige olivenfarvede Blade af en anden Vandplante (polygonum amphibium), hvis Blomster imidlertid kun ere smaa og uanseelige.

Som allerede bemærket, vare de her omhandlede Egne mer end almindelig rige paa Vildt, det er, Fuglevildt af forskjelligt Slags, saaledes som man

ogsaa maatte kunne slutte sig til af deres ovenbeskrevne Karakter. Isærdeleshed vare alle de almindelige Arter Ænder, og af disse igjen de finere eller ædlere Arter, der mangle Svømmehud paa Bagtaaen (den egentlige Slægt anas), navnlig Stokanden, Brunnakken og Krikanden, stærkt repræsenterede. Derimod forekom Stjertanden her mindre hyppigt, medens Brunnakken syntes at være omtrent ligesaa almindelig som alle de andre Andearter tilsammentaget. Forøvrigt manglede det heller ikke paa Dukænder (Slægten fuligula, hvis Bagtaa er forsynet med Svømmehud), hvoraf specielt dog kun erindres Skjæranden (fuligula clangula) og Bjerganden (f. marila), af hvilke den første var den almindeligste. For Gjæs og Snepper samt andre Sumpfugle var det allerede for sent, og saa jeg af disse sidste ikke andre Arter end Brushanen, den halvenkelte Bekkasin og den almindelige Svømmesneppe (phalaropus hyperboreus). Ogsaa af Svaner saaes en Dag tre Stykker at flyve over et af Vandene, ligesom vi paa en af de omtalte bjergige Smaaøer af Skydsfolkene bleve viste to Svanereder, der vare dannede af Jord, Kviste og Mos, m. m., som var ophobet i Form af en høj Myretue, paa hvis Top vi fandt Levningerne af Æggeskallene i den grundt udhulede Fordybning, som udgjorde det egentlige Rede.

Men foruden alle disse Vandfugle fandtes der ogsaa i Vidjekjærene, og tildels ogsaa i Birkeskoven, nok af Ryper, og i Furuskoven tillige ikke saa faa Storfugle, hvorimod Aarfuglen her syntes at mangle.

Da vi alle tre vare ivrige Jægere, undlode vi selvfølgelig ikke at føre os denne Traktens Vildtrigdom til Nytte. Vi havde ogsaa hver vor Fuglehund med, hvis det ellers gaar an at bruge denne Benævnelse ogsaa om Klerks Hund, der ikke var andet end en almindelig Lappehund, men et saa kløgtigt Individ, at Klerk havde lært den at søge og staa for Fugl ligesaa godt som en ægte Hønsehund.

Fordetmeste lode vi den ene af vore virkelige Hønsehunde — i Regelen Pan — gaa paa Land, medens vi selv roede langs de sivbevoxede Bredder eller et lidet Stykke udenfor disse. Det varede da gjerne ikke længe mellem hver Gang, vi fik Anledning til at gjøre Brug af vore Bøsser. Snart kom en Brunnakke- eller Krikandhun svømmende ud fra Bredden med sine paa det Nærmeste flyvedygtige Unger; snart fløj nogle unge Stokænder eller en Han af en af de nysnævnte Arter op af Sivet og fik sit Skud, med eller uden Virkning, alteftersom Holdet var kortere eller længere, idet vi ikke dermed regnede det saa nøje; og ret

som det var, kom ogsaa endel Ænder, snart af et, snart af et andet Slags, flyvende forbi os fra en anden Kant, og da maatte Afstanden være betydelig stor, naar de skulde undgaa at blive hilsede med en Salve fra os alle tre, men som derfor rigtignok heller ikke saa sjelden ganske forfejlede sin Hensigt. Istedetfor at drive Ænder ud til os fra Sivet, fik vi derimellem til en Afvexling ogsaa se den landsatte Hund staa for et eller andet Rypekuld i Vidjekjærene, og strax lagde vi tillands for ogsaa at benytte os af dette Anbud. Naar vi da havde drevet Flokken op og sendt den vore Skud, hvoraf de fleste kostede en Rype Livet, brød vi os sjelden om at forfølge den videre, eftersom den gjerne kastede sig ind i Skoven, hvor det vilde været for tidsspildende og lidet lønnende at fortsætte Jagten efter den. Vi fandt ligesaa snart et andet Rypekuld eller nogle nye Ænder, paa hvilke Jagten saaledes under Forbirejsen ikke var forbunden med noget egentligt Tidsspilde.

Saaledes vare vi under hele Rejsen forsynede med Vildt i Overflod, og da Skydsfolkene, naar vi havde teltet for Natten, morede sig med at fiske og ligeledes paa sin Side kunde i en Haandevending trække saa meget Ørred og Gjedde op af de fiskerige Vande, som de vilde, levede

baade vi selv og Skydsen højt med Fugl og Fisk, hvoraf der hver Morgen blev stegt eller kogt hele Gryder fulde. Som almindeligt i disse heroppe saa lyse og behagelige Sommernætter, gjorde vi for en stor Del Nat til Dag og omvendt, idet vi i Regelen fortsatte Rejsen til omkring Midnatstid, men saa heller ikke gjerne brøde op igjen før Kl. 9 eller saa omtrent den næste Formiddag. Klerk havde et stort Telt med, der var beregnet paa at kunne rumme syv Personer; og da vi kun vare tre og desuden vel forsynede med Bjørnehuder, Renskind og Tæpper, hvormed hele Teltet blev belagt paa en myg Underbund af friskt Birkeløv, der stedse fandtes i Overflod lige ved Haanden, havde vi det ogsaa om Natten saa bekvemt og behageligt, som vi kunde ønske det, saameget mere som Myggetiden, efter hvad jeg tidligere har bemærket, nu var forbi, saa at vi ikke havde mindste Ulejlighed af disse Nordens plagsomme Mosquitos.

Det var oprindelig vor Bestemmelse at fortsætte Turen lige til Pasvigelvens Udløb af Enare-Søen; men da vi paa Grund af denne Sommers ualmindelig ringe Vandmængde i de finmarkske Elve allerede havde Møje nok med at stage os op til det Sted, hvor Grændsen mod Rusland overskjærer Pasvigelven, og saa, at det vilde blive umuligt tilbaads at tilbagelægge de endnu reste-

rende halvanden Mil til den store Indsø, lode vi det bero med at have naaet saa langt op, som Norges Territorium strakte sig. Dette saameget mere, som vore Skydsfolk viste sig temmelig uvillige til at hjælpe os med den for Tilfældet fornødne Landtransport, hvorom Intet indeholdtes i vor Kontrakt med dem. Og disse Folk, der alle vare Kvæner, gjorde ikke gjerne mere, end de netop behøvede.

Saavel paa Op- som paa Nedturen benyttede vi stadig Lejligheden, naar en noget højere Kolle nærmere eller fjernere fra Elven lovede os en videre Udsigt over de lavlændte Skovstrækninger paa norsk Side, til at gjøre en liden Rekognosceringstur indover disse, hvilken vi dog aldrig havde nogen Opfordring til at udstrække længer end til højst en Fjerdingsvej fra Elvebredden. Paa enhver af disse smaa Udflugter mødte os overalt kun det samme Syn: endeløse, alene af store, bløde Myre afbrudte Furuskovstrækninger paa en med Renmos rigt bedækket smaakuperet eller af lave Rabber og Tørhauge bestaaende Grund, — vistnok det mest ensartede Skovlandskab af nogen betydeligere Udstrækning i Norge. Da Klerk omtalte, at han ogsaa paa hele Enare-Siden havde fundet saavel Terræn- som Bevoxningsforholdene at være ganske de samme som paa Pasvigsiden, og han

ikke havde nogen Grund til at antage, at det mellemliggende Terræn i saa Henseende frembød nogen Forskjel, saa skulde altsaa — forudsat, at Arealforholdet paa Munchs Kart er nogenlunde rigtigt — det Norge tilhørende Felt mellem den nævnte Sø og Pasvigelven udgjøre en omtrent 50 geografiske eller 22 norske □ Mile stor sammenhængende Furuskov uden andre Afbrydelser end de ovennævnte bløde og for en stor Del utilgjængelige Myre*. Her kunde man maaske tro, at man havde at gjøre med virkelig Urskov. Men nej! Der var ikke en Flæk af den hele Skov, hvor vi end kom frem i samme, der ikke bar Spor af Skovbrand, efter hvilken mere eller mindre forkullede Levninger af tildels betydelig større Træer, end der nu fandtes paa disse Strækninger, laa spredte overalt omkring i Skoven. Heller ikke var denne paa meget nær saa tæt, som den engang maa have været, omendskjønt den i det Hele taget ikke kunde siges at være tynd eller glissen. Ligesaa indeholdt den betydelige Masser af værdifuldt Bygnings- og Sagtømmer af indtil 12 Tommers Tykkelse, saa at den i vore Dage, da omtrent samtlige norske Skove ikke bestaa af

* Angaaende den formentlig ringe Anledning til at tilgodegjøre disse store Skovforraad maa jeg henvise til mit Skrift om Skovforholdene i Finmarken.

Andet end »rene Pindetræer«, endnu altid vilde blive anseet som en respektabel Skov.

Paa Nedrejsen, der medtog en betydelig kortere Tid end Oprejsen, samlede vi for største Delen sammen vort Jagtbytte for at have det med til de respektive Fruer paa Vadsø. Foruden de førnævnte Arter skjød vi ogsaa i Nærheden af Svanvigen ved store Klostervand nogle Storfugle, hvorhos Klerk, der var den eneste af os, som havde Rifle med, var heldig nok til dermed at fælde et Exemplar af den store Havørn (falco albicilla), der en Morgen kom og satte sig i en gammel Furu blot et kort Stykke fra vor lille Lejr. Som en botanisk eller plantegeografisk Mærkelighed skal jeg, paa Talen om Svanvigen, her med det samme nævne, at der ganske i Nærheden af dette Sted voxer vilde Solbær, ligesom der ogsaa findes et lidet Granholt, hvilke begge Dele jeg paa Opturen, da vi sammen med den førnævnte svenske Botaniker overnattede paa Svanvigen, fik Opsidderen dersteds, Kirkgaard, til at vise os, for at vi selv kunde overbevise os om Rigtigheden af, hvad derom var blevet os opgivet. Som bekjendt, findes Granen ellers ikke paa hele Strækningen fra Salten til Rusland, uden forsaavidt som den i den sidste Tid nu ogsaa (af Klerk) er funden paa tre andre Steder i Nærheden af den russiske Grændse

i Sydvaranger; og Solbær kjendes ikke som vildtvoxende her i Landet nordenfor Romsdalen, men vel i det nordligste af svensk Lapmarken. Ovennævnte Svanvigen er, eller var ialfald dengang, det sidste beboede Sted paa norsk Side af Pasvigelven. Derfra til Elvens Udløb i Bugfjorden er der 5 Mil, og til dens Udspring af Enare-Søen 9.

Kort efter vor Tilbagekomst til Vadsø (27de August) traf jeg paa Gaden det fornævnte Medlem af Mosekommissionen, Lensmand T., der bad mig komme hen til sig, »da han havde Noget at vise mig, som han vidste vilde interessere mig«. Jeg var ikke sen med at indfinde mig, og hvad skulde jeg vel til min store Overraskelse og Glæde se Andet end min i Storfossen tabte Jagttaske med Krudthornet, Haglpungen, Optegnelserne og alt det Andet, som havde været i den, alene med Undtagelse af et med mit Navn forsynet Drikkebæger af rødt Glas, som jeg havde faaet i Udlandet af en Landsmand.

Med Taskens Gjenfindelse var det gaaet saaledes til. Tre Uger, efterat jeg havde passeret Storfossen, rejste T. atter op til Sjusjaure sammen med en eller to af de Mænd, der samtidig med mig var rejst nedover Jetsjok — om af min egen

eller T.'s Skyds, erindrer jeg ikke nu. Og da en af Mændene, medens de stagede sig opover Strømstillet under Storfossen, bemærkede til de andre, at Stagen havde taget fat i noget Blødt paa Bunden, der forekom ham saa fremmed eller paafaldende, ytrede den anden Mand, at det bestemt var min Taske; da de saa paa T.s Opfordring soknede efter, kom denne ganske rigtig igjen for Dagen. Men Optegnelserne, der havde ligget tre Uger i den med Vand fyldte Blikkapsel? De vare skrevne med Blyant og til min store Forundring endnu ligesaa tydelige, som om der ikke var kommet en Vanddraabe til dem. T. havde taget dem forsigtigt ud af Blikkassen og tørret dem langsomt ved Varmen. Alene Heftets ydre kulørte Omslag var løsnet fra Bindet formedelst Klistrets Opløsning. Jeg opbevarer dem endnu som en Erindring om denne lille besynderlige Hændelse, og deres Indhold udgjør det Væsentligste af de første Totredjedele af mit Skrift om Skovforholdene i Finmarken. Ogsaa det betræffende Blad af Munchs Kart er den Dag idag aldeles uforandret, kun at det mistede den grønne Lidse, hvormed det var kantet. Krudtet i Krudthornet var naturligvis bleven til Grød, men selve dette og Haglpungen tilligemed de øvrige — mest Toiletsager — som fandtes i Jagttasken, saavelsom

denne selv, vare lige gode og fulgte mig endnu i adskillige Aar paa mine Rejser. En mere uventet Gjenfindelse af en tabt Gjenstand end den heromhandlede hører visselig til de meget sjeldne Tilfælde. Ingen tænkte paa min Jagttaske, da T. anden Gang rejste opover Jetsjok, før Stageren sagde, at han kjendte noget Underligt paa Bunden — denne bestod formodentlig blot af Smaasten — og Elven er paa dette Sted saa bred, at et enkelt Tag med en Stage under Baadens Fart ligesaa godt kunde have truffet paa tusinde andre Steder af Bunden som netop paa den sunkne Taske.

Flyerne og min første Renjagt.

Hvorledes skulde jeg kunne afslutte disse mine Skildringer af mit Fødelands Natur uden ogsaa at erindre dets Stepper og Tundraer, de vide »Flyer«, hvorover min Fod saa tidt har vandret, hvad enten jeg agtede mig op paa de fra dem opstigende, endnu højere beliggende Koller og Fjeldtoppe for at skyde Fjeldryper, eller jeg skulde gaa over fra en Alminding til en anden hinsides de høje og brede Fjeldrygge, der i det centrale Norge adskille de forskjellige Skovdale fra hverandre, eller jeg blot vilde opsøge de hist og her mellem Flyerne liggende, med Vidjekjær bevoxede Lavninger, hvor Dalryperne fortrinsvis holde til. Thi Flyerne selv ere kun ganske fattige paa jagtbare Dyrearter og afgive ikke noget egentligt Jagtterræn, undtagen forsaavidt Renjagten angaar. Denne Jagt har jeg imidlertid fundet altfor usikker og tidsspildende i Forhold til, hvad jeg ellers i den samme Tid har kunnet udrette med Haglbøssen, til at jeg har villet befatte mig

dermed anderledes end rent undtagelsesvis, og det blot under en Tid af nogle faa Aar.

Og dog er der Noget ved disse Flyer, som altid i mine Øjne har meddelt dem en høj Grad af Interesse, saa at jeg stadig længes efter dem, og haster med at naa derop fra de lavere liggende Strækninger, og særligen føler mig tiltalt af den ejendommelige Stemning, der tilhører dem. Ja jeg tilstaar, at jeg elsker disse nøgne, ensformige Flyer højere end saamange andre Dele af vort Land, hvilke Menneskene have berøvet deres oprindelige Karakter, saaledes som det navnlig er Tilfældet med Vestlandets afskovede Hejer, med største Delen af vore nu saa ødelagte Naaleskove, i hvilke der, snart sagt, ikke længer findes et vakkert Træ, og med vore bedst dyrkede Strækninger med deres kunstige Enge og bølgende Agre. Men Flyerne ligge der endnu for største Delen, som de have dannet sig fra Naturens Haand, med de fine, bløde Farvetoner, med sit smukke Tæppe af dejlige Lavarter, med den frie Udsigt over Vidderne og til de højeste Fjeldtoppe, ukrænkede af Menneskenes forstyrrende Indgriben i Naturens Skjønhed overalt, hvor de kunne finde Noget at forandre eller ødelægge. Kun paa enkelte Steder have »Mosetagere« skrabet Lavdækket af til Vinterfoder for Kreaturerne, eller en Jætergut

med sædvanlig Uvorrenhed foraarsaget en Mosebrand, der har afsvedet en Del af Marken lige til det bare Grus, som danner Flyernes Bund. Men selv her bedækker denne sig efter nogen Tids Forløb atter med et tyndt Tæppe af de højestvoxende Græsarter, * som efterhaanden igjen vige Pladsen for Flyernes almindelige Vegetation. Stundom foraarsages saadan Mosevarme ogsaa af Lynilden, og i ethvert Fald faar denne Skylden derfor de ni af ti Gange, den ikke har gjort det.

Men hvad er nu da egentlig Flyerne? vil maaske en og anden Læser spørge, der ikke selv har været i Fjeldet og dér har hørt denne Benævnelse: Flyerne kaldes de større, sammenhængende, ensartede, samt jævne og flade eller blot svagt skraanende Vidder ovenfor »Dvergbirkens og Vidjernes Region«. De ere dels »Moseflyer«, forsaavidt de ligge i Lavbæltet, i hvilket Tilfælde de nemlig ere dækkede af det fornævnte Tæppe af forskjellige Lavarter, hvori dog ogsaa enkelte blomsterbærende Planter samt Græsarter og Halvgræsse findes indsprængte; dels »Stenflyer«,

* Nemlig: aira flexuosa, var. montana, festuca ovina, var. violacea, anthoxantum odoratum, carex rigida, juncus trifidus, luzula spicata og campestris.

der have en saa høj Beliggenhed, at de ikke jævnt have kunnet bedække sig med Lavarter og saaledes for største Delen kun bestaa af nøgne, almindeligvis smaa Stene, der ere opstaaede ved Forvitring af Bjergarten paa selve Stedet. Det sidste Slags Flyer forekomme hyppigst i Vestfjeldene, hvoraf en langt betydeligere Masse naar op over Lavregionen, hvorimod de største og fleste Moseflyer i det sydlige Norge findes paa Strækningen østenfor Lougen indtil Trondhjems Stift mod Nord, eller i Hedemarkens og Kristians Amter. Dog optage disse »Moseflyer« ogsaa i de vestligere og sydvestlige Fjeldegne meget betydelige Vidder, ligesom det ogsaa kan bemærkes, at hele det østfinmarkske Fjeldplateau paa det Nærmeste kan betragtes som en eneste stor Mosefly, hvis Lavdække dog nu kun er ganske ubetydeligt paa Grund af dets altfor stærke Afgnaven af Tamrenerne. Den største sammenhængende Mosefly i det sydlige Norge er den bekjendte »Valdersfly« mellem Gjendin, Bygdin, øvre Hejmdalsvand og Strømvandet; den er saa jævn og flad som Havet, og naar man ikke vil betragte den som afbrudt ved enkelte fra samme opdukkende mindre Fjeldtoppe — de saakaldte Fiskeløsknause — kan dens Størrelse anslaaes til en norsk Kvadratmil. Som Exempel paa en »Stenfly« skal jeg nævne den af

Turister og gudbrandsdalske Renjægere ligeledes vel kjendte, en Mil lange og en halv Mil brede Hindfly i Vaagefjeldene mellem Sjoelven, Veoaaen, Nautgardstinden og Rusvandet. Det er kun dens nederste Del nærmest Rusaaen og Sjoelven, der ligger saa lavt, at den der mere jævnt har kunnet bedække sig med Lavarter og saaledes taber Karakteren af egentlig »Stenfly« eller nærmer sig til at blive en »Mosefly«. Idet det blot er med den sidstnævnte Art Flyer, vi her specielt ville beskjæftige os, skulle vi, for ikke mere at komme tilbage til Stenflyerne, endnu kun med Hensyn til dem bemærke, at de ingenlunde ere blottede for al Vegetation, hvor højt de endog ere beliggende. Selv indtil en Højde af 5500 Fod forekomme nemlig ogsaa paa Stenflyerne omtrent alle de samme Lavarter og andre Planter som paa Moseflyerne og i Urerne mellem disse, og hvilke man specielt vil finde omtalt i min Afhandling om Fjeldrypen (»Erfaringer fra Jagten paa det mindre Vildt i Norge«, Side 111—112). Men Stenflyerne faa netop sin Karakter deraf, at den nævnte Vegetation dersteds blot forekommer saa tyndt paa de smaa grusagtige Mellemrum mellem Stenene og i det Hele taget er saa lidet fremtrædende, at den Lidet eller Intet bidrager til at meddele disse Flyer nogen fra Vegetationsforholdene hidrørende bestemt

Karakter, idet det alene er de nøgne, graa, i det Højeste med et tyndt Overdrag af næsten umærkelige Skorpemosser bedækkede Stenmasser, som herved ere det Bestemmende. Moseflyerne derimod erholde sit hele Fysiognomi af de dem bedækkende Lavarter, og det af disse alene, stundom dog, ligesom det senere skal omtales, i Forbindelse med en enkelt eller et Par af de fornævnte Græsarter. Det er disse Lavarter, fra hvilke de lyse, zarte Farvetoner hidrøre, der ere ejendommelige for de nævnte Flyer, og hvorved de danne en ligesaa smuk som skarp Modsætning til de graa og mørke Urer, hvoraf de fordetmeste omgives. Og det er dem, som, paa Grund af den for de fleste af dem fælles Hovedfarve, i det store Hele taget eller paa Afstand meddele Flyerne et saa ensartet Fysiognomi, hvori der dog, forsaavidt deres Farvetone angaar, forekommer forskjellige Nuanceringer, eftersom den ene eller anden af de Lavarter, der udgjøre Hovedmassen af Flyernes Plantedække og som udmærke sig ved særegne Farvenuancer, er den overvejende paa visse større eller mindre Strækninger. Dog er der, som anført, ikke stor Forskjel i den nævnte Henseende mellem de enkelte Moseflyer, betragtede som Dele af Højfjeldslandskaberne, eller med Hensyn til

deres almindelige Landskabskarakter i det Hele taget.

Men naar man vandrer hen over en saadan Fly og ikke blot, som de Fleste, lader Blikket fare ubestemt ud over samme, men virkelig betragter i det Enkelte den Del af Flyen, der ligger nærmest for Ens Fod, eller man nu og da sætter sig ned og specielt retter sin Opmærksomhed paa Beskaffenheden af det Lavdække, der giver Flyen dens egentlige Karakter, vil man, hvis man ikke allerede tidligere har gjort sig fortrolig dermed, overraskes ved at se, hvor skjønne baade af Form og Farve alle disse forskjellige Lavarter hver for sig ere, hvor smukt de ere grupperede mellem hverandre, og hvilken uendelig Mangfoldighed der heri gjør sig gjældende. Hver Fodsbred af Flyen danner ligesom et lidet forskjelligt Miniaturlandskab af den yndigste og mest tiltalende Art, hvilket man faar alt kjærere og kjærere, jo mere man hengiver sig til Betragtningen deraf, og jo oftere man færdes paa disse Steder.

Lader os engang se lidt nærmere paa disse Lavarter, hvoraf Moseflyerne bestaa, og som derved spille en saa betydelig Rolle i vort Lands Fysiognomi ovenfor de højere Planters mere almindelige Væxtgrændse, idet de i sin sammen-

hængende Forekomst brede sig ud over alle de ovenover denne Grændse liggende Dele af Landet, der ikke optages af nøgne Stenurer, Sne- og Isbræer.

Den mest udbredte og i størst Mængde forekommende af dem alle er den almindelige Renmos (cenomyce rhangiferina), der, som bekjendt, er hvidlig med et mer eller mindre svagt grøngult Skjær og, skjønt blot fingerhøj, ligner smaa rumt opvoxede bladløse Bøgetræer med rige og tæt forgrenede samt næsten til Marken naaende Kroner. Det er hovedsagelig denne Art, som giver Flyerne deres almindelige Hovedfarve, hvilken dog, som ovenfor antydet, ofte modificeres af en eller anden af de øvrige Lavarter, der paa visse Strækninger eller endog over en hel Fly kan være saa almindelig og saa tæt blandet med Renmosen, at dens Bidrag til Flyens Farvenuance bliver det egentlig overvejende. Isærdeleshed er dette Tilfældet med Guldskjægget (cetraria nivalis) som næst Renmosen i det Hele taget er den Lavart, der forekommer i størst Mængde og er almindeligst udbredt. Den er af en snart blegere, snart stærkere svovlgul Farve, der stundom falder noget i Grønt og meddeler Flyen, hvor den findes i til-

strækkelig Masse, en livligere, mere i det Gule faldende Kolorit end den førstnævnte Art. Guldskjæggets Grene eller Blade, hvad man nu vil kalde det, ere flade, grundt rændeformige og ikke særdeles stærkt delte eller videre forgrenede, men danne alligevel de yndigste, krusede Arabesker i en endeløs Afvexling. Foruden denne er der ogsaa en anden Art Guldskjæg (cetraria cucullata), der ligeledes forekommer overalt paa Flyerne, men aldrig som hin i større sammenhængende Masser, idet den altid kun sees indsprængt mellem den førstnævnte Art i mindre Partier eller Smaagrupper. Den er af en noget mørkere og mere straa- eller isabellegul Farve, med endnu mindre grenede Stilke, hvis bugtede Rænder eller Kanter bøje sig næsten helt sammen, hvorved Planten erholder et smukt korallignende Udseende.

Nær beslægtet med disse to Arter er den olivengrønne, i ældre Tilstand brunsorte Islandsmos (cetraria Islandica) og den lignende, men spædere og i Enderne fint fryndsede cetraria Delisei, der begge ligeledes forekomme overalt paa Flyerne. Ligesom c. cucullata sees de altid kun indsprængte mellem de andre Arter, og da mere eller mindre tæt eller hyppigt, dog aldrig i i saadan Mængde, at de, uden ialfald paa enkelte mindre Pladse, bevirke nogen iøjnefaldende Afbry-

delse i Flyens almindelige, lyst gulhvide eller grøngule Hovedfarve. Derimod bidrage de saameget mere til den førnævnte Afvexling og Skjønhed i Grupperingen af samtlige Lavarter, baade ved deres fra de ovenomtalte Arter saa afvigende Farve og deres forskjellige Form. Det Samme gjælder ogsaa om den af Almuen saakaldte Saltmose eller Krotamose (stereocaulon pascale), hvis Farve er et lyst Graaviolet, hvori stundom den graa, stundom den violette Nuance er den fremherskende paa hele Strækninger ad Gangen. Ikke sjelden er Saltmosens Farve paa disse rent Lilla; og da ogsaa denne Lavart, ligesom Guldskjægget, om end langtfra saa hyppigt, kan forekomme i saadan Mængde over visse Dele af en Fly, at den dér udgjør Hovedbestanddelen af dennes Lavdække, erholder Flyen ikke sjelden paa disse Steder et fint Skjær af Lilla, der er den smukkeste af alle de vakre og bløde Farvenuancer, hvorved Flyerne udmærke sig. Saltmosens rigt grenede, trinde og ikke hule Stilke ere bedækkede af en melet eller smaagrynet Substants af den nævnte graaviolette Farve og have paa Enderne eller Grenspidserne smaa sortebrune halvkugleformige Frøhuse eller Sporegjemmer af indtil en Linjes Diameter.

Atter højst forskjellige fra alle de ovennævnte Arter ere de til Moseflyernes Lavdække ligeledes

almindeligt hørende tvende Arter Skjæglav, evernia ochroleuca og divergens. De have begge Udseendet af stridt og grovt, men tyndt, sammenfiltet Skjæg, hvis enkelte Haar eller Traade ved Roden ere saa tykke som en Stoppenaal, men under deres forholdsvis sparsomme Forgrening blive ganske haarsmale. Den førstnævnte Arts Farve er lyst graagrøn og mat, den sidstes glindsende brunsort. Hin forekommer ikke sjelden i saadan Mængde paa visse Steder af Flyerne, at disse deraf ogsaa paa Afstand faa et graagrønt Udseende, medens den sorte Skjæglav i saa Henseende forholder sig paa samme Maade, som ovenfor er sagt om Islandsmossen.

Ovenstaaende ere de Arter, som danne Hovedbestanddelene af Moseflyernes Lavdække, i hvilket ingen af dem nogensinde mangler, medens de derimod alle ere saa almindelige paa enhver Fly, at der sjelden gives en Kvadratfavn af denne, hvor de ikke alle forekomme, og — som anført — i de forskjelligste Blandingsforhold baade i Henseende til Mængden af hver Art især og med Hensyn til deres indbyrdes Grupperingsmaade. Allerede disse faa Arter gjøre saaledes det nævnte Lavdække afvexlende nok. Men hertil kommer endnu forskjellige andre Lavarter, som heller ikke lettelig mangle paa nogen enkelt Fly, medens de dér dog

blot forekomme mere sporadisk, nemlig: den krøllede, stærkt citrongule Enerlav (cetraria juniperina); den sorte, lodne parmelia Stygia; den som en Samling af spidse, to til tre Tommer lange opretstaaende smale Horn udseende cladonia cornuta med flere lignende Former (cl. gracilis, furcata, turgida); disses Samslægtninge: Overflødighedshornet (cladonia cornucopioides), der ligner et lidet stilket Bæger, hvis Rand under Fructifikationen er omgivet af en Krands af pragtfulde højrøde Sporegjemmer; den med smaabladet eller skjællet Stilk forsynede cladonia bellidiformis, der ligeledes har de smukkeste højrøde Frugter, samt den nærstaaende, men vanskabte Art, cladonia deformis, med sin altid uregelmæssigt formede, vredne og skjæve Stilk. Endelig maa i denne Forbindelse ogsaa nævnes de almindelige, bladagtigt udbredte, bugtede, dels friskt lysegrønne, dels brungraa, stundom ogsaa blaagrønne, Brød- og Skjoldmosser (nephroma- og peltigera-Arterne) med store, flade eller skjoldformige lysebrune Frøgjemmer paa Undersiden.

Alle disse saa formskjønne og fintfarvede Lavarter ere, som anført, paa en rigtig Mosefly, hvis Lavdække er bevaret i sin oprindelige Fylde, saa

rigt og smukt blandede mellem hverandre, at, saa at sige, hver liden Plet af Flyen byder Betragteren noget Nyt, et lidet særskilt Skovlandskab, hvori Lavarterne ere Træerne, — det ene rigere og smagfuldere end det andet. Man véd næsten ikke, hvilket man skal vælge, naar man i Tørvejr, da hele Lavdækket ligger ligesom løst ovenpaa Flyen og stykkevis lader sig tage af med Hænderne, vil udsøge sig nogle saadanne Grupper eller Smaapartier for at bringe dem med sig hjem til Prydelse i Værelset, hvortil disse Væxter virkelig have begyndt at bruges, idet man ordner dem i Grupper paa Blomsterfade eller udfylder Rummet mellem dobbelte Vinduer dermed o. s. v. Men hvilken ganske anden Mangfoldighed i smagfulde Grupperinger frembyde de ikke paa selve Flyen, hvor de findes ordnede paa tusinde forskjellige Maader, og hvor man kan vandre halve Fjerdinger ad Gangen uden at blive træt af at se ned paa alle disse uophørligt vexlende Grupper af Flyens Lavarter, som man hele Tiden har her for sig.

Af langt mindre Interesse paa dette Slags Flyer ere de enkelte blomsterbærende Planter, som hist og her stikke op af Lavdækket, hvor de ligesom ikke synes at høre rigtig hjemme, idet de der blot forekomme ganske tilfældigvis og derfor

saa sporadisk — nemlig en Blomst hist og en her — at de heller ikke synderlig tiltrække sig Opmærksomheden. Saadanne paa Flyerne forekommende højere eller phanerogame Planter ere, foruden de Side 65 nævnte Græsse og Halvgræsse: Gyldenriset (solidago virgaurea), alpinsk Høgeurt (hieracium Alpinum), Kræklingen, Skintryten, Blaabær og Tyttebær, den violette vanilleduftende Saussurea Alpina, samt Dvergbirken, der mangesteds gjennemfletter Lavdækket med smale linjeformige Baand af sit mørkegrønne Bladværk, saaledes ordnede, at Flyen deraf inddeles i smaa, mer og mindre regelmæssige rudeformige Felter eller Figurer.

En Undtagelse fra det her Anførte om de højere Plantearters blot sporadiske Forekomst paa Moseflyerne danner dog den førnævnte indtil en halv Alen høje vakre Fjeldform af den ene af vore Hvenegræsarter (aira flexuosa, var. montana), der er ganske almindelig paa Flyerne, hvor den stundom over store Strækninger voxer saa tæt, at den med sine purpurfarvede Straa og sit brunlige Blomstertæppe paa Afstand meddeler dem en rødlig eller brunrød Farve og paa visse Steder endog tildels fortrænger selve Lavdækket, saaledes at dette taber sin Sammenhæng og ikke længer afgiver det egentlig Bestemmende for Flyens Karakter og Udseende. Hvor dette er Tilfældet, optræde gjerne

ogsaa de øvrige førnævnte Græsse og Halvgræsse i større Mængde mellem Lavarterne, og Flyen maa da ligesaa meget eller snarere kaldes en Græsfly end en Mosefly. Saadanne »Græsflyer« danne sig, som før antydet, især deleshed paa de Steder af Marken, hvor Lavdækket er fortæret af Mosebrand, men først efter et Snes Aars Forløb eller mere, og gaa da senerehen, efterhvertsom Lavarterne paany faa Overhaand over den her altid tynde Græsvæxt, atter over til at blive virkelige Moseflyer.

Det blev ovenfor omtalt, at Moseflyerne, om de ogsaa jævnlig ligge paa Jægerens Vej, uden Hensyn til, hvad Slags Vildt det er, han søger, ikke selv afgive noget egentligt Jagtterræn, uden alene forsaavidt Renjagten angaar. Paa Vildrenen nær, hvorom Mere nedenfor, er nemlig Boltiten eller Pomerantsfuglen (charadrius morinellus) den eneste jagtbare Skabning, der paa en bestemt Aarstid, eller under Forplantningstiden, stadig opholder sig paa Flyerne, som da netop udgjøre dens egentlige Tilholdssteder. Dog træffer man den kun paa de mindre rigt lavbedækkede Steder af disse, dér, hvor Flyernes Farve, som ovenfor omtalt, falder mer i det Brunrøde, og hvor Vegetationen ligesaa

meget udgjøres af de nævnte Græsse- og Halvgræsse som af Lavarter. Det kan derhos bemærkes, at af disse sidste de to mørkfarvede Arter, Islandsmosen og cetraria Delisei, almindeligvis forekomme i større Mængde paa de heromhandlede end paa de andre Steder af Flyerne. Her lægger nu denne lille, men af Jægerne paa Grund af dens velsmagende Kjød aldrig forsmaaede Brokfugl sine 4 Æg i en liden skaalformig Fordybning i Mosset; og ved August Maaneds Indtrædelse forene flere Familier med sine nu flyvedygtige Unger sig til Smaaflokke paa 10 til 30, stundom flere Individer, der i et Par Ugers Tid sværme omkring paa de nævnte mørkere farvede Dele af Flyerne, som de derpaa forlade for at tiltræde sin Rejse mod Syd. Kun en og anden Flok opholder sig noget længer paa Fjeldene, men efter Midten af August er det ialfald en Sjeldenhed at træffe dem der. Boltitens Farver ere netop de samme som de, der karakterisere de Strækninger af Flyerne, hvor den alene, som anført, holder til, og naar den sidder stille, er det næsten umuligt at opdage den endog blot i nogle faa Skridts Afstand. Men fordetmeste røber Flokken sin Nærværelse ved en Jægeren velbekjendt trillende Lyd fra et eller flere Individer, og naar man nærmer sig dem, løbe de korte Stykker ad Gangen og med en ligesom glidende Be-

vægelse hurtig hen over Marken og staa saa stille igjen, indtil de synes, at Jægeren atter kommer dem for nær. Netop paa disse øde og dyrfattige Flyer er det saameget interessantere at træffe denne lille Fugl — den er lidt mindre end en Hejlo eller den almindelige Brokfugl — og gjøre Jagt paa den, hvorunder man stadig har Anledning til at iagttage dens Manerer og Livsyttringer. Efterat Familierne saaledes have begyndt at slaa sig sammen, lader den sig ikke altid saa ganske ligetil gaa paa Skud, og saa ret mange Gange lykkes det heller ikke med samme Flok. I den Tid, den har smaa Unger, betjener Boltiten sig af det samme Kneb som Rugden og Rypehunnen for at beskytte disse, nemlig at springe Vandreren imøde indtil paa nogle faa Skridt og derpaa med slæbende Vinger og ynkelige Gebærder, som om den var baade halt og vingelam, at løbe foran ham eller frem og tilbage, hvis han bliver staaende, for at narre ham efter sig bort fra Ungerne. Som bekjendt, ser man aldrig saadanne Manerer af den almindelige Hejlo, der blot bliver staaende stille paa en Tue at plistre til Jægeren.

Forsaavidt ogsaa Fjeldrypen træffes paa Flyerne, er det alene i en eller anden af disse opdukkende liden Stenur, aldrig paa selve Moseflyen, paa hvilken de i det Høieste kunne løbe ud et

kort Stykke fra den Flyen begrændsende Ur, naar Jægeren nærmer sig fra den modsatte Kant.

I gode Lemænaar kan det derimod være livligt nok paa Flyerne, eftersom det fornemmelig er der, at Lemænnenes sædvanlige Ledsagere, Fjeldræven, Sneuglen og Fjeldfalken (buteo lagopus), da holde til og udbrede et vist Liv over disse ellers saa øde Strækninger.

Medens Flyerne, som anført, liden eller ingen direkte Betydning have som Jagtmarker, forsaavidt Jagten paa det mindre Vildt angaar, saa have de en saameget desto større Interesse for Renjægeren, idet de afgive de egentlige Hovedopholdssteder for Vildrenen, som dér tilbringer det Meste af sin Tid og er sikkrest at træffe. Om Renerne ogsaa ofte nok, især deleshed i varmt og stille Vejr, maa søges oppe paa den øverste Flade af de fra Flyerne opstigende Voler og Fjeldhøjder, eller paa Snebræerne, eller — og da navnlig under vedvarende fugtigt eller regnfuldt Vejr — helt nede i Vidjeregionen, ja, som det især er Tilfældet med de gamle, saakaldte Overgangsbukke, i den øverste Del af selve Birkeskoven, saa ere dog Flyerne, og det baade Mose- og Stenflyerne, deres egentlig almindelige Opholdssteder, hvor Jægeren først og fremst har at søge dem, og hvor ogsaa det ulige større Antal af disse Dyr fældes. Der findes de sin

Næring af de Urter og Græsarter, som sparsomt nok voxe paa og nærmest omkring Flyerne; der holde de sin flere Timer lange Siesta midt ude paa Flyen, hvor Intet lettelig ubemærket kan nærme sig dem; og der staar »Haldshopene« * i Brunsttiden, idet de ellers intetsteds finde et for sin Levevis paa denne Aarstid saa belejligt og sikkert Terræn. Saaledes ere Flyerne for Renjægeren, hvad Vidjekjærene ere for Rype-, Myrene for Bekkasin-, og Skoven for Tiur- og Bjørnejægeren. En gammel Renjæger kjender ikke alene hver Fly i mange Miles Omkreds, men endog hver Sten paa samme af saadan Størrelse, at han i Skjul af den kan komme Dyrene et Stykke nærmere, og hver liden Ujævnhed i Terrænet paa Flyen, der kan dække hans Bevægelser, naar han som en Slange drager sig frem paa Maven for at komme i Hold med sit Bytte. For en ægte Renjæger ere Flyerne visselig den interessanteste Del af den hele nordiske Natur. De ere for ham, hvad Ørkenen er for Araberne, og visselig langt mere end de af lutter Agre og Enge bestaaende Slettelande for den, hvis Interesse af Naturen væsentligst bestemmes af Hensynet til den pekuniære Fordel, han kan gjøre sig af samme.

* ɔ: de til Parring forsamlede Renflokke.

Naar man fra Lillehammer drager østover ind paa Fjeldet mellem Gudbrands- og Østerdalen og derpaa nogetnær efter Vandskjellet følger samme nordover gjennem Øier og en Del af Ringebo indtil Goppol-Sætrene eller Tromsaaen, have Fjeldene paa hele denne Strækning et vist uinteressant, karakterløst, lidet tiltalende Udseende. Man tror at befinde sig i »Højfjeldet«, og i Virkeligheden ser man heller ikke Andet end nøgne, træløse, kun med lavt Enerkjær, Dvergbirk og kort, brunligt Græs, samt paa de mere sidlændte Steder tillige med Vidjer, bevoxede Strækninger og Højdedrag. Alligevel mangle disse Vidder den egentlige typiske Højfjeldskarakter. De ere triste og stemningsløse, have aldrig den rette Højfjeldsnatur. De mangle dennes lyse, livlige og vexlende Kolorit, de blaanende Urer og de gulnende Flyer, og ere mørke, farveløse og ensformige. Men Naturen har heller ikke bestemt dem til at skulle være Højfjeld. Det er heltigjennem afskovede Strækninger, engang jævnt bedækkede med gran- og furublandet Birkeskov, og nu hverken det Ene eller det Andet, kun et storartet Vidne om Ødelæggelsens Vederstyggelighed, et sammenhængende, flere Kvadratmile stort, i den Grad afskovet Terræn, at den med Forholdene Ubekjendte tror,

at han drager over Strækninger, hvor der aldrig har voxet eller har kunnet voxe et Træ.*

Først ved Goppol-Sætrene paa disses østlige Side har Terrænet efterhaanden hævet sig saa meget, at man er naaet op i de egentlige eller oprindelige Højfjeldstrakter, til »Lavarternes og Mossernes Region«, hvoraf Flyerne udgjøre en Del. Egentlige Flyer (Moseflyer) ser man dog ikke, førend man ved at drage videre mod Nord er kommen henimod Bredjordet mellem Kvien og Veslefjeld (se Amtskartet), eller man i nordøstlig Retning begiver sig over Højderne til Gaarder-Sæteren paa Østerdalssiden, hvor Vejen for største Delen gaar over store Moseflyer. Og dersom man fortsætter sin Vej over Bredjordet nordover paa den østlige Side af Graahøjden eller over Overlidhøjden og forbi begge Bredkjærnene til Aasdalssæteren samt derfra videre til Storfjeldsæteren, kommer man over den ene store Mosefly efter den anden, idet Terrænet paa disse Strækninger

* Ganske det Samme er Tilfældet med hele Fjeldvidden mellem Valders og Hallingdal lige fra Hedalen i Syd til Grændsen af Vangs Præstegjeld i Nord, samt med hele det store, nøgne Felt mellem Losna, Gausdal, Svatsum, Espedalen og Skabo, alene paa de enkelte derfra opstigende høje Fjeldtoppe nær; ligesaa paa mangfoldige andre Steder alene i Kristians Amt.

for en stor Del kun bestaar af saadanne. I det Hele taget er Trakten rundtom Aasdalssæteren milevidt mer end almindelig rig paa store, ægte Moseflyer med den i det Foregaaende skildrede typiske Karakter, et Forhold, der ogsaa fortsætter sig nordover lige til Solliens Grændse mod Østerdalen. Alle disse Fjeldvidder have derfor ogsaa en egen lys Farvetone og i det Hele taget en ejendommelig Karakter, hvorved de kjendelig udmærke sig fra de øvrige Højfjeldsstrækninger i den centrale Del af Norge. Og det er visselig denne deres særegne Karakter, der bevirkede, at de i sin Tid eller for endel Aar tilbage, da der endnu var noget Vildren at tale om, hørte til de bedste Rentrakter paa denne Kant af Landet.

En Morgen i Begyndelsen af August et af de Aar, da det gamle Aasdalsjæger-Kompagni endnu existerede, og der endnu var saa meget Vildren i Trakterne omkring Aasdalssæteren, at det kunde ansees Umagen værdt til en Afvexling fra Rypejagten at anvende en og anden Dag til at se efter hint anseeligere Vildt, fik jeg i denne Hensigt den i »Optegnelser fra mit Jægerliv«, Stykket: »En Aften paa Aasdalssæteren« omtalte Lars Klejva med mig fra Sæteren. Da jeg aldrig før havde

været paa Renjagt, tiltroede jeg mig nemlig ikke den fornødne Indsigt i samme til uden Ledsagelse af en øvet Renjæger at kunne vente mig noget heldigt Resultat af Jagten, selv om jeg fik Dyr isigte. Det er heller ikke saa ganske ligetil under alle Omstændigheder at bedømme, hvorledes man bedst skal indrette sig for at komme Dyrene paa Skud, især naar de holde sig midt ude paa de jævne og vide Flyer, hvor der ofte ikke findes den mindste Gjenstand, som kan tjene En til at dække sine Bevægelser. Ogsaa maa man oftere have været ifærd med Ren under forskjellige Belysningsforholde og andre Omstændigheder, før man lærer sig til at bedømme Holdets Længde med den Grad af Nøjagtighed, som udfordres for at kunne tage et rigtigt Sigte paa de i og for sig lange Hold, som det almindeligvis bliver. Dette givet, stolede jeg derimod nogenlunde sikkert paa mit Skud, idet jeg den Tid kunde træffe en i Vejret opkastet Sten med Riffelkugle næsten saa ofte, det skulde være.

Vi bestemte os til en Begyndelse for Flyerne omkring det paa Sydsiden af Aasdalen liggende nordre Bredkjærn, hvor der var og endnu er en af de bedste »Rensvoner« * paa de Kanter, og hvor

* Steder, hvor Renen plejer sikrest at kunne træffes. »Vón« = Sandsynlighed, Mulighed for.

der paa hin Tid neppe forløb nogen Dag, uden at der paa en eller anden Tid af Døgnet passerede Ren over. Ligesaa var det almindeligt, at Renerne benyttede det bekvemme Terræn paa Kjærnets vestlige Side til den foromtalte, 2 til 3 Timer lange Formiddagshvile, der gjerne tager sin Begyndelse omkring Kl. 10. Var der ikke Ren paa Flyerne ved det nævnte Bredkjærn, fortsatte man Turen enten over Fjeldhøjderne henimod Øxendalssæteren, saaledes at man tillige kunde overse Store-Remdalen, eller ogsaa paa den modsatte Kant forbi søndre Bredkjærn over Graahø og Svælhøjden med Udsigt over Bredjordet og den mod samme vendende Side af Kvienfjeld.

Vi slap dog dennegang at gaa saa langt, før vi fik Dyr isigte. Thi da vi, efter at være komne opover »Aasdalsbraattet« og have taget tilhøjre op imellem Rundhø og nordre Bredkjærnshøjden, havde naaet saa langt frem, at vi kunde se udover Myrene og endel af Flyerne paa denne Side Bredkjærnet, fik Lars strax Øje paa en stor »Renshop«, der gik og furagerede paa den til Kjærnet nærmest stødende græsrige og med saftige Urter rigt bevoxede myrlændte Slette. Dyrene vare omtrent halvandet tusinde Alen borte og saa saa smaa og ubetydelige ud, at jeg, der endnu ingen Øvelse havde i at opdage Ren paa langt Hold, neppe

vilde have faaet Øje paa dem, dersom ikke Lars først havde gjort mig opmærksom paa Flokken. Vi undersøgte dem nu nærmere i min lille Dobbeltkikkert og fandt, at det maatte være en »Hop« paa mellem 100 og 150 Dyr, — den største Renflok, jeg nogensinde har truffet. Endnu medens vi sad og betragtede dem og overlagde, fra hvad Kant vi helst skulde nærme os dem, begyndte Flokken smaat at sætte sig i Bevægelse og drage rundt Kjærnet paa dettes nordlige Side, hvor den atter gav sig i Ro paa de derværende Flyer, dog uden at lægge sig ned. — Paa samme Tid opdagede vi ogsaa en anden os velbekjendt Renjæger, K. fra Ormsætrene, der med sin Søn og Hestepasser Gulbrand kom ridende den almindelige Sætervej fra Aasdals- og Ormsætrene, og som, efter hvad vi kunde skjønne, ligeledes havde faaet Øje paa Renshopen og stilede efter den. Altsaa To om Budet. Det kom nu an paa, hvo af os der kunde komme den anden i Forkjøbet. Thi om noget Kompromis kunde der paa Grund af Omstændighederne ikke være Tale.

Da Lars og jeg havde seet, at vi havde Konkurrenter, skyndte vi os nedad Højderne, hvorpaa vi befandt os, det forteste vi kunde, og vare allerede komne Flokken paa 5—600 Alen nær, da den af sig selv, eller uden at være bleven os var,

begyndte at ræke videre og tog Vejen over en foran Bredkjærnets modsatte Kant liggende liden Højde, hinsides hvilken den egentlige store Fly· udbreder sig, hvorpaa Renerne her oftest plejede at lægge sig til Hvile. Vi efter rundt Kjærnet og skulde netop til at gaa opover den nævnte lille Højde, da tre af Dyrene, der formodentlig vare blevne efter de andre eller ogsaa havde begivet sig tilbage igjen, pludselig viste sig oppe paa Højden og, efter et Øjeblik at have spejdet udover Trakten, de netop havde forladt, atter ligesaa hurtigt forsvandt igjen, idet de ilede efter de andre. Dette er en Forsigtighedsregel, som Renerne oftere eller maaske stadig under lignende Forholde pleje at iagttage, og jeg har ogsaa senere selv seet dem bære sig ad paa samme Maade. Da Lars, hvis Opmærksomhed Intet syntes at undgaa, allerede forinden det første Dyr var kommet helt op paa Højden, blev det var og gjorde Tegn til mig, at vi skulde holde os stille, undgik vi at bemærkes af dem. I modsat Fald vilde rimeligvis hele Flokken være bleven jaget paa Flugt og have søgt udover mod Bredjordet, som den i saa Tilfælde plejede.

Vi gik nu efter op paa den lille Højde for at se, hvor Dyrene vare blevne af, og da Lars havde listet sig saa langt frem, at han kunde se

over hele Trakten, og kaldt mig, der holdt mig noget tilbage, hen til sig, saa vi Hopen ligge paa en Del af Flyen, hvor det ikke var at tænke paa at komme den i Hold fra denne Kant, ja, som det syntes, ikke egentlig fra nogen Kant. Det Eneste, der var at gjøre, var at gaa ned af Hougen igjen og, ved at gjøre en lang Omvej omkring samme, naa et lavt Vidjekjær, der fra det Flyen omgivende og ligesom denne ganske horizontale Terræn strakte sig paa én Kant henimod den Del af Flyen, hvor Renerne laa, men uden at nærme sig dem saa meget, at vi derfra, saavidt vi kunde skjønne, vilde være dem i Hold. Derimod var der, naar vi havde naaet saa langt frem paa denne Vej, som vi kunde, nogen Sandsynlighed eller ialfald Mulighed for, at Flokken, naar den rejste sig og drog afsted igjen, vilde passere os forbi i Skudhold, saameget mere, som K. rimeligvis vilde nærme sig den fra den modsatte Kant og saaledes foranledige den til at tage Vejen mere eller mindre i Retningen mod os.

Vidjekjæret var ganske tyndt og saa lavt — nemlig i det Hele taget ikke over ½ Alen højt, medens kun enkelte Vidjebuske hist og her naaede en Højde af 3 Kvarter til en Alen — at vi, da vi, krybende paa Knæerne, havde tilbagelagt den halve Vej gjennem samme, derefter maatte drage

os frem paa Maven over den tildels vaade Grund, Lars foran med Bøsseløbet vendt fortil, jeg strax bag ham med omvendt Bøsse. Da vi saaledes, benyttende os af de enkelte højere Buske til Skjul, endelig vare naaede saa nær hen til Kanten af Kjærnet, at vi ikke, uden Risiko af at sees, turde vove os længer, krøb vi hen til en liden Gruppe af omtrent alenhøje Vidjer, bag hvilke vi rettede os op i siddende Stilling for saaledes at afvente, hvad der videre vilde ske. Flokken havde vi fremdeles liggende paa samme Sted, omtrent, saavidt vi kunde skjønne, 5—600 Alen fra os, og gjennem Kikkerten saa vi nu ogsaa K. og hans Følge ligge bag en liden næsten umærkelig Forhøjning i Terrænet, ikke længer fra Flokken, end at de paa en Maade kunde siges at være i Hold med den.

Da vi havde ligget saaledes omtrent et halvt Kvarterstid, hørte vi en saa stærk Klik fra K., at det for mig næsten lød som et lidet Pistolskud, og i et Nu var hele Flokken paa Benene. Først løb de en liden Stund frem og tilbage i forskjellige Retninger og kom derunder én Gang lige imod den Del af Vidjekjæret, hvor Lars og jeg sad skjulte, men vendte saa igjen, idetsamme vi sikkert troede, vi skulde faa den for Skud, og tog Vejen henimod den ovennævnte Houg, hvorefter den strakte sig ud i en lang Linje og defilerede

forbi os i Skudvidde parallelt med den Rand af Vidjekjæret, der vendte mod Hougen. Imidlertid havde vi mindst 100 Alen Vidjekjær mellem os og Flokken, og som vi sad (paa Huk nemlig), skjulte de højere Buske den for os saaledes, at vi, med Undtagelse af i en eneste liden Aabning, der ikke var større, end at den næsten udfyldtes af et enkelt Dyr, blot kunde se et Par Haandsbredder af Ryggen paa Dyrene, idet de i sit almindelige hurtige Trav droge os forbi. Jeg indsaa da, at der ikke var andet Raad for end at passe paa i den omtalte Aabning og tage det første, det bedste Dyr paa Kornet, idetsamme det passerede denne. Da omtrent de to Tredjedele af Flokken allerede var draget forbi, var der nemlig ikke længer Tid til at gjøre noget Udvalg, og netop som en Ren kom frem i Aabningen, holdt jeg i Kanten af Brystet paa den og trykkede løs. Røgen forhindrede mig i strax at se, om den faldt; men da denne var fortrukket, saa jeg mellem Vidjetoppene Hornene af en Ren ligge og vælte omkring paa Marken. Tilfølge den Regel paa Renjagt: aldrig under saadanne Omstændigheder at nærme sig Vildtet meddetsamme men lade det i Ro en halv Timestid, eftersom det ellers rejser sig og springer sin Vej det halve Antal Gange af dem, hvori man tror sig vis paa at have dødskudt det,

forholdt vi os fremdeles ganske rolige. Dog havde vi ikke siddet saaledes mange Sekunder, før vi saa en Ren, som Lars erklærede for at være en Simle (Hundyr), rejse sig op fra Marken et Stykke tilvenstre for den omtalte Aabning. Den faldt strax igjen i Knæ, men rejste sig atter og holdt paa at vakle og synke sammen et Par Gange, kom sig derpaa mere og mere til igjen og strøg saa, i Begyndelsen med usikre og langsomme, men strax efter med sikrere og hurtigere Skridt, dog stedse haltende, efter Hopen, som netop var i Begreb med at forsvinde omkring Foden af den tidtnævnte Houg, langs hvilken den efter Skuddet havde vedblevet at flygte. I Kikkerten saa vi, at der randt en bred Blodstribe ned over Siden fra Skulderbladet. Vi skyndte os strax efter, da vi antog, at det saa haardt anskudte Dyr alligevel snart vilde falde eller ialfald lægge sig, saa at vi kunde skyde det op igjen. Men da vi vare komne op paa Hougen, som vi strax ilede lige opad for ikke at tabe Flokken af Sigte, saa vi denne langt borte forsvinde i Retningen mod Store-Remdalen, men uden at faa Øje paa Simlen, der enten maatte være frisknet saavidt til igjen, at den kunde holde Trop med Flokken, eller ogsaa var styrtet paa Vejen. For Sikkerheds Skyld fulgte vi endnu et Stykke den Vej, Dyrene maatte have taget, næsten

ned til Bredkjærnet, hvorunder vi hørte et Skud fra den Kant, hvor K. endnu befandt sig, og hvilket vi antog hidrørte fra, at han diverterede sig med at skyde tilmaals paa en imagineret Ren. Men da vi heller ikke paa denne Strækning saa noget til Simlen, og vi havde vore Jagttasker liggende igjen i Vidjekjæret, opsatte vi den videre Efterforskning, indtil vi havde været tilbage og hentet disse, og ilede i denne Hensigt atter op paa Hougen. Komne op paa denne, fik vi til vor store Overraskelse se K. og hans Følge staa omkring en død Ren, som Lars strax erklærede at være den, jeg egentlig havde skudt paa, og hvis Horn vi havde seet vælte sig paa Marken i Aabningen mellem Vidjetoppene. Jeg kunde heller ikke godt forklare mig Sagen anderledes, men vilde, for ikke at skuffes i Henseende til et for mig saa glædeligt Udfald af Jagten, ikke rigtig stole paa, at saa forholdt sig, før vi vare komne ned til K. og havde hørt Bekræftelsen herpaa af ham. Han og hans to Ledsagere havde seet den hele Passage, og at det Dyr, vi nu stode ved, var styrtet tilligemed Simlen, den sidste dog først nogle Skridt længer bort, samt at vi under Forfølgelsen af denne ikke vare blevne opmærksomme paa det andet Dyr. De gik derpaa hen til dette, og da jeg blot havde skudt Korsryggen af paa

det, saa at det ikke kunde komme af Stedet, men forresten var lige levende, skjød K. det en Pistolkugle gjennem Hovedet for at ende dets Liv. Det var vel ikke, hvad Renjægerne kalde en »Storbuk«, men en vakker Fjorsbuk af 7 B℔ Kjødvægt og i ethvert Fald det anseeligste Stykke Vildt, jeg til Dato havde skudt. Bukken laa fremdeles paa selvsamme Flæk, hvor den havde faaet Skuddet, og da jeg gik tilbage til det Sted, hvorfra jeg skjød, og med Ladstokken maalte Holdet op, befandtes det nøjagtigt at udgjøre 160 Alen. Der havde været god Anledning for Lars ogsaa til at skyde; men da han ikke kunde noget med at skyde i Spranget, naar Holdet ikke var saameget desto kortere, kom han sig ikke til dermed. I enhver anden Henseende derimod var jeg blot en Lærling mod ham i denne Jagt, og uden hans Erfaring i samme havde denne min første Renjagt højst sandsynligt mislykkedes.

Et Par Aar senere — en 19de September — traf jeg atter paa Renjagt sammen med K. Det blev nu min Tur at være Tilskuer. Jeg var da, som i Almindelighed, alene og havde ogsaa nu gaaet rundt nordre Bredkjærn, men uden at træffe Noget, hvorefter jeg var draget over Graahøjden

og en Del af Bredjordet hen til Foden af nordre Svælhøjden. Jeg var netop i Begreb med at gaa op paa denne, da jeg fik se en Renflok paa 25—30 Dyr, som dels stode stille, dels laa nede et lidet Stykke oppe paa Skraaningen af den nævnte Højde en 7—800 Alen længer udmed samme fra det Sted, hvor jeg befandt mig. Medens jeg blev staaende at studere paa, hvorledes jeg skulde gribe Tingen an, fik jeg Øje paa tre Personer, der laa paa Flyen i en forholdsvis kort Afstand fra Flokken og vartede paa den. I Kikkerten gjenkjendte jeg strax K. og Gulbrand; den tredje Person var en anden af de Medhjælpere, K. stadig plejede at have med paa sine Renjagter. Da K. saaledes var kommen mig i Forkjøbet, var der for mig intet Andet at gjøre end at sætte mig ned og se paa, hvorledes det vilde gaa. Formodentlig syntes K., at Holdet var vel langt, og vilde vente, indtil Dyrene begyndte at røre paa sig og derunder muligens give ham bedre Anbud. Da der imidlertid var forløbet et Kvarterstid paa denne Maade eller uden at Situationen forandrede sig, smaldt det for K. med den Følge, at han skjød et Dyr ud af Flokken. Denne strøg i fuld Fart over Svælhøjden, hvorimod det anskudte Dyr tog Vejen over Bredjordet henimod Kvienfjeld, ude af Stand til at fjerne sig hurtigere, end at

det med Lethed kunde springes op. Medens jeg skyndte mig opover Svælhøjden for om muligt at faa Øje paa Flokken igjen, saa jeg K. med Følge Gang efter Gang springe sig ind paa det skadeskudte Dyr, hvorunder han, ret som det var, puffede med sin Pistol efter samme paa korte Hold, men uden, som det syntes, at træffe det førend med det femte Skud, der endelig strakte det til Jorden. Da jeg, efter at være kommen op paa Svælhøjden, intetsteds kunde opdage Renflokken, indskrænkede jeg mig til at gjøre Jagt paa en Sneugle, som jeg saa sidde paa en Sten et Stykke borte paa Flyen, og skjød den ogsaa en Kugle gjennem Brystet paa langt Hold, idet jeg dog tog Anlæg paa en Sten. Jeg huggede Kløerne af den, for at fæste dem paa Væggen inde i Sælet paa Aasdalssæteren, og begav mig nu paa Tilbagevejen. Fra Braattet af Svælhøjden fik jeg igjen Øje paa K. og hans Ledsagere ude paa Bredjordet, i Færd, som jeg kunde skjønne, med at flaa det skudte Dyr. Søndenfra væltede sig nu tætte Taagemasser, der allerede i nogen Tid havde været i Anmarsch, opover Bredjordet, og jeg skyndte mig at naa hen til de Andre for at være i deres Følge, førend jeg indhylledes i Taagen. Det var en Simle, K. havde skudt. Det varede endnu en god halv Timestid, før de fik flaaet den og nedmuret

Kjødet med store Stene for Jerven; og da de vare færdige til Opbrud, fandt vi os omgivne af en saa tæt Taage, at vi ikke kunde se længer end højst 30 Skridt fra os. Imidlertid vidste vi, at der i en bestemt Retning ikke langt fra os gik en opvardet Fjeldvej, der fører fra Tannesætrene til Ormsætrene, hvor K. boede, og efter nogen Tids forsigtig Søgning, hvorunder Nogle bleve staaende igjen, for at vi ikke skulde tabe Traaden i vore Bevægelser, vare vi ogsaa saa heldige at finde den. Alligevel bleve vi gaaende mindst en halv Time frem og tilbage paa Vejen, uvisse om, i hvilken Retning vi egentlig skulde følge den, indtil en af os besindede sig paa, at vi skulde have Varderne paa højre Haand, naar vi gik nordefter. Gulbrand, der gjaldt som den egentlige Kjendtmand, hvilket han i Virkeligheden ogsaa var, holdt da netop paa at føre os i den modsatte Retning sydover mod Tannesætrene, til hvilke der var omtrent halvanden Mil, saa at vi neppe vilde have naaet dem, medens det endnu var saa lyst, at vi kunde skjelne Vejen. »Jagu tror jeg, vi gaar gæli lel«, sagde han strax, da han blev gjort opmærksom paa det nævnte Forhold med Varderne. Vi vendte da strax om igjen, og det for tredje eller fjerde Gang, og kom efter halvanden Times Forløb lykkelig og vel til Ormsætrene. Det var just ikke

did, jeg skulde; men under disse Omstændigheder var jeg glad ved at kunne overnatte der og først den næste Dag naa mit egentlige Standkvarter, Aasdalssæteren, som ligger tre Fjerdinger derfra. Til en Afvexling havde jeg, skjønt jeg aldeles ikke lider af Selskabssyge, naar jeg saaledes ligger alene i Fjeldet, heller Intet imod, siden det netop faldt sig saaledes, at tilbringe en Aften sammen med K., der var en dannet og underholdende Mand. Jeg har blot det at bemærke mod ham, at han ikke ladede sin Rifle igjen og dermed paa Jægervis gav Simlen endnu et Skud, istedetfor at springe saaledes tversover hele Bredjordet og puffe efter den med Pistoler. Han kunde ikke vente sig Andet, end at Jerven, der stadig holder til i de mod Bredjordet vendende store Urer i Graahøjden, maatte blive opmærksom paa, at her ogsaa var Noget for den at udrette, og at derfor Gulbrand, da han tidlig den næste Morgen kom for at kløve Renen hjem, fandt, at Udyret havde været der om Natten og, trods den forsigtige Nedmuren, væltet saa mange af Stenene bort, at den havde kunnet trække afsted med en god Steg for sin egen Mund.

En Sneppejagttur til Jæderen Sommeren 1875 (i Dagbogform).

Rejsens Formaal. — Almindelig Beskrivelse af Jæderens Karakter.

Det havde i mange Aar været mit Ønske at foretage en Rejse til Jæderen som den eneste Del af vort Land med en ejendommelig udpræget Karakter og deraf betingede jagtzoologiske Forholde, med hvilken jeg endnu ikke havde havt Anledning til at gjøre mig bekjendt. Især var dette Ønske blevet levende hos mig ved de Skildringer, som DHrr. Konservator R. Collett og Fiskeinspektør A. Landmark havde givet mig af Jæderen som en Egn, hvor der under Træktiderne Høst og Vaar, saa at sige, vrimlede af Snepper og andre Sumpfugle, saa at man endog i ét Skud kunde fælde 3—4 forskjellige Arter. Jeg kunde ikke slaa mig til Ro, førend jeg ogsaa havde gjæstet disse for en Jæger og Fugleelsker saa interessante Egne og kunde føje en Beskrivelse af deres jagtzoologiske Karakter til de øvrige Skildringer af denne Art, jeg efterhaanden har leveret af vort Land med dets saa rigt vexlende, mangesidige Natur og Dyreliv. Navnlig kunde jeg gjøre Regning paa der at

træffe forskjellige Slags Snepper og andre Vadefugle, som jeg ikke tilforn havde havt Anledning til enten at se eller skyde, og som jeg vidste fortrinsvis, om ellers nogetsteds, hvor man kunde ville søge dem, skulde være at finde paa Jæderen. Disse vare: 1) Viben (vanellus cristatus), som jeg vel et Par Gange havde seet her i Landet *, men uden Anledning til at lære den nærmere at kjende eller skyde den; 2) Bjergrylen eller Stendrejeren (strepsilas collaris), hvoraf jeg blot én Gang under en Baadfart ude ved Smølen havde seet en liden forbiflyvende Flok; 3) Kystbrokfuglen (charadrius Helveticus); 4) Myrspoven eller den »rustrøde Langnæbbe (limosa rufa); 5) den krumnæbbede Strandvibe (tringa subarqvata) og 6) Sandløberen (calidris arenaria), — hvilke fire Arter hidtil ikke engang vare komne mig for Øje; samt endelig 7) Islandssneppen (tringa Islandica), hvoraf jeg blot engang ved Øjeren havde seet og skudt et enkelt Individ. Af disse syv Arter var der ingen, jeg saa meget attraaede at skyde som Langnæbben, der er en af vore største og anseeligste Snepper, næsten af Rugdens Størrelse, med lange Ben og Hals samt opadbøjet 3½ Tomme langt Næb.

Videre troede jeg, at der paa Jæderen vilde frembyde sig en rigere Anledning til at skyde

* I Udlandet traf jeg den, underligt nok, ikke.

Enkeltbekkasiner, end jeg hidtil havde havt, idet denne Fugl intetsteds paa Østlandet forekommer i nogen Mængde, hvilket derimod efter de nævnte Ornithologers Beretning skulde være Tilfældet paa Jæderen. Og i den senere Tid foretrak jeg Jagten paa denne lille Fugl paa Grund af dens pilsnare og slingrende Flugt, der sætter Jægerens Skydefærdighed paa en af de vanskeligste Prøver, næsten for enhver anden Jagt paa de almindelige Sorter jagtbare Fugle.

Endelig havde det ogsaa en ikke ringe Interesse for mig, saavidt Aarstiden og Omstændighederne vilde tillade det, at gjøre mig bekjendt med disse Egnes vegetabilske Karakter, isærdelesHed forsaavidt den kunde siges at staa i Forbindelse med deres jagtzoologiske Forholde, men ogsaa i og for sig eller uden Hensyn dertil som repræsenterende en væsentlig Del af vor Vestlandsflora, hvilken jeg, forsaavidt de sydlig for Lofoten liggende Egne af Landet angaar, alene kjendte af Beskrivelser.

Efter i lang Tid at have spekuleret paa denne Jæderrejse, for hvilken der stillede sig ikke ubetydelige Hindringer ivejen, bestemte jeg mig, i Betragtning af forskjellige Omstændigheder, der blot vilde gjøre dens Udførelse senerehen saameget

vanskeligere, endelig til at foretage den iaar og udbad mig dertil en Maaneds Permission, regnet omtrent fra Midten af August som den formentlig belejligste Aarstid til Opnaaelsen af alle de ovennævnte Formaal. Efter Konference med det zoologiske Museums Bestyrelse, der gjerne vilde benytte den Anledning, denne min Rejse antoges at ville medføre til at erhverve for Museet saadanne Fugle, som dette havde Brug for, dels til Komplettering af den indenlandske Fuglesamling, dels til Bytte med fremmede Museer eller til Skolesamlinger, medgav Bestyrelsen mig, efter dertil at have erhvervet det akademiske Kollegiums Samtykke, en af de zoologiske Præparanter, Iversen, en ung, men i sit Fag allerede vel rutineret Mand, til hvis Behandling det var mig en sand Tilfredsstillelse at overlevere de af mig skudte Fugle. Saaledes fik min Rejse tillige et mere almen-videnskabeligt Formaal, end om den blot havde gaaet ud paa at tilfredsstille mine ovennævnte rent personlige Interesser. Det blev derved ogsaa en Hovedopgave for mig som Jæger at give Præparanten fuldt op at bestille, idet jeg halvt betragtede det som en Æressag at sørge for, at han vendte tilbage med et saa stort og værdifuldt Udbytte af Fugleskind, som det under de givne Omstændigheder var muligt at erholde. Om noget egentlig betydeligt Re-

sultat i denne Retning kunde der imidlertid paa Grund af Tidens Korthed ikke blive Tale.

Mest vant til at færdes alene paa dette Slags Udflugter, tænkte jeg ikke forøvrigt paa at søge noget Rejseselskab. Men da jeg nogle Maaneder, før Turen skulde gaa for sig, lejlighedsvis omtalte for min gamle Velynder og Jagtfælle, Professor Rasch, at jeg havde bestemt mig til at rejse til Jæderen til Sommeren for at skyde Snepper, udbrød den 70aarige, endnu rørige og lige ufortrødne Jæger med Liv: »Der vil jeg være med Dem«. Og en mere kjærkommen Deltager i en saadan Udflugt end denne menneskevenlige, almenyndede Jæger og Videnskabsmand kunde jeg heller ikke faa. Iøvrigt vilde Rasch vel neppe have rejst den lange Vej, naar han ikke tillige havde havt forskjellige andre Gjøremaal paa den Kant af Landet, navnlig med Indretning af Fiske-, Hummer- og Østersparker med Mere af det Slags almennyttige Foranstaltninger, hvormed han, som bekjendt, stadigt plejede at beskjæftige sig, ogsaa efterat han havde taget Afsked som Universitetslærer.

Den 14de August traf jeg efter Aftale Rasch i Stavanger, hvorfra vi den følgende Dag rejste ud til de et Par Mil sydligere beliggende Bore-Gaarde, der vare os opgivne som en god Jagtsta-

tion. Her indlogerede vi os hos forhenværende Kirkesanger til Klep, Hans Bore, hos hvem Stavanger-Jægerne gjerne plejede at bo under sine Jagtfærder paa denne Kant af Jæderen. Paa Vejen derhen havde jeg Anledning til at gjøre mig bekjendt med Forstvæsenets ved Ladestedet Sandnæs beliggende smukke Planteskole, hvor der, hovedsagelig til Salg, opelskes Smaaplanter af en Mængde forskjellige baade inden- og udenlandske Træsorter. Planteskolen maa tillige, paa Grund af den heldige Maade, hvorpaa man har forstaaet at benytte det i og for sig ualmindelig gunstige Terræn, gjennem hvilket der mellem en sammenhængende Række af bugtede Skraaninger slynger sig en større Bæk eller en liden Aa i de forskjelligste Krumninger, betragtes som et Parkanlæg i engelsk Stil og er som saadant en virkelig Prydelse for denne ellers saa nøgne Trakt. Den har derfor ogsaa tiltrukket sig almindelig Opmærksomhed paa disse Kanter og omfattes — ogsaa bortseet fra dens Betydning i rent forstlig Henseende — med stor Interesse af Befolkningen.

Forinden jeg gaar over til den speciellere Skildring af den egentlige Hovedgjenstand for nærværende Fremstilling, nemlig Jagten og Fuglelivet paa Jæderen, skal jeg forudskikke nedenstaaende almindelige Beskrivelse af disse Egnes Karakter

og Naturforholde, navnlig forsaavidt de staa i Forbindelse med de ovenanførte Formaal for mine Rejser.

Jæderen kaldes den flade og lavlændte, omtrent 6 Mil lange Del af Landet, der strækker sig fra Stavanger sydover indtil en Milsvej nordlig for Egersund, og som begrændses af Havet paa den ene Side og de 1½ à 2 Mil indenfor dette liggende Bjerglandskaber paa den anden. Terrænforholdene ere paa det Nærmeste de samme som i Danmark, nemlig store flade Strækninger vexlende med fordetmeste svagt bølgeformige Højdedrag og hist og her med enkelte noget stærkere opstigende Rygge, hvis Højde over Havet dog neppe nogetsteds naar op til mere end et Par hundrede Fod. Naar undtages disse sidste, der for største Delen bestaa af Rullestene uden synderlig løst Jordsmon imellem, kan hele Jæderen paa det Nærmeste betragtes som et eneste stort Dyrkningsfelt, hvoraf dog endnu kun en forholdsvis ubetydelig Del er virkelig opdyrket. Dette Sidste er isærdeleshed Tilfældet paa Højderne og Bakkeskraaningerne, hvor ogsaa selve Gaardene ɔ: Husene, ligge oppe paa deres øverste flade Del, fordetmeste samlede i tætte Klynger med almindeligvis 5 til 8 Gaarde i hver, saa at de kunne

lignes ved ganske smaa Landsbyer. Sjeldnere ligger en Gaard for sig selv alene, saaledes som det derimod som oftest er Tilfældet andetsteds i Landet. Husene ere, som det er at vente, i en saa træløs og vejrhaard Egn, samtlige smaa og énetages, men vel vedligeholdte og oppudsede, ofte hvidmalede mod Søsiden, mangesteds ogsaa beklædte med Tagsten paa en eller flere af de Vægge, der vende mod de Kanter, hvorfra den meste Væde kommer. De have i Regelen smaa, ofte med enkelte Træer eller større Buske smykkede Haver mellem sig og tage sig med sine friskgrønne Enge og høje bølgende Agre ret malerisk ud i de ellers saa nøgne, mørke og ensformige Omgivelser, hvilke de paa Grund af sin frie og ialmindelighed højere Beliggenhed ligesom beherske. Mellem hver saadan Gaardklynge er der sjelden mere end en halv til en hel Fjerdingvej, saa at man i Regelen ser fra den ene til den anden eller flere paa én Gang. Saadanne store, milevide, ubeboede Strøg som de, der forekomme paa de jydske Heder, gives der ikke paa Jæderen, men vel en halv, ja en hel □ Fjerding store Vidder, hvor der ikke findes nogen Menneskebolig.

Bortseet fra Gaardene med deres opdyrkede Marker, der nærmest tage sig ud som Oaser i en Ørken, bestaar Jæderen alene af tuede, lyngbe-

voxede Strækninger, bløde, ofte næsten utilgjængelige Myre, samt nøgne, blot med en sparsom Vegetation af krybende Smaavæxter bedækkede Sandflader, der mangesteds, især længst ude mod Havet, gaar over i rene Flyvesandsstrækninger.

Sin egentlige Hovedkarakter erholder Jæderen af de nævnte tuede, lyngbevoxede Strækninger, der optage den ulige største Del af hele det saaledes benævnte Strøg. Hvor Terrænet er mere ujævnt og bakket, ere disse Lyngmarker ogsaa af en mere eller mindre tørlændt Beskaffenhed, idet den af Sand, Grus og Rullestene bestaaende Aur eller Undergrund dér fordetmeste kun dækkes af Lyngen uden noget overliggende Tørv- eller Muldlag. Ogsaa er Marken paa dette Slags Terræn almindeligvis oversaaet med en Mængde større og mindre skarpkantede Stene eller Klippestykker (saakaldte erratiske Blokke eller Vandreblokke), som ere førte derhen under Istiden. Her er Lidet eller Intet at udrette for Jægeren, uden forsaavidt som der ogsaa paa saadanne Steder hist og her findes en liden Fordybning mellem Tuerne og Stenene, hvor det er fugtigt og væxtrigere, og hvor man derfor ikke saa sjelden træffer en og anden Bekkasin, især af de enkelte, der ere mindre nøjeregnende i Valget af sit Opholdssted end Dobbeltbekkasinen. Det heromhandlede Slags

Terræn kan nærmest lignes med de danske Heder, hvorfra det alene adskiller sig ved sin overalt tuede Overflade, ligesom det ogsaa maa bemærkes, at man intetsteds paa Jæderen ser den frodige, tætte, høje og rigtblomstrende Lyngvæxt som paa Hederne. Den overalt og uafladelig paa Jæderen stedfindende Havning med Sauer bevirker nemlig, at Lyngen dér allevegne holder sig kort, tynd og forkrøblet. Derfor iføre disse vestlandske Lyngmarker sig heller aldrig det vakre Højtidsskrud, som under Lyngens Blomstringstid forvandler de danske Heders brune Tæppe til det pragtfuldeste Lyserødt og ogsaa paa Afstand meddeler dem en saa ejendommelig Skjønhed. Paa Jæderen derimod beholde Lyngmarkerne ogsaa under Blomstringen væsentlig sit sædvanlige triste mørkebrune Udseende, og det er kun, naar man vandrer hen over dem og retter sit Blik paa de nærmere Tuer, at man bemærker, hvorledes Lyngblomsternes røde Farve vexler med Plantens dystre Bladværk.

De heromhandlede mere tørlændte og bakkede Lyngmarker udgjøre, skjønt mangesteds betydelige nok i Udstrækning, alligevel blot den mindste Del af de nævnte tuede, lyngbevoxede Strækninger. Disse optage for den langt overvejende Del de store, flade, lavlændte Vidder, der allevegne paa Jæderen brede sig ud mellem de

førnævnte Rygge og Højdedrag, og som almindeligvis have en myrlændt Karakter, idet Undergrunden dér næsten overalt er dækket af et tykkere eller tyndere Lag af Brændtørv, hvis øverste Flo det nævnte tuede Lyngtæppe udgjør. Lyngen, der overalt paa disse Kanter næsten ligesaa meget bestaar af den for Vestlandet karakteristiske Klokkelyng (erica tetralix) med sine smukke lyserøde tæt sammenhobede Klokkeblomster, som af den almindelige Røslyng (calluna vulgaris), saaledes, at man neppe bemærker en eneste Tue, hvor ikke begge disse Arter voxe i Forening, er paa disse Strækninger gjerne ogsaa mere almindeligt blandet med forskjellige andre Planter, blandt hvilke som de hyppigste maa nævnes: den paa visse Steder i Mængde forekommende vellugtende Pors (myrica gale), Kræklingen, samt den lille vakre liljeformede, ligeledes Kystegnene og Vestlandet fortrinsvis tilhørende gulblomstrede narthecium ossifragum, der især deleshed voxede hyppigt paa de mere fugtige og græslændte Steder af de heromhandlede Lyngmyre. Disse ere, altefter Graden af deres Fugtighed, mere eller mindre rige paa Bekkasiner, baade dobbelte og enkelte. Især træffes de sidste hyppigt langs de gamle igjengroede og, ligesom Vand- og Aabredderne, mangesteds af en yppig Vegetation af skjønne Sumpvæxter indfattede Diger eller

brede Afløbsrender, hvormed Lyngmyrene hist og her ere gjennemskaarne. Dobbeltbekkasinerne findes derimod oftest paa saadanne Steder, hvor Tuerne mere dannes af Stargræs og andre fugtigtvoxende Græsarter, saaledes som det ogsaa paa de heromhandlede Strækninger tildels er Tilfældet. Dog ligge begge Arter Bekkasiner ogsaa overalt omkring mellem selve Lyngtuerne, naar Marken iøvrigt blot er tilstrækkelig vaad eller fugtig. Paa disse udbredte Vidder er det ogsaa, at de Flokke af Spover, Hejloer, Viber og Brushaner, som under Træktiderne ere saa almindelige paa Jæderen, fortrinsvis holde til.

De heromhandlede flade Lyngmarker gaa mangesteds over i de føromtalte store vaade Myre, hvor Lyngdækket afløses af egentlige Myr- og Sumpvæxter *, og som i Modsætning til Tørvgrunden, der altid er fast at gaa paa, almindeligvis ere saa bløde og moradsige, at Jægeren blot med den største Forsigtighed kan vandre omkring i dem. Saadanne Blødmyre ere, forsaavidt de ikke skylde igjengroede Kjærn eller Dele af større Indsøer sin Oprindelse og saaledes danne de saakaldte Hængemoser, der ligeledes ere almindelige nok paa

* Nemlig isærdeleshed: Arter af Slægterne carex, calamagrostis, eriophoron, juncus og den her almindelige rhynchospora, de mindre sparganium-Arter m. fl.

Jæderen, isærdeleshed opstaaede paa de for Tørven, ved dennes Udgravning, blottede Strækninger, hvor de over store Vidder vexle med gjenstaaende Bænke af den faste Tørvmasse. De ere nærmest at betragte som Begyndelsen til en ny Tørvdannelse, hvormed det imidlertid gaar saa yderst langsomt, at de rimeligvis allesammen ville være udvejtede og forvandlede til Ager og Eng, længe forinden de paany kunne benyttes til Tørvskjær. Som de nu ligge der, afgive de de egentlige Hovedtilholdssteder for den Mængde Enkeltbekkasiner, som opholde sig paa Jæderen, og byde Jægeren en meget rigere Jagt paa disse Fugle, end nogen anden Del af vort Land. De ere ogsaa forholdsvis rige paa Dobbeltbekkasiner og Brushaner, ligesom det i samme heller ikke mangler paa forskjellige andre Arter Sumpfugle eller paa Ænder.

Vi nævnte ovenfor de med de tuede Lyngmarker vexlende sandige Strækninger, hvilke isærdeleshed forekomme nærmest ude mod Havet eller indtil en halv Fjerdingvej ind i Landet fra dette. De ere for største Delen bevoxede med en deres Overflade sammenbindende Vegetation af krybende Sandgræsarter (fornemmelig agrostis vulgaris, var.

stolonifera *), blandet med enkelte andre Sandplanter, navnlig Sandvidjen (salix repens), Kræklingen (empetrum nigrum), sagina nodosa, Strandkjæmpen (plantago maritima) og den overalt paa Jæderen, ogsaa paa Lyngmarkerne, hvad enten de ere tørre eller myragtige, forekommende succisa pratensis. Men mangesteds staa blot visse Dele af disse Sandmarker igjen med sin oprindelige faste Overflade, idet Vinden, formentlig som en Følge af uforsigtig Blottelse af samme fra Menneskenes Side, har faaet Tag i dem og ved efterhaanden at bortfeje Sandet fra Græstørven forvandlet store Dele af dem til rene Flyvesandsstrækninger. Paa disse staa dog endnu hyppig enkelte større og mindre Stykker af Marken i dens oprindelige Højde, ofte i Form af høje, ovenpaa græsbundne Tuer og Hatte, igjen som Vidner om den betydelige Niveauforandring, Grunden paa de nævnte Steder har undergaaet. Hist og her arbejder Naturen paa at gjenoprette den derved foraarsagede Skade ved at binde de flygtige Sandmasser med de dertil mest skikkede Væxter, som derfor ogsaa hyppigst voxe paa eller i Kanten af disse Sandflader, nemlig: den høje, bredbladede, blaagrønne Marehalm

* De med * betegnede Planter ere bestemte af Hr. Konservator A. Blytt.

(elymus arenarius), den ligesaa anseelige, men smalbladede og friskgrønne Strandrug (ammophila arenaria), Sandstar (carex arenaria), Hvidhvene (agrostis alba *) og Sandhvene (agrostis vulgaris, var. stolonifera) samt den med rødviolette Blomster prydede Strandkaal (kakile maritima). Saaledes har der i Nærheden af Gaarden Hodne henimod Jæderens Rev, i Ly af en fra Havet vendende svag Skraaning, i Løbet af de sidste 15 Aar dannet sig en Mængde store halvkugle- eller bikubformede Tuer af den indtil halvanden Alen høje Strandrug, hvilke sagdes at blive tættere Aar for Aar. Strækningen udgjør en Del af et meget betydeligt Flyvesandsfelt, hvis Opstaaen først tilhører den seneste Tid, idet man, som det almindeligt omtaltes for mig, endnu ret vel erindrer, at hele denne store Flade var en sammenhængende Græsmark. Som bekjendt, har man paa Gaarden Nærland i Haa Præstegjeld paa kunstig Maade eller ved Beplantning med de ovennævnte Sandvæxter søgt at binde det derværende store Flyvesandsfelt og at sætte en Skranke for dets videre Udbredelse, et Foretagende, som ogsaa sees at være lykkedes næsten over Forventning, saa at det ikke blot var at ønske, at man vilde fortsætte dermed, men ogsaa, at Exemplet maatte blive efterfulgt

andetsteds paa Jæderen, hvor en lignende Opfordring dertil er forhaanden.

Dette er nu saaledes i det store Hele Jæderens nuværende Karakter. Men hvor ganske anderledes har her ikke seet ud, da hele Jæderen var en eneste uafbrudt Skovstrækning, hvor Furuen og Egen vare de herskende Træsorter, da Bjørnen luskede om mellem de tætte Stammer og Tiuren og Aarfuglen holdt til i deres Kroner. Og af alt dette findes ikke mere tilbage end nogle fodhøje Egepurrer i Nærheden af Stavanger samt de Trærødder, man jævnlig graver op af Tørvmyrene. En af Opsidderne paa Grude-Gaardene fortalte mig, at en i 1740 fød Mand endnu fra sin Opvæxt kunde erindre de sidste store Furutræer paa Jæderen. Nu har man istedetfor Skoven Lyngen og Tørvmyrene, istedetfor Bjørnen »Smalerne«, og istedetfor Tiuren og Aarfuglen Bekkasinerne, Hejloerne, Viben og Brushanen. Godt, at man dog har faaet saa Meget i Erstatning for den tabte Herlighed. Alene den allestedsnærværende Hare gaar endnu tilbage som en Gjenganger fra den svundne Tid, kun at den, efterat det med Skovens Forsvinden er blevet saa snebart paa Jæderen, er gaaet over til at blive en virkelig »Jæderhare« ved

ogsaa om Vinteren at beholde en Del af sin Sommerdragt. Men forresten er det lidet værdt nu at tale om »Jæderharen«. Thi omendskjønt baade Rasch og jeg havde gjort sikker Regning paa at træffe idetmindste nogle faa Individer af samme, saa ingen af os under hele vort Ophold paa Jæderen saameget som en eneste Hare, men blot Sporene af et enkelt lidet Individ i Flyvesandsplantningerne paa Nærland, hvor vi eftersøgte den forgjæves. Det omtaltes ogsaa almindeligt, at Haren i de sidste Aar var saagodtsom rent forsvunden fra disse Egne, hvortil Aarsagen antoges at være forceret Jagt efter den om Vinteren (paa Sporsne), da den ikke har andet Skjul end de overalt paa Jæderen, fornemmelig i Gaardenes Nærhed, forekommende Stengjærder og saaledes bliver et let Bytte for Jægeren. Dog — Harer have vi nok af ellers overalt i Landet; ikke saa derimod med de Fuglearter, som udgjorde det nærmeste Formaal for min Rejse.

Som det kan skjønnes af det Ovenanførte, frembyder Jæderen med sine Lyngmarker, Myre, Sandmoer og Flyvesandsstrækninger i det store Hele taget et øde, trist og ensformigt Udseende. En Afvexling i denne Landskabets Ensformighed,

hvorved det tillige delvis erholder en lysere og venligere Karakter, dannes dog, foruden af de foromtalte ved Kulturen bevirkede Afbrydelser i samme, ogsaa af de mange større og mindre Indsøer, som findes saagodtsom overalt paa Jæderen. Disse Vande have fordetmeste en bugtet og uregelmæssig Form med mange, mer eller mindre dybt indskaarne, for største Delen ganske grunde Vige og Polder, der ofte i en betydelig Udstrækning ere bevoxede med Siv (det almindelige Tagrør, phragmites communis) og nærmest inde ved Land ogsaa med en yppig Vegetation af de fleste almindelige Arter Vand- og Sumpvæxter. Disse ere Jæderens egentlige Zirplanter, hvilket de fleste af dem ogsaa i og for sig eller uden Hensyn til, hvor de forekomme, med Rette fortjene at kaldes. Snart ere de paa den forskjelligste Maade blandede mellem hverandre og danne da ofte de smukkeste Grupperinger; snart voxer hver Art for sig i større sammenhængende Partier, hvoraf det ene vexler med det andet paa forholdsvis smaa Strækninger, saa at der ogsaa paa denne Maade frembringes en interessant og behagelig Afvexling. En saa yppig og forskjelligartet Vegetation af dette Slags, som man saaledes mangesteds træffer paa Jæderen, har jeg ikke seet noget andetsteds i Landet. Hist er en liden Strækning nærmest ind-

ved Landjorden udelukkende bevoxet med Bukkeblade (menyanthes trifoliata) af omtrent 3 Kvarters Højde, der, skjønt voxende i Vandet, antyde en grund og nogenlunde fast Bund, paa hvilken Jægeren trygt kan vade i Vand til opover Anklerne for, om muligt, at faa en sig der opholdende Sumphøne eller nogle længer ude mellem Sivene skjulte Ænder til at flyve op, saa han kan faa dem for Skud. Det heromhandlede Blomsterbed, som man ialfald paa den Tid, da Bukkebladene prange med sine smukke rødlighvide lodne Blomster, med Rette kan kalde det, vexler derpaa med et lignende tætbevoxet Felt af de ranke, bladløse, ligeledes omtrent 3 Kvarter høje »Sumpstraa« (eleocharis palustris) med sit enlige, brune, ægformige Ax i Toppen. Nær derved sees saa igjen et Felt, hvor Flod-Kjærringrokken (eqvisetum fluviatile), og et andet, hvor det almindelige Sennegræs eller Blærestar (carex vesicaria) er eneraadende paa en større Strækning, medens alle disse forskjellige Vækstpartier længer ude fra Land overalt indfattes af det fornævnte mandshøje Tagrør, hvis store, brunrøde eller mørkt purpurfarvede Blomstertoppe uafladelig svaje hen over hverandre for den mindste Luftning og ved Berørelsen frembringe en sagte Hvisken, der ligesom aander Akkompagnementet til den Stemning, som hviler over

disse i en Jægers Øjne saa tiltrækkende Omgivelser. Paa et enkelt Sted (ved Nærland) saa jeg ogsaa et lidet, til en saadan med Bukkeblad, Sumprør og Tagsiv bevoxet Strækning stødende Væxtparti, der udelukkende bestod af den sjeldne, omtrent alenhøje Vandmynte (mentha aqvatilis), som netop stod i fuld Blomstring, saa at det hele Parti ogsaa paa Afstand viste sig rødt af de saaledes farvede smaa, men talrige og i tætte Krandse sammenstillede Blomster.

Atter andre Steder ser man ligesom en hel liden Skov i Vandet af det paa Jæderen saavelsom ellers paa Vestlandet almindelige, lige indtil fire Alen høje Fjord- eller Vassiv (scirpus lacustris), hvis øverste Top deler sig i nogle faa korte Grene med en brunlig Blomsterkvast paa Enden af hver. Da denne Plante gjerne voxer temmelig rumt, har den næsten stedse mellem sine bladløse Stengler en hel Underskov, dels af flere af de ovennævnte Væxter, dels af begge Arter Nøkkeroser eller Vandliljer, nemlig baade den hvide (nymphæa alba) og den gule (nuphar luteum), Soløje eller Bækkeblomst (caltha palustris), Thyrsurstav (Naumburgia thyrsiflora), Vægesiv (juncus conglomeratus), forskjellige Arter Vandax (potamogeton) og den yndige, 2 til 3 Kvarter høje Lobelia Dortmanna med sine 4—6 fra den spæde, svagtbøjede Stengel i

regelmæssige Afstande nedhængende fintformede, lyst lillafarvede eller næsten rent hvide. Blomster. Mellem alle disse Væxter rager saa Vassivet op som den lille Skovs Palmer, om hvilke denne Plante her virkelig minder baade ved sin større Højde og ved en vis Lighed i Formen.

Endelig kan jeg i denne Forbindelse ikke undlade at nævne den ligeledes almindeligt forekommende store, bredbladede Pindsvinknop (sparganium racemosum) samt den sværdbladede, indtil 1½ Alen høje gulblomstrede Sværdlilje (iris pseudacorus), hvilke tvende Arter dog alene bemærkedes langs de føromtalte Diger eller Afløbsgrave, hvor ogsaa de fleste af de øvrige ovenfor opregnede Vand- og Sumpplanter almindeligvis voxede.

Paa de Steder, hvis Vegetation er den her beskrevne, opholdt sig en Mængde Ænder af de ædlere Slags (der mangle Svømmehud paa Bagtaaen og fortrinsvis ere skikkede til Menneskeføde), isærdeleshed Stokænder, Brunnakker og Krikænder, hvilke i de til Vandene stødende eller i Nærheden deraf liggende vaade Myre finde bekvemme og rolige Klækkesteder og i de store med Siv bevoxede Strækninger af Ferskvandene det belejligste Skjul for sine Unger under disses Opvæxt. Her vilde man derfor paa den rette Aarstid eller meddetsamme Ungerne ere blevne flyvedygtige, kunne

gjøre lignende rationelle og indbringende Andejagter som i Danmark og andetsteds, hvor man i passende Afstande skjærer Gader eller Render ud i Sivene og opjager Ænderne med Hunde. Men, naar undtages, at endel Ænder tilfældigvis skydes af Stavanger-Jægerne under deres hovedsagelig paa Sneppejagten rettede Udflugter til Jæderen, lades de saa temmelig i uforstyrret Ro under hele den Tid, da de vilde være udsatte for nogen større Fare fra Jægerens Side. En Ugestid eller halvanden, efterat Ungerne kunne flyve, ere de allerede saa skye, at de i Regelen flyve op udenfor Skudvidde og heller ikke længer opholde sig i noget større Antal i Ferskvandene, ialfald ikke om Dagen, idet de, samlede i større Flokke, for en stor Del træffes langs Strandkanten ude mellem Tangen og Stenene. Af denne Grund blev det heller ikke synderligt af med min ligeledes tildels paaregnede Andejagt, hvortil Grunden dog ogsaa for en væsentlig Del var den, at Tiden ikke tillod mig særskilt at befatte mig ogsaa med denne Jagt. Jeg lod mig derfor nøje med at løsne Skud paa de Ænder, der tilfældigvis fløj op for mig, naar jeg vandrede langs Bredden af Indsøerne for at skyde Enkeltbekkasiner, som ogsaa der vare temmelig sikre at træffe. Adskillige Gange skjød jeg ogsaa efter Ænder, som fløj op af Sivet paa al-

mindeligt godt Skudhold, med de smaa Bekkasinhagl, der, naar de ikke netop traf i Hovedet eller visse Dele af dette, ikke formaaede at dræbe saavidt store Fugle.

Omendskjønt jeg ikke bemærkede andre Arter Ænder end de fornævnte og den almindelige Fiskeand i Ferskvandene paa Jæderen, træffes, som det blandt Andet kan erfares af Adjunkt Bahrs »Stavanger Omegns Fugle«, paa de betræffende Aarstider ogsaa forskjellige andre Andearter i disse, navnlig de fleste almindelige Dukænder (fuligula). Ligesaa kan det bemærkes, at der Høsten 1874 af Styrmand Hjorth blev skudt 2 Individer af den blot engang tilforn (af nuværende Fiskeinspektør A. Landmark ved Kristiania) her i Landet skudte vakre lille And, anas qverqvedula, der egentlig tilhører Mellem- og Sydeuropa.

Vi kunne ikke ende denne almindelige Beskrivelse af Jæderens jagtzoologiske Karakter uden ogsaa med nogle Ord at omtale de egentlige Lokaliteter for Sneppejagten, nemlig selve den yderste Kystrand eller Strandbred, der, som bekjendt, paa hele den 6 Mile lange Strækning har Nordsøen staaende lige ind paa sig uden at beskyttes af en eneste Holme.

Fordetmeste bestaar den nævnte Kystrand af ren Sand, mod hvilken høje Brændinger uafladelig rulle, førende med sig store Masser af Tang, især af de bredbladede Laminaria-Arter, der hist og her kastes op paa Stranden i hele Dynger. Her bliver den liggende, indtil den afhentes af de i Nærheden Boende for at benyttes som Gjødning. De sandige Strandbredder afbrydes, dels med kortere, dels med længere Mellemrum, af smaa stenede Næs og Odder, hvor det isærdeleshed er, at Tangen samler sig, og hvor den mangesteds, navnlig paa de for Hest og Kjærre mest utilgjængelige Steder, efterhaanden raadner sammen til en grødagtig Masse, hvori man synker ned næsten tilknæs. Paa disse med Havtang enten stadig eller midlertidig bedækkede Steder, men især paa de nævnte Smaanæs og andre stenede Dele af den lave Strandbred er det, at næsten alle de forskjellige Sneppearter, som under Trækiden Høst og Vaar slaa sig ned paa Jæderen, holde til, idet de nære sig af de i Tangen i Mængde tilstedeværende Smaadyr. Isærdeleshed opsøge de den frisk opkastede Tang, hvor saadant Kræk opholder sig i størst Masse. Ligesaa sidde de fleste Snepper, naar de ikke have Andet at tage sig til, gjerne oppe paa Stenene, hvor de have en friere Udsigt, hvilken disse Fugle altid synes om. Paa selve den nøgne Strand-

bred, hvor Sanden ikke vexler med Tang eller Stene, træffes vistnok ogsaa Snepper, og det ofte i stort Antal. Men disse ere næsten altid kun af de smaa Arter, der ikke ialmindelighed agtes af Jægeren, hvem det saaledes i det Højeste blot interesserer at lægge Mærke til deres Livsytringer og undersøge, hvilke Arter han har for sig, og navnlig om han blandt dem kan træffe nogle af de mindre almindelige.

Hvorvidt man nu ved saaledes paa de for Sneppejagten belejlige Aarstider at vandre langs henad Jæderens Strand vil træffe paa mange eller faa Snepper, beror væsentligst paa Vejr-, navnlig Vindforholdene, idet Snepperne, efterhvert som de paa sin Flytning sydover slaa sig ned paa Jæderen, forblive der, saalænge det blæser fra Syd, især naar Vinden er nogenlunde stærk med Regn og Rusk. Snepperne samles da ligesom op paa Jæderen og kunne især længer ud i Træktiden eller i sidste Halvdel af September træffes i stor Mængde. Med den første Nordenvind derimod ere de saagodtsom alle forsvundne paa en eneste Nat, og man kan da vandre en hel Dag langs Stranden paa alle de for denne Jagt belejligste Steder uden at bemærke andre end de ovennævnte Smaasnepper, hvoraf altid en Del ere tilstede uden Hensyn til, hvorledes Vejret er eller har været.

Jeg for min Del var ikke særdeles heldig med Hensyn til at træffe nogen egentlig større Mængde Snepper, blandt Andet fordi den bedste Træktid først begyndte omtrent ved den Tid, da jeg atter maatte forlade Jæderen. Men saa var det mig heller ikke væsentlig om et stort Jagtbytte at gjøre paa denne Tur, og hvad jeg søgte og ventede mig af denne, opnaaede jeg til min fuldkomne Tilfredshed. Jeg kunde visselig været meget mindre heldig, navnlig i Betragtning af det regnfulde og stormende Vejr, som er saa almindeligt paa disse Kanter. Under hele mit næsten 3 Uger lange Ophold paa Jæderen var Vejret nemlig kun tre Dage saadant, at det ikke gik an at færdes ude.

Den fordelagtigste Lokalitet paa Jæderen for Sneppejagten er det saakaldte Jæderens Rev, der er bekjendt formedelst sin Farlighed for Skibsfarten. Det bestaar af en stor Flyvesandsstrækning, der, som Amtskartet udviser, stikker sig et temmelig langt Stykke udenfor Jæderens hele øvrige Kyst, hvilket formodentlig giver Stedet noget særligt Tiltrækkende i Sneppernes Øjne. Af denne Strækning er det alene paa den yderste, med Tang og Stene i blot nogle faa hundrede Alens Længde bedækkede Spids, at Snepperne samle sig, uden forsaavidt som de ovennævnte Smaasnepper ogsaa, som sædvanligt, forekomme paa andre Steder af

Revet. Om dettes Naturforholde forresten Mere nedenfor.

Af Planter, der voxede langs Strandkanten og ialfald i nogen Grad bidrog til at gjøre den mindre øde og uinteressant ved at meddele den et bestemt vegetabilsk Præg, maa som de mest karakteristiske, foruden de fornævnte Sandgræsse og andre Sandplanter, nævnes: Fjærekollen (armeria maritima) med sit smukke rosenrøde Blomsterhoved, hvis enkelte Blomster ligne bittesmaa Stokroser; Strandsmældeblomsten (silene maritima), der ligner den almindelige Smældeblomst, kun at selve Blomsterne ere større i Forhold til Planten og, krybende i Sandet, ordne sig kredsformigt om dennes Rod eller Midtpunkt; samt den grøngule korsbladede halianthus peploides med sin besynderlige stive Form og sine uanseelige smaa gulhvide Blomster. Foruden langs Strandkanten voxede disse tre Arter tilligemed den fornævnte Strandkjæmpe (plantago maritima) ogsaa almindeligt paa alle de indenfor Stranden beliggende Steder, hvor Flyvesanden gik over i den fastere Mark. Endvidere maa i denne Forbindelse ogsaa nævnes: atriplex farinosa *, en Art Strandmælde, der for en stor Del dækker Grunden mellem de større Stene paa de fladere Steder af Stranden indenfor den egentlige tangbedækkede Fjære;

stellaria crassifolia * og ranunculus scleranthus, der begge voxede paa de samme Steder, hvor Grunden var fugtigere; samt de tre vestlandske Sivarter: juncus atricapillus *, balticus og sqvarrosus, af hvilke den førstnævnte, efter hvad Hr. A. Blytt har meddelt mig, ligetil i Sommer, da ogsaa han selv og stud. med. N. Bryhn havde fundet den paa Jæderen, var ukjendt som skandinavisk Art. Endelig traf jeg paa et enkelt Sted (ved Hodne) nogle faa Exemplarer af den ellers almindelig bekjendte Kaliplante (salsola kali), hvis taggede Blade og Grene gjorde det vanskeligt nok uden Handsker at bemægtige sig Noget af samme; samt paa et Par Steder paa Foden af de til Stranden mangesteds nedskraanende Rullestensbanker den vakre, med himmelblaa, klokkeformige Blomster prydede Stenhammaria maritima, hvis tykke, saftfulde, blaagrønne Blade — efter hvad Rasch gjorde mig opmærksom paa — smage aldeles som Østers, hvorfor Planten ogsaa benyttes til at sætte Østerssmag paa visse Spiser. Professor Schübeler har derfor ogsaa foreslaaet at kalde den Østersplanten. Den her i Landet ifølge Blytts Flora sjeldne Græsart, triticum junceum, fandt jeg ligeledes paa et enkelt Sted i faa Exemplarer.

Forøvrigt have de heromhandlede Strandplanter i direkte Forstand Lidet eller Intet med Snep-

perne at gjøre, da disse, som sagt, alene holde sig ude i selve Fjæren eller den yderste Del af Strandkanten, hvor der ingen andre Planter findes end de fornævnte, af Bølgerne løsrevne og paa Land opkastede Tangarter. Men paa Grund af deres Forekomst i de ellers saa nøgne og ørkenagtige Omgivelser tiltrække de nævnte Planter sig ikkedestomindre Jægerens Opmærksomhed og vække hans Interesse i en langt højere Grad, end det vilde været Tilfældet, om de blot havde udgjort Bestanddele i et almindeligt rigt eller Marken fuldt dækkende Blomstertæppe. For mig, der ikke havde havt Anledning til gjennem egen Anskuelse at gjøre mig bekjendt med Kystfloraen søndenfor Lofoten, havde adskillige af de nævnte Vækstformer tillige Nyhedens Interesse. Det er ogsaa noget ganske Andet at træffe en Plante i Naturen eller paa selve Voxestedet end at lære den at kjende af et Herbarium i tørret, affarvet og i det Hele taget mere eller mindre forandret og ukjendelig Skikkelse. Desuden er en Plante væsentlig blot, hvad den er, i Forbindelse med den øvrige Vegetation, hvoraf den udgjør et Led, og de Omgivelser, mellem hvilke den hører hjemme. Allermest gjælder dette om saadanne, i og for sig mindre anseelige eller pragtfulde Planter

som de ovenfor omhandlede, saavelsom om de til vor Fjeld- eller Alpeflora henhørende Arter.

Endskjønt nu de heromhandlede Egne, ligesom det fremgaar af det Foranførte, vel i det Hele taget maa siges at høre til de i Henseende til Naturskjønhed mindst rigt udstyrede Dele af vort Land, saa mangle de alligevel ikke sin Poesi, hvilket heller ikke lettelig er Tilfældet med nogen Egn med en ejendommelig udpræget Karakter, selv om denne er noksaa ensformig, naar den blot er oprindelig eller virkelig Natur.

Der er Havets Poesi ved saaledes, alene med dette til Horizont, at vandre langs henad disse rene, hvide, sandige Strandbredder, hvor de høje Brændinger lege sin larmende Leg med stedse paany at rulle den lange, uophørligt styrtende og lige uophørligt fornyede Bølge mod Stranden.

Der breder sig det Ørkenagtiges Stemning over disse store Flyvesandsstrækninger og over de vidtstrakte brunlige Lyngmarker med de over samme spredte store Stene, der meddele dem et vist vildt og kaotisk Udseende.

Der er Vegetationens Poesi i hine med saamange skjønne og anseelige Vand- og Sumpvæxter bevoxede Sø- og Aabredder.

Der hviler Jagtens Poesi over de store Myrstrækninger med deres hemmelighedsfulde Liv af Bekkasiner og andre Fugle, over de sivbevoxede Vande, hvorfra Flokke af Ænder hæve sig flygtende ivejret, og over de stenede og tangbedækkede Næs og Odder med deres mange Snepper og andre Sump- og Vandfugle.

Og naar man befinder sig paa et ophøjet Punkt, hvorfra Blikket naar ud over en større Del af Jæderen, tage de paa Højderne beliggende Gaarde med sine tækkeligt grupperede Husklynger og sine lyse, grønne og høstgule, Marker, der strække sig nedover Skraaningerne, sig overraskende malerisk og tiltalende ud, netop formedelst Modsætningen til de ellers saa mørke og ensformige Omgivelser.

Efter denne almindelige Beskrivelse af Jæderens Karakter gaar jeg over til den egentlige Hovedgjenstand for nærværende Fremstilling, de enkelte Dages Sneppejagt og hvad dermed staar i Forbindelse.

16de og 17de August. Jagt ved Bore og paa Revet. — Islandssneppen, Bjergrylen og Langnæbben. — Strandkaalen. — Jæderens Lodsbaade.

Mod Forventning, og uagtet Lokaliteterne — vide, tuede, myragtige, men iaar paa Grund af den tørre Sommer kun lidet fugtige Lyng- og Græsmarker — saa gunstige nok ud, viste Bore sig, ialfald dette Aar, ikke som noget belejligt Sted for Jagten. Vi traf kun nogle ganske faa Enkeltbekkasiner og et Par smaa skye Hejloflokke samt en eneste sky Vibe, hvilken det dog efter flere forgjæves Forsøg endelig lykkedes mig at skyde, idet den fløj mig forbi paa langt Hold. Som tidligere bemærket, havde jeg ikke forhen havt Anledning til at skyde denne paa Vestlandet saa almindelige Fugl, hvorfor det ikke lidet interesserede mig at fælde dette Exemplar. Forøvrigt bestod hele Udbyttet af vor første Dagsjagt, hvori Rasch dog blot deltog for en kortere Stund, af nogle faa Enkeltbekkasiner og Hejloer. Her kunde det saaledes ikke nytte at opholde sig længer for Jagtens Skyld. Men da det ikke var mere end ⅝ Mil herfra til Revet og vi ellers, som det nedenfor skal omtales, havde Lidt af Hvert at gjøre paa denne Kant af Jæderen, beholdt vi endnu for det Første Bore som Udgangspunkt for vore Udflugter. Medens Rasch den følgende Morgen (17de August)

fulgte med Hans Bore ud til Udløbet af den i Nærheden af Gaarden forbiløbende Fikaa for at tage det derværende gode Laxefiskeri med tilhørende Udklækningsapparater og andre Indretninger i Øjesyn, vandrede jeg ud til Revet i Haab om, at Jagten der vilde lykkes bedre. Jeg tog Vejen langs det store Orrevand, hvis Strand jeg fulgte over en Fjerdingvej lige til Reve-Gaardene uden dog at se en eneste Fugl, som jeg for Øjeblikket fandt det værdt at løsne Skud paa. Derimod var Stranden paa denne Strækning prydet med en forholdsvis rig og interessant Vegetation, som hvis fornemste Repræsentanter kan nævnes de to anseelige Planter: Lysimachia vulgaris, der bærer en stor Kvast af tragtformede, stærkt gule Blomster i Toppen af den indtil alenhøje bladrige Stængel, og den endnu højere, med talrige rødviolette Blomster mellem Bladene nedover hele Stilken besatte Lythrum salicaria. Begge disse Planter voxede ogsaa paa andre Steder af Jæderen, men intetsteds i saadan Mængde som her ved Orrevandet. Fra Reve-Gaardene gik jeg over paa den mod selve Havet vendende Strandbred og saa nu, efter at have passeret tvende til de nævnte Gaarde hørende Husmandspladse, pludselig for mig en aldeles flad, kun nogle faa Fod over Havet liggende, ½ □ Fjerding stor sammenhængende Flyvesands-

strækning, der gjorde, jeg kan næsten sige, et overvældende Indtryk paa mig af ørkenagtigt Øde, saa ubegrændset formedelst sin Fladhed, saa ensformig og blottet for ethvert Spor af baade Plante- og Dyreliv udbredte den sig for mit Syn. Det eneste Hvilepunkt for Øjet i denne Sandørken var det til Vejledning for de Søfarende i Nærheden af Revets yderste Pynt opsatte »Dagmærke«, der kan sees langt ude i Havət.

Jeg vandrede fremdeles langs Stranden hele den lange Strækning udover mod Dagmærket uden at bemærke saa meget som en eneste Fugl. Men da jeg var kommen henimod Yderspidsen af Revet til et Sted, hvor en Samling af større, med Tang og Skjæl bedækkede Stene endelig dannede en velkommen Afvexling fra den jævne ensformige Sandfjære, saa jeg 7—8 store Snepper eller sneppelignende Fugle komme flyvende fra Revets Spids og sætte sig paa Stenene. Hvad kunde det vel være for Fugle? De lignede af Farve mest Brushaner. Men paa Grund af Lokalitetens Beskaffenhed troede jeg ikke, at det kunde være denne Art. De vare heller ikke ulige Hejloer i Høstdragt, naar de flyve forbi i nogen Afstand; og da de tillige vare større end disse, antog jeg, at det muligens kunde være Kystbrokfugle, endskjønt deres Farve dertil forekom mig baade for lys og for brunlig. Til at se

Formen af deres Næb var Afstanden for stor, baade da de fløj, og då de satte sig ned paa Stenene. At det kunde være Langnæbber, tænkte jeg aldeles ikke paa, da jeg ikke havde ventet at træffe denne Fugl anderledes end ialfald blot ganske enkeltvis. Saaledes blev min Nysgjerrighed og Jagtiver spændt paa det Højeste. Det hjalp dog ikke dengang, hvor forsigtigt jeg søgte at nærme mig i Hold. Fuglene fløj sin Vej ad samme Kant, hvorfra de vare komne, og jeg fulgte strax efter. Jeg havde imidlertid ikke vandret mere end et halvt Hundrede Skridt langs henad Stranden, der herfra paa en Strækning var bedækket med saavel gammel som frisk Tang samt Smaastene, før jeg blev vár en talrig Flok af baade større og mindre Snepper, der løb omkring mellem hverandre i Fjæren og ivrigt forsynede sig med, hvad de kunde finde i denne. Idet jeg vilde gaa Flokken lidt nærmere for at tage de enkelte Fugle bedre i Øjesyn, fløj den op, førend jeg endnu var bestemt paa at skyde. Da den imidlertid var mig paa godt Hold, idetsamme den lettede og vilde drage forbi mig langs Strandkanten, sendte jeg den mit Skud — som jeg rettede mod en Del af samme, hvor jeg saa adskillige af de større Snepper mellem de smaa, af hvilke Flokken for største Delen bestod — med den Virkning, at flere baade større og

mindre Fugle dryssede ned, nogle paa selve Stranden, andre i Vandkanten, hvor de bleve liggende at flyde mellem Stenene. Ved Skuddet fløj endnu en større og et Par mindre Sneppeflokke foruden flere enkelte Snepper op af Fjæren lidt længere ude og fore i forskjellige Retninger over og langsmed den Del af Stranden, hvor jeg befandt mig. Blandt Andet fløj ogsaa en Flok af de føromtalte store Snepper forbi mig udenom Stranden og satte sig paa de Stene, hvor jeg først havde seet dem. Her lod det saaledes til, at jeg vilde faa nok at gjøre, dersom Snepperne ellers vare nogenlunde medgjørlige; og jeg skyndte mig atter at lade det afskudte Løb, hvorefter jeg gik hen for at opsamle mit Bytte. Den første Fugl, jeg tog op, var en Islandssneppe, der endnu havde det Meste af sin smukke, paa Undersiden livligt rustrøde eller brandgule, paa Overkroppen sort- og rustrødt flekkede Sommer- eller Rugedragt tilbage. Derpaa samlede jeg op nogle Smaasnepper, der alle viste sig kun at være den almindeligt forekommende »foranderlige Strandvibe« (tringa alpina); saa opdagede jeg en Bjergryle, hvilken jeg saaledes havde skudt for første Gang, og derpaa igjen, drivende i Vandet mellem Smaastenene, to af de nævnte »Strandviber« og en Islandssneppe i sin paa denne Aarstid almindelige Høst- eller Ungedragt, hvori den

er graahvid paa Undersiden og paa Overkroppen graaagtig med graahvide Fjærkanter. I dette ene Skud havde jeg saaledes fældet tre forskjellige Slags Snepper, og deriblandt to af de Arter, hvis Nedlæggelse var et af Hovedformaalene for min Rejse til Jæderen. At jeg tillige havde faaet Islandssneppen i to forskjellige Dragter, gjorde dette Skud endnu saameget interessantere. Som foran bemærket, havde jeg kun en eneste Gang tilforn seet og skudt et enkelt Individ af denne Art. Islandssneppen er omtrent 10 Tommer lang og i Kroppen lidt større end en Enkeltbekkasin. Saavidt man véd, forplanter den sig intetsteds her i Landet, men alene i det høje Norden, hvorfor den kun i Træktiderne besøger vore Kyster, hvor den fornemmelig viser sig om Høsten. Det er en i Almindelighed lidet sky Fugl, som man fordetmeste uden Omstændigheder kan gaa i Hold.

Den anden af de nævnte to Arter, Bjergrylen, hører, ligesom Hejloen, Kjælden og Viben, til Brokfuglenes Familie, er af samme Størrelse som Islandssneppen og har en broget, af Sort, Hvidt og Brunrødt paa en ejendommelig Maade flekket Sommerdragt. Om Høsten er den mørkebrun med rustgraa Fjærkanter paa Overkroppen, sort eller sortbrun Hals og Forbryst samt hvid Underside. Den klækker hist og her langs Vestkysten, men

fornemmelig, som det synes, paa Øerne i det Trondhjemske. I Lofoten og Vesteraalen, hvor man skulde tro den maatte være almindelig, har jeg blot seet et eneste skudt Exemplar. Forresten forekommer den over hele Verden, baade den gamle og nye, saavel paa Grønland og Spitsbergen som i Kina og det sydligste Afrika. Det er en rask og livlig Fugl, der stadig er i Bevægelse med at flyve fra Sted til andet, hvorunder den jævnlig lader høre en de øvrige Sumpfugles meget ulig Lyd, der træffende udtrykkes ved »kikkerikkerik«. Isærdeleshed plejer den næsten stedse at forraade sig ved denne Lyd, idetsamme den flyver op. Jeg fandt den ialmindelighed ikke videre sky paa Jæderen. Først naar den var bleven skræmt ved gjentagen Skydning, lod den sig ikke let komme paa Skud. Sit andet Navn »Stendrejeren« har den faaet af den Vane at vende smaa Stene om med Næbbet for at komme til de Smaakryb, der ligge under disse.

Jeg var, efter at have samlet sammen mit ovennævnte Bytte, netop i Begreb med at tage nærmere vare paa de Fugle, som jeg vilde konservere for Museet, nemlig Bjergrylen og begge Islandssnepperne, da jeg fik se to af de føromtalte store Snepper tilligemed en mindre komme flyvende og sætte sig lidt bortenfor Skudvidde fra

mig, den ene af de store for sig selv, og de to andre tæt sammen. Jeg lod den Fugl, jeg netop holdt i Haanden, ligge, nærmede mig forsigtigt i Hold, tog Sigte paa de to sammensiddende Fugle og havde den Fornøjelse at se dem begge falde for mit Skud. Yderst spændt paa at se, hvilke Arter det kunde være, ilede jeg strax hen til Stedet og fandt til min store Glæde og Overraskelse, foruden endnu en Islandssneppe — en Langnæbbe. Denne Art var det altsaa, jeg først havde seet uden at kjende den eller tænke paa den, før jeg fik den i Haanden. Her havde jeg nu denne af mig saa ivrigt eftertragtede Fugl og havde saaledes føjet endnu en fjerde Art til de tre, jeg allerede havde faaet af de nævnte syv, og det ovenikjøbet den, som det var mig mest om at gjøre at faa skudt. Foruden nemlig, at Langnæbben altid har været anseet som et sjeldent Jagtbytte hos os, er den ogsaa en af vore smukkeste og anseeligste Snepper og har derhos et særdeles fint eller velsmagende Kjød*. Dens Længde er, iberegnet Næbbet, 14 à $15^1/_2$ Tommer. Farven er om Sommeren livligt rustrød paa hele Undersiden

* Det Sidste er ogsaa Tilfældet med Bjergrylen og Islandssneppen og i det Hele taget med samtlige tringa- og totanus-Arter saavelsom med alle de egentlige Brokfugle, af hvilke Boltiten (charadrius morinellus) endog af Nogle sættes højest af alt Fuglevildt.

og sortagtig med rødbrune Flekker og Fjærkanter paa Overkroppen. I Høstdragten, hvori den næsten ganske ligner Brushanen paa den samme Aarstid, er den af en mere uanseelig graabrun Farve med lysere Fjærkanter og lyst, bagtil næsten hvidt Underliv. Forøvrigt skiller den sig paa første Øjekast fra Brushanen ved sit næsten tre Gange længere, opadbøjede Næb og sin betydeligere Størrelse. Ligetil fornylig har Langnæbben været anseet som en Sjeldenhed her i Landet, men er i de senere Aar, ifølge Bahr, befundet at forekomme temmelig almindeligt paa Jæderen om Høsten under Tilbagetrækket fra sine Klækkesteder i svensk og russisk Lapmarken. Under Flugten lod den stundom høre en kort og hverken stærk eller synderlig klar Fløjten. Det Samme var også Tilfældet med Islandssneppen.

Da jeg var færdig med, saa godt det lod sig gjøre, at tage vare paa mit hidtil gjorte Bytte af de for Museet værdifuldere Fugle, fortsatte jeg min Vandring ud imod Spidsen af Revet, hvorunder flere Smaaflokke af Islandssnepper og Langnæbber oftere fløj forbi mig langs Stranden, men altid et Stykke udenfor denne, saa at jeg ikke havde Hold paa dem. De vare nemlig allerede blevne temmelig skye af Skuddene. Dog fik jeg endnu skudt en Islandssneppe af nogle saaledes forbifly-

vende Stykker, derefter en i Fjæren spadserende Langnæbbe, og endelig i ét Skud to saadanne af en Flok paa omtrent et halvt Snes Stykker, som jeg saa komme flyvende og sætte sig paa de yderste tilgjængelige Stene af den Samling af saadanne, hvormed Revet ender, og hvor jeg halvt krybende og halvt gaaende nærmede mig dem i Hold. Det var kun med Vanskelighed, jeg fik fat i dem, idet jeg først maatte gjøre flere forgjæves Forsøg paa at finde skjulte Stene som Overgangspunkter over den bløde Grød af sammenraadnet Tang, der skilte mig fra mit Bytte, og hvorover min unge Hund ikke var at formaa til at begive sig, efterat den først havde mærket, at den vilde synke i. Saaledes havde jeg nu ikke mindre end fire af disse for mig saa værdifulde Fugle foruden fire Islandssnepper og en Bjergryle, en Tylvt Smaasnepper af den førnævnte Art ikke at omtale. Efter det sidste Skud saa jeg ikke mere en eneste hverken af de store eller middelsstore Snepper paa Revet, men blot Smaasnepper, paa hvilke dér ikke var nogen Mangel, idet de fremdeles fore omkring i store Flokke. Blandt disse var der ogsaa en Flok, der, som jeg først nu bemærkede, bestod af en anden noget lysere Sneppeart end den foranderlige Strandvibe. Jeg formodede, at det var den i Begyndelsen af nær-

værende Fremstilling nævnte lille Sandløber (calidris arenaria), der ligeledes var blandt de Arter, jeg specielt havde haabet at træffe paa Jæderen. Men da jeg vilde gaa Flokken lidt nærmere for at faa Skud paa den, fløj den sin Vej langt indover Flyvesanden og viste mig kun ved det hvide Baand over Vingerne, hvorpaa Sandløberen er kjendelig i Flugten, at min Formodning om dens Art havde været rigtig. Senerehen fik jeg imidlertid Anledning nok til at gjøre nærmere Bekjendtskab med denne lille vakkre og interessante Sneppeart.

Saaledes viste sig Jæderens Rev, det vil sige, den kun omtrent halvhundrede Alen brede og nogle faa hundrede Alen lange, med Tang og Stene bedækkede Strandbred af Revets yderste Pynt, som et baade i ornithologisk og jagtlig Henseende særdeles interessant Punkt, om det ogsaa, som det senere viste sig, ofte nok hænder, at man, selv i Træktiden, ikke træffer en eneste Fugl paa samme, paa hvilken man finder det Umagen værdt at løsne Skud. Men saa kan man ogsaa til andre Tider træffe en endnu langt større Mængde Snepper end ved den heromhandlede Lejlighed, saaledes som det navnlig er mig bekjendt gjennem Meddelelser af DHrr. R. Collett og A. Landmark, af hvilke Sidstnævnte en Dag i Slutningen af September i kun 11 Skud fældede over 100 Snep-

per af mange forskjellige Arter. I denne Forbindelse kan det ogsaa bemærkes, at Hr. Collett paa forskjellige Lokaliteter i ét Skud nedlagde 3 Islandssnepper, 2 krumnæbbede Strandviber og 1 foranderlig do., og i et andet 1 Præstekrave, 1 Bjergryle og 3 foranderlige Strandviber. Det hænder altsaa ikke saa sjelden, at man kan skyde tre forskjellige Sneppearter i ét Skud paa Jæderen.

Der hvilede en højst ejendommelig Stemning over denne lille Strækning yderst ude paa Revet med dens rige Fugleliv paa et saa begrændset Felt, adskilt som den var fra hele den øvrige Verden ved den store ørkenagtige Sandslette paa den ene og det uendelige Hav paa den anden Side, — en Oase af et ganske eget Slags. Mærkværdigt nok, fandt jeg den yderste Del af Revet fra dettes Spids indtil henimod det førnævnte »Dagmærke« bevoxet med spredte Tuer af den almindelige Strandkaal (kakile maritima), som da netop stod i fuld Flor med sine ikke uskjønne rødviolette Blomster. Saa var der dog ogsaa vegetabilsk Liv her længst ude paa den øde Sandstrækning, hvor man mindst skulde vente det, medens der forøvrigt ikke fandtes det mindste Tegn til Plantevæxt paa samme. Hvor tog den sig ikke godt ud herude, denne ellers saa simple og i sin Helhed kun lidet fordelagtigt udseende Plante, og hvor prisværdig fore-

kom den mig ikke i sin Bestræbelse for at dække den nøgne flygtige Sand, hvilket maaske engang virkelig vil lykkes den i Forening med andre af de Væxter, hvis Opgave det er saaledes at »tilhylle sin Moder Jordens Brøst« og gjøre dens Overflade paa én Gang baade skjøn og nyttig, blot Menneskene ikke, som saa ofte, forstyrre dem deri.

Paa Tilbagevejen til Bore saa jeg langs Stranden, optrukne paa denne, flere mindre Baade, der tildrog sig min specielle Opmærksomhed derved, at de alle vare byggede af kun tre Bord, i Forening med den Omstændighed, at jeg ingen større Baade saa, som jeg kunde antage for Lodsbaade. Paa min Forespørgsel om Forholdet hermed erfarede jeg til min Forundring, at de nævnte Smaabaade, der iøvrigt vare saa store, som det gaar an at bygge en Baad af tre brede Bord, netop vare de paa Jæderen brugelige Lodsbaade, med hvilke de uforfærdede Lodse i Storm og Uvejr lægge ud paa det aabne, berygtede »Jæderhav«. De almindelige store Lodsbaade, som jeg var vant til fra hele den øvrige Del af Landet, vare nemlig her ubrugelige formedelst Vanskeligheden ved at bringe dem ud i aaben Sø gjennem Brændingerne paa den langgrunde Kyst. Senere saa jeg vistnok andetsteds paa Jæderen store Baade nok, der vare

trukne højt op paa Land. Men disse forklaredes blot at være »Makrelbaade«, hvilke der kun en og anden sjelden Gang blev Tale om at sætte i Søen.

Af de skudte Fugle bleve tre Langnæbber, tre Islandssnepper og Bjergrylen præparerede allerede samme Dags Eftermiddag af Rasch og mig, idet Iversen (Universitetspræparanten), der ikke havde kunnet afrejse samtidig med mig, først ventedes en af de paafølgende Dage. Den ene Langnæbbe tilligemed en af Islandssnepperne havde jeg ikke kunnet bevare i den Tilstand, at de egnede sig til at præpareres.

18de og 19de August. Besøg paa Grudegaardene. — Træplantninger sammesteds. — Bekkasinjagt i Grudemyrene m. M.

Efterat vi den næste Dag havde ligget vejrfaste formedelst Uvejr, fulgte jeg den 19de Rasch til de en Fjerdingvej fra Bore liggende Grude-Gaarde, hvor han vilde bese det derværende af Brødrene Carl og Garmann Grude bestyrede Fiskeudklækningsapparat, der sagdes at være det næststørste i Landet. Men dette var ikke det Eneste, disse oplyste og foretagsomme Mænd havde at opvise af saadanne almennyttige og interessante

Ting. De havde ogsaa — og det allerede for mange Aar tilbage, eller før Forstvæsenets Tid — levende interesseret sig for Træplantning og Opelskning af Skov og havde i Forening faaet istand et ikke saa ubetydeligt Skovanlæg paa en i Grudevandet udskydende Tange, hvilket vi selvfølgelig ikke forsømte Lejligheden til at tage i Øjesyn. Træarterne vare Buskfuru (pinus montana), almindelig Furu, Lærketræ og almindelig Gran. Den sidste syntes dog ikke at ville trives her, medens de øvrige Træarter stode sig brav og for største Delen havde naaet en Højde af 3—4 Alen. Især viste Buskfuruen sig baade her og andetsteds paa Jæderen fortrinlig til Lætræ; dog naar den kun en ringe Højde. Endnu interessantere end det heromhandlede Skovanlæg forekom mig det forholdsvis brede Belte af en Mængde forskjellige baade inden- og udenlandske * Træsorter, hvormed begge Brødrene havde omgivet sine respektive, temmelig store Haver, og hvori Træerne vare saa tilvoxne, tætte og frodige, at man godt kunde gaa og fordybe sig mellem dem som i en sydlig Lund eller Park og glemme, at man befandt sig paa det skovløse Jæderen.

Efterat de omtalte Anlæg og Indretninger

* f. Ex. Bjergløn (acer pseudoplatanus), Hvidgran (abies alba), Ædelgran (abies pectinata) m. fl.

vare besteede, vandrede jeg nogle Timer omkring i de nedenfor Grude-Gaardene liggende store, af brede Diger, der for største Delen vare tilvoxede med de førnævnte Vand- og Sumpvæxter, gjennemskaarne Lyngmyre for at søge efter Bekkasiner, hvoraf der ogsaa fandtes adskillige, baade enkelte og dobbelte, men især de første. De vare imidlertid saa skye, at jeg kun fik Skud paa de færreste, hvorfor det ikke lykkedes mig at skyde mere end fire af hver Sort. De fleste Enkeltbekkasiner stødte jeg op ved at gaa langs de omtalte Diger, hvor de især syntes at finde Behag i at ligge. I den lige ned for Grude-Gaardene liggende sivbevoxede Bugt af Grudevandet fløj, idet jeg vandrede rundt samme, den ene And op efter den anden, baade Stokænder, Brunnakker og Krikænder, men ikke en eneste paa saa nært Hold, at det kunde nytte at løsne Skud paa den. Her saa jeg ogsaa et Par Individer af den paa Østlandet almindelige Glutsneppe (totanus glottis), — de eneste, jeg bemærkede under hele Rejsen. Denne Art er neppe almindelig paa Jæderen, ihvorvel det nylig har været paastaaet. Imidlertid fortjener det nærmere at undersøges. I Finmarken traf jeg den hyppig, derimod aldrig i Lofoten og Vesteraalen.

20de. Ny Tur til Revet. — Tringa minuta, den krumnæbbede Strandvibe og Kystbrokfuglen.

Den 20de var jeg i Følge med Rasch og Iversen, der imidlertid var ankommen, atter ude paa Revet; men nu havde Snepperne fundet for godt at absentere sig, saa at der ikke fandtes andre end nogle af de smaa tilligemed et Par Islandssnepper, der bleve skudte af Rasch og overleverede Iversen til videre Behandling. Turen var dog ikke uden ornithologisk Interesse for os. Først skjød jeg nemlig to smukke Exemplarer af den lille vakkre Strandsneppe, tringa minuta, der, medens vi alle tre sad ved Siden af hverandre paa Stranden og glædede os over det herlige Vejr og de saa højst ejendommelige og interessante Naturomgivelser, kom og satte sig i passende Skudhold for mig. Dernæst fældede baade Rasch og jeg blandt flere Individer hver et Exemplar af den føromtalte »Sandløber« (calidris arenaria), som Ingen af os før havde enten seet eller skudt, hvorfor denne lille Tilvæxt i vort Udbytte blev betragtet som en hel Akkvisition. Vi vare nemlig endnu ikke komne undervejr med, at vi kunde forsyne os med saa mange Exemplarer, vi vilde, af denne nydelige Sneppe. Derimod vare de nævnte to Individer af tringa minuta de eneste, jeg saa af denne Art under hele mit Ophold paa

Jæderen, hvormeget jeg ogsaa spejdede efter samme saavelsom efter den ligesaa lille og til sine Tider heller ikke ualmindelige tringa Temminckii, i hvilken Hensigt jeg underkastede alle de Flokke af Smaasnepper, jeg traf, en nøjagtig Revision gjennem min Kikkert, forsaavidt det ellers paa Grund af Afstanden behøvedes.

Med den nævnte Sandløber havde jeg altsaa nu skudt 5 af hine 7, af mig specielt eftertragtede Arter, og dermed havde det ogsaa sit Forblivende, idet jeg hverken bemærkede nogen Kystbrokfugl eller den krumnæbbede Strandvibe (tringa subarquata). Jeg er aldeles vis paa, at der blandt alle de Fugle, jeg baade nær og fjernt saa paa Jæderen, ikke fandtes et eneste Individ af nogen af disse to Arter, hvor hyppig ogsaa den sidstnævnte til sine Tider antræffes der (Collett). Ogsaa denne Sneppe hører til de Arter, der ikke med Bestemthed vides at ruge her i Landet, hvor den ligesom Langnæbben, Islandssneppen og Sandløberen kun viser sig under Træktiderne. Da dens Høsttræk skal foregaa noget tidligere end de andre Sneppers, var dette muligvis Grunden til, at jeg ikke bemærkede den, idet Trækket iaar, da alle Fugle vare usædvanlig tidligt udvoxede, maaske allerede var endt ved min Ankomst til Jæderen. Ligesom Langnæbben og Islandssneppen er ogsaa

den krumnæbbede Strandvibe om Sommeren eller i Rugedragten rødbrun eller rustrød paa Undersiden og ovenpaa sort med rustrøde og graaagtige Flekker. Af alle vore Sump- eller Vadefugle er det alene disse tre Arter, som have denne for dette Slags Fugle ligesaa paafaldende som smukke og livlige Farvetegning, der gjør dem kjendelige paa langt Hold. Den heromhandlede Art er kun ubetydelig større end den foranderlige Strandvibe, nemlig begge omtrent 8 Tommer lange, medens de tvende ovenfor nævnte Arter, tringa minuta og Temminckii, blot ere omkring 6".

Hvad den anden af de to Arter angaar, hvilke det ikke lykkedes mig at træffe, nemlig Kystbrokfuglen (charadrius Helveticus), saa forekommer den, som det synes, ogsaa under Træktiderne blot sporadisk her i Landet, hvor heller ikke denne Art med Vished er fundet rugende. Om Høsten træffes den af og til langs Kysten enkeltvis eller i smaa Flokke, der fordetmeste holde til ude paa de yderste Stene i Strandkanten eller udenfor denne og paa Grund af sin Skyhed kun vanskelig lade sig komme paa Skud. Kystbrokfuglen er lidt større end den almindelige Hejlo, hvem den iøvrigt ganske ligner, kun at den mangler de grøngule Pletter paa Overkroppen, der er mere dunkelt farvet af Sort og Brunt. Næst Langnæbben

var der ingen af hine 7 Arter Fugle, jeg saa meget ønskede at skyde som denne. Nu! jeg havde i intet Tilfælde gjort Regning paa at træffe dem alle 7, og at det af disse lykkedes mig at erholde de 5, var allerede Mere, end jeg næsten havde ventet.

21de—23de. Jagt omkring Vik. — Sandløberen. — Viben. — Et Skibsvrag.

Da der Intet videre var at udrette for mig paa Bore, medens Rasch endnu vilde opholde sig der tvende Dage for efter Aftale at oppebie en Slægtning af sig og en god Bekjendt og Jagtkamerat af mig, Foged M. fra Stavanger, som for et Par Dage vilde besøge os paa Jæderen, rejste jeg iforvejen til de en Milsvej sydlig for Bore beliggende Vik-Gaarde, der af Hans Bore var opgivet mig som en god Station baade for Snepper og andre Fugle. Det viste sig ogsaa at være Tilfældet, idet jeg endnu samme Dag (20de) og de to paafølgende Dage skjød nogle og tredive Fugle, bestaaende af Enkeltbekkasiner, Viber, Brushaner, Islandssnepper, rødbenede Snepper (totanus calidris), Sandløbere, Krikænder, en Fiskand (mergus serrator), en Brunnakke, en Langnæbbe, en Kjæld (hæmatopus ostralegus), en Stær i Over-

gangsdragt, en Præstekrave (charadrius hiaticula) og en Fagergaas (anas tadorna) samt et Par foranderlige Strandviber i ét Skud sammen med en Sandløber; og endelig to Skjærpiplærker (anthus rupestris), som Museets Bestyrelse specielt havde anmodet mig om. Som Jagtbytte kunde denne brogede Samling just ikke komme i synderlig Betragtning, men desto mere som Gjenstand for Udstopning, idet den nævnte Bestyrelse havde ønsket at erholde saa mange forskjellige Arter som muligt selv af temmelig almindelige Fugle. Jeg lagde derfor ogsaa an paa at skyde alle de Arter, jeg kunde overkomme af saadanne, der ikke til enhver Tid ligesaa godt kunde faaes ved Kristiania. Af samtlige de ovenopregnede Fugle blev ogsaa den største Del eller omtrent et Snes Stykker, og deriblandt alle de værdifuldere, præparerede, idet jeg, efter selv at have gjort Begyndelsen med nogle af dem, endnu i betimelig Tid, eller forinden de kunde tage Skade, fik overleveret dem til Iversen, der snart forvandlede baade disse og endnu en Del Fugle, som Rasch skjød paa Vejen fra Bore, til smukke Skind. Selv fritog jeg mig gjerne for dette Arbejde, hvori jeg aldrig har været nogen Mester, hvorimod Rasch stadig hjalp til dermed og saaledes for en væsentlig Del bidrog til, at Udbyttet af Fugleskind for Museet blev

saavidt stort, som det blev. Uden Raschs Hjælp vilde Tiden ikke have strukket til for Præparanten til at faa saa mange Skind færdige, uagtet han arbejdede baade hurtigt og flittigt.

Paa mine Exkursioner langs Strandkanten under Opholdet paa Vik, og ogsaa hele Tiden siden, traf jeg, ret som det var, Smaaflokke paa indtil et Snes Individer, stundom ogsaa flere, af den vakkre lille Sandløber, hvoraf der tilsidst blev saa mange, at deres Antal endog overgik den foranderlige Strandvibes, der ellers under hele mit Ophold paa Jæderen saaes overalt i baade store og smaa Flokke. Medens sidstnævnte Art ligesaa meget holdt til paa de med Stene og Tang bedækkede Smaanæs og andre Dele af Stranden som i den nøgne sandige Fjære, og heller ikke sjelden saaes i hele Flokke paa indtil et halvt Hundrede Stykker at sværme omkring paa Myrene, der jo ogsaa udgjøre denne Arts sædvanlige Opholdssteder paa Højfjeldet under Rugetiden, opholdt Sandløberen sig derimod næsten udelukkende blot i den rene Sandfjære og paa de til denne nærmest grændsende, med smaa Vandpytter eller andre Vandsamlinger forsynede Sandflader, der ere saa almindelige paa Jæderen. De fleste træffes dog langs selve Strandkanten, hvor de nette smaa Fugle — de ere kun lidt større end en Lærke eller af samme

Størrelse som den foranderlige Strandvibe — løbe saa hurtigt foran Jægeren, at han neppe kan følge dem i det hurtigste Skridt. Standser han derimod, eller endnu mere, dersom han sætter sig rolig ned, hænder det altsom tiest, at Flokken, idet den strax igjen fortsætter sin afbrudte Beskjæftigelse med at gaa omkring paa Sanden og søge Næring, derunder atter nærmer sig ham og, naar han forholder sig rolig, kommer ham nær blot paa nogle faa Skridt, saa at han ret kan betragte dem og glæde sig over deres smukke Udseende og Manerer og deres raske, livlige Væsen. Jeg kjender ingen Fugl, der med større Ret fortjener sit Navn end denne. Thi Sandet er dens rette Element, og løbe kan den derpaa, saa det har Skik, hvor liden den ogsaa er. Paa Grund af sin hyppige Forekomst i Forening med sin muntre Færd bidrager Sandløberen i fortrinlig Grad til at oplive de ellers saa nøgne sandige Strandbredder, der mangesteds strække sig hele og halve Fjerdinger langs henad Jæderens flade Kyst uden saameget som en eneste Sten til Afvexling i deres øde Ensformighed.

Heller ikke denne Sneppe forplanter sig her i Landet, men alene i det høje Norden, hvor den er truffet i Mængde saa langt Nord ved Smiths Sund, som man hidtil er naaet. Den er maaske

den smukkeste af alle vore Smaasnepper paa Grund af dens tætte, fine, ligesom fløjelsagtige Fjærklædning og de bløde, lyse Farvetegninger, der udmærke den fremfor de øvrige Sneppearter. Den er oventil sort med rustgraa Fjærkanter, nedentil hvid med en næsten umærkelig Overgang til Rustgraat paa Forbrystet.

Foruden Sandløberen saaes ogsaa hist og her enkelte Individer og Smaaflokke paa 3—4 Stykker af den førnævnte, over hele Landet almindelige Præstekrave (charadrius hiaticula, ikke derimod dens mindre Samslægtning, charadrius minor) paa de samme Lokaliteter. Paa disse manglede, efter hvad ovenfor er antydet, heller ikke den foranderlige Strandvibe, som dels forekom i smaa Flokke for sig selv, dels sammen med Sandløberne, saa at man jævnlig kunde skyde begge Arter i ét Skud. Forøvrigt nedlagde jeg kun saa mange af disse Smaasnepper, som behøvedes, forat jeg kunde forsyne Præparanten med et tilstrækkeligt Udvalg af gode Exemplarer til Museet.

En anden, mig hidtil saagodtsom fremmed Fugl, med hvilken jeg baade under mit Ophold paa Vik og senere havde god Anledning til at gjøre mig nærmere bekjendt, var Viben. Foruden det ene Individ, jeg skjød ved Bore, havde jeg, indtil jeg flyttede til Vik, kun seet en forbiflyvende

Flok ved Reve-Gaardene, og man forberedte mig paa, at jeg ikke maatte vente at træffe synderlig mange af disse Fugle, idet de antoges allerede at have forladt Jæderen, alene paa enkelte Undtagelser nær. Dette befandtes dog ikke at være Tilfældet. Vistnok kan det Antal Viber, jeg saa, ikke have været ret stort i Sammenligning med den Mængde, som om Vaaren og Sommeren, eller under Forplantningstiden, holder til paa Jæderen. Men jeg traf dog under hele den øvrige Tid af mit Ophold der temmelig store Vibeflokke, nemlig paa 50, 100 indtil 150 Stykker, paa ethvert af de Steder, hvor jeg senere boede, det er: paa Vik, Nærland og Haar. Det var isandhed interessante Fugle. Ikke at tale om, at Viben, med sin sorte, i Grønt og Purpur skinnende Overkrop, sit hvide Underliv, sit glindsende sorte Forbryst med Struben og Forhovedet af samme Farve, og sin smale, højt oprejste Nakketop, er en af Europas smukkeste Fugle, overgaaes den neppe af nogen anden Fugl i Henseende til Alsidigheden af dens Livsyttringer og kløgtig Færd. Jeg havde ret min Fornøjelse af denne Fugl, hvoraf der stadig opholdt sig en stor Flok, stundom samlet, stundom delt i flere Afdelinger, paa Markerne og i Stranden saavel ved Vik som ved min næste Station, Nærland. De holdt sig dels paa de tuede Lyng-

myre, dels paa de afslaaede Enge, især hvor der var bredt Tang ud over disse, dels endelig nede i Stranden mellem Stenene, hvor der voxede noget Græs og andre Strandplanter, men ogsaa ofte helt ude paa den tangbelagte Del af Strandbredden. Ja, jeg saa endog engang en liden Flok sidde paa Stenene udenfor selve Stranden. De vare saaledes alt Andet end nøjeregnende i Valget af Terræn og syntes at finde sig tilrette, hvor det næsten skulde være. Ialmindelighed vare de skye og forsigtige samt altid yderst opmærksomme, saa at det ikke var at tænke paa at gaa dem i Hold, naar de sad paa aaben Mark. Derimod havde de en egen, til deres brogede Dragt svarende Maade at »trykke« paa, hvor Terrænforholdene medgav det, idet de, naar Jægeren nærmede sig, brugte at holde sig stille bag større Lyngtuer og Stene, der skjulte dem for ham, indtil de ikke fandt det raadeligt at vente længer med at tage til Vingerne. Lyngtuerne vare sjelden saa store, at Viberne bag dem troede sig ret længe trygge mod at bemærkes af Jægeren. Bag de ialmindelighed meget større Stene nede i Stranden holdt de sig derimod ofte stille, indtil han var kommen dem paa et Snes Skridt nær, da de saa pludselig, førend jeg vidste et Ord af, i en eneste Flyvesats foer saa hurtigt bort, at de næsten altid vare komne uden-

for Skudvidde, førend jeg kunde besinde mig paa at skyde. Jeg havde nemlig under disse Omstændigheder stadig Opmærksomheden henvendt paa de andre, i en større Frastand fra mig opflyvende Viber af dem, der sad paa de mere aabne Steder af Marken og derfor ikke lode mig komme sig saa nær. Jeg kunde ikke andet end more mig over deres Kløgt i saaledes at benytte sig af Omstændighederne og indrette sig derefter. Med alt dette manglede det mig alligevel ikke paa Anledning til, om jeg havde villet, at skyde et større Antal Viber. Men da denne Fugl paa Grund af sit mindre velsmagende Kjød ikke egentlig regnes til de jagtbare, lod jeg mig nøje med blot at fælde saa mange Individer, som vi havde Brug for til Udstopning.

Et andet ikke mindre interessant Træk hos Viben var dens store Selskabelighed, der ikke blot, som hos de fleste andre flokkevis levende Fugle, yttrede sig ligeoverfor dens egen Art, men ogsaa i en paafaldende Tilbøjelighed til at slutte sig til og flokke sig sammen med alleslags andre Fugle. Eller er det maaske disse, som slutte sig til Viberne for at profitere af deres store Aarvaagenhed og Forsigtighed, idet de bruge dem som etslags Livvagt for sig? De Fugle, med hvilke jeg saaledes saa Viberne flokkede sammen, vare:

Stær, Hejloer, Brushaner, Kjæld og Langnæbber. Det var endog de færreste Gange, jeg traf Viberne for sig selv, idet de næsten stadig vare i Selskab med den ene eller anden af de nævnte Arter, dog aldrig, saavidt jeg saa, med flere end én af disse ad Gangen. Paa Marken gik da gjerne Viberne og Fuglene af den anden Art og furagerede imellem hverandre, som det saadan kunde falde sig. Bleve de derimod opskræmte, forenede de til samme Art hørende Fugle sig gjerne til en særskilt Flok, der dog altid drog afsted i Forening med Viberne, hvilke stedse vare de første, som gave Tegn til Opbrud. Selv de ellers ikke synderlig skye Brushaner lode sig ikke letteliig komme paa Skud, naar de vare i Følge med Viberne. Hvad derimod Hejloflokkene angaar, saa vare de endnu skyere end disse sidste, saa at der saagodtsom intet Udkomme var med dem, hvad enten de holdt sig for sig selv eller sammen med hine.

Saaledes havde jeg ret min Fornøjelse af Viberne og deres interessante Færd, af deres smukke Udseende, naar de sprang saa let og hurtigt hen over Marken, og naar jeg holdt dem skudte i Haanden, af deres behændige, ætheriske Flugt, og det Liv, de i det Hele taget udbredte over sine Omgivelser. Uden disse Fugle vilde denne Landsdel i

ornithologisk Henseende ikke paa meget nær være, hvad den er, hvorfor Viben ogsaa har været kaldet Jæderens Karakterfugl. Dette maa ogsaa undskylde, at jeg her har udtalt mig saa udførligt om samme. Alle de Viber, jeg saa, vare, som det syntes, Ungfugle. Deres Lyd, som de ofte lode høre i Flugten, var ikke det bekjendte stærke »kivit«, hvormed de under Forplantningstiden omsværme Mennesker og Hunde, der nærme sig deres Rede, men en meget svagere, der dog maaske lader sig udtrykke ved de samme Stavelser. Den var saa lidet iørefaldende, at jeg som oftest ikke engang lagde Mærke til den.

I en ubetydelig Udvidning af en liden nedenfor Vik udløbende Bæk ikke langt fra dennes Munding laa stadig 4—5 Stykker af den smukke brogetfarvede Fagergaas eller Ringgaas (egentlig en Andeart: anas tadorna), hvilke jeg oftere søgte at nærme mig i Hold, men hver Gang forgjæves. Det ovenfor omtalte Individ af denne Art skjød jeg paa en af mine Vandringer langs Stranden, idet den tilfældigvis kom flyvende forbi mig paa kun 25—30 Alens Hold, med de smaa Sneppehagl (No. 10), hvormed jeg havde ladet. Jeg antog, at den vilde falde, naar jeg passede det saaledes, at den fik Kjerneskuddet i Hovedet, hvilket ogsaa slog til. Den var netop paa Vejen til det om-

talte lille Ferskvandsbækken. Det var en ældre Fugl, som havde det smukke orangefarvede brede Belte tversover Brystet. Alle de andre Individer af denne Art, vi senere traf, vare derimod Ungfugle og som saadanne helt hvide paa Undersiden samt lidt mindre end det heromhandlede Exemplar.

Nede i Stranden mellem Vik-Gaardene og Nærland laa hist Mesanmasten, her en Bramstang, saa en Raa og atter et andet Sted Levningerne af en ituslaaet Skibsbaad efter et det forrige Aars Vinter strandet, i Stavanger hjemmehørende Skib, hvis Skrog, hvoraf nu kun de nøgne Spanter stode igjen oven Vande, endnu laa fasthugget i Grunden et lidet Stykke ud fra Stranden en halv Fjerdingvej sydlig for Vik. Jeg maatte ved Synet deraf bestandig tænke paa et Skelet af et af Forverdenens store Havuhyrer, med hvis Ribben de for Bølgerne frem og tilbage svajende Spanter for min Forestilling antog en vis Lighed. Skroget var solgt ved Auktion til forskjellige Kjøbere, der kun ventede paa, at en stærk Storm skulde bryde det Hele fra hverandre og kaste det paa Land, forat de saaledes uden videre Bryderi kunde bemægtige sig hver sin Andel. Saaledes forklarede man det ialfald for mig. Forøvrigt udtaltes der en almindelig Tilfredshed paa Jæderen med de mange Fyre,

man nu havde faaet langs Kysten, og som gjorde saadanne Forlis til en Sjeldenhed imod før.

24de og 25de. Kornspurven. — I Stranden ved Nærland. — Listerbaaden.

Tilfølge vor Aftale traf jeg atter den 23de sammen med Rasch paa den en halv Mil sydlig for Vik beliggende Gaard Nærland. I Følge med ham var vor føromtalte Bekjendt og Jagtfælle, Foged M., ledsaget af sin Fuglehund. De havde tilligemed Iversen, som var bleven tilbage hos Rasch, om Morgenen gaaet fra Bore ud paa Revet, atter uden at træffe Andet der end begge de sædvanlige Arter Smaasnepper. Derimod skjød Rasch paa et af Udhustagene paa Reve-Gaarden et Exemplar af den først for nogle Aar siden her i Landet, og alene paa Jæderen (af Hr. A. Landmark), fundne Kornspurv (emberiza miliaria), hvilken jeg senere stadig, skjønt forgjæves, eftersøgte paa alle de Gaarde, hvor jeg kom frem. Det smukke Exemplar indlemmedes selvfølgelig i vor Samling af Fugleskind, som hvis værdifuldeste Akkvisition jeg ialfald betragtede det. Fra Revet vandrede Rasch med sine to Ledsagere langs Stranden til Orre og derfra efter en Markvej til Nærland. Den mere end 70aarige Jæger havde

saaledes den Dag tilfods tilbagelagt en Vej af mindst 1½ norske Mil, og det endog uden at det kunde mærkes paa ham, at det havde afficeret ham det ringeste.

Med den paaregnede Jagt sammen med M. blev det paa Grund af netop da indtræffende Uvejr ikke synderlig bevendt. Ikkedestomindre vare vi, da M. kort efter Middagen den 25de skiltes fra os for at rejse tilbage til Stavanger, enige om, at vi havde tilbragt Tiden sammen paa en særdeles behagelig Maade, hvorved Opfriskningen af de mange gamle Minder fra vore fælles Jagtture paa Rypefjeldene og i Hovedstadens Omegn spillede Hovedrollen.

Da Vejret strax efterat M. havde forladt os, atter blev saa smukt, som man kunde ønske sig det, benyttede Rasch og jeg Resten af Dagen til en liden Expedition langs Stranden nedenfor Nærland, hvorfra den omtrent var fjernet ⅛ Fjerdingvej. Det mellemliggende Terræn bestod dels af afslaaede Marker, hvoraf nogle laa nærmest omkring Husene og andre grændsede umiddelbart til Stranden, dels af store, mer end almindelig sumpige og vaadlændte Lyngstrækninger. Paa disse laa ikke saa faa baade dobbelte og enkelte Bekkasiner, foruden at de vare et almindeligt Tilholdssted for temmelig store Flokke af Viber og Hej-

loer, tildels ogsaa af Brushaner. Selve Stranden var her, ligesom ved Vik, paa en forholdsvis lang Strækning bedækket med fordetmeste store, indtil mandshøje Stene, mellem hvilke der dels fandtes Tang, dels Græs eller andre af de førnævnte Strandplanter. Mellem to smaa Næs, hvoraf det ene skjød sig et godt Stykke ud forbi Mundingen af den i Nærheden løbende Fosaa, var der en liden Vik, hvori forskjellige store Stene ragede op over Vandfladen. Paa den her beskrevne Strækning fandtes der til sine Tider en Mængde Fugl af forskjellige Slags, medens der til andre Tider igjen kunde være ganske tomt, alene paa de stedse og overalt nærværende Smaasnepper nær. Allerede længe, førinden vi vare komne ned til Stranden, saa vi store Flokke baade af Stokænder og Brunnakker flyve op fra denne for itide at sikkre sig mod enhver Fare fra de to mistænkelige Personers Side. Kort efter fløj ogsaa nogle Fagergjæs, kjendelige i lang Afstand paa deres for største Delen hvide Dragt, op fra den lille Vik, hvor de laa og svømmede mellem Stenene. Da vi vare komne helt ned til Stranden, var den første Fugl, vi fik Øje paa, en Kjæld, der sad lidt udenfor selve Strandkanten paa en mandshøj Sten, hvor den i sin skinnende sorte og hvide Dragt, med sine lysrøde Fødder og sit lange højrøde Næb tog sig uforlignelig smukt ud mod den blaa Havflade,

mod hvilken den fortonede sig. Da vi gjerne vilde have endnu et Exemplar eller et Par af denne Fugl til de to, vi allerede havde, gik Rasch i Hold med den bag en anden stor Sten og sendte den sit Skud med den Virkning, at den blev liggende død igjen paa Stenen, hvor det uheldigvis mod Formodning viste sig, at vi ikke kunde faa den fat. Skræmte af Skuddet fløj en stor Flok Kjæld og Langnæbber op fra et Sted af Stranden, hvor vi ikke havde bemærket dem, og tog Vejen forbi os tversover den lille Vik, hvor de satte sig yderst ude paa en hinsides denne liggende stenet Odde. Omendskjønt begge Arter Fugle dannede en sammenhængende Flok, vare dog Individerne i denne samlede hver efter sin Art, hvilken Orden ogsaa nogenlunde iagttoges, da de satte sig ned, om end ikke med samme Nøiagtighed, saaledes som vi kunde se det i vore Kikkerter. Vi gik strax rundt den lille Bugt for at gjøre Jagt paa dem, og da Rasch ikke skjøttede om at krybe paa Knæer og Mave det lange Stykke, som maatte tilbagelægges paa denne Maade mellem og over større og mindre Stene, førend man vilde være Fuglene i Hold, tilfaldt denne Opgave mig. Da jeg havde nærmet mig paa omtrent 60 Alen og Stenene længer ud paa Odden vare saa smaa, at jeg ved at krybe nærmere vilde blive altfor synlig, udsøgte jeg mig

blandt de i en Rad langs Stranden paa og imellem de yderste Stene siddende Fugle et Sted, hvor der sad flere Langnæbber tæt sammen, og sendte dem mit Skud. Dette nedlagde to af dem tilligemed en Kjæld, som dog, idet jeg tog Langnæbberne op af Vandet, hvori de vare faldne, fór ud paa Søen, hvor den først svømmede et godt Stykke udover og derpaa noksaa ugenert, som det syntes, fløj sin Vej. Formodentlig havde de smaa Hagl (No. 9) paa det forholdsvis lange Hold ikke gjort den nogen egentlig Skade, men blot for et Øjeblik bragt den noget af Lave.

Vi gik nu videre langs Stranden af det føromtalte Næs, hvoraf den Odde, hvorpaa vi befandt os, udgjorde en særskilt liden Del, og kom snart til en omtrent et Snes Alen lang smal Vold af Tang, der havde ophobet sig paa et aabent Rum mellem de store Stene, der her bedækkede en større Strækning af Stranden. Paa Tangen spadserede flere baade større og mindre Snepper og søgte Næring; men da vi nærmede os dem, fløj den ene efter den anden sin Vej, indtil der, da vi endelig vare nær nok, ikke fandtes andre igjen end en Bjergryle, som ogsaa blev skudt. Da de samme eller andre Snepper kunde ventes snart igjen at ville opsøge Tangvolden, satte Rasch sig i Skjul af nogle store Stene i passende Skudhold

fra denne for at vente herpaa, medens jeg fortsatte Vandringen udover Næsset. Under denne hørte jeg to Skud fra Rasch med noget Mellemrum. Selv traf jeg kun en liden Flok rødbenede Snepper eller, som de her almindelig kaldtes Rødstilke (totanus calidris), paa hvilke jeg ikke nu brød mig om at skyde. Derimod saa jeg den ene Flok Ænder, Kjæld, Graaspover og større Snepper efter den anden flyve over og udenom Næsset, hver Gang dog udenfor Skudvidde, med Undtagelse af, at en Andeflok et Par Gange kom bagfra ligeover Hovedet paa mig, uden at jeg dog blev opmærksom paa den, før det var for sent at skyde. Da jeg kom tilbage til Rasch, der endnu sad og ventede paa Snepperne, erfarede jeg, at han i hvert af de to Skud havde fældet en Fagergaas, der med flere andre kom flyvende forbi i Skudhold, men hvoraf han blot havde faaet den ene, eftersom den anden, der faldt ned paa Vandet uden at være dødskudt, undkom ved Svømning.

Idet vi derefter vilde gaa over paa den anden Side af Næsset, kom en Maage flyvende høit ivejret ret imod os, hvilken jeg opfordrede Rasch til at skyde med Bemærkning, at det var en Gulføtting (larus fuscus). Jeg havde nemlig ved en Vending af Fuglen seet den sorte Ryg, som udmærker saavel denne Maage som Svartbagen, hvorhos

den forekom mig at være for liden for sidstnævnte Art. Som sagt, saa gjort; Rasch kastede til Øjet og Maagen tumlede ned i smaa Kredse fra en betydelig større Højde end den, hvori den først havde forekommet mig at flyve. Da vi nærmede os den, saa jeg ogsaa, at den ikke havde gule, men lyserøde Fødder, og at det saaledes var en Svartbag (larus marinus), der blot formedelst den betydelige Højde, hvori den befandt sig, havde forekommet mig saa liden. Det var ovenikjøbet et mer end almindeligt stort Exemplar, maaske det største, jeg nogensinde har seet.

Paa Tilbagevejen til Nærland over de førnævnte Lyngmarker skjød vi endnu et Par Enkeltbekkasiner og en Dobbeltbekkasin og bragte saaledes et baade temmelig forskjelligartet og ogsaa i andre Henseender værdifuldt Jagtbytte med tilbage fra denne mer end almindelig interessante lille Udflugt, der hører til de kjæreste Erindringer fra mine mange Jagtture sammen med den gamle elskværdige Jæger.

Under vort Ophold paa det titnævnte Næs fik jeg ogsaa Anledning til at gjøre mig bekjendt med den berømte Listerbaad og beundre dens elegante Form, idet en saadan, nylig oppudset og tjærebrædet, laa hvælvet med Kjølen opad ved et af de føromtalte Baadnøster, hvor der tillige stod

et Par Hardangerbaade af samme Størrelse som hin. De hørte alle til de førnævnte store »Makrelbaade«. Medens Hardangerbaadene vare betydelig dybere med forholdsvis brat mod Kjølen skraanende Sider, hvilket gav dem en baade klodset og rank Form, var der paa Listerbaaden ikke et eneste Punkt, der specielt hendrog Opmærksomheden paa sig, som om det udgjorde Noget for sig selv ved ligesom at kunne udsondres fra den øvrige Baad som et særskilt Parti af denne. Hver Del af samme gik gjennem umærkelige Overgange over i alle de øvrige, Stavnene i Siderne, disse i Bunden og denne i Kjølen, saaledes, at det var umuligt at sige, hvor den ene eller anden Del af Baaden egentlig begyndte. Der var noget overordentligt Blødt og Harmonisk i den hele Baad, der med alt dette dog var saa bred i Forhold til Længden, at man, naar man ikke havde seet den, vilde sige, at en paa én Gang saa bred og kort Baad nødvendigvis maatte være klodset eller klumpet omtrent som vore gamle Lodsskøjter. Nej, alt Andet end det. Mod denne Baad syntes Bølgerne at maatte glide fast umærkeligt af eller tilside, paa hvilket Punkt de end tørnede an. Og dertil saa den ud, som om der skulde en Orkan til for at vælte den. Saa ofte jeg var paa Jagt ned i Stranden ved Nærland, maatte jeg hen for at

betragte denne vakkre Baadform, som jeg ikke tilforn havde seet.

26de. Bekkasinmyren ved Nærland.

Allerede den 24de havde jeg paa en liden Aftenexkursion sammen med Foged M. opdaget en stor Myr, der strakte sig næsten i en Halvkreds rundt Nærland-Gaardene paa Sydsiden af disse, og som, saa at sige, var fuld af Enkeltbekkasiner, der med sine skarpe elektriserende Skrig fløj op af Myren for mig, hvor jeg stod og gik. Jeg antog, at der sikkert maatte være henved et hundrede Stykker i denne ene Myr, forsaavidt det ellers vedvarede paa samme Maade hele Myren udover, hvilket jeg den Dag paa Grund af det regnfulde Vejr i Forbindelse med det indbrydende Mørke ikke havde Anledning til nærmere at undersøge. Jeg havde aldrig før, endog paa langt nær, seet saa mange af disse Fugle paa et enkelt Sted. Alligevel maatte jeg saa omtrent lade mig nøje med en Tilskuers og Tilhørers passive Rolle ved alt dette Liv i Myren, da Fuglene i det vaade og vindige Vejr næsten aldrig ventede med at flyve op, indtil jeg kunde faa Skud paa dem. Saaledes skjød jeg ved den nævnte Lejlighed ikke mere end 3 Stykker, hvorimod jeg haabede at kunne

gjøre det saameget bedre en anden Gang, naar Bekkasinerne maaske vilde være noget mere medgjørlige.

Den 26de droge vi som sædvanligt, naar Vejret tillod det, afsted igjen med vore Geværer og Hunde, den Gang hovedsagelig med Enkeltbekkasinerne i den store Myr som Maal for vor Udflugt. Dog havde vi begge fundet det altfor interessant langs Stranden den foregaaaende Dag til ikke først at tage os en Tur ned igjen til denne, hvorfra det ovenikjøbet ikke var ret langt til den nærmeste Ende af den nævnte Myr. Paa Vejen derned traf vi foruden nogle skye Enkeltbekkasiner en stor Hejloflok, hvoraf vi, idet den et Par Gange fløj os forbi i langt Skudhold, nedskjød tre Stykker. Komne ned til Stranden, skjød jeg først en Brushane, der spadserede paa Tangen i Sandfjæren, og fik saaledes Erfaring for, at denne Sneppeart mod min. tidligere Antagelse ogsaa lader sig finde paa dette Slags Lokaliteter; dernæst et Par Stær i Overgangsdragt af en Flok, som ligeledes holdt sig ude paa Stenene mellem Tang og Skjæl, saa at jeg paa Grund heraf antog dem for at være nogle mig i denne mørke Dragt ubekjendte Snepper, hvilke de ogsaa i Frastand ganske lignede baade naar de saaledes paa Sneppernes Vis sad bortover Stenene, og naar de i samlet

Flok fløj henover Stranden for at sætte sig paa et andet Sted af denne. Endelig nedlagde jeg omtrent paa samme Sted som Dagen forud endnu to Langnæbber i ét Skud. Forøvrigt saaes ikke nu ret saa mange Fugle som den foregaaende Dag, og efter et Par Timers Forløb begave vi os afsted til Bekkasinmyren. Heller ikke her traf jeg paa langt nær en saadan Mængde Bekkasiner som hin føromtalte Aften, uden at jeg kunde forklare mig Grunden hertil, da Enkeltbekkasinerne ikke forlade Jæderen før i Oktober og November, saa at de ikke imidlertid kunde være flyttede mod Syden. Dog var der altid Bekkasiner nok til, at jeg kunde have gjort en brillant Jagt paa dem, dersom de ikke fremdeles havde været saa skye, at neppe mere end $\frac{1}{8}$ Part af dem, der fløj op for mig (hvoraf naturligvis mange vare de samme Individer, som bleve opstødte paany), ventede dermed, indtil jeg var kommen dem paa nogenlunde Hold. Hertil kom ogsaa, at Myren paa de fleste Steder var saa blød, at jeg havde Stræv nok med at komme frem i den uden at synke i til Livet, hvilket virkelig et Par Gange hændte mig, dog blot med det ene Ben, saa at jeg i min forøvrigt lyse Dragt saa ud som etslags Muddermaskine, da jeg kom hjem til Gaarden. Saaledes indskrænkede Udbyttet af Bekkasinjagten for mit Vedkommende sig

til 12 Enkelt- og 3 Dobbeltbekkasiner, af hvilke sidste der ogsaa laa nogle Stykker paa de mindre vaade Steder i Myren, samt en Brushane, der gik og spadserede mellem Tuerne foran den sagte eftertrækkende Hund uden ligesom Bekkasinerne at gjøre sig nogen egentlig Umage for at skjule sig. Da jeg var den ganske nær, sprang jeg til for at faa den til at flyve op, før jeg skjød den; jeg vilde ellers have skudt den formeget istykker. Selv de Enkeltbekkasiner, jeg fik, maatte for største Delen skydes paa langt Hold, i Regelen 45—55 Alen. Alligevel havde jeg al Grund til at være tilfreds med denne Jagt, baade fordi jeg ikke hidtil havde skudt endog blot saavidt mange Enkeltbekkasiner paa én Dag, og fordi jeg hele den Dag ikke skjød mere end 4 Bomskud (alle paa Enkeltbekkasiner). Forøvrigt havde jeg godt kunnet skyde en halv Tylvt til eller saa af disse Fugle, dersom jeg ikke havde anvendt næsten tre Timers Tid til at gaa tilbage til Gaarden for at spise Middag og underholde mig med Rasch, Noget, jeg ikke gjerne undlod ved disse Lejligheder, da vore Udflugter sjelden førte os synderlig langt bort fra den Gaard, hvor vi havde vort Tilhold.

Da Rasch, som rimeligt var for en Mand i hans Alder, ikke fandt Behag i at hoppe saaledes omkring paa Tuerne og vade i den bløde Myr,

indskrænkede han sig til at gaa en Stund i Kanten af denne, hvor der var mindre tuet og blødt, for at se efter Dobbeltbekkasiner. Og da han havde fældet et Par saadanne, gik han hjem i Forvejen for som sædvanligt at hjælpe Iversen med det Arbejde, der efter de sidste Par Dages Jagt atter i rigeligt Maal havde ophobet sig for ham.

27de. Kulboringen paa Jæderen. — Flintens Forekomst der. — Jagt i Stranden og Bekkasinmyrene. — Brushanen.

Næste Dag (den 27de) fulgte jeg med Rasch til Gaarden Næsheim for at se paa Kulboringen, som da var henflyttet til denne Gaards Grund, efterat man først havde forsøgt paa tre andre Steder uden Resultat, idet man, som bekjendt, hver Gang var kommen paa Grundfjeld, der fordetmeste laa umiddelbart under Rullestensformationen. Efter al Sandsynlighed bliver Resultatet ogsaa fremdeles, at man ingen Kul finder*. Imidlertid have disse Forsøg utvivlsomt en ikke ringe videnskabelig Interesse, om end det saaledes vundne Udbytte vel vil forekomme Mange, navnlig af Aktietagerne, at falde noget kostbart. Det Rullestenslag, hvoraf omtrent hele Jæderen bestaar, er, som det har vist sig, ligetil 400 Fod mægtigt og bestaar af Stene af

* Dette skreves Høsten 1875.

snart sagt alleslags norske Bjergarter, ligetil Krogskovens og Langesunds-Fjordens Porfyrer, og ovenikjøbet af Flintestene, hvis Tilstedeværelse man jo vil tilskrive en tidligere over disse Egne udbredt Kridtformation, hvis Kridt skulde være bortskuret af Gletscherisen under Isperioden. Flinten skal nemlig være funden i 700 Fods Højde, altsaa 100 Fod højere end den gamle Vandstandslinie. Men for at man skal kunne slutte Noget heraf, udfordres formentlig ogsaa, at man ikke tillige finder de nævnte Porfyr-Brudstykker i samme Højde som Flinten, i hvilket Fald man saa vel heller maatte antage, at begge Slags Brudstykker af de Ismasser, hvorpaa de ere drevne hen til disse Kanter, bleve skruede op til den nævnte Højde. Men paa det heromhandlede Felt vilde jeg med Rette kunne afvises med Yttringen: »Skomager, bliv ved Din Læst!« og jeg vender derfor tilbage til Snepperne og Jagten paa dem.

Efter Middagen — vi kom nemlig tilbage til vort Logis ved Middagstid — satte Rasch sig som sædvanligt til at præparere Fugleskind, medens jeg anvendte Resten af Dagen til en Exkursion i Myren, der indbragte en halv Tylvt Enkeltbekkasiner, et Par dobbelte do. og to Brushaner. Ogsaa da lagde jeg Vejen nedom Stranden, hvor jeg dog blot erholdt en Rødstilk og en Brushane af en Flok

saadanne, der gik og furagerede paa et af de til Stranden stødende Jorder sammen med en Mængde Viber.

Om Brushanen kan her med det samme bemærkes, at den, som det synes, ganske almindeligt ruger i Myrene paa Jæderen. Ellers vilde den vel ikke saa hyppigt, som det var Tilfældet under hele mit Ophold der, have forekommet saaledes enkeltvis spredt omkring i Myrene. De Flokke, jeg, især i den sidste Tid, eller omtrent fra 25de August, jævnlig saa af disse Fugle, bestod rimeligvis ligesaa meget af Individer, som vare blevne udklækkede paa Jæderen, som af saadanne, der havde indfundet sig dersteds under Trækket nordenfra.

Baade paa Grund af sin Størrelse — den er noget mindre end Langnæbben, hvem den ellers tilligemed Glutsneppen kommer nærmest i Størrelse af vore Sneppearter — og formedelst sit velsmagende Kjød, er Brushanen altid et kjærkomment Bytte for Jægeren, der forøvrigt, med Undtagelse af her paa Jæderen, ikke saa ret ofte har Anledning til at skyde den. Som bekjendt, anlægge Hannerne om Vaaren i Parringstiden en stor, paa Brystet nedhængende Fjærkrave, som pranger med de livligste Farver, der ere ganske forskjellige efter Individerne, idet nogles Krave er

sort med grøn og rød Purpurglands, ligesom Vibernes Overkrop, andres lys og gulagtig eller næsten hvid, andres ensfarvet rødbrun, og atter andres stribet og flekket af alleslags mørke og lyse Farver mellem hverandre o. s. fr. Det synes at være temmelig enfoldige Fugle, som jeg altid har fundet det let at komme paa Skud, undtagen, som foran bemærket, naar Viberne narrede dem med sig, hvilket rigtignok som oftest var Tilfældet med dem, jeg traf i hele Flokke. De fleste skjød jeg derfor under Bekkasinjagterne i Myrene, hvor de i Regelen blot forekom enkeltvis. Hvad ovenoven er bemærket om Brushanernes Størrelse gjælder alene Hannerne. Hunnerne ere nemlig ikke mere end omtrent halvt saa store, det er, blot saa store som eller lidt større end en skikkelig stor Enkeltbekkasin. Jeg kjender ingen Fugl, med Undtagelse af Tiuren, hvis Hanner og Hunner ere af saa forskjellig Størrelse som Brushanen.

28de—30te. Tilbagerejse til Reve og Bore. — Uheldig Jagt ved Grudegaardene. — Skilsmisse fra Rasch.

Det var min Bestemmelse ogsaa at besøge et Par andre sydligere beliggende Steder paa Jæderen, der vare mig opgivne som gode Sneppe- og Bekkasinstationer, og derpaa at tage med

Dampskibet hjem fra Egersund. Rasch agtede sig derimod tilbage til Stavanger, hvor han blandt Andet vilde overvære en til den 1ste September dersteds berammet Hesteudstilling og derefter endnu opholde sig nogen Tid i Byen og dens Omegn. Da jeg imidlertid gjerne vilde gjøre endnu en Tur til Revet, forinden jeg drog længer sydpaa, hovedsagelig for at se, om jeg ikke nu maaske der kunde træffe Kystbrokfuglen og den krumnæbbede Strandvibe, rejste vi begge den 28de sammen til Reve-Gaardene, hvor vi forbleve til den 30te, da vi atter vandrede sammen til Bore, hvorfra Rasch ud paa Eftermiddagen skulde rejse tilbage til Stavanger. Paa Revet fandt vi det ligesaa tomt for større og sjeldnere Snepper som de næstforegaaende Gange. Derimod laa der stadig et halvt Snes Sælhunde og solede sig ude paa de yderste Stene eller Smaaskjær nogle hundrede Alen fra Land, hvor vi morede os med at sidde og betragte dem i vore Kikkerter. Da vi Intet kunde udrette mod disse, indskrænkede hele vort Jagtbytte, indtil vi kom tilbage til Bore, sig til en halv Tylvt Hejloer, Bjergryler og Islandssnepper. Forøvrigt anvendte vi Søndagen den 29de alene som Hviledag i Ordets bogstavelige Betydning, idet vi ikke foretog os stort Andet end at sidde ude paa Trappen hos vor Vært, Lods Cornelius

Revet, i det behagelige Vejr og den friske Søluft, som Havet tilviftede os, og se ud over dette paa de mange forbisejlende Dampskibe og andre Fartøjer, samt derimellem til en Afvexling betragte Sælhundene ude paa Revet gjennem Rasch's Dollonder. De laa nemlig næsten hele Dagen saa velbehageligt og rækkede sig i Solskinnet, den ene ved Siden af den anden, paa de smaa Skjær, hvor der netop saavidt var Plads til dem. Jeg véd aldrig at have nydt saa mange Timers dolce farniente, — hvortil jeg ikke gjerne giver mig Tid — med saameget Velbehag som ved nærværende Lejlighed.

Da vi antog, at der nu rimeligvis maatte være kommen ny Forsyning af Bekkasiner paa Grudemyrene, havde vi aftalt en Bekkasinjagt sammen paa disse fra Bore. Men da Vejret ved vor Ankomst derhen saa temmelig truende ud, og Rasch, der havde Adskilligt at ordne til Afrejsen, desuden frygtede for, at Tiden vilde blive for kort, saameget mere som vi ikke naaede Bore før et Par Timer senere, end vi havde tænkt, gik jeg ivej alene, væsentligst i den Hensigt at lægge endnu et lidet Forraad af Bekkasiner til det, Rasch bragte med til Stavanger for dermed at regalere enkelte af sine Bekjendte paa Stedet. Jeg var imidlertid ikke før kommen ud paa Grudemyrene, førend det

begyndte at blæse og stridregne, hvormed det holdt paa omtrent et Par Timers Tid og med den Følge, at Enkeltbekkasinerne, hvoraf jeg ikke traf saa ganske faa, fløj op i Knipper paa 2 til 4 Stykker og stedse paa saa langt Hold, at jeg enten slet ikke kunde byde til med at skyde eller ogsaa bommede de faa Gange, jeg sendte mit Skud efter dem, med Undtagelse af én Gang, da Fuglen virkelig var mig i Hold. Denne tilligemed en Dobbeltbekkasin og en Krikand blev hele Udbyttet, hvormed jeg vendte tilbage til Bore.

Derimod gjorde jeg paa samme Udflugt en Jagt af et ganske eget Slags, som jeg ikke vil undlade her at berette, endskjønt den just ikke er meget smigrende for min Jægerhonnør. Men maaske Læseren vil finde den nok saa underholdende som megen af al den Sneppejagt, jeg lader ham nolens volens være med paa.

Idet jeg vandrede langs Fikaaen og netop skulde passere en Grudegaardene tilhørende Plads, raabte en paa dennes Jorder arbeidende voxen Gut til mig med Forespørgsel, om jeg vilde kjøbe to Krikænder, som han havde skudt, hvortil jeg svarede, at han skulde have Tak, men jeg havde ingen Brug for dem, da jeg skjød Ænder nok selv. Efterat jeg derpaa var gaaet forbi Pladsen, hvis Huse laa omtrent 100 Alen op fra Aaen, som et

Stykke derforbi udvidede sig til et lidet smalt, tildels med Siv tyndt bevoxet Vand, fik jeg se to store, omtrent som unge Fagergjæs farvede Ænder tilligemed en mindre do. svømme ud fra Aabredden i Retningen bort fra mig skraas over mod den anden Side af det lille Vand. De lignede saa ganske Fagergjæs, saaledes som de svømmede der, halvt skjulte mellem Sivet, at jeg strax antog dem for saadanne; og da Holdet var temmelig kort, klemte jeg, uagtet jeg blot havde ladet med smaa Bekkasinhagl (No. 10), paa den ene af de store tilligemed den mindre And, der laa tæt sammen. Sidstnævnte vendte strax Bugen ivejret, medens begge de andre vedbleve at svømme fra mig, som om Intet var forefaldet, omendskjønt den, jeg havde skudt paa, nødvendigvis maatte være bleven oversællet med Smaahagl. Men med det samme gik det op for mig, at det var tamme Ænder, jeg havde at gjøre med, hvilket maaske blot af den Grund ikke tidligere var faldet mig ind, at jeg hidtil ikke havde seet en eneste saadan paa Jæderen, medens de omtalte Individer ved saaledes strax at skynde sig ud fra Bredden ved min Nærmelse gjorde Indtrykket af at være skye nok til at kunne tages for vilde Fugle.

Ikke før var Skuddet faldet, før den omtalte Gut, ledsaget af en yngre Broder, kom springende

nedover mod mig og, da han var kommen mig paa godt Hørehold, raabte: »Ja jeg ser, Du skyder Ænder selv, men Du skal faa en Ulykke, som gaar paa andre Folks Ejendom og skydèr Tamænderne deres.« »Ja«, raabte jeg tilbage, »naar jeg siger, at jeg skyder Ænder selv, saa gjør jeg det ogsaa, som Du ser; men kan jeg skyde andre Folks Ænder, er jeg vel god for at betale dem med; kom hid, saa kunne vi tales nærmere ved derom.« Da jeg stod og ladede igjen, troede han vist, at jeg var en farlig Person, der maaske endog kunde give ham selv et Skud paa Peltsen, og turde ikke nærme sig, men spurgte, hvor jeg havde min Hest. »Hest har jeg ikke«, svarede jeg, »da jeg rejser med Skyds, men Du kan komme hen til Bore, hvor jeg bor, i Eftermiddag Kl. 4, saa skal jeg betale Dig for Ænderne; nu vil jeg gaa paa Jagt paa Grudemyrene.« »Ja, det skal blive Dig en dyr And«, sagde han derpaa. »Aa ikke dyrere, end jeg selv vil, og saa er det ikke værdt, Du bruger Mund, for det kan jeg ogsaa, naar jeg vil, og meget bedre end Du.« Dermed gik jeg fra ham, idet jeg imidlertid havde ladet Hunden apportere den skudte And, der var en Unge af de to andre. Jeg sagde til Gutten, at det var bedst, han tog den med, hvortil han raabte efter mig, at »den

kunde jeg beholde selv; jeg skulde nok faa betale den, kunde jeg være vis paa.«

Det var egentlig min Bestemmelse at gaa rundt Grudevandet, hvorved jeg ikke igjen vilde være kommen forbi Pladsen. Men da jeg mod Formodning ikke kunde komme over Fikaaen og saaledes maatte samme Vej tilbage, gik jeg indom Pladsen, hvor jeg, foruden Gutten og hans Broder, forefandt to gamle Folk, nemlig Husmanden og hans Kone, der begge hilsede mig venligt og bad mig sidde ned. »Nu, hvorledes staar det til med Ænderne?« spurgte jeg Gutten, idet jeg ikke kunde bare mig for at smile, hvilket bevirkede, at de Alle satte et lattermildt Ansigt op. »Aa, den ene af de gamle, Du skjød paa, daua strax efter Du var gaaet,« svarede Gutten. »Hvor meget skulle I saa have for begge Ænderne?« spurgte jeg igjen, idet jeg henvendte mig til Husfaderen selv. »Aa Du kan give det, Du synes,« var Svaret. »Ja men det er nok bedst, Du siger fra selv, for Sønnen din sagde, at det skulde blive mig en dyr And, og derfor vil jeg helst først høre, om I maaske forlange mere, end jeg har Lyst til at betale.« »Aa det er ikke noget at agte paa det, Gutten sagde; det var bare Uvittighed af ham, som ung er.« »Ja, det er det samme,« sagde jeg igjen, »jeg giver Dig en Spd. for Andungen og

den ene gamle And, og hvis I ikke ere fornøjede dermed, faar I heller sagsøge mig.« »Jo, det er vi vel fornøjet med,« svarede Faderen, »de ere nok ikke saa meget værdt heller.« »Ja, ser Du, saa bleve vi jo godt forligte alligevel,« sagde jeg til Gutten. »Ja, det er ligt til det, naar du betaler saa godt,« svarede denne med Tilføjende, at siden jeg nu havde betalt Anden, saa fik jeg ogsaa tage den med mig (den gamle nemlig). »Nej, Tak skal Du have,« sagde jeg, »jeg har intet Brug for den; men Du kan jo sende den til Stavanger, saa faar Du altid mindst en Mark for den, saa har Du Lidt atpaa.« »Ja, det var vel nok det.«

Idet jeg gik, yttrede jeg Lyst til at se den døde gamle And for at gjøre mig Rede for, hvorledes jeg havde kunnet tage den for en Fagergaas. Hertil var Gutten ogsaa meget villig og aabnede strax Døren til et lidet Kot, hvor begge de gamle Ænder sad — lyslevende i en Krog, den ene dog, som det lod, noget doucement, men forresten, saavidt det kunde skjønnes, alt Andet end Døden nær. Der var gaaet et af de bittesmaa Hagl igjennem Midten af Overnæbbet, hvilket var Alt, hvad vi kunde opdage paa den. Gutten bemærkede blot, at den var kommen sig noget til igjen, men alligevel nok vilde dø. »Ja, det er jo ikke saa ganske sikkert,« sagde jeg, »at den ikke vil blive klejn

efter saadan Medfart; men i ethvert Tilfælde er den jo nu betalt, og skulde den komme sig igjen, er det saameget bedre.« Saaledes endte dette lille Jagteventyr til gjensidig Kontentement og Fornøjelse for alle Parter.

Imod Aften skiltes jeg fra Rasch, hvis Selskab i væsentlig Grad havde bidraget til at gjøre dette mit Ophold paa Jæderen saa behageligt og underholdende som kun faa lignende. Rejser og Jagtture, hvor interessante de ogsaa forøvrigt kunne have været. Men hvem har ikke følt sig tiltrukken af denne elskværdige og kundskabsrige Mand med hans mange Interesser, og fundet sig vel i i hans Selskab?

31te August og 1ste September. Tilbagerejse til Nærland. — Sneppefangst. — Jagt paa Vejen og ved Nærland. — Mere Bekkasinjagt. — Fagergaasen. — Den plettede Sumphøne.

Da der ikke var Synderligt at opholde sig efter paa Bore, og det gjaldt at benytte den forholdsvis korte Tid, hvorover jeg endnu kunde disponere, rejste jeg den følgende Dag (31te August) tilbage til Nærland sammen med Iversen, idet vi, som sædvanlig, sendte vor Bagage i Forvejen med Skyds, medens vi selv paa Jagtens og Ornitholo-

giens Vegne vandrede vor gamle Tour langs Stranden om Revet. Jeg kunde nemlig heller ikke nu bekvemme mig til at forsømme denne sidste Lejlighed til atter at lægge Vejen om dette, for Tilfælde, at det regnfulde Søndenvejr, som det havde været den sidste Nat, skulde have foranlediget et eller andet Individ af de to ovennævnte Arter Fugle til at slaa sig ned der. Som det fremgaar af det Foranførte, var dette imidlertid ligesaalidt Tilfældet nu som tidligere, og jeg traf ikke Andet paa Revet end en eneste sky Langnæbbe tilligemed en stor Flok foranderlige Strandviber, blandt hvilke jeg opdagede en, som endnu havde sin paa det sorte Underliv kjendelige Sommerdragt i Behold, — det eneste Individ af alle dem, jeg saa paa Jæderen, som ikke havde fældet denne. For det Skud, hvormed jeg nedlagde den, for at Iversen kunde præparere den, faldt tillige 4 af dens Kamerater.

Da vi fremdeles vandrede den lange Vej langs Stranden til henimod Vik uden at træffe Andet end de sædvanlige to Arter Smaasnepper, saa det ikke ud til, at der vilde blive Synderligt at udrette den Dag. Men Bladet vendte sig uformodet, som saa ofte paa Jagten. Thi da vi kom i Nærheden af Vik, hvor det fordelagtige Terræn langs Stranden med Tang og Stene, der fortsætter sig nogen-

lunde sammenhængende paa en længere Strækning baade nordenfor og søndenfor Vik, begynder, traf jeg paa denne saa mange Smaaflokke af Bjergryler og Islandssnepper, at jeg paa en kort Stund nedlagde 13 Stykker af de første og 17 af de sidste, og deraf sjelden færre end 3 i Skuddet. En Gang sad der 5 Bjergryler i en Rad paa en liden ilanddreven Stok nede i Fjæren med omtrent en halv Alens Afstand mellem hver Fugl. Jeg passede det saaledes, at hele Raden kom saavidt muligt i Skudlinien, og fik saa alle fem. En anden Gang bemærkede jeg blandt en Flok Islandssnepper paa 12—15 Stykker en, der endnu var i ren Sommerdragt, hvori den paa Grund af dennes stærkt rustrøde eller næsten ildrøde Farve udmærkede sig paa langt Hold. Da jeg havde gaaet Flokken nær nok, ventede jeg med at skyde, indtil det nævnte Individ, idet Fuglene spadserede henover Stenene, var kommen ind mellem saa mange af de andre, at der, da mit Skud faldt, ogsaa nu blev liggende 5 Stykker, hvoriblandt det specielt eftertragtede Individ. Saadanne smaa Begivenheder paa Jagten udenfor det Sædvanlige sætter Jægeren stedse Pris paa, selv om de ikke stille nogensomhelst Fordring til hans Dygtighed som saadan, saa at for den Sags Skyld enhver Nybegynder kan gjøre det Samme.

Nedenfor selve Vik-Gaardene traf jeg to Smaagutter, der, som de sagde, skulde ned for at se til sine Snarer. Jeg havde ikke hørt Tale om noget Slags Vildtfangst paa Jæderen og blev derfor ikke lidet forundret, da jeg ved at følge Gutterne et kort Stykke hen til et Sted i Fjæren, hvor der mellem de her mindre tæt omkringspredte Stene laa en Mængde baade gammel og frisk Tang, saa flere, 3—4 Alen lange, smale Træstænger henlagte paa Tangen i forskjellige Retninger, og en hel Del Smaasnepper sprællende i de paa dem anbragte Hestehaarssnarer, der sad, den ene lige ved Siden af den anden, efter Stangens hele Længde. Paa denne Maade fanges, som jeg senere erfarede, en Mængde baade større og mindre Snepper paa Jæderen i den bedste Træktid, eller omtrent fra September Maaneds Begyndelse, baade af Drenge og Voxne, og sælges i Stavanger. Stængerne med Snarerne paa gjemmes omhyggelig fra det ene Aar til det andet, og Iversen fortalte, at han hos Cornelius Revet havde seet et helt Loft fuldt af saadanne, der snart skulde tages frem.

Medens begge Gutterne vare beskjæftigede med at sikkre sig sin Fangst, fik jeg se en Fagergaas, som havde faaet Halsen ind i en af Snarerne paa en lidt længer borte liggende Stang. Den laa ganske rolig, formodentlig for ikke at hen-

lede Opmærksomheden paa sig. Jeg kaldte Gutterne til, og da de havde faaet den løs og en i Fjæren staaende Mand, der kom til for at se paa, havde hjulpet os med at dræbe den ved at klemme den mellem Vingerne, for at ikke Skindet skulde ødelægges, kjøbte jeg den for 12 Sk. til Musæet, idet vi kun havde to af disse Fugle før, og jeg ikke antog, at jeg vilde komme til at skyde flere. Medens jeg stod og talte med den nævnte Mand, kom en Stenfalk (falco lithofalco) flyvende og satte sig i langt Skudhold fra mig paa en høj Sten, af hvilken jeg øjeblikkelig skjød den ned til stor Fornøjelse for Tilskuerne. Fjæren var fuld af Smaasnepper, efter hvilke den var paa Jagt. Da den antoges tjenlig til en Skolesamling, lod jeg Iversen afpeltse den.

Efter et kort Ophold paa Vik, hvorfra Iversen gik iforvejen til Nærland med det hidtil gjorte Bytte, fortsatte jeg min Vandring langs Stranden til det sidstnævnte Sted. Det var egentlig da, jeg skjød de fleste af de ovennævnte Bjergryler og Islandssnepper. Ikke langt fra Vik fløj en Fagergaas op af en liden Vandpyt i Stranden og tog Vejen forbi mig næsten lige over mit Hoved. Jeg havde kort Skud paa den og fældede den med No. 9, hvormed jeg havde ladet til Snepperne. I Stranden nedenfor Nærland var der nu ikke An-

det end Smaasnepper og en liden Flok Bjergryler, hvoraf jeg skjød en, — den sidste af de ovennævnte 13. Derimod laa der temmelig mange Fagergjæs i den ovenfor omtalte lille Vik, hvilke naturligvis alle fløj op ved Skuddet paa Bjergrylerne. Da jeg imidlertid havde gaaet rundt det ligeledes føromtalte Næs uden at finde Noget at gjøre Jagt paa, opdagede jeg, idet jeg atter nærmede mig Viken, at Fagergjæssene allerede vare komne tilbage og havde slaaet sig ned igjen i denne, hvor de laa og svømmede frem og tilbage mellem Stenene, nogle længer fra, andre indved Land paa den Side, hvor jeg befandt mig. Jeg ladede om igjen med større Hagl (No. 6) og benyttede det Skjul, nogle paa Stranden landsatte Smaabaade ydede mig, til at krybe hen mellem to af disse, hvor jeg blev liggende stille, indtil flere af Fagergjæssene under sin Frem- og Tilbagesvømmen vare komne mig saa nær, at jeg havde nogenlunde kort Hold paa dem, og skjød saa med det ene Skud 2 Stykker paa Vandet af 3, der netop laa tæt sammen, og med det andet en af de opflyvende. Min Hund, der, som sædvanlig, af sig selv var bleven liggende igjen paa det Sted, hvorfra jeg havde begyndt mine forsigtige Bevægelser, blev nu tilkaldt og bragte alle tre Fugle tillands. Til Kjældeflokkene saa jeg ikke mere hverken

her eller andetsteds paa Jæderen; de vare allerede dragne mod Syden. Derimod var der nu kommet større Flokke af Rødstilker, hvilke imidlertid vare saa skye, at de ikke gjerne lode sig komme paa Skud; og ikke agtede jeg dem under disse Omstændigheder stort heller, omendskjønt Rødstilken som Jagtbytte betragtet omtrent maa sættes ved Siden af baade Bjergrylen og Islandssneppen, for hvilke den ikke staar synderlig tilbage hverken i Størrelse eller Velsmag. Paa Vejen op til Nærland skjød jeg ogsaa en Dobbeltbekkasin. Og da jeg endnu samme Aften tog mig en liden Tur ned til en paa den anden Side af Gaarden liggende sivbegroet Bugt af den derværende Indsø, Højlandsvandet, for at se efter Ænder, som jeg antog vilde indfinde sig der i Skumringen, skjød jeg først en Brunnakke og derpaa en Krikand, hvilken sidste jeg dog ikke fik fat i. Da Hunden ikke saa, at den faldt, kunde den nemlig ikke formaaes til at søge den der, hvor den laa, nemlig inde mellem Sivene et godt Stykke fra Land.

Saaledes gjorde jeg den Dag, trods den mindre lovende Begyndelse, en i enhver Henseende, nemlig baade med Hensyn til Vildtmængden, Vildtets forskjelligartede Beskaffenhed og de betræffende Arters og Individers Værd som Udstopningsgjenstande, ligesaa heldig som interessant

Jagt. Ikke ret saa tilfreds med denne var Iversen, der næsten overvældedes af alt det Arbejde, der atter ophobede sig for ham. Men da han stedse handlede efter Ordsproget: »En god Vilje drager et tungt Læs,« saa tog han strax ufortrødent fat og blev i Løbet af de næste to Dage færdig med omtrent et Snes saa smukt præparerede Fugleskind, som det er muligt at præstere. Ogsaa den følgende Dag skjød jeg nemlig flere Fugle, som vi ikke kunde forsømme at indlemme i vor Samling af Skind. Jeg gik da min sædvanlige Tur ned i Stranden og derfra op i den føromtalte Bekkasinmyr. Paa Vejen til Stranden skjød jeg først en Rødstilk samt to Brushaner af en stor Flok saadanne og Viber tilsammen, og derefter to Fagergjæs ved, ligesom Aftenen før, at krybe i Hold med dem bag de nævnte Baade. Herfra skjød jeg den ene paa Vandet, og den anden i Flugten, idet den efter sin Kamerats Død kredsede to Gange rundt mig, for at se, hvad jeg var for et Væsen, der udslyngede saadanne Tordenkiler mod dens harmløse Slægt. Første Gang holdt den sig i en vis respektfuld Afstand; men da den ikke saaledes kunde tage nogen rigtig Observation af mig, skjult som jeg sad der mellem de to tætstaaende Baade, der stode paa ret Kjøl, kom den næste Gang meget nærmere og næsten lige over mig, men fik,

som sagt, ikke Tid til at anstille nærmere Betragtninger over min Person.

I Myren fandt jeg nu blot forholdsvis faa Enkeltbekkasiner, hvorimod der siden min sidste Jagt i samme var ankommet et større Antal dobbelte. Af disse skjød jeg saaledes 14 Stykker, men blot 5 af de første. Desuden erholdt jeg, ligeledes i Myren, to Brushaner. Dette var saaledes ogsaa en heldig Jagtdag, og beløb Udbyttet af denne og den foregaaende Dags Jagt sig til 63 Stykker jagtbare Fugle (foruden et halvt Snes Smaasnepper), hvoriblandt 6 Fagergjæs. Denne Fugl staar i Størrelse midt imellem Stokanden og Ærfuglen og er en blandt de stadseligste af vore mange smuktfarvede Andearter. Hannen i Vaardragt har Hovedet og en Del af Halsen mørkegrønt metalglindsende. Dennes nedre Halvdel er hvid; derefter kommer et omtrent tre Tommer bredt, brandgult eller mørkt orangefarvet Bælte, der gaar rundt Kroppen over Brystet og Forryggen. Den øvrige Del af Kroppen er hvid med rustgul Undergump og et sort bredt Baand langs efter Midten af Undersiden. Skulderdækfjærene ere sorte, de øvrige hvide, Vingespejlet stort og glindsende grønt, oventil begrændset af et bredt brunrødt Baand og derover af et smalt sort. Svingfjærene ere sorte, Næbbet rødt med en kjødet

Knold ved Roden. Hunnens Farver ere omtrent de samme, men mindre rene. De nævnte 6 Individer vare alle Ungfugle, der mangle det orangefarvede Bælte paa Forkroppen og have helt hvid Underside. Fagergaasen forekommer langs hele Kysten, men intetsteds saa hyppigt som paa Jæderen. Den lægger indtil et Snes Æg i Huller, som den somoftest selv graver i Jorden, helst paa sandige Steder. Den kaldes derfor ogsaa Gravgaas. I sin lyse, brogede Dragt, der gjør den synlig paa langt Hold, er den en Prydelse for de Steder, hvor den opholder sig. Dens Kjød er ret godt, men kommer ikke op mod Stokandens og de øvrige Ænders af dem, der mangle Svømmehud paa Bagtaaen.

2den September. Bekkasinjagt langs Højdalsvandet. — Den plettede Sumphøne. — Vandrixen og den blissede Sumphøne.

Jeg havde endnu en Dags Jagt igjen fra Nærland, nemlig i en stor Myr, der strækker sig langs hele den vestlige Side af det nylig ovenfor omtalte Højlandsvand indtil et godt Stykke forbi Gaarden Refsnæs. Myren bestaar for en stor Del af Hængemose, der har dannet sig over Vandet ved dettes Igjengroen, og er kun paa visse Steder

tilgjængelig. Jeg var allerede for en Del bleven bekjendt med den paa mine Udflugter fra Vik den 22de og 23de August og havde der truffet ikke saa faa Enkeltbekkasiner, hvisaarsag jeg ikke vilde drage videre, førend jeg havde gjort endnu et Besøg i Myren, hvortil den næste Dag anvendtes. Jeg fandt ogsaa temmelig mange Enkeltbekkasiner i samme. Imidlertid var mit Forraad af den for disse passende Hagelsort opsluppet; og da jeg saaledes maatte hjælpe mig med en grovere Sort, der paa de lange Hold, jeg som sædvanlig fik paa disse Fugle, ikke dækkede tilstrækkeligt, saa at det ikke hjalp, hvor godt jeg havde dem paa Kornet, skjød jeg blot 8 Stykker under saadanne Omstændigheder, at jeg med den rette Hagelsort, som jeg hidtil havde benyttet (No. 10), idetmindste vilde have faaet det dobbelte Antal. Foruden Enkeltbekkasinerne bestod Udbyttet af sex Dobbeltbekkasiner, en Brushane, en Rødstilk og en plettet Sumphøne (gallinula porzana), en til Agerrixernes Familie hørende, mørkt olivenfarvet og hvidplettet Fugl af en Trosts Størrelse, som blot forekommer enkeltvis hist og her i den sydligste Del af Landet, næsten blot i Kystegnene, hvor den dog ifølge Collett er observeret saa langt Nord som til Trondhjem. Den opholder sig mellem Rør, Siv og andre Vandplanter paa en saa

blød og moradsig Grund, at Jægeren kun sjelden kan følge den og faa den til at flyve op, naar den, som det er dens Manér, løber hurtigt frem og tilbage foran Hunden mellem de nævnte Væxter, hvor det er umuligt at faa Øje paa den. Jeg havde hidtil ikke skudt mer end 4 Stykker af denne Art og betragtede derfor det nu skudte Individ som en værdifuld Tilvæxt til vor lille Samling af Fugleskind, foruden at det havde en ikke liden Interesse for mig som Jæger, atter efter mange Aars Forløb at gjøre denne Fugl til mit Bytte. Jeg havde gjerne opofret en Tylvt Ryper eller Dobbeltbekkasiner for dette ene Skud paa den lille Sumphøne, som færdes saa hemmeligheds-fuldt paa sine fordetmeste utilgjængelige Tilholdssteder mellem de interessante Vandplanter, der danne ligesom smaa Landskaber med en egen Tiltrækningskraft for Jægeren, idet han stadig er vant til der at træffe et eller andet attraaværdigt Formaal for sit Skud og derfor aldrig nærmer sig dem uden med en vis spændt Forventning. Den heromhandlede Fugl lader om Aftenen i Skumringen og Tusmørket fra sit Skjulested høre et kort gjennemtrængende Skrig, der gjentages med visse Mellemrum og lyder som »hu-it«.

I Nærheden af Stavanger forekommer ogsaa stadig tvende andre til Sumphønsenes eller Rixer-

nes Familie hørende, her i Landet meget sjeldne Arter, nemlig Vandrallen (rallus aquaticus), der observeredes af Rasch ved Mosevandet et Par Dage før min Ankomst til Stavanger, samt den rødblissede Sumphøne (gallinula chloropus), en olivengrøn Fugl med rød Pandehud, noget større end en Agerrixe, der ligeledes opholdt sig dels lige ind ved Byen (i Bredevandet), dels ved Mosevandet, idet den efter Rasch's Sigende flyttede fra det ene til det andet af disse Vande. Det er blot et Par Individer, der saaledes hvert Aar indfinde sig paa det samme Sted, hvor de ialfald tidligere have plejet at ruge. (Se Bahr: Supplement til »Stavanger Omegns Fugle«.)

3dje og 4de September. Rejse til Haar. — I Stranden ved Haar.

Den 3dje September regnede det uophørligt, saa at jeg ikke kunde foretage mig Noget ude og derfor maatte opsætte min paatænkte Rejse til den halvanden Mil Syd for Nærland liggende Skydsstation Haar til den følgende Dag. Jeg kom dog heller ikke da afsted før ud paa Formiddagen, idet jeg først endnu engang tog mig en Tur ned til Stranden ved Nærland, uden dog nu at erholde Andet end et Par Viber. Derimod skjød jeg paa

Tilbagevejen til Nærland et Par Enkeltbekkasiner og flere dobbelte do. i en stor Turnipsager, hvor disse Fugle havde søgt hen fra den tilgrændsende Lyngmyr, formodentlig fordi Regnet ved at opbløde Ageren havde gjort den bekvem for Bekkasinerne til deri at rode omkring med deres lange myge Næb efter Regnorme og andet saadant Kryb, der udgjør deres Føde.

Mellem Nærland og Haar saa jeg de største sammenhængende ubeboede Strækninger, som hidtil vare komne mig for Øje paa Jæderen. Det var hele □ Fjerdinger store, aldeles flade Lyngmarker, dels af den førnævnte tørlændte og stenede Beskaffenhed, dels mer eller mindre myragtige. At der her maatte gives store Vidder, hvor der var fuldt op af Bekkasiner, forekom mig sikkert. Og jeg kunde ikke Andet end beklage, at jeg maatte rejse forbi baade disse og saamange andre Trakter af Jæderen med utvivlsomt yderst interessante Jagtforholde uden at have Anledning til at lære dem nærmere at kjende. Hertil kunde man imidlertid godt behøve en Tid af et Par Maaneder.

Da der, efterat jeg var ankommen til Haar og havde tilfredssstillet mine Fornødenheder, endnu var nogen Tid af Dagen igjen, benyttede jeg denne til en Tur ned i Stranden, hvor jeg, foruden de

sædvanlige Smaasnepper, traf en liden Flok Bjergryler, en hel Del Rødstilker og en Flok Langnæbber paa omtrent et halvt Snes Stykker, der holdt til paa en ved Udløbet af Kvas-Aaen liggende liden sandig Odde, paa hvis yderste Spids der laa en Rad med indtil alenhøje Stene. De lode mig ikke komme sig paa Hold, og jeg skjød blot nogle Stykker af de tvende ovennævnte Arter. Jeg traf ogsaa en, formodentlig af nogle Stavanger-Jægere nylig tilforn skadeskudt Fagergaas, der sad og gjemte sig mellem Stenene i Fjæren, indtil jeg var lige ved den, da den saa skyndte sig at rende ned mod Søen. Jeg lod den løbe, indtil den var kommen saa langt bort, at jeg ikke var udsat for at skyde den formeget istykker, og endte saa dens Liv. Den saa imidlertid saa forpjusket ud, at Iversen ikke agtede den værd at koste Arbejde paa, især da vi allerede havde 7 smukke Skind af denne Art. Han havde ogsaa efter mine næstforegaaende Jagter nok at tage vare paa.

5te September. Sidste Jagtdag paa Jæderen. — Halvenkelt-Bekkasinen. — Gentiana pneumonanthe.

Jeg havde egentlig bestemt mig til at opholde mig paa Jæderen hele den første Uge af Septem-

ber, eller, dersom Omstændighederne skulde gjøre det særdeles ønskeligt, endnu nogle Dage over.

Men uheldigvis var det i den sidste Tid gaaet saa nedad med mit Krudtforraad, at jeg nu ikke havde mere igjen, end der kunde rummes paa mit Krudthorn, tilligemed 3—4 Ladninger over; og mod al Formodning var der ikke Krudt at faa kjøbt paa noget af de tre Handelssteder, hvor jeg forhørte mig derom paa Vejen mellem Nærland og Haar. Der fandtes kun Minerkrudt paa et af dem, og for dette betakkede jeg mig, idet jeg engang ved en lignende Anledning havde forsøgt, hvorledes det var at skyde med sigtet Minerkrudt i Haglgevær. Det skulde jeg ikke have Mere af. Saaledes blev dette min sidste Jagtdag, idet jeg vel efter Tilbagekomsten om Aftenen til Haar havde endel igjen af den nævnte lille Beholdning, men ikke tilstrækkeligt til endnu en Dags Jagt, ligesom jeg heller ikke vilde renoncere mig aldeles, før jeg drog sydover til Egersund, for Tilfælde, at jeg skulde træffe noget Vildt paa Vejen, hvilket dog ikke hændte.

Idet jeg paa Tilbagevejen fra Stranden den foregaaende Aften fulgte den almindelige Landevej fra Broen over Kvas-Aaen, havde jeg lagt Mærke til, at der paa højre (den østlige) Side af Vejen udbredte sig et betydeligt Terræn af samme

Beskaffenhed som den store Bekkasinmyr ved Nærland, nemlig udgravet Tørvmyr med gjenstaaende Tørvbænke i visse Mellemrum, hvor der saa ud til at maatte være godt for Enkeltbekkasiner. Herhen rettede jeg nu mine Skridt den heromhandlede Dags Morgen og fandt ogsaa der ikke saa faa af disse Fugle. Men da jeg, som ovenfor omtalt, nu havde for grove Hagl til Enkeltbekkasiner, og disse tilmed vare saa flygtige, at jeg neppe havde mindre end 50 Alens Hold paa en eneste af dem, lykkedes det mig ikke at fælde mer end 3 Stykker i omtrent et halvt Snes Skud. En fjerde Bekkasin, som jeg skjød paa et lignende Hold, idet den, efter at være fløjet op for Hunden, fór slingrende højt tilvejrs, saa at jeg ikke kunde tro Andet, end at ogsaa denne var en af de enkelte, viste sig, da jeg tog den op, at være en halvenkelt Bekkasin. Og da den var det eneste Individ af denne Art, jeg saa paa hele Jæderturen, interesserede det mig ikke lidet ogsaa at kunne føje denne lille Fugl til mit øvrige Bytte fra min Rejse og dermed ogsaa forøge Antallet af de Fuglearter, Iversen medbragte til Museet. Jeg var nu engang i Humør til at afvinde selv de ubetydeligste Jagthændelser en interessant Side og at glæde mig over enhver »Smaating«, der stod i nogen Forbindelse med de ovennævnte Formaal for min Rejse.

Dog, hvad er Smaating? Intet, som Menneskene i Sandhed kunne glæde sig ved; thi at kunne dette er Formaalet for vor Tilværelse.

Den halvenkelte Bekkasin (scolopax gallinula) er ikke større end en af de førnævnte Smaasnepper, men ligner forresten næsten ganske Enkeltbekkasinen, fra hvilken den dog, foruden paa Størrelsen, let kjendes paa den røde og grønne Metalglands, der udmærker en Del af Ryggens Fjær. Den findes udbredt over hele Landet, hvor den forekommer baade højt og lavt, men i det Hele taget blot ganske spredt og enkeltvis. Dens Tilholdssteder ere saa temmelig de samme som Enkeltbekkasinens; dog ligger den ogsaa gjerne i højt Rør og Siv, medens hin mere holder sig i Kanten af dette. Da den under almindelige Omstændigheder aldrig giver nogen Lyd fra sig, kaldes den ogsaa den stumme Bekkasin. Paa Jæderen skal den senere ud paa Høsten eller i Oktober og November, efter hvad jeg hørte af Stavanger-Jægere, endog være temmelig hyppig, ligesom den ogsaa tildels overvintrer baade der og andetsteds paa Vestkysten. Den er den mindste af alle de Fugle, der overalt i Jagtverdenen regnes til de »jagtbare«, — et forøvrigt ubestemt Begreb, hvis i og for sig vilkaarlige Begrændsning selvfølgelig blot grunder sig paa Vedtægt.

Foruden de ovennævnte Fugle skjød jeg ogsaa i Myren et Par Dobbeltbekkasiner, en Krikand og to Brushaner samt en foranderlig Strandvibe, som jeg tog for en halvenkelt Bekkasin, idet den paa langt Hold fløj op ved Skuddet paa en af Brushanerne.

Medens jeg vandrede om i Myren, overraskedes jeg pludselig ved Synet af en Blomst, saa skjøn, at jeg ordentlig studsede derved, idet det forekom mig, som om jeg aldrig havde seet en saa dejlig vildtvoxende Plante. Det var den storblomstrede gentiana pneumonanthe, som jeg hidtil blot kjendte af et tørret Exemplar, der ganske havde tabt sin Farve og kun lidet lignede den Væxt, jeg her havde for mig. Jeg erindrer ikke nogensinde at være bleven behageligere overrasket ved Synet af en Plante, som jeg ikke tidligere havde fundet paa selve Voxestedet. Den nævnte gentiana er ogsaa en af den norske Floras yndigste Repræsentanter. Selve Stængelen er ikke mere end omtrent kvartershøj og kun tyndt besat med nogle smaa korte og smale, paa Oversiden mørkegrønne Blade. Derimod er Blomsten, hvoraf hver Plante har 1—3 Stykker, næsten halvanden Tomme lang og af en højst elegant, langagtig og foldet Bæger- eller Klokkeform med femfliget Rand samt dertil af en ren og dyb ultramarinblaa Farve, der dog hos

endel Exemplarer er noget lysere og mere nærmer sig Forglemmigejens. Da jeg først havde fundet én, traf jeg snart flere, der voxede dels enkeltvis, dels i smaa Grupper paa Lyng- og Græstuerne, mellem hvis uanseelige, nu for største Delen afblomstrede Plantedække de toge sig ud som fremmede Gjæster fra en Blomsterverden af et helt andet og skjønnere Slags end den, som her havde hjemme. Jeg kunde ikke se mig mæt paa deres Dejlighed, hvorfor jeg ogsaa glædede mig, som sjelden over en enkelt Blomst, ved at træffe dem almindeligt voxende paa en Strækning af et Par Mil eller saa omtrent langs Vejen til Egersund, saa at jeg paa min Rejse til dette Sted ret kunde sidde og betragte dem. Forøvrigt hører Planten til vore sjeldnere Arter, idet den blot forekommer hist og her i de sydvestlige Kystegne, uden forsaavidt som den ogsaa er funden i Aremark (af Distriktslæge Printz).

Da jeg ikke fandt Mere at opholde mig efter i Myren, vendte jeg tilbage til Haar, men gik atter ud paa Eftermiddagen ned til Stranden, hvor jeg strax skjød 5 Bjergryler. Derefter vandrede jeg sydover langs Fjæren til den føromtalte lille Odde ved Kvas-Aaens Udløb for at se efter Langnæbberne. De vare ogsaa nu tilstede og sad rolige paa Stenene lidt udenfor Odden, hvor de toge

sig højst indbydende ud og udgjorde Hovedpartiet i det lille tiltalende Sneppelandskab, der dannedes af den flade, sandige Odde, Stenene paa Spidsen af og udenfor samme, samt Brændingerne, der brød sig mod disse uden dog at naa selve Odden, hvis Strand de blot slikkede efter at være styrtede ned. Jeg nærmede mig forsigtig og skjød paa langt Hold paa to, der sad sammen paa en Sten, og hvoraf den ene faldt, men drev udover med Brændingerne istedetfor, som jeg havde ventet, at kastes paa Land. Jeg satte mig nu paa en stor enlig Sten paa det Sted af Stranden, hvorfra Odden udgik, for at vente, i Tilfælde af, at Snepperne skulde komme igjen, eftersom de lod til at finde sig saa vel paa den lille Odde. Da jeg havde siddet saaledes en liden Stund, kom en Rødstilk flyvende forbi og blev skudt; strax efter kom tre Smaasnepper og satte sig et Stykke ud paa Odden, hvor de bleve gaaende at søge Næring. Medens jeg sad og betragtede dem, kom en Maage af en, som det forekom mig, mer end almindelig mørk Farve, til og holdt sig længe svævende over Smaasnepperne med Hovedet rettet nedad mod disse, ret som om den havde noget Ondt i Sinde mod dem. Paa Grund af denne for en Maage usædvanlige Maade at te sig paa i Forbindelse med dens mørke Farve tænkte jeg, at det maaske

kunde være en ung Lattermaage (larus ridibundus), som jeg vidste enkelte Gange var antruffet paa Jæderen, og skjød den derfor ned. Ved nærmere Undersøgelse viste det sig imidlertid, at det ikke var Andet end en Aarsunge af den almindelige lille Graamaage eller »Seingmaagen« (larus canus), der blot paa Grund af den Maade, hvorpaa den fortonede sig mod Horizonten, havde seet saa mørk ud. Vejret var saa smukt og Omgivelserne saa interessante og stemningsrige, at jeg fandt det ligesaa behageligt at blive siddende paa Stenen som at gjøre noget Andet, saameget mere, som jeg efter det Passerede ikke saa lige kunde vide, hvad der endnu kunde hænde. Jeg havde heller ikke siddet ret længe, før en enlig Langnæbbe kom flyvende forbi mig tversover den nærmeste Del af Odden, saaledes, at jeg saavidt fik Skud paa den og fældede den. Det var den største af alle dem, jeg havde skudt, — et rent Pragtexemplar. Da den endnu maatte præpareres samme Dag, eftersom jeg agtede mig til Egersund den følgende, skyndte jeg mig hjem med den til Iversen, som til min Overraskelse allerede var bleven færdig med den halvenkelte Bekkasin tilligemed to andre af de om Formiddagen skudte Fugle.

Denne Dag havde jeg saaledes skudt følgende Arter Fugl: Krikand, dobbelt, enkelt og halv-

enkelt Bekkasin, Brushane, Langnæbbe, Bjergryle, Rødstilk, Seingmaage og den foranderlige Strandvibe, altsaa ialt 10 forskjellige Arter, hvilket var det største Antal, jeg var naaet op til paa en enkelt Dag. Jeg kunde let have forøget dette Tal med endnu et Par Arter, nemlig Præstekraven og Sandløberen. Hertil havde jeg imidlertid ingen tilstrækkelig Opfordring, idet det blot var de 8 førstnævnte Arter, som jeg betragtede som jagtbare, og paa hvilke jeg derfor i denne Forbindelse lagde nogen Vægt. Saaledes havde ogsaa denne sidste Jagtdag paa Jæderen sin specielle Interesse for mig, idet jeg maaske mere end de fleste Jægere betragter den størst mulige Afvexling i Vildtsorterne som en af Jagtfornøjelsens fornemste Tillokkelser. For dem, hvis Fornøjelse af Jagten mere udelukkende bestaar i blot at skyde, stiller dette sig derimod anderledes.

Den følgende Dag tiltraadte jeg Tilbagerejsen fra Jæderen efter at have skudt omtrent 260 Stykker Fugl, hvoraf 10 Langnæbber, 50 Bjergryler og Islandssnepper, 52 Enkelt- og 38 Dobbeltbekkasiner. Af det nævnte Antal bestod dog omtrent halvhundrede Stykker blot af »Smaasnepper«. Til Museet medbragtes akkurat 100 Fugleskind,

fordelte paa 25 forskjellige Arter. Hertil kom endnu en Langnæbbe, som Rasch nogle Dage efter sin Afrejse fra Bore skjød paa en Tur ud til Øerne udenfor Stavanger sammen med en Tejste og en Svartand.

Slutning.

Saaledes viste Jæderen sig som en baade for Jagten og i ornithologisk Henseende særdeles interessant Trakt, navnlig forsaavidt Sump- eller Vadefuglene angaar. Af disse finder Ornithologen der paa bestemte Aarstider langt flere Arter samlede end i nogen anden Egn af Landet, og det saadanne, som han andetsteds i de fleste Tilfælde vilde søge forgjæves eller blot ganske tilfældigvis komme over, medens han er vis paa at træffe dem paa Jæderen, og det under saadanne Omstændigheder, at han ret kan iagttage dem og gjøre sig bekjendt med deres Sædvaner og Levevis under den betræffende Aarstid (Islandssneppen, Sandløberen, den rustrøde Langnæbbe, Brushanen, Viben, Bjergrylen, Vandrallen, den rødblissede Sumphøne m. fl.). Og ogsaa Jægeren finder der en større Mængde Arter jagtbare Fugle af Vade- og Svømmefuglenes Orden end i nogen anden Del af Landet, om de ikke netop høre til de an-

seeligere Vildtsorter, en Omstændighed, som han dog ofte finder fuldkommen opvejet ved den større Afvexling, de mange Arter byde ham i hans Jagt, og det bevægede Liv af disses mange Individer, som han stadig under sine Udflugter har for Øje, til Forskjel fra, hvad han er vant til fra de fleste andre Kanter af Landet.

Forøvrigt indskrænker Jæderens Fuglerigdom sig ikke netop til de i det Foregaaende specielt omhandlede Arter. Thi langs hele Kysten, især udenfor de stenede og tangbedækkede Næs og Odder, ligge stadig hele Flokke af Ærfugl og Svartænder tilligemed enkelte andre Arter Dukænder (fuligula). Og under hele den Tid, jeg opholdt mig der, hørte og saa jeg, næsten saa at sige hvert Øjeblik, baade den store og lille Spove, eller, som de her kaldes, Hel- og Halvspover (numenius arquata og subarquata), dels enkeltvis, dels i Smaaflokke paa indtil et halvt Snes Individer at gjennemkrydse Luften i de forskjelligste Retninger, men stedse saa højt tilvejrs, at det ikke var at tænke paa at skyde. Ved sit klare, gjennemtrængende Skrig, der høres lang Vej, tildroge de sig stadig vor Opmærksomhed og afgave ligesom et staaende Akkompagnement til det hele livlige Sceneri af Fuglelivet paa Jæderen. Besynderligt nok, saa jeg ikke nogensinde en Spove sidde paa Jorden. De

syntes stadig at tumle sig i de højere Regioner og ligesom at anstille Flyveøvelser før deres endelige Afrejse. Dog véd jeg, at de i Mørkningen hyppig sloge sig ned paa de stenede Næs og Odder for der at tilbringe Natten. Rimeligvis holdt de under denne ogsaa til paa Myrene. Med disse Fugle havde jeg forøvrigt i Lofoten og Vesteraalen havt god Anledning til at gjøre mig bekjendt under hele den Tid af Aaret, de tilbringe her i Landet. Der var det heller ingen Vanskelighed at skyde omtrent saa mange, man havde Lyst til, især af Smaaspoven som den almindeligste, naar man blot dertil passede den rette Aarstid.

Endelig kan det bemærkes, at der om Vaaren ogsaa slaar sig en Mængde Boltiter eller Pomerantsfugle (charadrius morinellus) ned paa Jæderen, hvor de opholde sig flokkevis, indtil de kunne drage til sine Klækkesteder paa Højfjeldene.

Efter hvad jeg havde hørt om de vestlandske Forholde, havde jeg just ikke dannet mig synderlig store Forestillinger om den Komfort, jeg vilde finde paa Jæderen, og jeg troede det halvt nødvendigt at medbringe baade det Ene og det Andet for ikke at komme i Forlegenhed. Saaledes kjøbte jeg Brød med mig fra Stavanger, idet jeg

antog, at der paa Jæderen ikke existerede Andet end Fladbrød. Men jeg fandt Alt ganske anderledes, end jeg havde ventet mig: en dannet og oplyst Gaardbrugerstand med en mer end almindelig udviklet Sands for Orden og Properhed, velindrettede Huse med hyggelige, komfortable Stads- og Gjæsteværelser, overalt Anledning til at faa vore Snepper og Bekkasiner tilberedte efter alle Kogekunstens Regler, udmærket Brød baade af Rug og Hvede og i de forskjelligste Udgaver, god Opvartning og godt Stel i enhver Henseende, saa at ialfald mine smaa Fordringer med Hensyn hertil og, jeg tør vel sige, Raschs med, bleve mere end tilfredsstillede. Og saa disse negative, men derfor ikke mindre store Behageligheder: intetsomhelst Tegn til Forargelse over Søndagsjagt eller til religiøs Intolerance, ligesaa lidt som til politisk, om hvilke Gjenstande der ikke faldt det mindste Ord fra noget Menneske, — tvertimod hvad jeg havde været forberedt paa, efter hvad jeg ellers troede at kjende til Vestlandet gjennem Aviser, kirkelige Forhandlinger osv. Men hvad jeg satte mere Pris paa end alt det Øvrige, var den udmærkede Forekommenhed, Velvilje og Hjælpsomhed, jeg mødte overalt paa Jæderen, — et Træk, hvori det har forekommet mig, at den vestlandske Befolkning fordelagtig udmærker sig fremfor de

øvrige Egne af Landet, hvor jeg har færdedes, uden at jeg derfor i denne Henseende har Noget at sige paa den norske Befolkning i det Hele taget. Men baade paa Østlandet og i det Trondhjemske er der ligesom noget mere Trægt og Trevent og tillige Mokant i den Maade, hvorpaa Landbefolkningen der behandler den Fremmede, som henvender sig til den om Tilfredsstillelsen af sine Fornødenheder og Ønsker i Retning af Rejsens Formaal. Der skal først spørges, gjøres Regnskab, betænkes og akkorderes i det Vide og Brede, førend det i størst mulige Beskedenhed Omspurgte naadigst kan tilstaaes En, og det saaledes, at han ret kan faa Indtrykket af, hvor forbunden og taknemmelig han maa føle sig ligeoverfor Yderen. Dog skal det indrømmes, at alt dette for en stor Del falder bort, naar man først er bleven nærmere kjendt med Vedkommende. Her paa Jæderen derimod var det, strax man henvendte sig til en Mand, ligesom om det ret var ham en Fornøjelse at kunne byde den Fremmede, hvad han formaaede, og hjælpe ham med Alt, hvad han tiltrængte. Man fik øjeblikkelig Indtrykket af, at man var velkommen overalt, hvor man henvendte sig om Logis og Underhold, og man fandt sig ligesom hjemme med det samme paa Grund af den Ligefremhed og Venlighed, hvormed man af Alle og

til enhver Tid mødtes. Specielt vil jeg i ovenstaaende Henseender altid beholde mine Værtsfolk under mit Ophold paa Jæderen, nemlig Hans Bore med Familie, Kornelius Revet, Enok Nærland samt Familierne paa Vik og Skydsskiftet Haar, i en kjær Erindring, som dem, hvem jeg ligeledes, med Hensyn til alt det Ovenanførte, i en væsentlig Grad skylder, at denne Jagtudflugt blev en af de behageligste i mit lange Jæger- og Rejseliv; — og jeg skulde Intet heller ønske, end at der engang maatte gives mig Anledning til at fornye mit Bekjendtskab med disse venlige Mennesker samt med Jæderens Snepper og Enkeltbekkasiner, i hvilket Fald jeg vist ikke skulde forsømme at medtage en tilstrækkelig Mængde Hagl af No. 10, hvormed man, efter hvad jeg erfarede, ganske fortræffelig faar Bugt med disse Fugle, — de maa nu flyve saa vrangt de ville.

Et Minde fra Tranø Præstegaard.

I 1860 erholdt jeg af Departementet for det Indre det Hverv at rejse med vor anseede Botaniker Normann til Finmarken, hvor han var bleven Forstmester, for efter hans eget til Departementschefen derom ytrede Ønske at sætte ham ind i Forholdene dersteds, idet jeg allerede i 1857 havde berejst dette Distrikt og derefter ved Departementets Foranstaltning udgivet et Skrift om Skovforholdene i Finmarken. Jeg havde ingen Lyst til denne Rejse og bad mig fritaget derfor, navnlig fordi jeg antog, at denne min agtede Kollega ligesaa godt selv maatte kunne sætte sig ind i Forholdene i det nævnte Distrikt, som jeg havde kunnet gjøre det under en enkelt Sommerrejse, hvisaarsag jeg ikke tiltroede mig at kunne være ham til nogen egentlig Nytte i de af ham paapegede Henseender. Heller ikke kjendte jeg selv mere til Skovforholdene i Finmarken, end hvad han kunde læse sig til af det nævnte Skrift. Det hjalp imidlertid ikke, hvad jeg saa indvendte.

Baade Normann og vor venlige og afholdte Departementschef, Hr. Statsraad Bretteville, vilde det saaledes, og jeg maatte afsted. »Godt«, tænkte jeg, »dette bliver omtrent som at rejse til Maanen, i ethvert Fald i »Maafaa«; men saa skal Du dog se til, om Du ikke kan benytte Lejligheden til engang i dit Liv at faa skyde en Sælhund, saa har Du da idetmindste nogen personlig Tilfredsstillelse af den lange Rejse«. Jeg ventede nemlig som Forstmester i et Indlandsdistrikt ikke nogensinde oftere at kunne gjøre en Rejse til Søkysten under saadanne Omstændigheder, at jeg da vilde faa Anledning til Jagt paa de nævnte Dyr, saa, dersom det endnu skulde ske, maatte det netop være paa denne Tur.

Da vi paa Grund af andre Forretninger ikke kunde tiltræde vor Rejse fra Kristiania, hvor vi dengang begge boede, før i Begyndelsen af August, og der saaledes ikke kunde være Tale om i Forening at berejse andre Dele af Finmarken end Altens og Maalselvens med Bardodalens Skovtrakter som de i forstlig Henseende vigtigste, men hvor jeg fra min foregaaende Rejse i Amtet vidste, at det ikke var synderlig bevendt med Jagten, lod jeg min Hund og min sædvanlige Jagtbøsse blive tilbage og fik af Rasch laant den i »Optegnelser fra mit Jægerliv« omtalte Bøsse, som jeg havde

havt med til ham fra Helgesen, med Rifle i det ene Løb og Hagle i det andet. Jeg var saaledes rustet baade til Sælhund- og, om det behøvedes, til Fuglejagt. Det var et af de gammeldags Dobbeltløb til at dreje rundt, saaledes kun med ét Laas, der var omgjort fra Flintelaas, samt med en saa kroget Krudtgang, at man, trods den største Omhyggelighed under Ladningen, alligevel var udsat for, at det klikkede. Forøvrigt skjød Riflen, som Helgesen havde sagt, udmærket sikkert, men førte en temmelig stor Kugle og kunde ikke lades meget stærkt, hvorfor Kuglebanen blev forholdsvis lidet raserende. Imidlertid skjød jeg mig nøiagtigt ind med den paa 60, 80, 100 og 120 Alen, saaledes at jeg præcis havde Rede paa, hvorledes jeg skulde holde paa enhver af disse Afstande. Det var nemlig disse Hold, hvorpaa jeg vidste, at der i Regelen kunde blive Tale om fra Baad at skyde paa Hovedet af en opdukkende Sælhund, og det var alene paa denne Maade, at jeg gjorde Regning paa, i Tilfælde, at faa Skud paa dette Dyr. Efter saaledes at have faaet Riflen indskudt paa saa mange af de paaregnede Hold, som i noget Tilfælde kunde behøves, øvede jeg mig ogsaa i, til nærmere Bedømmelse af Holdet, at skyde paa Stene, Næper og Lignende af en Knytnæves Størrelse eller noget mere, i forskjellige Afstande paa

Marken, og drev det ogsaa ialmindelighed til at træffe en saadan Gjenstand paa et ubestemt eller uopskridtet Hold af indtil 100 Alen uden at bruge nogen egentlig Tid til at tage Sigte paa den. Saaledes manglede det ikke paa, at jeg var fuldt forberedt, og det kom nu blot an paa, om Lejligheden vilde tilbyde sig om ogsaa blot til et eneste Skud af den paaregnede Art.

Vi havde gjennemrejst Altens Skovtrakter og skulde nu befare Maalselv- og Bardodalens med Salangens efter først paa Vejen til sidstnævnte Sted at have gjort en Afstikker til den betydelige Tranø Præstegaardskov. Denne er beliggende omkring Bunden af en omtrent en halv Mil lang Bugt, der fra Solberg-Fjorden stikker sig ind i den store Senjenø, og i hvis trangere Indløb den lille yndige Tranø ligger, paa hvilken Præstegaarden befinder sig. Til denne hører et betydeligt Kobbevær, og det var nu nærmest her, at jeg kunde gjøre Regning paa at faa mit Ønske om at skyde en Kobbe opfyldt, siden det ikke var skeet under den foregaaende Del af vor Rejse. I Bassinet indenfor Tranøen ligger et Par skovbevoxede Holmer eller Smaaøer og desuden en liden nøgen Holme eller et større Skjær, paa hvis lave, men smale Fjære

Sælhundene til visse Tider af Døgnet plejede at lægge sig op. Overhovedet var det heromhandlede Skjær deres Hovedtilholdssted i Været; og da jeg havde udbedet mig og erholdt Præstens Tilladelse til at skyde en Kobbe i dette, var det derhen, vi styrede vor Kurs, Normann, jeg, en ung Søn af Præsten og en Rorskarl, som den velvillige Præst havde medgivet os i en til denne Expedition passende liden Baad. Jeg havde neppe kunnet bekvemme mig til at bede om den nævnte Tilladelse til at skyde Kobbe i et fredlyst Kobbevær, hvorpaa jeg vidste, at Ejeren satte megen Pris, naar det ikke havde været mig bekjendt, at han ikkedestomindre oftere gav En og Anden, som derom henvendte sig til ham, Lov til at fælde et enkelt Dyr. Saaledes havde hans egen Gaardsdreng nogle Dage før med Præstens Samtykke skudt en stor Kobbe paa Skjæret, og jeg blev ikke mindre ivrig ved at høre dette. Overhovedet havde denne Præstemand ikke let for at sige Nej til en Bøn, og saaledes havde han ogsaa, for at hjælpe sine Husmænd, givet dem Tilladelse til for endel at udøve en ham selv tilkommende Hugstret i Præstegaardsskoven, hvilken Tilladelse disse imidlertid paa det Skammeligste havde misbrugt til at hugge hundredevis Tylvter til Salg. I denne Anledning fandt vi ved vor Ankomst til Tranøen

Præsten i den største Forlegenhed, idet hans gode Hjerte modsatte sig at anmelde Husmændene, som han vidste derved vilde faa en betydelig Straf, medens han paa den anden Side fandt, at det heller ikke gik an at tie stille dermed. Iøvrigt havde han gjort Stedets Lensmand bekjendt med det Passerede. Mest bebrejdede han sig, at han, ved at give Husmændene den nævnte Tilladelse, selv, som han mente, var Skyld i den hele Ugreje. Tømmeret laa endnu dels ved Stubben, dels fremkjørt paa Stranden, og Præsten »var vis paa, at Husmændene ikke vilde respektere et simpelt Forbud mod at sælge det — de havde allerede trods et saadant solgt en Del af Tømmeret — men blot le deraf«, saa lidet brød de sig om ham til Tak for hans Godhed. De vidste, at han alligevel ikke vilde melde dem, men heller tage hele Erstatningsansvaret paa sig selv. »Hvis der ikke ganske snart blev gjort Noget ved Sagen, vilde Tømmeret være borte, før Nogen vidste derom.« Her var saaledes gode Raad dyre, som man siger. Der var Ingen, som havde Myndighed til at optræde med nogetslags Retsmiddel; og blot at indsende en Anmeldelse til de juridiske Autoriteter om det Passerede vilde Intet nytte, da der, som sagt, maatte gjøres Noget strax. Vi vilde dog saa gjerne hjælpe den for sin Godhed og Menneske-

kjærlighed almindelig omtalte Præst ud af hans Forlegenhed, idet han derom henvendte sig til os. Det harmede mig ogsaa, at Husmændene skulde komme ud med en saadan ulovlig Disposition over det Offentliges Skov og ovenikjøbet trodse sig frem med en saa topmaalt Frækhed. Men først skulde nu Skoven befares, og saa skulde vi se os om paa den lille smukke Ø, og endelig, om Lykken var god, skyde den omtalte Kobbe.

Ja, smuk var Øen, liden og lav som den er, neppe ⅛ Fjerding lang og kun halvt saa bred, overalt bevoxet med Smaabirkeskov, der omkrandsede Gaardens flade Jorder, hvoraf flere ogsaa laa for sig selv som smaa grønne Vange inde i Smaaskoven paa andre Steder af Øen. Denne var fuld af Ryper, som Præsten her havde forundt et Fristed, idet Ingen maatte skyde dem paa Øen. Vi saa det ene Kuld efter det andet spadsere kun nogle faa Skridt fra os i Kanten af Engmarken, hvorfra de, naar vi kom dem altfor nær, begave sig tilfods ind i Skoven. Det var netop i den bedste Jagttid (30te—31te August). Men jeg havde neppe nænnet at skyde en Rype, om Præsten ellers ikke havde havt Noget derimod. De syntes

at være husvante og indbød ikke til Jagt, idet de halvt teede sig som tamme Fugle.

Lige ved Øen paa dens mod Tranøbotten vendende Side laa en hel Del Smaaholmer, der ligeledes vare fredede og dannede et lidet, men forholdsvis rigt besat Æg- og Dunvær med alle de almindelige Arter Søfugle, som findes i disse. Desforuden gaves der her ogsaa en Mængde Graagjæs (anser cinereus) af den Art, der er Stammen til vore tamme Gjæs, saavelsom et stort Antal af de smukke »Gulføttinger« (larus fuscus), der var den i Været talrigst forekommende Maageart og, med sine stærkt gule Fødder, sin skifersorte Ryg og blændende hvide Underkrop, tillige en af dets største Prydelser. Hvor gjerne havde jeg ikke benyttet Anledningen til at skyde et Exemplar af den nævnte Gaasart for ogsaa at føje denne til de mange andre norske Fuglearter, jeg tæller paa min Jagtfortegnelse. De sad saa højt og opmærksomt og indbydende paa de højeste Punkter af de smaa Holmer, hver Gang vi roede mellem disse ind til og ud fra Præstegaarden, og strakte Han og raabte sit »gak, gak!«, naar de syntes vi blev for nærgaaende ved at komme dem paa 50—60 Skridt nær, og tog da ret som det var Flugten medens andre af dem bleve siddende, idet vi roede forbi. Men jeg vidste, at dette lille, lige ved

Præstegaarden liggende Fuglevær var Præstens Øjesten, og jeg vilde ikke ved et Skud, hvortil jeg iøvrigt nok havde erholdt Tilladelse, om jeg havde bedet derom, foraarsage nogen Forstyrrelse paa Været, især efterat jeg allerede havde faaet Lov til at forsøge mig paa Sælhundene.

Det var altsaa disse, vor lille Expedition gjaldt, og Planen var, at vi skulde være paa Skjæret lidt før den Tid, Kobberne plejede at lægge sig op paa dette. Hvad der nu imidlertid var ivejen eller ikke — thi jeg erindrer det ikke mere — var hele Skjæret paa den Kant, der vendte mod Præstegaarden, og hvor den lave Strand var, allerede fuldt af Kobber, da vi nærmede os. Vi vilde nu forsøge ved at gjøre en Omvej om Skjæret at nærme os fra den modsatte Side og om muligt derfra liste os i Hold med Kobberne. Men allerede paa antagelig 7—800 Alens Afstand toge de Skræk af os og styrtede i Søen i en Haandevending. Der var idetmindste 40 Stykker. Vi roede ikkedestomindre op paa Skjæret og skjulte os mellem de mange store Stene, som fandtes der, i 50—60 Alens Afstand fra Vandkanten, idet vi tænkte, at Kobberne muligens kunde komme igjen, naar de Intet mærkede. Normann havde den Egenhed, at han aldrig fik andre Hatte til at sidde rigtig paa sit Hoved end de dengang brugelige høje,

sorte Cylinderhatte, med hvilke han derfor bestandig gik, selv i Skoven, hvor de just ikke kunde være meget bekvemme. Og da han bag den Sten, hvor jeg havde faaet ham placeret, nødvendigvis skulde have Øjnene op over denne for at se til, og han heller ikke kunde holde sig rolig, ragede det høje Uhyre af en Hat stadig op over Stenen og svajede frem og tilbage ved hver mindste Bevægelse af dens Ejer, saa at jeg blot af denne Grund aldeles mistvivlede om, at det vilde være til nogen Nytte at ligge saaledes paa Vagt. Mine Forestillinger herom til Normann hjalp blot for et Øjeblik; kort efter vidste han ikke selv af, hvilket prægtigt Signal til at tage sig iagt, han præsenterede for de kloge Dyr (og jeg har endnu aldrig seet nogen Ikke-Jæger at kunne holde sig rolig, hvor det behøvedes, paa Jagten). Men, var det Nysgjerrighed efter at se, hvad dette kunde være for en besynderlig fremmed Gjenstand paa deres kjendte Skjær, eller hvilket, — nok: vi havde ikke ligget saaledes mere end et halvt Kvarters Tid, før Kobberne stak det ene Hoved efter det andet op af Søen, stedse nærmere og nærmere Land, og tilsidst begyndte at krybe op mod Stranden, som paa denne Side af Skjæret fortsatte sig ud i Søen i en omtrent 50 Alen bred Langgrund. Flere Stykker laa allerede med den halve Krop

over Vandet, deriblandt en, som var meget større end nogen af de andre, hvis Anfører den syntes at være, og som nu i Spidsen for disse kravlede sig længer og længer ind paa Landet, idet den af og til hævede sig op med Forkroppen ligesom for bedre at komme til at se. Nu var den kun omtrent 60 Alen fra mig og saagodtsom helt oppe paa Land, idet den atter rejste sig halvt op og præsenterede mig hele sit brede Bryst med de paa Siderne af samme nedhængende Forlabber. Jeg havde hele Tiden ligget med Bøssen i godt Anlæg paa Stenen, bag hvilken jeg sad, og gav Fyr med Kornet midt i Brystet paa det anseelige Dyr. Men — det klikkede, uagtet jeg havde seet Krudt i Pistonen, da jeg ladede, og i et Nu var Sælernes hele Kohorte paa en næsten ubegribelig Maade forsvunden, ja ligesom bortblæst. Ak og Ve! En halv Maaneds Gage for dette Skud, havde det lykkets! En Alen havde neppe forslaaet til at maale Bredden af denne Kobbes Bryst, — saaledes forekom det mig idetmindste; og det værker i mig den Dag idag, naar jeg tænker derpaa. Nu! der var ingen anden Raad for end at forsøge igjen. Men da jeg ikke vilde have det upaalidelige Skud i Geværet, lirkede jeg først saa længe dermed, at jeg fik skudt det ud, og ladede saa igjen med største Forsigtighed. Dog, Kobberne havde nu,

som det lod til, faaet sin Nysgjerrighed med Hensyn til Normanns Hat tilfredsstillet paa en mindre tilfredsstillende Maade; det er klart, at de troede, at Klikken kom fra den, og da den vedblev at præsentere sig for dem med de samme mistænkelige Svingninger, ansaa de den formodentlig for en meget farlig Gjenstand. En Gang laa dog en Kobbe temmelig længe med Hovedet op af Vandet i en Afstand fra mig, som jeg anslog til 130 à 150 Alen, og da jeg, mistvivlende om at faa noget bedre Anbud, skjød, hørte jeg Kuglen slaa an mod Kobben, saa at jeg antog, at den, idet den blev borte med det samme, strax sank dødskudt tilbunds. Jeg kunde dog siden ikke hitte Stedet igjen, hvorfor det ikke nyttede at søge videre efter den.

Vi roede nu ud paa Bugten for at se, om ikke en eller anden Sælhund, som de gjerne pleje, skulde stikke Hovedet op af Vandet saa nær Baaden, at jeg fik Hold paa den, for saaledes, som oprindelig paaregnet, at skyde den i Vandet fra denne. Det varede heller ikke længe, efterat vi havde roet et Stykke udpaa fra Skjæret, førend et Kobbehoved dukkede op og blev liggende at se efter os i omtrent, som jeg kunde antage, 120 Alens Afstand. Da Baaden gyngede for de Smaabølger, som bevægede Vandfladen, var det ingen

let Sag paa saavidt langt Hold at tage noget støt Sigte paa et Kobbehoved, der ovenikjøbet kun syntes at tilhøre et mindre Individ, og jeg lagde flere Gange til Øjet og satte af igjen, ubestemt paa, om jeg skulde skyde eller ikke. Men medens jeg stod saaledes og betænkte mig, dukkede pludselig et andet Kobbehoved op omtrent midt imellem hint og Baaden; og ikke før havde Kobben vel faaet Hovedet op over Vandet, førend jeg kastede til Øjet og skjød, med Kornet et Par til tre Tommer under Vandkanten eller beregnet til 60 à 70 Alens Hold. Det Hele var kun et halvt Sekunds Sag. Kobben gjorde i det samme nogle voldsomme Kast i Vandet, som rundtomkring farvedes rødt af dens Blod, men blev derpaa stillle og begyndte langsomt at synke. Vi roede, da Skuddet var gaaet, øjeblikkelig til for at faa Tag i Dyret, og det saa ogsaa virkelig ud til, at vi skulde naa det. Vi havde allerede baade Arme og Aarer ude efter det, men kom alligevel et Øjeblik for sent, og jeg maatte til min store Bedrøvelse se paa, hvorledes vort Bytte sank dybere og dybere, indtil vi ikke kunde se det mere for det Blod, hvormed Søen nærmest omkring det var grumlet. Normann blev, skjønt ikke Jæger, saa fornøjet, da han saa, at Skuddet traf og Kobben tumlede sig i Vandskorpen, at han hoppede op i

Baaden og slog mig paa Skulderen med det Udraab: »Det var rigtigt godt; det var morsomt; nu fik vi den da!« Og det gjorde vi virkelig ogsaa. Thi ved nærmere Eftersyn befandtes det, at Søen deromkring ikke var dybere, end at vi kunde skimte Bunden trods Smaabølgerne; og da en liden Stund var gaaet, hvorunder Vandet omkring Kobben var blevet klart igjen, skimtede vi ogsaa denne liggende paa Bunden, der blot bestod af Sand, saa at enhver mørk Gjenstand adskilte sig fra samme. Da der var Ror paa Baaden og Stene i denne til Ballast, blev Roret taget af og med et Toug fastbundet til en af Stenene, som derpaa kastedes ud paa det Sted, hvor Kobben laa, med Roret til Fløt eller Dubbel. Derpaa roede vi en halv Fjerdingvej til en Plads, hvor vi fik laant en lang Stang med Pig i til at stikke Flyndre med, og med denne halede vi Kobben op. Det var kun en af de mindre, af neppe stort mere end ⅛ Dels Vægt imod hin Kjæmpekobbe, jeg klikkede paa, men dog altid et ret vakkert Exemplar, der i ethvert Fald gjorde fuldkommen Ret for sig som Repræsentant for sin Art i Egenskab af Jagtbytte. Den havde faaet Kuglen saa midt imellem begge Øjnene, at der ikke vilde været Plads for en anden Kugle ved Siden af den, som kunde have staaet mere i Midten enten i horizontal eller ver-

tikal Retning. Saaledes sloge alle disse Forberedelser for at kunne gjøre blot dette ene Skud til Syvende og Sidst alligevel ind, hvilket gjorde dette Skud saameget interessantere i mine Øjne. Ved Hjemkomsten til Præstegaarden blev Kobben strax flaaet og Skindet efter Præstens Forslag forsynet med mit Segl, forat jeg, naar han sendte mig det, efter at have besørget det behørig beredet, kunde være vis paa, at det var det samme.

Efterat Normann og jeg derpaa havde anvendt et Par Dage paa Befaringen af den vidtløftige Præstegaardsskov og derunder ogsaa overbevist os om, hvor skammeligt Husmændene havde misbrugt den dem af Præsten meddelte Hugsttilladelse, rejste vi den næste Dag, der var en Løverdag, i Følge med vor venlige Vært over til Dyrøen, hvor han Dagen efter skulde prædike, og hvorfra vi skulde erholde Skyds videre til Salangsbunden. Da vi maatte blive Søndagen over paa Dyrøen, fulgte vi selvfølgelig med i Kirke, hvor jeg i Anledning af Texten om den barmhjertige Samaritan hørte en Prædiken om Kjærlighed, som af alle de Prædikener, jeg har hørt i mit Liv, er den, der ubetinget har tiltalt mig mest. Om Præsten under dette sit Foredrag — hvad der er rimeligt

nok — gik ud fra eller støttede sig til de almindelige supranaturalistiske Forestillinger, skal jeg ikke kunne sige, da jeg isaafald ikke har lagt nogen Vægt derpaa eller fæstet min Opmærksomhed derved som noget i mine Tanker Uvæsentligt. Men i ethvert Tilfælde skede det ikke paa en saadan Maade, at det forstyrrede Indtrykket af det Sande og Gribende eller det egentlig Væsentlige i Prædikenen, der var saadan, at jeg hele Tiden maatte tænke paa, at saaledes kunde ikke en Mand tale uden af egen Livserfaring om Kjærlighedens velsignede Frugter og dens verdensovervindende Magt. Her var ikke nogen misforstaaet Bestræbelse for at indprente Troen paa et bestemt kunstigt Dogmesystem som »det ene Fornødne«, paa Bekostning af en sund, uhildet Betragtning af Menneskelivet og dets Opgaver, ikke nogen tilvant eller udenadlært Ramse, der tylledes i Tilhørerne, fordi det var Søndag, og derfor, som det almindeligt viser sig, forbliver uden Frugt for deres Liv og Vandel. Her var Alt noget Selvoplevet, Inderlighed, Liv og Sandhed, — en Prædiken, som den skal være, til virkelig Opbyggelse baade for Høj og Lav, Lærd og Ulærd, Orthodox og Rationalist.

Da jeg paa Dyrøen ogsaa — efter hvad jeg havde gjort Regning paa — traf Stedets Lens-

mand, fik jeg ham til at indgaa paa, mod en skriftlig Rekvisition af mig, at rejse den følgende Dag over til Tranøbotten og belægge alt det ulovligt huggede Tømmer med Arrest, idet jeg samtidig underrettede Distriktets Foged om, at saa var gjort, forat derpaa Sag kunde blive anlagt til Arrestens Forfølgelse overensstemmende med vor Próceslovgivning. Jeg havde ingen Bemyndigelse til denne Retshandling, for hvilken jeg i Tilfælde kunde have paadraget mig et betydeligt Ansvar. Men da Sagen var grej og klar, stolede jeg paa, at Arrestrekvisitionen vilde blive ratihaberet af vedkommende Øvrighed; og da jeg paa Hjemturen fra vore Rejser i Maalselv-Distriktet traf Finmarkens Amtmand paa Dampskibet, erklærede han, at jeg havde handlet fuldkommen rigtigt, og at de nærmere Foranstaltninger i Sagens Anledning strax vare blevne trufne. Han takkede mig endog, fordi jeg paa denne Maade havde taget mig af Sagen. Senere tilskrev Norman mig, at Husmændene ved Dom blandt Andet vare blevne tilpligtede at udrede et betydeligt Skadeserstatningsbeløb tilligemed Sagens Omkostninger.

Sandt at sige, var min ovenomtalte Indblanden i denne mig egentlig uvedkommende lille Affære den eneste Nytte, jeg efter min egen Formening gjorde paa hele den lange Rejse, medens

jeg i al Hemmelighed betragtede mit Skud paa Sælhunden som min mest tilfredsstillende Udretning paa samme.

Et Par Maaneder efter min Tilbagekomst til Kristiania modtog jeg fra Præsten det nu beredte Kobbeskind, af hvilket jeg har ladet mig gjøre en Jagttaske til Erindring om den her fortalte, for mig mindeværdige lille Episode af mit Jæger- og Rejseliv.

De to Bondejægere.

Under en Forretningsrejse, som jeg foretog sidste Foraar * i de Toten tilliggende store Almenningsskove, maatte jeg, da der endnu ikke var kommet Folk i Sætrene, hvor jeg ellers plejede at overnatte, tilbringe en Nat paa den lille Gaard eller Plads Bergsøbrænden, der, som Amtskartet udviser, ligger ved den nordlige Ende af Bergsøen, midt inde i disse vidtløftige Skovmarker, i hvilke der ellers ingen andre Menneskeboliger findes end de hist og her omkringspredte Sætre. Pladsen beboedes af en af de Skovopsynsbetjente, der i Bygdealmenningerne ansættes af de respektive Almenningsbestyrelser, og hvis Hovedforretning almindeligvis bestaar i at paase, at de Hugstberettigede betale den Afgift, der lægges paa Aavirket i den Hensigt at tilvejebringe det fornødne Beløb til Skovopsynsbetjentens Lønning, medens Almenningsbestyrelsen gjerne giver Skovens Behandling

* Skrevet i 1869.

forøvrigt en god Dag og lader sig nøje med at have tilvejebragt et Skin af, at der virkelig gjøres Noget. *

Uafbrudt Styrtregn forhindrede mig i at gaa ud paa min sædvanlige Foraars-Aftenfornøjelse, Rugdetrækket, hvorpaa der intetsteds er nogen Mangel i de herværende Skovstrækninger. I Stedet derfor morede jeg mig med at underholde mig med en gammel Jæger, Skovopsynsbetjentens Fader, der allerede tidligere var omtalt for mig som en af disse typiske Jægerskikkelser fra en svunden Tid, da Vildtets Mængde og Jægernes forholdsvis ringe Antal endnu gjorde det muligt for enkelte Personer at gjøre Jagten saa at sige til en Levevej og at bringe det til en Fuldkommenhed i denne Bedrift, som en Jæger af Almueklassen i vore Dage ikke lettelig mere vil kunne opnaa. — Manden, jeg taler om, var en liden, endnu rask Olding paa noget over 70 Aar, med et jovialt Ansigt, smaa spillende Øjne, og livlig baade i sit Væsen og i sin Tale, efterat den Taushed, som han, under sin Beskjæftigelse med at bøde sine Fiskegarn, i Begyndelsen længe iagttog, først var bleven brudt, idet jeg førte Talen hen paa Jagten.

»Ja«, sagde han, »havde jeg det liggende her

* Hermed er det dog nu blevet adskilligt bedre.

i een Hop, alt det, jeg har skudt i min Tid, skal Dere tro, det havde været en stor Haug.«

»Hvorlænge kan det vel være, siden Du drev som mest paa Jagt?« spurgte jeg ham derpaa. »Aa, saa en 30—40 Aar siden, véd jeg«, sagde han. «Var der da virkelig saameget mere Vildt i Totens-Almenningerne da end nu,« spurgte jeg igjen.

»Eia mig! ja da var der Fugl i Skogen, saa det var Moro at gaa paa Jagt. Men saa var der ogsaa Noget til Skog for den at holde sig i den Tid. Rundtomkring gammel Kolbusæteren, — ja Dere véd vel, hvor den ligger —, hvor der nu ikke er Andet end Smaabuske saa langt, En kan se, var der bare store Skogen og saa meget Tiurleg, at En mest ikke vidste, hvilken Fugl En skulde gaa efter, slig laat det paa alle Kanter om En, naar En kom ind i Legene. Og paa de store Myrene deromkring kunde der være en halvhundrede Orrer og derover paa een Leg. Og saa var der heller ikke mer end nogle visse Jægere af os, saa vi havde Vildtet mest ligesom for os selv dengang. Men nu! ja, hvor mange Fugle ser Dere vel, Dere, som gaar saa meget i Skogen? Ja Dere véd det bedst selv, hvor meget Dere træffer.«

»Hvor mange Tiurer«, spurgte jeg ham der-

derpaa, »kunde Du i den Tid skyde paa en Morgen paa Spillet?« — »Det var ikke sjelden, at jeg skjød en 3—4 Stykker; ja det var da ikke saa mange Gange, at jeg fik saa meget som 4; men 3 Tiurer skjød jeg, ret som det var. Men den bedste Jagt, jeg nogentid har gjort, var en Gang, jeg paa én Nat at kalde for, eller fra om Aftenen til om Morgenen, skjød en Gaupe, en Tiur, en Aarhane og en Rypestegg. Der er ikke nogen Jagt, jeg mindes saa godt som den. Og saa gik det saa kunstigt til, at jeg mest ikke kan andet end le, naar jeg tænker paa det.« »Det faar du fortælle mig«, sagde jeg, en Opfordring, som han strax med synlig Fornøjelse efterkom, idet hans Øjne bleve endnu mere spillende og hans Ansigt lyste af det forstærkede Udtryk af Jovialitet, der lejrede sig paa samme, medens han fortalte som følger:

»Jeg havde først en Kveld ligget paa Kolbusæteren paa Lur efter Hare uden at faa nogen, da de, som kom frem paa Groen,. ikke kom saa nær ind til Huset, der jeg laa, at det kunde nytte at skyde. Paa Sæteren traf jeg en anden Skytter, som jeg kjendte, og som var kommen derhen i samme Ærinde. Det var ikke gaaet ham bedre heller. Og det var nu heller ikke at undres paa. For han var ikke det Slag til Skytter, alligevel

han ikke gjorde Andet end bare fare ude med Børsa, naar Jagttiden var. Jeg skjønner ikke, at han ikke blev lej deraf, for han fik mest aldrig Fjæren. Men gaa skulde han støt lel, maatru, og være andre skikkelige Jægere ivejen og skræmme Vildtet for dem. Det var rigtig bare en Larv til Jæger.

»Da vi gik hjem fra Sæteren, bleve vi forligte om, at vi skulde gaa derhen sammen igjen den næste Aften og gaa halvt om Byttet, for der var Harer nok fremme paa Groen, hvis det ellers vilde slaa til. Jeg vilde helst ikke have Noget med ham at gjøre. Men da vi vare Naboer og godt kjendte, kunde jeg ikke godt sige Nej heller, da han slog frem paa det. Jeg vidste af baade en Tiur og en Orre, som spilte i Nærheden af Sæteren, endskjønt det var sidst paa Legen, og som jeg ikke vilde gaa efter sammen med den Larven. Derfor gik jeg hjem med ham, istedetfor, som jeg havde tænkt, at blive igjen til om Morgenen og se efter dem. For, havde jeg gjort det, havde han strax skjønt, at jeg havde Noget fore, og vilde bare givet sig i Lag med mig.

»Vi bleve da forligte om, at han skulde komme indom mig den næste Aften, saasom jeg boede et Stykke nærmere Skogen end han. Men da Kvelden kom, fik jeg se Karlen — Christen var

Navnet hans — et Stykke bortover Jordet paa Vejen til Skogen, idet han tænkte at snige sig forbi uden at tage mig med, som vi havde aftalt. »Haa, haa«, tænkte jeg, »saa du har tænkt at lure mig, din Fant. Men det skal ikke blive Noget af den Gang.« Jeg sneg mig da efter, uden at han mærkede det, og da han var kommen til Kolbusæteren, saa jeg ham lægge sig ind i det samme Hus, som han havde ligget i Dagen iforvejen. Jeg gjorde en liden Omvej inde paa Sætervangen og lagde mig i et andet Hus tæt ved hans, uden at han fik se mig.

»Da jeg havde ligget og ventet en Stund og det begyndte at skumre, kom der medét en Hare springende i fuld Fart over Vangen bare en 30 Skridt eller saa tvers forbi mig. Men idetsamme jeg skulde til at skyde paa den, kom der et stort Dyr, som jeg strax saa var en Gaupe, springende efter og satte sig mest lige for mig. Den havde ventelig, idet den sprang efter Haren, hørt mig tusle og skulde se, hvad det var. Den havde ikke før sat sig, før det smaldt for mig, da jeg var fuldt færdig til at skyde; og da Holdet bare var kort, kantede den paa Flækken og blev liggende uden at røre sig. Idetsamme smaldt det ogsaa for Christen paa Haren, som fór lige forbi ham. Men da jeg saa bort til den Kant, saa jeg Haren

lige frisk rende hen over Vangen og gjennem et Led i Sætergjærdet bortimod Skogen. Det vidste jeg nok, at den Uslingen ikke var god for at træffe en Hare i Spranget.

»Da jeg saa, at Christen blev liggende inde i Huset for at vente paa, om der skulde komme flere Harer, lurte jeg mig forsigtig ud og gik hen til Gaupen, som laa paa Ryggen med Benene ivejret, og saa blot et Øjeblik paa den, om den var rigtig død, medens jeg stillede mig skrævs over den. Og da den ikke rørte sig, skyndte jeg mig afsted det forteste, jeg kunde, for at skyde den Aarhanen, jeg fortalte Dere om, førend det blev mørkt. Christen vidste ikke Andet, end at jeg fremdeles laa inde i Huset, og troede nok, at det var Haren, jeg havde skudt paa. Aarhanen baade fandt og skjød jeg. Men da jeg kom tilbage med den til Sæteren, var Gaupen væk. Jeg tænkte strax, at den ikke havde været rigtig død og var kommen tillive igjen og havde slæbt sig væk, saa det ikke kunde nytte at give sig til at lede efter den, mørkt som det var blevet. Jeg lagde mig da til at sove lidt, indtil det begyndte at gry af Dagen. Men da stod jeg op for at gaa efter den Tiuren, jeg vidste om, eftersom jeg havde gaaet fejl af den engang tidligere, da jeg kom til at skræmme den ved, at jeg traadte paa en Kvist.

Men først lurte jeg mig sagte hen til Huset, hvor Kameraten laa, for at se efter, om han sov, saa at jeg kunde være sikker for, at han ikke var bleven mig vár og vilde komme efter. Men der var ingen Fare for det. For han laa og »svav« og snorkede, saa det var en Lyst at høre paa. Jeg gik da ivej efter Tiuren. Men da jeg var kommen ned til den nederste Ende af Sætervangen, fik jeg se en Rypestegg, som sad paa Gjærdet og karrede, saa jeg alt havde hørt den paa lang Lej. Jeg vidste ikke, om jeg turde skyde paa den, fordi det var ventelig, at Christen vilde vaagne ved Skuddet og blive mig vár, saa at jeg ikke fik gaa alene efter Tiuren. Men da den blev ved at sidde at karre og kro sig, efterat jeg alt havde lurt mig i Hold med den ved at krybe langs ud med Gjærdet, var jeg ikke god for at bare mig og skjød den, saa den stupte ned ved Siden af Gjærdet, hvor jeg lod den ligge, indtil jeg kom tilbage igjen. Jeg ventede først en Stund bag et Træ, for at se, om Kameraten skulde være vaagnet ved Skuddet og komme ud af Huset for at se, hvad der var paafærde. Men da jeg ikke mærkede Noget, listede jeg mig igjen tilbage til Huset for at være vis paa, om han virkelig sov. Da jeg lyede ind, laa han endnu og »svav« lige haardt som før, saa jeg nu var sikker paa, at

han ikke vilde passe mig op og gaa mig ivejen efter Tiuren. Jeg gik da ivej paany. Det var ikke mere end et Kvarters Gang til Stedet, hvor den spilte, og det gjorde den réalt, saa det ikke var længe, før jeg kom i Maal med den og skjød den.

»Da jeg var kommen tilbage til Sæteren, tog jeg alle tre Fuglene og gik med dem ind til Kameraten, som endnu laa og svav og snorkede lige godt. »Hej Karl!« sagde jeg saa højt, at han vaagnede, og holdt idetsamme Fuglene op for ham, »lig ikke der og sov til lyse Morgenen, naar Du vil gaa paa Jagt. Her skal du se Gut, som har vejdet Vildt, medens Du hele Tiden har ligget og sovet som en Gris.« »Hvorfor vækkede du mig ikke,« sagde han, »saa vi kunde være blevet i Følge?« »Nej«, svarede jeg, »jeg var nok her for at tage Dig med. Men da jeg saa, at Du laa og svav saa godt, syntes jeg, det var Synd at vække Dig.« — Jeg fortalte ham nu, naar og hvor jeg havde skudt de tre Fugle. »Men Du skjød Bom paa den Haren, som kom forbi os igaaraftes«, sagde han, da jeg var færdig. »Nej«, sagde jeg. »Det, jeg skjød paa, var noget Andet end den Filleharen; det var et skikkeligt stort Dyr, det, Kar«, sagde jeg. »Men Du skjød Bom paa Haren.« »Nej jeg gjorde ikke«, sagde han,

»jeg saa tydelig, at jeg raakte den.« »Aa Fanden heller gjorde Du«, svarede jeg; — »jeg saa jo Haren rende igjennem Leddet akkurat ligesaa frisk, som den var kommet.« »Ja, det er nu det samme«, sagde han, »jeg er vis paa, jeg raakte den, og nu vil jeg gaa ivej for at lede efter den. Jeg tænker nok, jeg skal finde den.« Og dermed lagede han sig til meddetsamme. »Sæt ikke saa braat afsted«, sagde jeg, »bi lidt, skal jeg skjænke Dig, før Du gaar. Kanske Du kunde komme til at blive gaaende en Stund, før Du finder Haren.« Han var ikke slig, at han havde Brændevin med selv. Han var saa nedrig (ɔ: nærig), at han aldrig brugte at have enten Vaadt eller Tørt med sig, naar han gik paa Jagt, saa at Andre altid maatte traktere paa ham. Og naar han ikke kunde snige sig til Noget paa den Maaden, gik han før og sultede hele Dagen, til han blev ganske klejn, før han kunde nenne at tage Noget med sig.

»Da han vel var gaaet ivej, saa jeg efter, om der var noget Blodspor efter Gaupen. Men da jeg ikke fandt Andet end noget Blod der, hvor den havde kantet for Skuddet, og jeg ikke vidste, hvor langt den kunde være rejst, lagde jeg mig til at sove, indtil Christen kom tilbage. Han vidste godt selv, at han ikke vilde finde nogen Hare. Men han lod bare, som om han vilde lede efter

den, forat det skulde høres, som om han virkelig havde truffet den. Førend der var gaaet en halv Time, kom han tilbage bærende paa Gaupen, som han havde fundet liggende død i Smaaskoven ikke langt fra Sætergjærdet, hvor den var gaaet gjennem det samme Led som Haren. Alligevel sagde han ikke det, men vilde lade, som om han havde skudt den. »Naa, Kar«, sagde han, »nu kan Du komme med Fuglene Dine, saa skal vi endda se, hvem af os der har gjort den bedste Fangsten.« »Aa, det kan vel ikke være værdt det«, sagde jeg. »Men Du skal nu altid have Tak, for Du har baaret Gaupen med Dig, for det er netop den, jeg skjød igaaraftes, da Du troede, jeg skjød paa Haren. Jeg sagde Dig jo, at det var et stort Dyr, jeg skjød paa, og ikke den Filleharen, og kom, skal jeg vise Dig Blodflækkerne efter den, dér den stupte for Skuddet.« Da han skjønte, at det ikke kunde nytte ham længer at lyve, maatte han gaa til Bekjendelse og fortælle, hvor han havde fundet Dyret.

Da vi derpaa lagede os til at gaa hjem, sagde han, at, hvis jeg vilde give ham Tiuren, vilde han bære alt Vildtet hjem for mig: »Aa var det ligt sig det,« svarede jeg ham — »kan Du tænke, jeg skulde give Dig Tiuren for det? Er jeg god for at skyde saapas, er jeg ogsaa god

for at bære det med mig. Da han hørte det, sagde han, at han vilde bære det for Aarhanen. Men da jeg ikke vilde give ham den heller, bød han sig tilsidst til at bære det for Rypesteggen. Nu kan Dere skjønne, hvilken nedrig Stakkar det vår, at han vilde gaa og drage paa saa tung en Bør bare for en Rypestegg. »Aa ja«, sagde jeg, »det var mest Synd at negte Dig Rypesteggen for saa stort et Arbejde. Men den skal jeg hjælpe Dig med at bære, da jeg synes, Du kan have nok med det Andet.««

Tilfjelds i September.

»Fjeldet« i Høstdragt.

Den, som i Almindelighed ønsker at gaa alene paa Jagt eller at færdes ensom i Naturen for destomere uforstyrret at kunne hengive sig til Nydelsen af sin Samstemmen med denne; den, som foretrækker Jagten paa fuldt udviklede Fugle og de vanskeligere Skud, disse byde ham; den endelig, som vil se og nyde Højfjeldsnaturen i dens rette Højtidsskrud, — han vælge dertil de sidste halvanden til to Uger af den Tid, da Folk endnu ligge i Sætrene, det er, Tiden fra Midten af September indtil henimod Udgangen af denne Maaned. Vistnok er man tilfjelds paa denne Aarstid langt mere afhængig af Vejrforholdene end i August eller endog i første Halvdel af September; og dersom Vejret slaar fejl, kan man ligesaa godt meddetsamme opgive enhver Tanke om noget Ophold paa Fjeldet for Jagtens Skyld efter det nævnte Tidspunkt. Men er Vejret, saaledes som det ogsaa paa denne Aarstid ikke sjelden er Til-

fældet flere Uger, ja hele Maaneder, i Træk, klart og stille, da er det dejligt i Højfjeldet over al Maade, ja dejligere og stemningsrigere end nogetsteds i de lavere liggende Egne af vort Land. Himlen er saa blaa, som man ellers aldrig ser den, og Luften saa vidunderlig gjennemsigtig. Selv de fjerneste Gjenstande fortone sig saa klart og skarpt, at de synes ligesom at rykke En ind paa Livet. De ellers graasorte Urer ere nu saa blaa, lig Fjeldrypens Dragt, som retter sig efter dem. Birkelierne strække sig saa glimrende guldgule langs hen under den egentlige Højfjeldsrand, og deres høstlige Pragt fremhæves endmere ved Modsætningen til de i samme gruppe- eller enkeltvis indsprængte mørke Naaletræer, der aftage i Hyppighed nedenfra opad indtil en vis Højde, ovenover hvilken saa Birkeskoven bliver eneraadende. Og hvilken uforlignelig Farvepragt ovenfor denne eller paa selve Højfjeldet! Der gives ikke en Nuance af Rødt og Brunt, fra det reneste Skarlagen og det dybeste Karmin til det mørkeste Sortebrunt, der ikke findes repræsenteret i det broget-rødlige Tæppe, som de i denne Region almindeligst forekommende Planter brede over Højfjeldet paa den Aarstid, da Vegetationen saa vemodigt tager Farvel med Aaret. Og det er ikke blot de forskjellige Arter Planter, der saaledes visne med hver sin

Farve; men ogsaa hver enkelt Art gjennemgaar under sin sukcessive Hendøen en hel Række af saadanne Farvenuancer, hvorved disses Mangfoldighed bliver saameget større og rigere. Det er hovedsagelig Dvergbirken, Multeplanten, Blaabærriset og Skintryten samt de forskjellige Arter Vidjer, som paa Grund af sin almindelige Udbredning og massevise Forekomst meddele Højfjeldet nedenfor Lavregionen dette farverige Udseende under den heromhandlede Aarstid. Men ogsaa forskjellige andre Væxter spille herved en ikke uvæsentlig Rolle. Det kan hænde, ligesom det et Par Gange er hændt Forfatteren, at man, idet man vandrer hen over en saadan Strækning, uvilkaarlig trækker Foden til sig igjen, idet det bares En fore, som om man var i Begreb med at træde op i en Dam med Blod. Men strax opdager man, at det er en Klynge af den heroppe saa almindelige Fjeldmelbærplante (arctostaphylos alpina), hvis Blade under et vist Stadium af deres Henvisnen have antaget denne rent blodrøde Farve. Atter lidt længere henne sees saa en liden Gruppe alenhøje Væxter, der udmærke sig fra Omgivelserne ved sin livlige karminrøde Farve. Man gaar nærmere og gjenkjender en gammel Bekjendt, Gjederamsen (epilobium angustifolium), hvis Bladværk nu i Farvepragt ligner selve Blomstens under en

tidligere Aarstid. Altimellem optræde ogsaa brandgule og luerøde Smaaflækker med et saa klart og stærkt Farveskjær, at det paa Afstand næsten ser ud, som om der brændte en liden Ild hist og her paa det brogetfarvede Tæppe.

Den største Farverigdom frembyde imidlertid de med Vidjekjær bevoxede Slakker og Forsænkninger, hvilke, som bekjendt, afgive de egentlige Rypejagtmarker under den almindelige Jagttid paa disse Fugle. Her vexle mørke- og lysegrønne, gule og sølvgraa Striber og Bælter af de forskjellige Vidjearter overalt med hverandre saavelsom med lignende røde og brune Partier af de førnævnte Væxter, samt med straagule Moserande og blaanende Stenure og danne, idet de flette sig sammen i de forskjelligste Slyngninger og Grupperinger, et pragtfuldt Email over store Vidder, som derved komme til at ligne en rigt blomstersmykket Eng ved Midtsommerstid eller et kunstigt virket Tæppe af det smagfuldeste Mønster.

Ogsaa Fjeldbriskens eller Enerens Mørkegrønne er nu saa friskt og livligt til Forskjel fra det uanseeligere dunkle, olivenbrune Udseende, hvormed det fremtræder om Sommeren; og dens tætte Buskværk afgiver nu det fornemste Skjul for de allerede stærkt hvidnende Ryper, efterat de for

største Delen have trukket sig tilbage fra de nævnte sammenhængende Vidjekjær.

Betragter man dernæst en eller anden i Nærheden ovenover Skoven opstigende brattere Fjeldhøjde, viser ogsaa denne sig som et pragtfuldt Mosaik af alleslags brogede Kulører, idet de førnævnte Plantearters røde, brunlige og brandgule Farver overalt vexle med Løvmossernes grønne, Lavarternes bleggule og Urernes blaagraa Tinter. Netop ved den mosaiklignende Maade, hvorpaa alle disse, dels bjerte, dels tendre Farver ere blandede mellem hverandre, altefter de forskjellige, med hver sin særegne Vegetation forsynede Smaaafsatser og andre Ujævnheder samt fugtigere eller tørrere Steder paa Fjeldsiden, fremtræde de saameget desto klarere og renere, hvilket, naar Talen er om selve Naturen, stedse kun gjør et behageligt Indtryk paa Beskueren. I Naturen selv findes nemlig aldrig noget Grelt eller Afstikkende, der blot tilhører de kunstige, af Menneskene istandbragte Farveforbindelser.

Ogsaa Kjærnene og Vandene se i disse sine høstlige Omgivelser mere blaa ud, end medens Alt endnu er sommergrønt, og det, hvad enten de ere indfattede af og glimte frem imellem den gulnede Birkeskov, eller de ligge mere nøgent til,

blot omgivne af det nævnte rødlige Tæppe af krybende Fjeldvæxter.

Saa ofte har jeg under mit stadige Ophold paa den heromhandlede Aarstid i vore Fjeldegne glædet mig ved denne Naturens høstlige Skjønhed i disse høje Regioner, og ofte har jeg seet den, netop idet den havde naaet sit Højeste, paa én Nat at begraves under Vinterens hvide Dække for ikke mere det Aar at komme tilsyne. Andre Gange igjen faar den Lov at vare sin Tid ud, idet den egentlige eller blivende Vintersne ikke indfinder sig, førend al denne Farvepragt har faaet Tid til at blegne og Bladene baade af store og smaa Væxter ere faldne til Jorden.

Det er, som om Naturen bestræbte sig for at udfolde sin største Pragt, netop idet den er i Begreb med at tage Afsked med sin egen Skjønhed, og som om den derved havde til Hensigt at efterlade et saameget stærkere og varigere Indtryk af denne under vor lange nordiske Vinter og vække en saameget større Længsel efter og Glæde over dens Gjenopvaagnen til nyt Liv under det næste Foraar.

Paa denne Tid drage Budejerne, den ene efter den anden, med sin Buskap fra Sætrene. Det bliver mer og mere ensomt i Fjeldet, men endnu træffer man en og anden Sæter, hvor der ligger

Folk igjen nogen Tid efter de Andre. Da er det især Huldrens Tid at være ude paa de Trakter, hvor hun endnu færdes; og da kan det vel hænde, at Jægeren, Forstmanden, Landmaaleren eller Andre, som endnu have Noget at gjøre i Fjeldet, faar høre en og anden Historie om hendes gjækkende Færd eller endog selv bliver Gjenstand for samme.

Et rigtigt Huldrelandskab.

Jeg véd aldrig, at jeg har faaet et mere levende Indtryk af vore Højfjeldslandskabers ovenbeskrevne høstlige Skjønhed, end da jeg for nogle Aar siden den 20de September en Aften kort før Solnedgang befandt mig oppe paa Toppen af en af de mange Koller og Fjeldhøjder, der gruppere sig rundtom Vandene Dokvand og Mjødokken i den øverste Del af den Gausdals Præstegjeld tilliggende Statsalmenning, hvis Hovedvasdrag, Dokelven, danner det ene af Randsfjordens tvende Hovedtilløb. Højden, hvorpaa jeg befandt mig, kaldes »Storhougen« og ligger omtrent midt imellem Mjødokken og Toftsæteren. Den er ligesom alle de andre Koller og Højder deromkring beklædt med tildels furublandet Birkeskov indtil henimod sin øverste Del, medens denne selv er nøgen

og kun bevoxet med den førnævnte Vegetation af krybende Buskvæxter, der meddele Terrænet ovenfor Trægrændsen det for denne Aarstid ejendommelige farverige Udseende.

Jeg havde hele Dagen i Forretningsanliggender vandret omkring i Granlierne mellem Manstad- og Ormkjærnsætrene, paa hvilke sidste jeg havde tænkt at overnatte. Da det imidlertid viste sig, at der ikke længer var Folk i disse, rejste jeg videre til den halvanden Fjerding derfra liggende énlige Toftsæter, hvor Manden, der ledsagede mig med sin Kløvhest, og som havde oppebiet mig paa Ormkjærnsætrene, sagde, at han var vis paa, at vi vilde træffe Folk og blive godt modtagne, da han kjendte Karbudejen sammesteds, Nils, »der var en snild og benksom Mand«. Ved min Ankomst til Toftsæteren, hvor vi, som min Ledsager havde sagt, bleve vel modtagne af Nils, saa jeg, at der endnu saavidt var Tid til at gjøre den lille Trip op paa Storhaugen, hvilken jeg ellers havde troet at maatte opsætte til den næste Dag, og hvis Hensigt var at faa Udsigt over de omliggende, ligeledes til Statsalmenningen hørende Skovpartier og indtegne dem paa mit Skovkart over Kristians Amt. Jeg kunde da anvende den følgende Formiddag til en liden Rypejagt paa Højderne mellem Sæteren og Dokfjeldet, hvor der saa

ud til at være godt Rypelænde, og endda samme Dag naa et godt Stykke paa Hjemvejen. Saaledes begav jeg mig strax op paa Storhougen, efterat jeg først havde ladet Nils give mig et lidet Kræmmerhus med Spegekjødfliser, som jeg kunde spise paa Vejen, idet jeg havde gaaet uden Mad, siden jeg forlod Manstadsæteren, og var bleven temmelig sulten, men ikke havde Tid til at vente, indtil noget Andet kunde blive færdigt.

Det Landskab, der udbredte sig for mig fra Storhougen, var et af de interessanteste, man næsten kan se i vore Fjeldtrakter. Det var lige meget et Skov- som et Højfjeldslandskab, ikke egentlig storartet, — skjønt Mange, der ikke have seet saameget desto Mere af vort Land, vel ogsaa vilde kalde det saaledes — men vildt og pittoresk, og dog paa samme Tid yndigt, ualmindelig farverigt selv for denne Aarstid, med overalt vexlende Formationer, ensomt og huldreagtigt. Birkeskoven var netop det Aar, saaledes som det under visse Vejrforholde er Tilfældet, løvrigere og havde ogsaa beholdt sit Løv længere end sædvanligt; ikke et Blad var endnu faldet til Marken, og hele denne Fylde af Løv havde saaledes faaet Tid til at iføre sig den gyldne Dragt, der om Høsten meddeler vore Fjeldbirkelier en saa ejendommelig Skjønhed. Solen lagde netop sin sidste Glands ud over største

Delen af den lange Birkeli, der ligeoverfor mig hinsides Snæraaen i en kort halv Fjerdings Afstand strakte sig fra Dalbunden opover Skraaningen af Snuenfjeldet og videre i sydostlig Retning hen mod Opsjøen, medens den til den anden Side saaes at fortsætte sig forbi Vaagskar Vand og Sæter næsten en hel Mil i nordvestlig Retning. Paa denne Kant strakte den sig ogsaa længer indover de her lavere Fjeldpartier helt op til Skjelbrejvandet og Rensøerne. Saaledes som Birkeskoven laa der, i Glandsen af den nedgaaende Sols rige Straalevæld, kunde man tro, at man havde for sig en Skov af Guld. Om hvert Blad havde været af dette Metal, kunde Skoven ikke havt et mere glimrende gyldent Udseende. »Jeg véd aldrig, jeg har seet Birkeskoven saa vakker som nu,« sagde min Ledsager, da jeg kom tilbage til Sæteren, hvor han havde været ude og seet sig lidt om; »ogsaa synes jeg, den er vakkrere om Høsten end om Sommeren«, tilføjede han. »Det synes jeg med«, svarede jeg; »men endda forekommer den mig vakkrest om Vaaren, naar Bladene endnu blot ere halvt udsprungne og Birkekronerne i en liden Afstand se ud som et halvt gjennemsigtigt Slør, tæt besat med smaa lyse- og gulgrønne Spetter.« »Aa ja, den er vakker da med,« indrømmede han.

Ovenover Birkeskoven, i hvis nedre Partier

forskjellige gamle Furuer, dels enkeltvis, dels i smaa Grupper, blandede sine sortladne Kroner, dækkedes Snuenfjeldets jævne Skraaning næsten lige til det Øverste af det foranbeskrevne livligt farvede brunrøde Tæppe af Ris og Buskvæxter, hvori større Grupper af den mørkegrønne Ener hist og her saaes indsprængte. Strax bagenfor Snuen og videre i vestlig Retning strakte sig i omtrent en Mils Længde en Række højere Fjelde op i Lavbæltet og fuldstændiggjorde saaledes, i Forening med flere lignende paa andre Kanter, hvad der ellers vilde manglet i, at Omgivelserne kunde kaldes et rigtigt Højfjeldslandskab, hvortil ikke netop ogsaa udfordres Sne- og Isbræer. Længst tilvenstre i den nævnte Række, eller nærmest Snuen og egentlig blot udgjørende en højere Fortsættelse af dette Fjeld, hævede de anseelige Røsjø-Koller sine afrundede Hoveder, og længer tilhøjre samt lidt mere i Baggrunden ragede disse Trakters højeste Top, Dybkjærnkampens smukke, regelmæssige Kegle, iveiret over alle de øvrige Koller og Fjeldknuder, hvoraf den paa denne Kant omgives. Nedenunder Snuenfjeld blaanede Snærenvandet mellem Birkeskoven paa den ene Side og en myrlændt, for største Delen med Siv og Stargræs bevoxet Strækning paa den anden og vakte Formodning om, at der her paa en noget tidligere Aarstid

maatte være et mere end almindelig godt Tilholdssted for flere Arter Vildænder. I det lille skovbevoxede Dalføre eller Draag, hvorigjennem den fra Snærenvandet kommende Snærenaa iler ned i Mjødokken, saaes to smaa høstgule Sætervange, de saakaldte Gryt- eller Snærensætre. De laa saa skjult og ensomt til udenfor alle de almindelige Færdselsveje paa disse Kanter, at den, der ønskede at opholde sig nogen Tid i Fjeldet uden at berøres af den nu ogsaa i vore Fjeldtrakter saa almindelige Trafik af »Byfolk«, neppe vilde kunne finde noget dertil mere skikket Sted end disse Sætre. Længer borte hinsides en bred, ligeledes med furublandet Birkeskov bevoxet lavere Ryg, hvorfra tvende Smaavande glimtede frem mellem det gule Løvdække, øjnedes det lille ørige Vaagskarvand med Sæteren af samme Navn, hvis Beliggenhed i Skjelbrejas tæt skovklædte Daldraag ikke er mindre skjult og romantisk end Snærensæterens. Men i denne Sæter er det ikkedestomindre stadig temmelig folksomt, eftersom en af Fjeldvejene mellem Valders og Gudbrandsdalen gaar over samme.

I nordlig Retning fra Storhougen saaes paa den anden Side af Dokdalføret alle de derværende, dels birkeklædte, dels mer eller mindre nøgne Koller og Kampe tilligemed et Par af de mellem og

nedenunder dem liggende Sætre, nemlig Thorkjærn- og Druksjøsætrene. Og mod Øst eller paa Strækningen mellem Storhougen og Dokvandet hævede sig endnu 6 eller 7 saadanne, fordetmeste afrundede, Koller og Fjeldhøjder i nogetnær en Halvkreds rundt omkring en jævnere, mod Toftsæteren vendende Skraaning, der alene var bevoxet med Dvergbirk, Ener og Vidjer, og som udgjorde en Del af den Strækning, jeg havde udseet til den næste Dags Rypejagt.

Mod Vest saaes ogsaa i det Fjerne enkelte af Jotunfjeldenes højere Forposter, nemlig Langsuen, Markstenshø og Skaget. Men disse Fjelde høre til en anden Art Højfjeldsnatur end den, jeg her havde nærmest omkring mig, og det er ikke ved dem, Interessen fæster sig, naar man befinder sig i det Slags Omgivelser, jeg her har skildret.

Dersom der gives Landskaber, som fortrinsvis maa siges at have noget Huldreagtigt ved sig, og dersom dertil hører den størst mulige Afvexling af Skov og Fjeld, Birke- og Naaleskov, Houge og Koller, dybe, hemmelighedsfulde Draag, Skar og Smaadale, endvidere Myre, Kjærn og større Vande, samt endelig en eller anden ensom Sæter med en skjult og afsides Beliggenhed, saa véd jeg ikke at have seet nogen Trakt med et saa huldreagtigt Udseende som den her beskrevne. Det er ogsaa

i saadanne Trakter, at man faar høre, at Huldren i den Tid, da hun spillede en større Rolle i Folketroen end nu, færdedes som mest, og hvor hun endnu tildels gaar igjen i den omkringboende Befolknings overtroiske Forestillinger.

Om Aftenen paa Toftsæteren.

Jeg var heller ikke før kommen tilbage til Toftsæteren og havde tilfredsstillet mine legemlige Fornødenheder, før Talen næsten som af sig selv faldt paa Huldren og dermed beslægtede Gjenstande. Foranledningen dertil var, at Nils, efter at have beklaget sig over, at Jætergutten endnu ikke var kommen med Kreaturerne, omtalte, at han for ikke længe siden var udeblevet en hel Nat og først var kommen tilbage langt ud paa Morgenen, uden at det havde været muligt for Nogen at faa ud af ham, hvor han havde været. Det blev derfor almindelig udlagt til, at han havde været hos Huldren. Nils troede dog ikke selv paa hende. Han havde nemlig gaaet til Konfirmation hos Pastor B., der var en slig oplyst og oprigtig Mand, at den nye Præsten i G. ikke paa meget nær kunde komme op mod ham, og det var heller ikke saa let at finde hans Mage til at holde Folk til Gudsord og passe paa, at de ikke holdt Skytte-

møder eller toge sig noget andet Sligt til om Søndagen. Den Præst, de nu havde faaet, var vist en meget brav Mand, som det ikke gik an at sige Noget paa. Men han var slig, at han lod Folk mere raade sig selv, og det troede han (Nils) kunde ikke altid være saa brav, især i denne Tid, da det stod saa ilde til med Gudsfrygten iblandt Folk. For nogle Aar siden havde han ogsaa været paa Folkehøjskolen i Sel, og der havde han ogsaa lært meget Godt, især af Kristofer Bruun, der var en alvorlig Mand, som heller ikke troede paa Andet, end hvad der stod i Bibelen.

Foruden Nils og min føromtalte Ledsager, hvis Navn var Ole Bergstuen, var der endnu en tredje Person tilstede i Sæteren, nemlig en Mosetager, Per, Søn af den gamle Per Hybla, der i lang Tid havde tjent Forretningsmænd og Turister som Førere i Fjeldene mellem Gausdal, Torpen og Valders. Min Ledsager var en Mand paa de Halvhundrede, vant til i den senere Tid at skydse Rejsende i Fjeldet, manérlig af Væsen, et ganske kløgtigt Hoved og ikke uden Humor, skjævede lidt med Munden til den ene Side, naar han talte, især naar man maatte tro, at han havde en Skjælm bag Øret.

Disse To vare langtfra ikke saa sikkre i sin Tro paa, at der ikke var nogen Huldre til, som

den oplyste Nils, og tænkte nu baade saa og saa. Der ventileredes længe for og imod hendes virkelige Existence, og Ole fortalte derunder som følger:

»Mig er der ikke mer end én Gang hændt Noget, som jeg kunde antage var noget Sligt, som er udenfor det Almindelige. Det var en Gang, jeg skulde paa Øykelejting * og gik ud fra Rokvamsæteren Klokken snart 4 om Morgenen. Gik saa Vejen nedover mod Opsjøen; og da jeg var kommen saa langt, at jeg fik se nedover mod Søen, saa jeg »ej Lugge« ** komme gaaende langs Vaskanten. Hun gik ganske rat, og jeg, som gik paa Vejen, der gaar udmed Søen et Stykke længer op fra Vaskanten, gav mig ogsaa til at gaa rat, fordi jeg syntes, vi skulde træffes. Da hun havde Formon paa mig, gik jeg rigtig fort og sprang derimellem stykkomtil, saa at jeg mente, vi skulde raakes ved Osen, hvor Vejen gaar lige ned til Vandet. Jeg syntes saa skjellig, det var ho Mærra-Mari, som da plejede at vanke paa disse Kanter, — ja Du kjendte hende jo, Du Per, — og at hun var svartklædt, som hun plejede

* ɔ: at lede efter Heste.
** ɔ: en gammel Kjærring.

at være. »Ho tufsa' og jeg pala'« *, og tilsidst var der ikke mere end som 12 Skridt imellem os. Nu hujede jeg først én Gang til hende, men hun vilde ikke svare mig; og derefter hujede jeg endnu en Gang, men hun brydde sig heller ikke nu det Mindste om det og saa ikke engang hen til mig, men blev bare ved at rugge lige fort. Jeg gik hele Tiden og stirra' paa hende. Saa gik jeg endda lidt og kom saa til at se bort paa ej anna Lej, men da jeg saa vendte Augane til Mari igjen eller hvem Fanden hun var, saa vardt jeg 'a ikke vár mere. Hun var og bleiv borte, alligevel Marken var saa flad og jævn som paa en grøn Eng, ikke den mindste Busk eller Stejn, hun kunde gjemt sig bag. Det er tydeligt, at dette har været noget Mere end almindeligt.« »Er der Noget, som ikke er synligt for Mennesket, saa har dette været af det Slags,« lagde Fortælleren til.

»Mig er der to Gange hændt noget Lignende,« tog derpaa Mosetageren (Per) tilorde efter først at have kastet to, otte Tommer tykke og to Alen lange Birkekubber paa Ilden, der holdt paa at gaa ud. »Den ene Gang var borte ved Skytterboden nordmed Fukhammerne, hvor jeg laa og gjætede en Oxedrift. Oxerne laa hist og her omkring og

* tufse ɔ: gaa fort eller anstrengt med en vaggende Gang; pale ɔ: gaa ilende eller springe.

hvilte midt paa Dagen. Da fik jeg se en liden Flok af dem ræke opover Fjeldet og gik saa efter, da jeg mente, jeg skulde tage dem indat, men jeg saa ikke mere til dem. Jeg havde da intet andet Raad end at vende tilbage, og da fandt jeg Flokken liggende paa samme Rummet, hvorfra jeg havde seet den lægge ivej. Jeg var aldeles sikker paa, at det var de samme Dyr.«

»Den anden Gang, jeg talte om, saa jeg en Oxe stryge fra mig og gik saa efter for at faa den igjen; jeg fløj saa liderlig hele Dagen uden at finde den. Og da jeg saa endelig kom tilbage, var Oxen der. At det gik rigtig til nogen af Gangene, tror jeg ikke. Mere Sligt kan jeg heller ikke sige, at jeg har seet. Men Fa'r min, som er framsynt fremfor andre Folk, hænder Sligt saa tidt, at han er ganske ræd for at gaa alene i Fjeldet. Før i Tiden, da Folk mere troede paa Huldra, skal hun især have holdt til paa Strækningen heromkring mellem Ormkjærn- og Vaagskarsætrene.«

»Naar jeg skal snakke om det,« yttrede nu Nils, saa har jeg nok ogsaa hørt Folk, som sige, at de har seet Huldra paa Sætrene heromkring; men ikke saa jeg derfor tror det; men jeg kan alligevel gjerne tale om det. Lars Nørstevolden, som Dere begge kjender, fortalte mig, at det var en Gang, han laa og huggede Ved i Druksjøsæte-

ren, efterat de var rejst hjem med Buskapen: Han var kommen tilbage i Mørkningen og havde faaet sig Mad og lagt sig til at hvile paa Sengen. Medét kommer der ind tre høje Kvindfolk, som gik bort til Pejsen, hvor de bleve staaende stille ved Siden af hverandre og stirre ind i Varmen. De vare saa urimelig vakkre, at han aldrig havde seet saa vakkre Kvindfolk før. Og da de havde staaet en Stund saaledes, vendte de alle paa én Gang om og gik ganske langsomt tilbage og ud af Døren igjen; men medens de gik bort over Gulvet, saa han, at der hang en Kohale ned under Stakken paa dem alle Tre.«

»Men hvad var det for en Mærra-Mari, Du talte om?« spurgte jeg Ole, da der blev en liden Stands i Underholdningen. »Jo, det skal jeg nok sige Dere,« svarede han og fortalte: Hun hørte egentlig hjemme i Torpen, hvor hun holdt til om Vinteren i en liden Stue for sig selv. Hele Sommeren derimod og Høsten ligetil senhøstes drev hun, bærende paa et Bixel (Bidsel) og et Fiskesprøt — hvilke Ting man aldrig saa hende foruden — omkring i Fjeldene mellem Valders og Gudbrandsdalen, hvor hun, især om Kveldene og ud paa Natten, saaes gaaende langs Aaerne og Vasbredderne og fiske Kjøer og Smaaørret, der udgjorde hendes Hovednæring under denne Aarsd. Men hun havde ogsaa en anden og, som

man sagde, mere indbringende Beskjæftigelse, der stod i Forbindelse med det andet af de nævnte Redskaber, og som ogsaa var det, der havde forskaffet hende hint ikke synderlig velklingende Tilnavn. Hun brugte nemlig at fange Folks Heste i den Tid, de gik i Fjeldet, og gjemme dem bort i Afhuller for siden at skaffe dem tilstede igjen, mod at Ejerne betalte hende en klækkelig Findeløn. Et af de Steder, hvor hun isærdeleshed plejede at føre de indfangede Heste hen, var Synesfjeld, i hvis mange skjulte og græsrige Huller og Dokker hun havde dem gaaende, indtil de vare blevne rigtig fede og glindsende, da hun saa plejede at fordre en saameget rigeligere Paaskjønnelse, naar hun opdagede deres Opholdssted eller bragte dem tilstede igjen til deres respektive Ejermænd. Om disse ogsaa nærede en Mistanke om den egentlige Sammenhæng hermed, havde de ingen anden Udvej end at holde gode Miner til slet Spil, naar de vilde have sine Heste igjen; og Ingen kunde nogensinde faa det paa hende, at hun drev sligt Spil med dem. Ride kunde hun som den bedste Karl, forstaar sig. Hun var saa »nauvende« liden, at hun bare var som en liden Tue, naar En saa hende et Stykke ifra; og da hun gik med en Mængde Skjørter og Filler paa sig, saa hun næsten ligesaa bred ud, som hun var høi. Hun ranglede meget Sæterimellem, hvor de støt gav hende

Mad, men hun overnattede aldrig paa Sætrene. Nætterne tilbragte hun dels i Udlader og Fiskeboder, dels, saavidt En kunde skjønne, under aaben Himmel. For omtrent 15 Aar siden fandt man hende liggende død frem med Fjelddokvandet, hvor hun jævnlig havde sin Gang.

Under denne Skumringspassiar var nu ogsaa den førnævnte Jætergut, hvis Navn var Erik, kommen tilstede og manglede, »som sædvanlig«, flere Stykker Smaafæ. Nils havde skildret ham som en uvorren og ligegyldig Krop, der aldrig gjorde Andet end Ugavn, og som hverken Prygl eller Godord bed paa, hvorfor han var »reint umulig«. Der var mest ingen Dag, uden at han gjætede bort enten »Kuer« eller Smaafæ. Ved sin Indtrædelse i Sæteren fortalte Erik, at han havde truffet en Jæger med Bøsse og Hund, som havde spurgt ham efter Barth. Gutten, som havde været fraværende fra Sæteren hele Dagen, kunde selvfølgelig ingen Besked give ham om mig. Han forklarede, at »Kroppen« var paa Vejen til Toftsæteren, hvor han troede jeg maatte være rejst hen, siden der ikke var Folk paa Ormkjærnsætrene, hvor de paa Manstadsæteren havde sagt ham, at jeg havde tænkt at overnatte Da Gutten traf ham — fortalte denne videre — holdt han netop paa med

at lede efter nogle Ryper, som han havde stødt op i Skumringen omtrent midt imellem begge Sætre.

Jeg kan ikke sige, at denne Underretning var mig synderlig velkommen. Paa Manstadsæteren havde nemlig en »Krop« fortalt mig, at der — mod Sædvane paa denne sildige Aarstid — var kommen to »Byjægere« til Blæstersæteren med hver sin Fuglehund, og at de havde været ude en Dag omkring Mjøgsjøen og truffet Ryper nok, men uden at skyde flere end 3 Stykker, da Hundene ikke duede noget, men fór efter Ryperne og jagede dem lange Strækninger, naar de fløi op. Jeg kunde nu ikke tro Andet, end at det var en af disse Jægere, som opsøgte mig, enten fordi han havde et flygtigt Bekjendtskab til mig, eller ogsaa, uden Hensyn hertil, for at faa mig til at tage mig af sin udresserede eller maaske endog allerede udskjæmte Hunds Opdragelse. Jeg var nemlig vant til, at vildtfremmede Jægere, som jeg ikke engang kjendte af Navn, i denne Hensigt opsøgte mig paa mine Rejser og Jagtture, idet de nærede en større Tillid til min Bonhommie, end jeg, ialfald i dette Stykke, er mig bevidst at fortjene.

En kort halv Timestid efter Guttens Tilbagekomst, da det næsten var blevet ganske mørkt, traadte den omtalte Jæger med sin Hund ind i Sæteren. Til min behagelige Overraskelse viste det sig ikke at være nogen Anden end min mange-

aarige Forstkollega og Jagtfælle, Revierforvalteren i søndre Gudbrandsdalen, Forstassistent A., der var en mer end almindelig dygtig Jæger og en af dem, jeg altid gjerne gik paa Jagt sammen med. Han var ganske nylig kommen tilbage fra »Foldals-Kommissionen«, hvoraf han var Medlem, og da han vidste, at jeg gjerne vilde havt ham med paa de Undersøgelser, der havde været den egentlige Gjenstand for denne min Rejse i Dokalmenningen, og han desuden ikke tidligere havde faaet Tid til at foretage den aarlige Høstudvisning i Gausdals Kapellangaardsskov, var han snarest muligt rejst efter mig. Han var, efterat have udført den nævnte Udvisning, den følgende Dag gaaet fra Forsetsætrene til Manstadsæteren og derfra over Ormkjærn- til Toftsæteren for, efter Omstændighederne, enten at assistere mig ved den omtalte Forretning eller, dersom denne allerede var endt, da blot at benytte Anledningen til at deltage med mig i en Rypejagt. Vi bleve enige om den næste Dag at gaa ud sammen i det ovenfor omtalte Terræn og, om vore Veje, som denne Art Jagt saa ofte fører det med sig, skiltes ad, at træffes igjen paa Toftsæteren saa betimelig, at vi endnu samme Dag kunde rejse sammen til Holsæteren, der ligger paa den anden, østlige Side af Dokelven, en halv Fjerdingvej fra Hole-Broen og

$\frac{3}{4}$ Mil fra Toftsæteren paa Hjemvejen til Bygden. For Tilfælde, at Noget skulde hænde, der hindrede os fra først at træffes paa Toftsæteren, enedes vi om ialfald at mødes om Aftenen paa den ene af Holsætrene, hvor Ole sagde, at der rimeligvis ikke var andre Folk end Budejen.

Rypejagt i Huldremark.

Vi gik altsaa ud sammen den følgende Morgen, og da vi over de Sæteren nærmest omgivende Smaamyre vare naaede hen til det førnævnte jævntskraanende Terræn, der fortsatte sig videre indover mod de ligeledes føromtalte Koller og Fjeldhøjder, hvoraf det omgaves i en Halvkreds, toge vi, som vi plejede, hver en noget forskjellig Retning for ikke at komme frem i de samme Fugle. Min Vej førte mig i Begyndelsen langs et lidet Birkesnar, der strakte sig nedover mod Myrene. Da jeg omtrent var kommen til Enden af dette, markerede Hunden Vildt, og idetsamme fløj tre Aarhøner ud af Birkeholtet og tog Vejen over det aabne Terræn hen mod den mere sammenhængende Birkeskov, hvoraf dette begrændsedes. Jeg havde endnu ikke faaet Bøssen af Skulderen, da Fuglene fløj op; og da dette skede paa mindst 60 Alens Afstand fra mig og med stor Fart, blev Holdet altfor langt, da jeg, allerede

fuldt bestemt paa at skyde og saaledes uden at faa Tid til at besinde mig paa at holde inde, kastede til Øjet paa den ene af Fuglene og trykkede af. »Dumt gjort«, sagde jeg, da Skuddet faldt, højt til mig selv, men rettede det strax til et: »nej ikke saa dumt endda«, idet jeg nemlig idetsamme saa Fuglen, jeg havde holdt efter, styrte til Marken. Jeg skridtede Holdet op hen til Aarhønen, som laa uden Livstegn, og fandt, at jeg havde fældet den paa over 100 Alens Hold med Hagl No. 6. Den havde tilfældigvis faaet et af disse i Halsen. »Det var nok Huldra, som hjalp Dere til at skyde den Fuglen, og derfor kommer Dere nok til at gjøre stort Vejde idag«, yttrede Ole, der tilligemed Erik, som ogsaa havde fulgt med fra Sæteren, gik lige bag mig. »Dette vil jeg være med og sjaa paa«, sagde Erik. »Det er bedre Du passer Kreaturerne Dine og ser til Du finder igjen Sauverne, Du gjætede bort igaar«, indvendte jeg, da jeg ikke skjøttede om hans Følgeskab paa Jagten, hvor han som alle overflødige Personer blot vilde være ivejen. »Aa, dem finder jeg vel altid att«, mente han. »Ja, naar vi kommer derop, hvor jeg ser Sauveflokken Din gaa, vil jeg ikke have Dig med længer«, bemærkede jeg, hvortil han Intet svarede.

Ikke længe efter stod »Pan«, som jeg kunde

skjønne, for Ryper; og da en liden Flok paa 6—7 Stykker fløj op, skjød jeg en med hvert Løb. »Jagu vil jeg være med og sjaa paa dette«, sagde Erik igjen. Ryperne droge opover og forsvandt bag en liden Forhøjning i Terrænet. Da vi vare komne derop, fløj en Rype op for Hunden temmelig langt borte fra mig og fór mig forbi saaledes, at jeg fik rent Sideskud paa den paa neppe 20 Alens Hold. Den kom med saa stærk Fart, at jeg, trods den ringe Afstand, holdt 2 à 3 Rypelængder foran, og da den faldt ned et lidet Stykke fra Erik, sprang han strax til og tog den op og bragte mig den med de Ord: »Det var Moro det; dette syntes jeg endda var det Konstigste.« Disse Eriks Yttringer, hver Gang jeg skjød, bragte mig uvilkaarlig til at tænke paa Koret i de græske Skuespil. En anden Rype, som ikke laa langt derfra, opstødtes af Ole, uden at jeg fik Skud paa den. Flere Ryper fandt jeg ikke igjen af den lille Flok, hvis øvrige Individer formodentlig vare dragne langt afsted, og jeg blev nu gaaende næsten halvanden Time uden at træffe det Ringeste, uagtet Hunden søgte baade godt og vel og Terrænet var saa gunstigt, som man vel kunde ønske sig det. Da Trakten saaledes mod Formodning viste sig saa rypefattig, at der her ikke lettelig kunde blive Tale om at gjøre nogen større Jagt, og jeg

altsaa heller ikke troede at behøve Nogen til at bære Vildtet for mig, lod jeg Ole gaa tilbage til Sæteren med de 4 Fugle, jeg havde faaet, dels fordi jeg ikke uden Nødvendighed vilde bryde ham med at følge mig under alle mine Kroger og Vendinger, dels fordi jeg helst gaar uden en saadan Ledsager, naar jeg ikke har Brug for ham. Erik havde jeg allerede, da vi vare komne i Nærheden af den omtalte Sauveflok, skilt mig ved, idet jeg uden videre sagde ham, at jeg ikke vilde have ham med længer, og at han værsgod skulde passe sin Forretning som Jæter.

A. havde jeg en Stund seet drage i en Retning, hvori han mere og mere fjernede sig fra mig, og først en god Stund, efterat jeg ikke kunde se ham længer, hørte jeg nu og da et enkelt eller to Skud fra ham, indtil ogsaa disse ophørte og jeg senere under hele Jagten hverken saa eller hørte mere til ham. Ogsaa heraf kunde jeg skjønne, at de Ryper, som fandtes i denne Jagtmark, blot vare nogle Efternølere, som vare blevne tilbage, efterat Hovedmassen af dem, som tidligere paa Aaret maatte have opholdt sig der, havde flokket sig sammen og vare dragne andetstedshen.

Jeg havde imidlertid naaet helt op over den førnævnte, mod Toftsæteren hældende Skraaning, hvilken jeg havde gjennemkrydset i forskjellige Ret-

ninger, og var nu kommen ind mellem en hel Del Houge af et paafaldende ensartet Udseende, hvilke strakte sig, den ene ved Siden af og bagenfor den anden, over hele det Felt, der endnu var igjen af Terrænet, før man naaede de dette omgivende Fjeldhøjder. Ogsaa alle disse Houge vare, paa enkelte »Moserander« nær, bevoxede med Dvergbirk, Ener og spredte smaa Vidjekjær, og baade paa deres Sider og endnu mere i Dækkerne og Fordybningerne mellem dem, hvor der ogsaa hist og her laa et lidet Kjærn, var der fortrinligt Rypelænde. Her traf jeg ogsaa igjen paa et Rypekuld, for hvilket Pan efter et længere Antræk — idet Fuglene først søgte at undkomme tilfods i de tætte Kjær — fik fast Stand. Med det samme opdagede jeg en Rype paa Marken omtrent et Snes Alen foran mig, og da jeg sprang til for at faa den til at løfte, fløj hele Kuldet, der bestod af mindst en Tylvt Fugle, paa én Gang larmende tilvejrs. Jeg skjød paa den Rype, jeg først havde seet, paa omtrent 30 Alens, og paa en anden paa mellem 40 og 50 Alens Hold, begge Gange rent Sideskud, og med Kornet saa langt foran Fuglen, som jeg under almindelige Omstændigheder plejede. Jeg var mig bevidst at have skudt saa korrekt som nogensinde tilforn, og alligevel blev det — to Bomskud. Jeg ladede igjen, gik efter, hvor jeg

saa, at endel af Flokken slog sig ned, og fik strax igjen et ca. 25 Alens Sideskud paa en Rype, som rigtignok fortsatte sin Flugt efter Skuddet, men paa den egne Maade, som lader Jægeren formode, at den er dødsskudt. Jeg antog derfor, at jeg vilde finde den igjen bag Hougen, hvor jeg saa den forsvinde. Kort efter fik jeg paany et 40 à 45 Alens rent Sideskud paa en Rype; men trods mit ogsaa nu virkelig korrekte Sigte blev det atter en Bom. Jeg havde ligesiden Rypejagtens Begyndelse blot skudt en og anden enkelt Bom ad Gangen og kunde ikke begribe, at Fuglene ikke nu vilde falde. Snart stod Hunden igjen, men den Rype, som nu fløj op, snerrede saa lynsnart bort fra mig i det allerværste Slags Zikzak, med hvad Mathematikerne kalde en Amplitude af omtrent et Par Alen fra Midtlinien, at jeg kun blev staaende som en Nar at fægte efter den med Bøsseløbet, indtil Holdet, da Skuddet endelig faldt, var blevet for langt, foruden at jeg heller ikke fik ordentligt Sigte paa den. Dette Bomskud var saaledes forklarligt nok.

»Det gaar ikke saa godt for Dig nu; den skulde Du have truffet«, lød det, idetsamme jeg havde skudt, fra Erik, som, uden at jeg havde mærket ham, pludselig kom frem paa Siden af mig. Han havde listet sig bagefter i behørig Af-

stand og ligget bag Hougen og seet til. Men da det begyndte at smelde saa friskt for mig, havde han ikke kunnet holde sig længer og stolede vel paa, at jeg vilde tage ham til Naade, naar han atter indfandt sig hos mig. »Nei, er Du nu der igjen,« tiltalte jeg ham, hvortil han bemærkede, at han var ude og ledte efter Sauverne, som vare blevne borte for ham igaar. »Ja, jeg skjønner Du leder efter Sauverne,« sagde jeg igjen; »men leder Du nu ikke paa en anden Kant efter dem end dér, jeg gaar og kan se dem ligesaa godt som Du, skal jeg sige til Nils, at Du ikke har bestilt Andet hele Dagen end at rende efter mig og hverken har gjætet eller ledt efter Sauverne, og saa véd Du, at Du faar Juling, naar Du kommer hjem.« »Jeg faar vel gaa igjen, jeg da,« var Svaret, og dermed piltede han tilbage samme Vej, han var kommen.

Da jeg ikke paa det sidstomtalte Sted fandt flere af Flokken igjen, gik jeg efter i den Retning, hvor jeg havde seet nogle af dem flyve, og som tillige var den, hvori den formentlig dødsskudte Rype var forsvunden. Jeg fandt den ogsaa liggende død paa den anden Side af Hougen og søgte nu videre over den nedenfor denne liggende myrlændte Dok eller Slakke og opover Skraaningen af den næste Houg. Oppe paa Højden af

denne markerede Pan atter Fugl og begyndte at trække an, og strax efter hoppede en Rype frem mellem Lyngen paa ét Ben og spadserede et lidet Stykke bortover med Tilhjælp af Vingerne. Jeg havde altsaa dog truffet, om end daarligt nok, en af de fire Gange, jeg troede at have skudt Bom. Efterat have befalet Hunden at lægge sig, sprang jeg efter Rypen for at tage den; men mod Formodning fløj den saa raskt tilvejrs, som om Intet havde fejlet den; og da jeg befandt mig i godt Hold for den, skjød jeg den ned. Oppe paa Fladen af Hougen fik jeg igjen Sideskud paa to Ryper, hvoraf det ene atter blev en Bom, medens den anden Fugl efter Skuddet fløj næsten saa langt, som jeg kunde øjne den, med hængende Ben, indtil jeg endelig saa den falde paa et Sted, hvor jeg efter længere Tids Søgning fandt den død. Paa Vejen hen til denne skjød jeg endnu en Rype, der, idet den fløj fra mig, skjennede til Siden som en Skjække, saa at jeg maatte styre efter den med Bøssen ved Øjet.

Imidlertid havde jeg i ikke flere Skud, end jeg her har omtalt, skudt 4 veritable Bommer og to daarlige Træffere, allesammen paa passende Hold. Efter hvad jeg kunde erindre, havde jeg ikke skudt saa uheldigt paa mange eller flere Aar, og jeg var længe ikke istand til at begribe Aar-

sagen dertil. Først, da jeg havde gaaet en lang Stund og grundet herover, kom jeg til at tænke paa, at jeg jo havde havt enten ganske eller næsten rent Sideskud paa alle disse sex Ryper, med Undtagelse af den, som fløj i Zikzak, og at de havde faret afsted med en betydelig større Fart end under mine tidligere Rypejagter det Aar, uden at jeg havde husket paa at holde saameget længer foran, som denne forøgede Flugthastighed krævede. Jeg havde blot brugt min sædvanlige Sigtning fra August og første Halvdel af September, medens jeg ved de heromhandlede Skud egentlig burde holdt omtrent dobbelt saa langt foran. Heraf altsaa Bommerne og de to Træffere alene i Foden og Bagkroppen. Saaledes var da Gaaden løst, og jeg glædede mig ikke lidet derover, idet jeg nu vidste, at det stod til mig selv at rette paa den begaaede Fejl nu, da jeg var bleven mig den bevidst.

Da jeg ikke fandt flere Ryper igjen af den ovenomhandlede Flok, begav jeg mig videre indover Terrænet for, om muligt, at finde en ny, og traf ogsaa efter en længere Stunds Forløb en liden paa 5 Stykker tæt indunder en af de førnævnte Fjeldhøjder. Meddetsamme Ryperne fløj op, fældede jeg en med hvert Løb, og da en tredje, den gamle Stegg, slog sig ned igjen blot 2—300 Alen længer bort, skjød jeg den ogsaa,

idet den fór skrattende tilvejrs kun 7—8 Alen fra mig, saa at jeg, for ikke at skyde den istykker, maatte vente en liden Stund med at tage den paa Kornet. De to andre Fugle fløj hver til sin Kant, og saa langt, at jeg ikke kunde se, hvor de bleve af, hvorfor jeg heller ikke fandt det Umagen værdt at forsøge paa at finde dem igjen.

Nu vendte jeg mig i Retning mod Sæteren igjen, fremdeles søgende efter nye Rypeflokke, og nærmede mig ad en noget anden Kant atter den Del af Terrænet, hvor jeg havde skudt saa uheldigt. Medét fik jeg se Pan komme imod mig fra Siden af, bærende paa en Rype, som han derpaa efter Sædvane afleverede siddende. »Nu«, tænkte jeg og klappede Hunden, der syntes meget fornøjet over denne sin Bedrift, — »saa har Du da skudt en Bom mindre, end Du troede.« Jeg gik videre og gav, som jeg plejer, naar Trakten er fattig paa Vildt, kun af og til Agt paa Pan, men var ikke kommen ret langt, før jeg, idet jeg atter saa mig om efter ham, fik se ham komme paaskraa bagfra med endnu en Rype i Munden. »Bedre og bedre«, sagde jeg til mig selv; — »Du har altsaa dog, da det kom til Stykket, ikke skudt saa daarligt endda.« Og rigtig glad blev jeg i Hunden, som var saa flink til at finde de døde, kolde Fugle igjen. Da det imidlertid var den bedste Apportør,

jeg har havt, og den af alle mine Hunde, som oftest havde bragt mig døde Ryper, forundrede jeg mig ikke egentlig over, at den fandt disse Fugle til mig.

Helt fornøjet over dette uventede Tillæg til Udbyttet af min Dagsjagt, fortsatte jeg min Vandring i den paabegyndte Retning, men var heller ikke nu kommen mere end et ganske kort Stykke fra det Sted, hvor Pan havde bragt mig den anden Rype, før jeg, idet jeg spejdede omkring efter ham, saa ham komme efter mig bærende paa endnu en tredje Rype. Dette var imidlertid formeget af det Gode, og nu gik der pludselig et Lys op for mig, som igjen fuldstændig nedslog hele min Glæde over saa uventet at se mine Bomskud forvandlede til Træffere. Jeg havde nemlig, idet jeg gik videre, efterat være bleven færdig med Jagten paa den større Flok, lagt de fire Ryper, jeg havde faaet af denne, fra mig paa et Sted, hvor jeg vilde tage dem igjen paa Tilbagevejen, og huskede nu ikke derpaa, da jeg nærmede mig Stedet igjen. Til denne min Glemsomhed bidrog vel væsentligst den Omstændighed, at Stedet tog sig anderledes ud fra den Kant, hvorfra jeg nu nærmede mig samme, end da jeg kom fra den modsatte, hvisaarsag jeg ikke ved selve Omgivelserne erindredes om de gjemte Ryper. Jeg vidste

ikke engang rigtig, hvor jeg var, eller rettere, at jeg var kommen tilbage til det Sted, hvor jeg havde været ifærd med den omtalte Rypeflok, før Hunden paa den anførte Maade mindede mig derom og foranledigede, at jeg kjendte mig igjen. Men alle disse Houge, hvoraf Terrænet her bestod, vare ogsaa saa lige hverandre, at man nok kunde blive desorienteret, helst naar man gik i sine egne Tanker. Pan havde staaet hos mig, da jeg lagde Ryperne fra mig og — som sædvanlig — bedækkede dem med Lyng og Mos, for at de ikke skulde bemærkes af Rovfugle; og han glemte hverken Fuglene eller Stedet; han kunde ikke finde sig i, at jeg skulde gaa forbi uden at tage Ryperne med mig. Da jeg havde skilt ham ved den tredje Rype, gik jeg tilbage med ham til Stedet og hentede nu ogsaa den fjerde, hvormed han lod til at være yderst fornøjet. Selvfølgelig havde det ikke varet længe, førend jeg selv havde orienteret mig og husket paa Ryperne, om jeg ogsaa havde maattet gaa et Stykke tilbage efter dem.

Under den øvrige Del af Tilbagevejen til Sæteren fandt jeg ikke en eneste Rype mere og maatte saaledes lade mig nøje med et Udbytte af kun 10 Ryper og den førnævnte Aarhøne.

Da jeg paa Tilbagevejen til Sæteren kom saa langt frem som der, hvor Terrænet begynder at

skraane nedover til denne, saa jeg, at det brændte noksaa lystigt i nogle Moserander, som dér fandtes. Et Par hundrede Skridt derfra sad Erik i Nærheden af Sauverne, og Kjørene gik i en Dok længer nede. Jeg hujede til ham og vinkede, at han skulde komme hen til mig, hvilket han ogsaa strax gjorde. »Hvor tør Du«, tiltalte jeg ham, »gjøre Varme op saaledes, at det brænder i Mossen, og saa ovenikjøbet gaa fra den uden at slukke?« »Aa, han slukner snart af sig selv«, var Svaret. »Hvor kan Du vide det; har den kanske sluknet snart af sig selv dér, og dér, og dér«, sagde jeg, idet jeg pegede hen paa den ene Moserande efter den anden, hvor det af Lav og spredte Lyngvæxter bestaaende Dække var afbrændt over hele Vidder fra et Maals til en Tønde Lands Størrelse, — »og er det kanske ikke Dig, som har sat al denne Varme paa i Sommer? Se dér har Du jo afbrændt en stor Vidde bare for nogle Dage siden. Har Du ikke hørt i Sæteren, at det er mig, som raader for Almenningen og Marken heromkring, og at Loven er saadan, at jeg kan sætte Dig paa Tugthuset for slig Uvorrenhed?« Gutten, der omtrent kunde være 13 Aar gammel, saa paa mig med store Øjne og svarede: »Det kunde ikke være nogen Moro ved at komme der.« »Nej, det er heller ikke for Moros Skyld, at Folk kommer

paa Tugthuset, kan Du tro, og derfor giver Du Dig nu strax til at slukke Varmen til sidste Gnist.« Han troede vist, som det lod, at jeg kunde sætte ham paa Tugthuset, og gav sig øjeblikkelig til at slaa paa Varmen med Enerkviste og træde den ud med Fødderne, indtil der ikke var en Gnist igjen. »Ja, nu skal jeg nok faa Nils og Andre til at passe paa Dig, saa jeg faar at vide, om Du oftere bærer Dig sligt ad, og dersom jeg hører dette, kan Du være vis paa, at jeg skal gjøre, hvad jeg sagde.« »Nej, jeg skal nok passe mig«, svarede Gutten. Men formodentlig vilde han gjort det samme op igjen Dagen efter, hvis ikke Vejret, som det senere skal omtales, derfor havde været til Hinder.

Paa denne Maade er det, at saa store Strækninger af Lavregionen endnu hvert Aar, især i tørre Somre, afsvides ved »Mosevarme« lige til den nøgne Grus- og Stengrund og berøves det Dække, der udgjør dens Skjønhed og ogsaa paa de fleste Kanter af Landet afgiver et ikke uvæsentligt Bidrag til Kreaturernes Vinterfodring.

Endnu indenfor Huldrens Omraade.

Da jeg, som allerede bemærket, kun havde hørt nogle faa Skud af A. og derfor antog, at

han havde været endnu uheldigere end jeg med at træffe Ryper, var jeg næsten sikker paa, at han var vendt tilbage til Toftsæteren længe før mig. Dette var imidlertid ikke Tilfældet, og nu troede jeg, at han var kommen saa langt bort fra denne Sæter, at han ikke fandt det værdt at gaa tilbage og derfor havde fortsat sin Vej med det samme lige til Holsæteren. Han havde ladet sit Tøj blive tilbage paa Forsetsætrene og havde ingen anden Oppakning med end sine Jagtrekvisiter, saa at han kunde indrette sin Marschrute ganske efter Omstændighederne. I ethvert Tilfælde kunde det ikke nytte at vente paa ham paa Toftsæteren, og efter et kort Ophold sammesteds begav jeg mig i Følge med Ole og Kløvhesten paa Vejen til Holsæteren.

Jeg gik, som jeg stadig plejede, foran og fjernede mig med min hurtigere Gang mere og mere fra min Ledsager. Kort efterat jeg havde passeret Ormkjærnet, fik Hunden, idet jeg fulgte den her ualmindelig stenede og ujævne Sætervej, der bugter sig paaskraa frem igjennem og nedover den rigt birkeklædte Li, pludselig Vejr af Noget og begyndte at trække an tilvenstre af Vejen henover en liden græslændt Aabning i Skoven. Jeg fulgte efter og hørte kort derpaa en Fugl, der, efter Vingeslagene at dømme, ikke kunde være noget

Mindre end en Tiur, flyve op foran Hunden inde i Skoven og pladskende slaa til i en af tre høje, barrige og lavbehængte Graner, der ragede op over Birkeskoven omtrent hundrede Alen længer ned i den her kun svagt skraanende Li. Jeg lod Hunden ligge igjen og gik selv forsigtigt efter, idet jeg med Opmærksomhed lyttede, om Fuglen maaske skulde flyve fra Træet igjen. Men jeg naaede lige til den første af de nævnte Graner, hvilken nærmest forekom mig at være den, hvori Fuglen havde slaaet sig ind, uden at jeg hørte en Lyd. Jeg troede mig derfor sikker paa at have den der, eller, hvis ikke, saa i en af de to andre Graner, der ikke stode mere end et Snes Alen fra hin eller fra hinanden indbyrdes. Som sædvanlig ved saadanne Lejligheder gik jeg saa skjult og forsigtigt som muligt rundt Træet og spejdede op i Kronen, snart lige under denne, snart længer fra; og da jeg ingen Fugl kunde opdage, gjentog jeg det samme med det andet og tredje Træ. Tilsidst tog jeg en tyk nedfalden Kvist og slog paa Stammerne med for det Tilfælde, at Fuglen endda skulde sidde saa skjult og fast etsteds inde i det tætte Bar, at jeg, trods al min Spejden, ikke havde kunnet faa Øje paa den. Men heller ikke det hjalp, og jeg maatte gaa videre med uforrettet Sag. Jeg gik dog ikke tilbage igjen til Vejen,

men tog ret nedover Lien i Haab om, at jeg maaske endnu kunde træffe flere Fugl. Jeg havde heller ikke vandret mere end omtrent halvandethundrede Skridt, førend Hunden atter markerede Vildt, og der næsten meddetsamme fór en Tiur op fra Marken foran og tilhøjre for mig og fløj mig forbi paa omtrent 40 Alens Hold. Jeg var netop bleven skudfærdig og fik rent Sideskud paa Tiuren, idet den passerede en Aabning mellem Træerne, der var stor nok til at lade mig Tid til at tage den ordentlig paa Kornet. Den faldt ogsaa strax og var død meddetsamme. Da jeg kom hen til den, saa jeg, at det var en gammel Fugl, og det endda ikke af de mindste, idet den, som jeg senere overbeviste mig om, vejede 17 Mærker. Jeg tog mit Lommetørklæde, knyttede den ene Ende om Halsen og den anden om Fødderne paa Tiuren og kastede den saaledes over Ryggen som den letteste Maade at bære den paa. Da jeg i tre Dage ikke havde seet flere Storfugl end denne ene Tiur, ansaa jeg det utvivlsomt, at det var den samme, som jeg havde spejdet efter i Granerne. Den havde altsaa enten forstaaet at slippe sig umærkeligt ned igjen fra Træet, eller den havde betænkt sig, idet den var i Begreb med at slaa til i Granen, og var fløjet et Stykke til meddetsamme.

Efter nogen Tids Forløb traf jeg paa Ormkjærnbækken. som jeg, da den forekom mig at løbe formeget mod Nord, gik over. Strax paa den anden Side af Bækken passerede jeg en liden Myr med smukke birkebevoxede Holmer i og kom derpaa ind i en ganske ejendommelig Skovmark bestaaende af en Mængde smaa, kun et Snes Fod høje, regelmæssigt aflange og med tæt Ungbirkeskov bevoxede Houge, mellem hvilke jeg, uden dog at tabe Hovedretningen, viklede mig saa ind, at jeg, da jeg omsider kom ned til den langs Dokelven gaaende Kløvvej, ikke vidste, om jeg havde Hole-Broen ovenfor eller nedenfor mig. Lierne paa begge Sider af Elven have nemlig her paa en lang Strækning et ganske ensartet Udseende, og heller ikke var jeg synderlig kjendt i Trakten, hvor jeg kun havde været én Gang før for flere Aar siden og da uden at komme videre omkring i samme. Jeg mente at have gaaet saaledes, at jeg skulde træffe paa Ormkjærnsætervejen, og var nu i Uvished, om det ikke var den Vej, jeg havde for mig, og som maaske, efterat være kommen ned til Elven, fulgte denne et længere Stykke opover, før den naaede Broen. Jeg gik flere Gange kortere Strækninger frem og tilbage, og da jeg derunder engang fulgte Vejen nordover, bemærkede jeg et tydeligt Aftryk af en Hestesko, der

vendte nordtil, og som syntes at være gaaet ganske nylig, hvorfor jeg antog, at det hidrørte fra min Kløvhest. Vejen var saa stenet, at jeg ikke var istand til at finde mere end dette ene Spor, og jeg fulgte nu den mig derved anviste Retning henved en halv Fjerdingvej, indtil Omgivelserne begyndte at antage en anden Karakter, saa at jeg forstod, at jeg alligevel gik galt og blot vilde komme til »Tjæreværket«, der ligger ved den øvre Ende af Dokvandet næsten en hel Mil fra Holsæteren. Jeg vendte da om og gik nu saa langt sydover igjen, at jeg begyndte at tvivle paa, om jeg ikke alligevel skulde holdt ved den første Retning, idet jeg tænkte, at mit Ubekjendtskab med Trakten havde narret mig med en urigtig Forestilling om, hvorledes det egentlig skulde se ud ved Broen. For Sikkerheds Skyld vedblev jeg dog fremdeles en liden Stund at følge den sidste Retning og fik saa Øje paa Broen i Skikkelse af et smalt bueformigt Baand højt over Elven endnu et langt Stykke nedenfor mig. Det var allerede begyndt at mørkne, og da jeg havde tilbagelagt den halve Fjerdingvej, som jeg havde igjen til den af de to Sætre, i hvilken jeg havde tænkt at overnatte, var der ikke stort igjen af Dagslyset.

Ole var kommen for henved et Par Timer siden, men A. havde Ingen seet noget til, hverken

paa denne eller den anden Holsæter, som jeg var gaaet forbi og havde spurgt indom. Med mit Kjendskab til A.s Punklighed fandt jeg dette halvt foruroligende. Dog trøstede jeg mig foreløbig med, at han vel maatte være kommen til Tjæreværket og vilde være her imorgen tidlig. Imidlertid brasede vi dygtig paa Pejsen, fik Budejen, der foruden Ole var den eneste Tilstedeværende i Sæteren, til at koge os Chokolade, som jeg stadig fører med paa Rejser, og satte os bort til Varmen for at passiare om, hvad der saadan kunde forefalde.

Saaledes forløb omtrent en halv Timestid, hvorunder Budejen imidlertid havde sat Mad frem paa Bordet og stelt med Chokoladen. Hun skulde netop til at øse denne op, da vi hørte Nogen pusle udenfor, og idetsamme traadte A. ind, ledsaget af en Mand, begge bærende tilsammen en Mængde Ryper. »Nu, det maa jeg sige«, hilsede jeg ham ved hans Indtrædelse, »og jeg, som troede, at De ikke havde fundet saa meget Vildt, at De fandt det Umagen værdt at fortsætte Jagten, og var halvt bange for Dem, da jeg ikke traf Dem ved min Ankomst hertil.« »Ja, det var nok heller ikke langt fra, at det var gaaet saaledes«, svarede han og fortalte nu, at han, da han under Jagten var kommen helt bag paa den anden Side

af nordre Dokfjeld uden at finde mer end to smaa Flokke, hvoraf han skjød 5 Stykker, syntes det blev for langt at gaa tilbage igjen til Toftsæteren; og da han saa Tjæreværket lige nedunder sig, om end i en noget nordlig Retning, gik han derned og kjøbte sig Kaffe og fik Manden til at ro sig nedover Dokvandet til midt for Doklisæteren. Der gik han op for at forsøge Jagten omkring Sydenden af Haunsjøen, hvor han fra før af vidste at der var godt Rypelænde. Det var imidlertid ikke stort bedre med Jagten der heller; men da han dog af og til traf nogle faa Ryper og skjød en nu og da, blev han gaaende at drive dermed lige til det begyndte at skumre. Han var da netop kommen op paa den største af Haunsjø-Kampene, og der traf han med én Gang i Enerkjærene fuldt af Ryper, hvilke ovenikjøbet — som sædvanligt i Skumringen — vare ganske spage, saa at han kunde gaa og skyde næsten ligesaa fort, som han fik ladet. Det tog rigtignok snart til at mørkne, saa at han vanskelig kunde se at skyde; men da han nu blot manglede nogle faa Stykker paa 30, gav han sig ikke, før han havde faaet dette Tal fuldt, iberegnet de fem, som han havde skudt tidligere paa Dagen, og hvilke han havde liggende i Doklisæteren. Han gik nu ned igjen til denne og fik en »Krop«, som tilfældigvis op-

holdt sig der, til at følge sig herhen for at hjælpe ham baade med at bære Fangsten og med at finde frem, eftersom det allerede var blevet saa mørkt, som det omtrent kan blive paa denne Aarstid under en stjerneklar Himmel.

Jeg maatte nu ogsaa fortælle, hvorledes det var gaaet mig, efterat vi havde skilt os fra hinanden. Da jeg havde omtalt min uheldige Skydning paa den største Rypeflok, yttrede Ole snertende og under en vedholdende Vridning og Skjæven med den ene Mundvig til den Side, hvor jeg sad: »Jeg troede ikke det kunde gaa saameget miste * for Dere, som skal være saa god til at skyde; men det er vel bare, naar Dere gaar paa Jagt i slig Huldremark, som Dere hørte paa Toftsæteren det skal være heromkring.« Og da jeg havde endt min Beretning om Dagens Begivenheder, bemærkede Budejen — en gammelagtig Pige, der var almindelig søgt som Budeje paa disse Kanter, idet hun var bekjendt som den, der næsten af alle Gausdals-Budejerne bragte den største Budraat ud af Kreaturerne: »En skulde mest tro, at Huldren havde været ude og drevet noget Spil med Dere, da Dere gik saa enslig i Marken heromkring.« Om det var hendes Spøg eller Alvor, kunde jeg ikke rigtig blive klog paa.

* ɔ: Bom, fejl, forgjæves.

Men »Kroppen«, der hidtil ikke havde blandet sig i Samtalen, tog det ialfald for Alvor og sagde sig vel bekjendt med, at det ikke var »rigtigt« i Marken omkring Sætrene i denne Del af Almenningen; og til Bekræftelse herpaa fortalte han nu et Par Historier om Folk, som havde havt Besøg af Huldra paa Sætrene. Disse Historier havde imidlertid saa megen Lighed med den af Nils fortalte, at jeg ikke her skal gjengive dem.

Af større Interesse for A. og mig var den Underretning, »Kroppen« gav os: at han Dagen før havde truffet »fuldt af Ryper« i Myren ovenfor Forsetsætrene og paa Bagsiden af Hærfjeldet, hvor han havde været paa »Fintopslaat«; * og vi bleve i den Anledning enige om ogsaa at anvende den næste Dag til Rypejagt, dersom vi fandt Rigtigheden af Mandens Udsagn bekræftet. Vi havde nemlig let for uden videre Tidsspilde at overbevise os herom, eftersom vor Vej til Bygden netop gik over de nævnte Sætre, saa at vi, før vi naaede disse, havde Myren lige ved Siden af os paa den ene Haand og Hærfjeldet paa den anden.

* Fintop = nardus stricta, en Græsart.

Vi havde ved den nævnte Underretning »faaet Blod paa Tand« og var ude om Morgenen en Time tidligere, end vi plejede. Vejret havde imidlertid mod al Formodning forandret sig om Natten og saa nu temmelig truende ud. Allerede førend vi vare komne halvvejs til Forsetsætrene, begyndte det at snee og slude; men da A. og jeg ved at skyde en Gjenvej tversover den omtalte Myr strax fik Troen ihænde paa, at der her var Noget at udrette, og da dette i ethvert Tilfælde vilde blive vor sidste Jagtdag i Fjeldet for iaar, lode vi os ikke afskrække af Vejret. Vi skyndte os ned til Forsetsætrene, hvor A. havde sin Hest og sin Oppakning, forsynede os begge godt med Ammunition, lod Ole tage med sig en Kaffekjedel og alt øvrigt Tilbehør til at koge Kaffe i det stygge Vejr, og kastede ham endelig vore Regnkapper over Armen. Klokken 1 skulde Kaffeen være parat og A. og jeg indfinde os hos Ole paa et Sted, som vi nærmere betegnede for ham.

Vi vare ikke før komne op igjen i Terrænet, før det begyndte at smelde for os begge To. Som sædvanlig droge vi strax til hver vor Kant, idet jeg fulgte Myren, medens han holdt sig nærmere op imod Hærfjeldet. Ryperne vare nu — som altid i saadant Vejr, især saa sent paa

Aaret — blevne skye og lettede ialmindelighed enten udenfor Skudvidde eller paa saa lange Hold, at Skuddet allerede af denne Grund blev usikkert. Kun ganske enkelte ventede med at flyve op, indtil Jægeren var kommen dem paa nogenlunde Hold. Ved at følge efter Flokkene var jeg allerede i Begyndelsen af Jagten kommen ind i nogle lange Remser med højt og tæt Vidjekjær, hvor flere Flokke havde kastet sig ind og spredt sig, og hvor jeg ikke gik ret mange Skridt mellem hver Gang, jeg havde skudt og ladet igjen, før der fløj en ny Rype op saaledes, at der netop blev Tid til at sende den et Skud paa langt Hold, idetsamme den blev synlig over Vidjetoppene eller var i Begreb med at forsvinde mellem disse. Jeg skjød paa denne Maade flere Bommer end Træffere, hvortil vel ogsaa det ubehagelige Vejr — det vedblev nemlig hele Tiden at slude stærkt — og de kolde, klamme Bad, hvormed jeg stadig overøljedes under Gangen i de vaade og tætte Vidjekjær, forendel var Aarsag. Da jeg imidlertid dér fandt flest Ryper, og jeg allerede var saa gjennemvaad, som jeg kunde blive, paa alle de Legemsdele, der kom i Berørelse med Vidjebuskene, lod jeg det staa til, idet jeg bestandig haabede at skulle gjøre det bedre. Men hverken bleve Ryperne mere medgjørlige eller jeg heldigere til at

træffe dem; og da jeg til det fastsatte Klokkeslet indfandt mig hos Ole, der allerede for næsten et Par Timer siden havde gjort op Varme i Kanten af noget Birkekrat ved Myrens øverste Rand, havde det ikke lykkedes mig at skyde mere end 9 Ryper i 20 eller 21 Skud. A. kom tilstede næsten samtidig. Han havde været heldigere end jeg, idet han kort efter hinanden havde truffet to Rypeflokke, som efter nogle faa Skud spredte sig ud over et med Ener og Smaabuske bevoxet Terræn paa Skraaningen af Hærfjeldet, hvor de fordetmeste laa og trykkede, indtil han kom dem paa Skud. Da han dog ogsaa havde faaet en hel Del lange Hold, saaledes som det under de anførte Omstændigheder altid vil være Tilfældet, havde heller ikke han kunnet undgaa at skyde forskjellige Bomskud. — Han mødte dog frem med 14 Ryper.

Vaade og kolde, som vi vare, gjorde det «utrolig» godt at faa et Par Kopper varm Kaffe, hvilken vi, siddende paa nogle i denne Hensigt sammenlagte Tørkviste, drak i Ly af en Skjærm, Ole havde opstillet mod Vejret af vore Regnkapper ved Hjælp af nogle lange Birkekjeppe. Han havde blot taget to Kopper med fra Sæteren, og da A. og jeg havde faaet hver et Par saadanne og nu opfordrede Ole til at forsyne sig med Resten og, da han nølede dermed, gjentog Opfor-

dringen, var der — forklarede han — ikke Mere igjen paa Kjedlen. Vi yttrede vor Forundring over, at han havde kogt saa lidet og ikke havt Kjedlen fuld, og sagde, at han fik koge paany til sig selv. Han svarede imidlertid med en betydelig Skjæven paa Munden, at han ikke brydde sig om det, da det var altfor stygt Vejr til at sidde stille i og koge Kaffe til sig selv; «han havde nok havt mere Vand paa Kjedlen, men Kaffeen havde været saa længe færdig, at den var kogt ind igjen, idet han maatte have den staaende over Ilden for at holde den varm til os». Sagen var imidlertid den, at Ole ikke havde kunnet modstaa Fristelsen i det stygge og kolde Vejr til paa Forhaand at holde Kaffé for sig selv, indtil der ikke var mere tilbage, end at der, efter hvad han forstod, netop blev Nok igjen til A. og mig.

Forøvrigt havde han Ret i, at det ikke var Vejr til at sidde stille i, og derfor brøde vi ogsaa op igjen, saasnart vi vare færdige med Kaffeen.

Da jeg under vor lille Rast engang gik et Stykke bort for at hente nogle tørre Enerkviste, som jeg havde faaet Øje paa, til at friske op Varmen med, stødte jeg tilfældigvis op en Halvenkeltbekkasin, som jeg saa kaste sig igjen blot en 50—60 Skridt længer bort. Jeg gik strax tilbage igjen efter Bøssen, tog Pan med, fik Stand

for Bekkasinen og skjød den, da den trykkede godt, meddetsamme den stak op. Jeg turde nemlig ikke andet end skynde mig med at skyde, af Frygt for, at de store Rypehagl ikke skulde træffe den lille Fugl paa et almindelig langt Hold. Det var en liden interessant Afvexling i Rypejagten, saameget mere som det er den eneste Gang, jeg har skudt denne Bekkasin paa Fjeldet, hvor jeg ogsaa kun har seet den et Par Gange til, men da uden at faa den for Skud.

Vi lode Ole vende tilbage til Sæteren med Ryperne og den øvrige Oppakning og gik nu sammen opover til det Sted, hvor A. sidst havde holdt paa med Ryperne, og hvor der, som han sagde, endnu var adskillige igjen, som han ikke havde faaet Tid til at gaa efter. Da vi vare komne derop, viste han mig et Sted, hvor han sagde, at der skulde ligge to Ryper, som han endelig vilde, jeg skulde gaa efter, forat jeg dog kunde faa et Par ordentlige Skud, hvilket jeg, bogstavelig talt, hidtil ikke havde havt, med Undtagelse af paa Bekkasinen. Det var paa en tør Moserande med nogle smaa Grupper af Dværgbirk og Ener hist og her. Virkelig laa begge Ryperne der endnu, to prægtige gamle Stegger, som lode mig komme sig godt paa Skud, før de begge paa éngang fløj op. Skjønt Holdet paa den sidste

blev dygtig langt, var jeg dog saa heldig at fælde dem begge. Vi skjød endnu nogle faa Ryper deromkring og gik derpaa sammen rundt Hærfjeldet, idet vi nu fordetmeste fulgtes ad. Vi traf fremdeles ikke saa faa Ryper, men, uagtet det ud paa Eftermiddagen endelig blev Opholdsvejr, vare de i Almindelighed endnu saa skye, at vi som oftest kun fik lange Hold paa dem, forsaavidt som de ellers lode os komme sig paa Skud. Saaledes maatte vi ogsaa nu finde os i at skyde adskillige Bommer. Nu var det imidlertid min Tour at være den heldigste; og da vi kom tilbage til Forsetsæteren, havde A. 21 Ryper, jeg 23 og den lille Bekkasin, altsaa foruden denne netop de to Ryper mere, som A. selv havde hjulpet mig til at faa.

Paa denne Aarstid og i saadant Vejr ansaa vi en Jagt for os begge paa 45 Ryper som meget vellykket. Bommerne høre uundgaaelig med til Aarstiden og Rypernes større Skyhed under denne. Og da jeg i hvert af mine 6 sidste Skud fældede en Rype — hvilket jeg omtrent regner ligt med en Træfsuite paa 12—15 Fugle under sidste Halvdel af August og den første Uge af September — havde jeg heller ingen Grund til Utilfredshed med mig selv, forsaavidt denne Side af Sagen angaar. Ellers gaar det nok an under heldige Omstændigheder, hvortil først og fremst hører godt

Vejr, saaledes som det havde været Dagen før, ogsaa paa denne Aarstid at skyde sine 10—12 Ryper en suite, ja maaske endnu flere.

Endnu samme Dags Aften naaede vi ned til Forset-Gaarden og kom den følgende Formiddag tilbage til Lillehammer, hvor vi havde den Fornøjelse efter to Dages Jagt at kunne præsentere vore respektive Hustruer, A. 51, jeg 36, eller tilsammen 87 Stykker fuldvægtigt Vildt. Jeg fik strax Bismeren frem for at veje Tiuren og notere dens Vægt i min Jagtjournal. De engelske og ogsaa andre Sportsmænd gjøre, som bekjendt, ligesaa, hver Gang de fiske en «Specie-Fisk», som Engelskmændene kalde de Laxe, der ere saa store, at de, naar de faa en saadan, pleie at give Roerkarlen en Specie i Drikkepenge. Jeg foretrækker nu at skyde en voxen Tiur. —

Til Erindring om mine Harejagter.

Naar undtages Raphønen, har jeg nu i mine Skildringer fra mit Jægerliv paa en eller anden Maade været ifærd med alle vore andre almindelige Arter jagtbart Vildt af det mindre Slags — hvortil min Jagt saagodtsom udelukkende har indskrænket sig — og endda med adskillige af de mindre almindelige, og Dig skulde jeg saa ikke forunde en liden Plads i disse mine Optegnelser, Du vakkre, fornøjelige Hare, der ligesom er skabt for Jægeren og ogsaa har forskaffet mig saamangen glad Stund, naar Losen klang mellem Aaserne i de herlige Vaarmorgener eller paa en dejlig Høstdag, saamangen elektriserende Øjenslyst, naar Du pludselig hoppede frem paa Aabningen eller kom piltende efter Stien, hvor jeg stod og ventede Dig, saamangt et lykkeligt Øjeblik, naar Du, i Medfør af din Bestemmelse, faldt for mit Skud, saamangt et hyggeligt Møde med Venner og Bekjendte, naar vi samledes ved Todten og udvex-

lede Jagtens smaa Begivenheder: hvorledes Du tourede bag denne eller hiin Aas, og blev seet af Den og Den, og tabtes paa dette eller hint Sted, og blev beskreget af Cora eller Klinge og saluteret med en Bom af N. N., og alt det Andet, som hører med til Jagten paa Dig og af samtlige Deltagere deri betragtes som Ting af største Vigtighed.

Ja vakker er Du, og yndig og let! Du, ja Du blandt de Firføddede er vore Skoves Pryd! Thi hvad hjælper det, at Bjørnen og Elgen holde til i disse, og Ulv og Gaupe og Maar og Ræv? Hvad hjælper det, naar man blot en eneste Gang i sit Liv faar være med at sætte en Kugle i en Bjørn, om den ogsaa maa bide i Græsset, naar man aldrig hverken før eller siden har faaet saameget som et Glimt af den at se! Hvad hjælper det, at man gaar paa Jagt i 40 Aar og ingensinde faar Øje paa en Elg eller en Gaupe og blot en eneste Gang faar se et værdigt Ulvepar, idetsamme de ere i Begreb med at fakke Ens Jagthund! Hvad hjælper det, siger jeg, at vore Skove ogsaa huse disse anseeligere Vildtsorter, naar de omtrent ere ligesaa usynlige som Huldrer og Haugetrold og andre saadanne mystiske Væsener!

Men Du, rapfodede og allestedsnærværende Hare, Dig faar man dog se, ret som det er. Du

lader Dig tilsyne og glæder Skabningens Herre ved Din lette Skikkelse, baade naar han venter Dig, og naar han ikke tænker paa Dig. Ja, Jægeren glæder Du i Livet som i Døden, og han søger Dig ikke forgjæves. Du holder Dig ikke skjult paa de vildsomste Steder; Du trækker Dig ikke tilbage til Skovens dunkleste og mindst besøgte Afkroge; Du færdes ikke blot paa de ensomme Stier. Der er ingen Del af Naturen, hvori Du ikke finder Behag, og for hvilken Du ikke passer, — som Du ikke beliver og forskjønner ved Din Tilstedeværelse. Menneskets Nærhed er Dig ikke imod, og hvor han rydder en grøn Flæk i Skoven og paa Heden, der følger Du efter og formerer Dig og udbreder Dig. Og var ikke Jægeren, vilde Dit Tal maatte kaldes Legio, og Du vilde være som en Plage i de Ægypters Land, ja en Skræk for den flittige Landmand. — Naar Hundene jage Dig, flygter Du ikke som de andre Dyr bort meddetsamme men vender efter en liden Rundtour stadig tilbage og viser Dig Gang efter Gang. Og for Den, som ellers har sin Vandring i Skoven, skvætter Du frem, bedst som det er, og naar Bonden ser Dig, siger han: «nei sjaa Haren, Du», og hans Sjæl glæder sig ved dit Syn. Ja, hvor ofte har ikke dette Udraab gjort mig opmærksom paa din flygtigt henilende Skikkelse. Hvilket Re-

lief giver Du ikke til Omgivelserne, mellem hvilke Du saaledes bevæger Dig frem, hoppende, og standsende, og lyttende, og hoppende igjen. Og hvor hurtig er ikke din Flugt henover de aabne Vidder, over Højfjeldets gule Flyer, over Kystegnenes brune Lyngmarker, ja over Vestlandets afskovede Hejer!

Erindrer Du, da jeg i Begyndelsen af October 186. reiste til Valders for blandt Andet at sælge Træer paa Roden i Østre Slidre Præstegaardsskov. Jeg havde gamle Flora med. Hun var, som Du véd, ikke god at komme ud for, undtagen naar hun var i det Humør, at hun kunde staa ganske rolig og se efter Dig, naar Du hændelsesvis sprang op for os, og hun da ikke var at formaa til at røre sig af Flækken. Det var dog kun sjelden, at det Lune var paa hende; og om hun end ikke i Almindelighed brydde sig om at slaa videre ud efter Dig, saa var Du dog støt*) om en Hals, naar hun først var kommen paa Foden. Og hverken i Østre eller Vestre Slidre havde det dengang nogen Nød med at føre hende paa frisk Fod.

Først havde vi, som Du véd, en liden Moro

---

*) ɔ: stadig.

sammen ved Thomlevolden, hvor jeg blev liggende om Natten og om Morgenen gik ud en Tour med Flora, før jeg rejste videre. Jagten varede noget længe, da Du gik ualmindelig vrangt; men da jeg saa engang, medens jeg fulgte efter Losen, der var trukket paa en helt anden Kant end dér, hvor Du først havde touret, blev staaende et Øjeblik paa en liden aaben Plet i tætte Skoven, hvor Du nylig, saavidt jeg kunde skjønne, var gaaet over, blev Du efter et 5 à 10 Minutters Tab beskreget ganske i Nærheden og kom da medét saa tvert tilbage over Aabningen, at Du ikke sandsede mig, som stod midt i Vejen for Dig, men sprang tversover mit højre Fodblad, saa at jeg kjendte Dig stryge mod mit Ben. Jeg vendte mig strax om og sendte et Ilbud efter Dig fra mit Bøsseløb, idetsamme Du forsvandt mellem Træerne, saa at jeg ikke kunde se, om det naaede Dig. Men da jeg kom hen, hvor jeg havde opfanget det sidste Glimt af Dig, havde Du allerede sat over Styx og maatte følge med tilbage til Thomlevolden.

Paa Tonsaasen mødte jeg Revierforvalteren i Valders, som pludselig havde faaet Tilsigelse om at møde i Hadelands-Kommissionen, hvoraf han var Medlem; og saaledes blev jeg, som saa ofte i lignende Tilfælde, alene med ovennævnte min For-

retning i Østre Slidre og maatte overtage ogsaa Revierforvalterens vices•under samme.

Der var dengang en liden Kløvereng inde i Skoven lige ved Jorderne paa Nordaker i Nordre Aurdal, og i denne levede Du hvert Aar godt og vel, eller, som der staar om den rige Mand, «hver Dag i Herlighed og i Glæde», indtil den Tid, da jeg plejede at komme og afhente Dig. Jeg kaldte Dig «Marit Nordakers Kløverhare» paa Grund af, at det var hende, som først havde givet mig Anvisning paa Dit Opholdssted saa lige ved Gaarden, og hvem Du derfor efter alle Galanteriets og Ridderlighedens Love tilhørte. Og Marit Nordaker — den dengang unge Husmoder paa Gaarden — ja ved hende var der den Interesse, at B. Bjørnson skal have sagt, at han netop havde tænkt sig Synnøve Solbakken saaledes. Om det forholder sig saa eller ikke, skal jeg ikke kunne sige, men ialfald, at det godt kunde have været sandt, saaledes som hun endnu den Gang saa ud. — For Din Skyld — ja det er Dig, jeg mener, Harepus! — var jeg tidlig ude og kom til Nordaker, før «de sjelve» vare oppe. Jeg lod Hesten holde ved Gaarden, gik med Flora hen til Kløverengen, fik Dig strax ud, passede Dig op i Vejen et Stykke nedenfor Sagen dér, hvor den deler sig til denne og Gaarden, skjød Dig paa Peltsen, da Du kom til-

bage efter en liden Tour omkring Pladsene nede ved Fjorden, hang Dig paa en Knag i Forstuen paa Nordaker, og bad en Mand, som huggede Ved ude paa Traakket*), at hilse ind og sige, at Barth var rejst forbi, og at «Marits Kløverhare» hang i Gangen. Hele Opholdet havde idethøjeste varet en halv Time.

Saa rejste jeg videre til Skydsskiftet Vindingstad i Østre Slidre, hvor jeg fra 6te til 17de October holdt paa med den omtalte Forretning. Da der var en halv Mil fra Vindingstad til den Skovdel (Bjørnhullien), hvorfra Salget foregik, og det varede en god Time, før vi naaede derhen, bleve vi ɔ: Kjøberen og jeg, enige om, at vi allerede Kl. 8 om Morgenen skulde være færdige til at drage til Præstegaardsskoven. I denne holdt vi regelmæssig paa til 6 Efterm. og kom følgelig ikke tilbage til Vindingstad før i Mørkningen. Saaledes havde jeg, med Undtagelse af de to Søndage, just ikke megen Tid til at give mig af med Dig, Pus. Men omkring Vindingstad var der ingen Mangel paa Harer, og naar Flora først kom paa frisk Morgenfod, plejede hun derefter i Almindelighed at gjøre sin Pligt. Kl. 6½ var det skydelyst, og naar jeg stod op Kl. 6, havde jeg omtrent

*) Traakket ɔ: Gaardsrummet.

halvanden Time, indtil jeg efter Bestemmelsen skulde være tilbage til Vindingstad, hvor jeg først maatte gjøre sædvanligt Morgentoilette og spise Frokost, før jeg var færdig til at drage med det øvrige Forretningspersonale (Kjøberen, Skovvogteren og Arbejdsfolkene) til Forretningsstedet.

Otte Morgener af de nævnte 12 Dage gik jeg og Flora saaledes ud efter Dig, og alle 8 Gange maatte Du gjøre Følge med tilbage til Vindingstad. Og da to af disse 8 Dage vare Søndage, paa hvilke jeg havde Tiden for mig, bragte jeg den første Søndag to Stykker af Dig hjem med, og den anden gik det os saaledes, som vi nedenfor mere specielt ville gjenkalde os i Erindringen. En af de 6 Hverdage var jeg allerede tilbage med Dig Kl. 7, to Gange Kl. $7^1/_2$; men to andre Gange varede det rigtignok til Kl. fuldt 8, saa at det nævnte Personale maatte vente til Kl. $8^1/_2$, før vi kom afsted. Det var imidlertid liberale Folk, jeg havde at gjøre med, og da de først vare blevne vante til, at jeg skulde have skudt min Hare om Morgenen de Gange, jeg var ude efter Dig, førend vi droge til Præstegaardsskoven, betragtede alle Vedkommende dette som en langt vigtigere Sag end endog et timelangt Ophold med Forretningerne. — Ja, om det for en Gangs Skyld endog havde varet meget længer, vare de alle tilsidst blevne

altfor interesserede i, at jeg ikke skulde komme tilbage fra Jagten uden Dig, Pus, til at de ikke langt heller havde foretrukket at vente.

Den næstsidste af de nævnte Hverdage havde det virkelig ogsaa nær knebet for mig, og den Dag kom vi ikke afsted fra Vindingstad før Kl. 9½. Jeg havde, efterat det mod Sædvane var gaaet ganske traat for Flora med at greje Foden efter Dig, endelig faaet Dig ud ovenfor det øverste nordlige Hjørne af Kjernbakssætrene; og da Du havde gjort et Par ordentlige Toure op mod den gamle «Kvamsvei», der, skjønt oprindelig en Kjørevei, neppe har været befaret med Hjulredskab i de sidste tohundrede Aar, fik jeg se Dig paa langt Hold komme nedover Aasen, stor og vakker. Du kom mig ogsaa i godt Skudhold men gik netop da bag en liden Forhøjning eller Rygning i Terrænet, hvilken forstørstedelen skjulte Dig for mig, saa jeg ikke kunde se Andet end et Par Tommer af Din Ryg. Da det viste sig, at jeg ikke vilde faa noget bedre Tag paa Dig, skjød jeg alligevel, idet jeg tænkte, at et eller andet Hagl muligens kunde træffe Dig i Rygraden. Men Du slap dengang, og Losen gik lige friskt endnu et Stykke nedover, hvorpaa Flora pludselig tabte. «Maaske» — tænkte jeg paa Grund heraf — «har jeg alligevel truffet og Flora taget Dig», og jeg

gik ned til Tabtet, men uden at se Noget enten til Dig eller hende. Jeg ventede nu et Kvarterstid, indtil Klokken var bleven $8^1/_2$, og gik saa videre nedover mod Vindingstad, overladende til Flora at komme efter, naar hun selv vilde, idet hun aldrig havde været vant til nogen mere hensynsfuld eller rationel Behandling fra sin forrige Ejers Side. Men førend jeg endnu var kommen ret langt, blev der igjen medét en saa skurende Los i Nærheden af Tabtet, at jeg maatte op igjen. Jeg ilede strax op til den Post, hvor jeg havde skudt paa Dig, og stillede mig nu saaledes, at Du, i Tilfælde, ikke vilde skjules for mig af den omtalte Forhøjning. Atter var Du paa Tour opimod Kvamsvejen og kom saa tilbage akkurat ligesom sidst. Men nu var der ingen Frelse for Dig, og let var Din Død. Du var nok værd dette halvanden Times Ophold over den reglementerede Tid; thi Du var den næststørste Hare, jeg nogensinde har skudt, og dertil var Du saa kort og tyk eller af en saa sammentrængt Figur, at jeg i saa Henseende aldrig har seet Din Mage. Du var næsten i ren Vinterdragt, blot med noget lyst Blaagraat paa Ryggen, ganske som en Mo- eller Jæderhare. — Min længere Udebliven havde sat Samtlige paa Vindingstad i en ikke ringe Spænding med Hensyn til Udfaldet af Jagten, som de frygtede maaske dog

denne Gang kunde have slaaet fejl. Og der blev stor Fornøjelse, da de saa mig komme bærende paa Dig. Du blev almindelig beskuet og beundret, og Alle erklærede, at slig en rar Hare havde de aldrig seet; «den var mest,» sagde de, «paa Gjær som en liden Sauv.»

Dette var om Fredagen. Løverdag fik Du være i Fred for mig, men om Aftenen vendte jeg, en Time før jeg plejede, tilbage fra Præstegaardsskoven og gik saa over Aasen til Gjæstgiverstedet Ølken i Vestre Slidre for Søndagmorgen at aflægge Dig et Besøg nede i Moerne ved Slidrefjorden, hvor Du véd, at vi i sin Tid have havt saamangen Moro sammen. — Men nu stod, som det syntes, Pokker baade i Dig og Flora. Rigtignok lod Du Dig repræsentere af hele tre Individer; men da det første af disse, som jeg under en kortvarig Los saa hoppe over det høje Gjærde mellem Husagermyren og Hjellemoen, ikke vilde gaa efter Floras Sind, og de to andre blot vare grønne Ungdommer fra samme Aar, hvilke hun formodentlig fandt det under sin Værdighed at tage nogen synderlig Notits af, efterat hun først havde overbevist sig om, hvem hun havde for sig, var hun ikke at formaa til, som Borgerne paa Moss, «at gjøre, hvad hun kunde,» og jeg havde ingen anden Raad end at gaa op igjen til Ølken, spise Frokost og der-

paa vandre over Aasen igjen de $3^1/_2$ Fjerdingvej til Vindingstad. Klokken var da bleven mellem 10 og 11.

Professor Esmark havde bedet mig om at skyde nogle Lavskriker (garrulus infaustus) til ham, og da jeg nu havde Saadant at gjøre, lagde jeg, efter at være kommen op paa Aasen, Veien over den til Ølken hørende, med enkelte Trægrupper bevoxede Sæterløkke, hvor jeg stadig havde plejet at træffe smaa Selskaber af denne mystiske Fugl. Ogsaa ombyttede jeg Harehaglene i begge Løb med smaa Spurvehagl, hvoraf jeg til saadant Brug almindeligvis fører nogle Skud med. Nu saa jeg imidlertid ingen Lavskriker paa Sæteren, men antog, at jeg maaske endda kunde træffe nogle ved at gaa fra denne i skraa Retning gjennem Skoven, indtil jeg stødte paa Vejen igjen. Paa Harejagt tænkte jeg ikke mere, endskjønt det var paa den Aarstid, da man, som bekjendt, kan jage hele Dagen. Men naar Flora var i det Humør, som hun havde været i om Morgenen, vidste jeg, at der intet Udkomme var med hende. Det, hun vilde, det vilde hun.

Jeg var imidlertid ikke kommen hundrede Skridt ind i Skoven fra Sætergjærdet af, før hun med én Gang fører op en øsende Los lige i Nærheden af mig, og afsted bar det med Dig, Hare-

pus, opover mod Kvithøvd. Jeg fandt strax en Aabning, hvor du var gaaet over, og skjønt jeg ansaa den som en temmelig daarlig eller usikker Post og derfor ikke agtede at blive staaende der længer, end til jeg havde faaet nærmere Rede paa, hvad Vej Du videre vilde tage, fandt jeg dog ingen Foranledning til at forlade samme, eftersom Du atter snart vendte nedover igjen fra Kvithøvd næsten samme Vej, som Du var gaaet opover. Derpaa gjorde Du blot en liden Rundtour omkring Udtaget og kom saa over Aabningen igjen, hvor jeg pebrede Dig med Spurvehaglene paa kun 20—25 Alens Hold. Du videre afsted, Flora strax efter med fuld Los endnu en 70—80 Skridt fra det Sted, hvor jeg skjød paa Dig, hvorpaa det pludselig blev bomstille. Nu kom Flora tilbage og vilde ikke mere. Jeg forstod strax, hvad Klokken var slaaet; men da jeg gik efter i den Retning, hvor Losen saa braat var ophørt, og animerede Flora til at søge, var hun trædsk nok til at lade, som om hun gjorde saa, idet hun gik snart i én, snart i en anden Retning men omhyggelig undgik den, hvori hun vidste, at hun havde Dig. Hun vilde nok spare Dig for sin egen Mund, den listige Taske, og tænkte vel, at hun skulde godgjøre sig med Dig en anden Gang. Men jeg lod mig ikke narre af hendes Finter og ledte nu selv efter Dig,

til jeg fandt Dig, hvilket, da Marken var temmelig tæt bevoxet med Kjær og Smaabuske, medtog adskillig Tid.

Der var neppe forløbet 5 Minutter, efterat jeg havde fundet Dig og behandlet Dig efter alle Sportkunstens Regler, før der blev Los igjen og Du atter maatte op at dandse efter Floras Musik. Dog fik Du blot Tid til en enkelt Rundtour, før Du dandsede Dig ind i Døden for mit Skud.

Jeg gik videre med Dig og Din Kamerat paa Ryggen og kunde omtrent have vandret saaledes et halvt Kvarters Tid, da jeg hørte et lidet Tramp i Marken. en 25—30 Skridt paa Siden af mig og i det samme fik se Dig i endnu en tredie Udgave springe frem under en Gran med lavt nedhængende Grene og ile afsted alt, hvad Tøiet vilde holde. Jeg slap i Øjeblikket Dine Kamerater til Marken, rev Bøssen af Skulderen, og fik klemt til med Kornet paa Din Bag, med Respekt at sige, netop som Du forsvandt for mig mellem Træerne. Flora, som befandt sig ganske nærved, fik strax Tæften af Dig og begyndte at jage af fuld Hals, og jeg tænkte ikke Andet, end at Losen nu, da hun var i Kulør igjen, vilde gaa baade langt og vel. Men den varede blot de ca. 50 Alen hen til det Sted, hvor Du blev borte for mig

efter Skuddet, og da jeg kom derhen, laa Du der saa død som en Sild.

At bære tre voxne Exemplarer af Dig i Hænderne et længere Stykke Vej er, som enhver Jæger véd, et temmelig besværligt Arbejde. Imidlertid bevirkede min Fornøjelse over at have gjort en saa uventet heldig Jagt, efterat den egentlige paaregnede Morgenjagt var mislykket, at jeg fandt det dobbelt lettere at fragte Eder de halvanden Fjerdingvej, jeg havde igjen til Vindingstad, end det under almindelige Omstændigheder vilde have været.

Mandagen lod jeg gaa forbi uden nogen Jagt, men Tirsdagen maatte jeg ud igjen. Jeg fik Dig strax op søndenfor Braathøvd, idet jeg gik over den lille Gaards Jorder, og sprang saa hen til Leddet, hvor den dengang nye Vej fra Vindingstad stødte sammen med Stien, der gaar langsmed Gjærdet. Jeg var ikke før kommen derhen og havde stillet mig udenfor Leddet, saa at jeg kunde beherske begge Veje, før jeg fik se Dig komme imod mig efter Nyvejen saa langt borte fra, som jeg omtrent kunde øjne Dig. Du lagde ud det bedste, Du aarkede, og jeg frygtede blot for, at Du, forinden Du kom mig nær nok, skulde stikke af ind i Skoven. Men Dit Livsmaal var vel fuldt, kan jeg tænke. Du holdt Vejen, som om den netop var gjort for Dig, og da Du var kommen mig

paa omtrent 30 Skridt nær, lod jeg Dig, som skrevet staar, ϑανεῖν ϑάνατον ɔ: smage Dødens Kalk, — dog uden dens Bitterhed.

Men Klokken var endnu ikke fuldt 7, og jeg gik derfor ned i Moerne ved Heggefjorden nedenfor Braathøvd og Sandnæs-Pladsen, hvor jeg antog, at Du vilde være at finde. Fik dog ikke ud. Men medens jeg gik saaledes og drev omkring med Flora, der ikke fjernede sig længer fra mig, end at jeg stadig kunde se hende, og vi derunder kom til en liden Lysning i Skoven, gav hun et Par Glæfs og stødte idetsamme op en Tiur, der blot fløj hen i en af de nærmeste Graner i Kanten af Aabningen og satte sig der kun en 30 Alen fra mig, blank og bar, med hele Bredsiden vendt imod mig. Da jeg aldrig før havde havt en voxen Tiur siddende saaledes for mig i Træ paa et kort Hold, og den intet Tegn gjorde til at stryge sin Vej, — den havde tydeligvis ikke faaet Øje paa mig, der stod aldeles stille, færdig til naarsomhelst at tage den paa Kornet — gav jeg mig nogle faa Sekunders Tid til at betragte den, før jeg kastede til Øjet og skjød den ned. Det var en Ungtiur paa 13 M℔. Med denne og Dig, Pus, vendte jeg fornøjet tilbage til Vindingstad, hvor jeg denne Gang indtraf i fuldkommen god Tid. Jeg blev modtaget med fuld Akklamation.

Samme Dags Aften rejste jeg til Ølken og derfra den næste Dag videre nedigjennem Valders efter først at have taget mig en liden Morgenjagt mellem Ølken og Pladsen Hakkestad, hvorunder Du efter en kort Los kom imod mig nedigjennem «Aspedotten», den farlige Aspedot, hvor Du ikke kunde vente, at det vilde gaa Dig bedre end saamange af Dine Forgjængere, som der havde maattet «sætte Piben til». — Du var saaledes den 14de Hare af dem, jeg havde faaet paa de 11 her omtalte Morgenjagter, hvoraf ikke en eneste mislykkedes, medens jeg heller ikke paa hele Valdersrejsen var ude oftere end disse 11 Gange. — At jeg betragter dette som min heldigste Jagt paa Dig, hvilken det især deleshed morer mig at tænke tilbage paa, har nærmest sin Grund i, at jeg de fleste af hine 11 Gange kun havde saa kort Tid til at expedere Dig i, og dertil en Hund, som ikke vilde slaa ud, hvisaarsag der skulde et mer end almindeligt Held til, at det gik, som det gik. Forøvrigt var jeg just ikke heller vant til at skyde saa mange Harer i Løbet af ikke længere Tid, da jeg aldrig har havt Foranledning til at gjøre Jagten paa Dig til Andet end en ren Bisag i Forhold til min øvrige Jagt, hvis egentlige Hovedgjenstand jo har været de bevingede Skabningers mangehaande Arter. Samme Aars Vaar havde jeg skudt

10 Stykker af Dig og disse 24 Harer er, sandt at sige, det største Antal, jeg har drevet det til i et enkelt Aar.

Men skjønt jeg saaledes ikke har kunnet regne mig til de egentlige rette Harejægere, forsaavidt det herved kommer an paa selv stadig at have holdt Støvere og at have gjort Jagten paa Dig til en Hovedsag, saa have vi dog i det Hele taget i Løbet af de mange Aar havt mangt et uforglemmeligt Møde sammen under de forskjelligste Omstændigheder, i fast alle Landets Egne og — naar jeg ikke netop, som paa hin Rejse i Valders, har været alene — i godt Selskab eller hyggeligt Kameratskab.

Husker Du i gamle Dage, naar jeg som ung Student næsten hver Løverdag i Jagttiden blev med de gamle «klassiske» Harejægere, Brødrene Fr. og Per Juell*), Johan Scharffenberg og Jens Birch*) til den en Mil fra Kristiania, paa Lørenskoven beliggende Gaard Ellingsrud, hvor Per Juell dengang boede; eller med de Samme og gamle

*) Fr. Juell, nu Brigade-Intendant, Forfatter af «En gammel Jægers Meddelelser». Per Juell, dengang Forvalter over Ellingsrud, død som Gaardejer i Aker. J. Scharffenberg, død fom Kompagnichef paa Hadeland. Jens Birch død som Borgermester i Kristianssand.

Hans Jæger paa enkelte af deres Toure til Krogskoven; — husker Du, hvor glad jeg var, naar det i et saa udsøgt Jagtselskab lykkedes mig at skyde Dig paa Peltsen, og jeg kunde raabe «Todt» og blive gratuleret af disse Storjægere. Husker Du, da jeg i 1845 sammen med Scharffenberg, Wilhelm Dunker*), Brødrene B. og H. Gram og Martin Thams**) blev med paa en saakaldet Storjagt efter Dig i Sognedalen, paa hvilken vi skjød 31 Harer, og deraf 11 paa en Dag ved Fladhus paa Grændsen af Krødsherred. Husker Du alle de morsomme Jagter i Valders, jeg for endel Aar tilbage havde efter Dig sammen med Forstassistenterne Krog og Andersen; da vi den første Vaar paa en enkelt Rejse alene paa Aftenjagter fra Kl. 6 à $6^1/_2$, efterat vi hele Dagen havde været i Skoven i Forretninger, skjød vore 28 Harer, og hvert af de to følgende Foraar næsten ligesaa mange. — Husker Du, da M. en Høst havde laant mig sin Hund, Klafan, med til Valders, og jeg en Dag — den 10de October — i Nærheden af Tveitemoen, en Fjerdingvej fra Stationen Øylo, holdt paa med Dig paa Barfrosten hele sex Timer, hvoraf de tre medgik for Klafan, der strax havde faaet Fod af

---

*) Død som Kaptejn.

**) B. Gram, død som General; H. Gram, nu Sorenskriver i Sarpsborg. M. Thams, Dunkers Svoger, død.

Dig, alene til at udrede denne, medens jeg hele Tiden maatte gaa frem og tilbage paa Landevejen for at holde Varmen i mig. De tre øvrige Timer optoges af Losen, idet Du, uden at jeg kunde forstaa, at der var noget egentligt Tab, gik Tour efter Tour saa langt bort, at Losen blot kunde høres den halve Tour. Naar Du saa kom tilbage -- og det gjorde Du med største Regelmæssighed og med omtrent lige lange Mellemrum, — gik Du vistnok altid forbi i Nærheden af mig, saa at jeg endog nogle Gange saa Skimtet af Dig; men Du passede det alligevel bestandig saaledes, at jeg ikke fik Hold paa Dig, før Du havde gjort sex saadanne fulde Toure; og da Du saa endelig maatte til, og jeg tog Dig op, hvor Du laa, var Du, af en voxen Hare at være, saa liden, og dertil saa lurvet og styg, at det næsten forekom mig uhyggeligt at behandle Dig. Det kan ikke slaa fejl, at Du jo har været en rigtig Troldhare af det Slags, som Asbjørnsen fortæller om i sin «Tiurleg i Holleia».

Og husker Du en 27de October et andet Aar, da jeg ligeledes havde faaet Klafan med til Valders, og jeg havde ladet mig ro ud til Præstøen i Vestre Slidre, hvor jeg fra S., der havde skudt Bom paa Dig, vidste, at Du opholdt Dig selvene, istedetfor at der ellers kunde være 4—5 Stykker af Eder paa denne lille vakre Ø. Du var ikke

vanskelig at finde, men for bare og stak og stak i den tætte Smaaskov der. Hver Gang Klafan havde faaet Dig paa Benene og begyndte at jage, blev det blot ved nogle faa Glæfs, saa kom Du bort for ham igjen. Saalænge Klafan, der var en god Hund, som jeg maatte fare varligt med, vilde holde ud med Dig, agtede jeg heller ikke at give tabt; og saaledes holdt vi paa i stive 5 Timer akkurat paa samme Maade med idelig Stikning og idelige Gjentag og Tab, idet Losen aldrig varede mere end 5—10 Sekunder ad Gangen. Endelig belønnede Du dog vor Udholdenhed ved at komme frem paa den lille, med noget spredt Løvskov bevoxede Flek, hvor jeg hele Tiden havde staaet og passet paa Dig og for Din Halsstarrigheds Skyld frosset mer end tilbørligt paa Fødderne. Det var nemlig flere Tommer gammel Sne paa Marken. Havde det været Nysne, vilde Din Livstraad sandsynligvis have været udspundet nogle Timer før. Du var et rent Pragtexemplar af en Hare i Vinterdragt og vel værd, at jeg gjorde mig saa megen Flid med Dig. Dagen efter spiste jeg af Dine Rygstykker hos min Ven Doktoren.

Lad mig heller ikke glemme den Gang, da jeg sad paa en Raje*), der laa tvertover Leddet i

*) Raje ɔ: en tyk Stang.

Gjærdet for Tvengehagen i Vestre Slidre Præstegaardsmark, og ventede paa, at det efter et længere Tab skulde blive Los igjen. Da saa Doris endelig begyndte at jage lige ved Vejstien, som jeg sad og passede, turde jeg ikke rejse mig af Frygt for at skræmme Dig, hvorfor jeg blot blev siddende og holdt Benene vidt ud fra hinanden, for at Du kunde finde Plads til at gaa gjennem Leddet, naar Du kom efter Vejen for, som Du da plejede, at begive Dig ind i Tvengehagen. Du var heller ikke sen med at komme som ventet og gik ganske rigtig mellem mine Ben uden at mærke Noget. Men medens Du saaledes slap vel igjennem Scylla, blev Tvengehagen Dig et Charybdis, da jeg, efter at have faaet Dig vel ind paa denne, rejste mig, vendte mig omkring, og «mortificerede» Dig, som. J. Scharffenberg pleiede at sige.

Og saa den Gang, jeg sad paa Bakkekanten paa Husaker og ligeledes ventede paa, at «Løve» skulde tage op igjen, og jeg, efter at have siddet saaledes omtrent en halv Time, tilfældigvis vendte mig om og saa Dig sidde ganske gemytlig blot 10 Skridt bag min Ryg og spise af Groen, hvilket Du formodentlig havde holdt paa med en lang Stund. Du rejste Dig idetsamme et Øjeblik op og gloede ganske forbauset paa mig, men tog saa

Benene fat, saa det havde Skik. Dog hjalp det Dig ikke.

Og husker Du, hvorledes Du, da jeg engang kjørte mellem Værkshusene paa Storvartsgruben ved Røraas*), medens det var «Fyraben», kom hoppende frem af alle Bygningerne, 1 og 2 ad Gangen, indtil jeg havde talt 9 Stykker, uden at jeg den Gang havde Anledning til at indlade mig med Dig; og ellers alle de Gange, Du uventet har sprunget op for mig i Skoven og paa Fjeldet eller ude paa Øerne, og jeg da i en Haandevending har faaet Bøssen af Skulderen og braastandset Dig i Farten; og naar jeg har skudt Dig for Stand af mine Fuglehunde, og stundom ogsaa ved at ringe Dig paa Sporsne; og saa endelig alle de mangfoldige Gange, jeg har været ifærd med Dig uden at faa «annekteret» Dig, hvorom Du forresten selv véd at fortælle.

Ja er ikke Du, vakkre Harepus, skabt til Jægerens Kontentement og Fornøjelse, saa tør jeg sige, at Intet er det. Dig har jeg, som sagt, at takke for saamangen glad Stund, fuld af oplivende

*) Veien til Aursundsøen gaar mellem Grubebygningerne.

Virksomhed og Naturnydelse, af spændende Forventning, af opfyldte Smaaforhaabninger, af belønnede Anstrengelser, af uventede Held og interessante Overraskelser. .

Saa være da disse Linier et Udtryk for min Erkjendelse af, hvad jeg skylder Dig for alt dette. Gjerne vilde jeg have yttret Dig min Taknemmelighed paa en virksommere Maade; og jeg var den Første, som i Anledning af det nye Jagtlovforslag vakte Motion om, at der skulde vises Skaansomhed mod Dine med Livsfrugt velsignede Mødre og Hustruer ved, at man lod Dig gaa med Fred i hele Maj; og den Første, som vilde, at Du skulde tages i Beskyttelse mod den fæle Trampsax, hvori Du sidder fast med Foden og i Dine fortvivlede Bestræbelser for at komme løs slider Dit Kjød af indtil Benene og lider Hungerens Kvaler ofte mange Dage i Træk.

Men de Barmhjertiges Stemme, deres, som havde Medlidenhed med Dig, blev som et Raab i Ørkenen, og jeg, jeg, som vilde Dig vel og tænkte at komme Dig til Hjælp i din betrængte Stilling, maatte se mine gode Hensigter med Dig miskjendte og forfejlede.

Endnu nogle smaa Minder fra Hadseløen.

(ad me ipsum.)

1. Haugene, Husby og Nøsttaget.

Det har altid forekommet mig som noget af det Ønskværdigste for en Jæger at kunne bo paa et Sted, hvor han har nogen Jagt lige ved Haanden eller, saa at sige, til dagligt Brug, saa at han, naar han vil, kan gaa en liden Tour ud med sin Bøsse og, ret som det er, komme hjem med, selv om det blot er en enkelt eller nogle faa Fugle ad Gangen.

Et saadant lidet fornøjeligt Jagtterræn havde jeg paa Hadseløen næsten lige ved min Bolig (Fogedgaarden Husby). Det var de saakaldte «Haugene», det er: det af en Mængde smaa Rabber og Hauge bestaaende, med Birkekrat og enkelte smaa Birketræer bevoxede lille Parti af Øen, der strækker sig fra Husby til den en halv Fjerdingvej derfra beliggende anseelige Gaard Melbo, mellem Hadselfjorden paa den ene Side og Kjøreveien mellem begge de nævnte Gaarde paa den anden. En liden

Del af «Haugene» strakte sig dog ogsaa over paa den anden Side af Vejen ind mod de store Multemyre, der ellers paa alle Kanter adskille dem fra de øvrige skov- og kratbevoxede Dele af Øen. «Haugene» udgjorde saaledes et lidet Rypeterræn for sig selv af omtrent 1/3 Fjerdings Længde og og den halve Bredde. Trods dets ringe Størrelse var det alligevel ikke saa let en Sag at blive rigtig orienteret i samme paa Grund af Terrænets smaakuperede Beskaffenhed med dets Mangfoldighed af Rabber og Bjergknauser med derimellem liggende smaa Draag, græslændte Myrsig og andre, for Størstedelen med Multeplanter bedækkede Smaamyre. Hist og her mellem Rabberne fandtes ogsaa et lidet Vandpus eller en sivbevoxet Sump.

Det er netop i et saaledes beskaffent Terræn, at Ryperne synes allerbedst om sig, og derfor var man ogsaa, trods «Haugenes» Beliggenhed saa nær ved Gaardene, og uagtet de stadig gjennemstrejfedes af Havnefæ, næsten stedse sikker paa der at træffe flere eller færre af disse Fugle, selv om man, som det dengang var Tilfældet med mig, ikke brugte Hund. Ogsaa var «Haugene» et af de Steder paa Hadseløen, der paa et saa indskrænket Felt tillige frembød den største Afvexling i Jagten. I de før omtalte Draag og Græsmyre laa nemlig stadig baade Dobbelt- og Enkeltbekkassiner, og

fra de smaa Vandpus eller Sumpe fløj ikke sjelden en og anden Krikand, ja stundom endog en Stokand op inden Skudhold. I og ved «Hougene« paa deres mod Husby nærmest vendende Kant opholdt sig tillige hvert Aar et Par Storspover og ligeledes et Par Smaaspover, som der udklækkede sine Unger. Heller ikke manglede den heroppe saa almindelige rødbenede Sneppe hverken i selve Hougene, hvor den rugede, eller paa den hvide skjælbedækkede Strand, der som en smal Rand strakte sig langsmed «Hougene» paa deres ene Side. Til sine Tider kunde man i disse være vis paa ogsaa at træffe Heiloer.

Saaledes var «Hougene» et baade godt og ualmindelig hyggeligt lidet Jagtterræn, som, dersom det i den Skikkelse, hvori det ialfald dengang befandt sig, havde ligget i Nærheden af en større By, vilde være blevet anseet som en stor Herlighed. — Paa Grund af dets Beliggenhed saa lige ved min Bopæl benyttede jeg det i Almindelighed blot til smaa Middagsjagter paa en Times Tid eller halvanden mellem Formiddags- og Eftermiddagskontortiden; og det var sjelden, at jeg foretog en saadan liden Udflugt i samme uden at skyde ialfald nogle faa Ryper og andre Fugle, fordetmeste 3—5 Stykker, men stundom ofte blot én eller et Par, alteftersom det kunde træffe sig. Af og til kunde jeg ogsaa

jage der til andre Tider end netop om Middagen, nemlig naar jeg paa en af mine sædvanlige hele og halve Dagsjagter agtede at overfare baade «Hougene» og flere andre Strækninger, og kunde jeg da blot i «Hougene» skyde mine 10—15 Ryper. Med Hund vilde Udbyttet hver Gang være blevet det flerdobbelte, ja sikkert ofte lige til et halvt Hundrede Stykker, naar man havde villet lægge an derpaa. Men man vilde da i en Fart have renset det lille Terræn og maattet undvære Fornøjelsen af den stadige Benyttelse af samme til saadanne Smaajagter som de ovenfor omhandlede, hvilke jeg for min Del, naar jeg har Valget, i Almindelighed foretrækker.

Ogsaa paa alle Kanter omkring Hadsels Præstegaard var der dengang ligesaa nær og god Jagt som i «Hougene», ialfald paa Ryper. Jeg havde imidlertid ikke Anledning til saaledes stadig at benytte mig deraf. Hvorvidt Forholdet med Jagten paa disse Steder endnu er det samme som i Aarene 1849—1852, da jeg opholdt mig paa Øen, skal jeg ikke kunne sige, men tvivler meget derpaa. Her i Landet gaar det nemlig stadig nedad med alt Saadant.

Paa Hadseløen havde saa at sige hver Plet sin Interesse for mig. Den nogle hundrede Alen lange Strækning fra Husby ned til Søen bestod af udyrkede Græsmarker, paa hvilke altid endel Heiloer, stundom ogsaa nogle Boltiter, holdt til, baade om Vaaren ved sin Ankomst og naar de i Begyndelsen af August kom ned igjen fra Fjeldene med sine da fuldvoxne Unger. Paa de smaa i Søen udstikkende nøgne Bjergrabber saa vi, ret som det var, fra Gaardens Vinduer et eller andet Individ af den store Havørn, som dog stedse passede sig for at lade mig komme sig paa Haglskuds Distance. — Kun et Bøsseskud fra Stranden laa en liden rundagtig, græslændt og ikke ganske lav Holme af omtrent et halvt Hundrede Alens Diameter. Den udgjorde Fogedgaardens «Æg- og Dunvær» og kunde med sine talrige Beboere, nemlig mindst et Par hundrede Smaamaager (larus canus) eller saa mange, at hele Holmen deraf var tæt hvidprikket, ligeledes sees fra Gaardens Vinduer. Desuden holdt ogsaa nogle Ærfugle og Tejster samt et Kjældepar stadig til paa, og i Hullerne mellem, den Vold af større Stene, der omgav Holmen nærmest nede ved Søen.

Et kort Stykke fra denne eller strax indenfor en liden grund, i Ebbetiden tør Vig eller Baadstø laa Gaardens Nøst, hvis lave og brede Tørvtag

havde en egen Interesse for mig, blandt Andet fordi jeg havde fundet paa at benytte det til Spovejagt, nemlig paa de føromtalte Spovepar, der hvert Aar opholdt sig i og nærmest omkring «Hougene» paa den mod Husby vendende Side af disse. Paa den Tid, da deres i «Hougene» udklækkede Unger begyndte at strejfe omkring i Græsset og Kornagrene, vare de Gamle meget ængstelige for, at Nogen skulde opdage dem, og fløj derfor enhver mistænkelig Person imøde og omkredsede ham gjentagne Gange, først i videre, derpaa i snevrere, og derpaa atter i videre Kredse, idet de idelig lod høre sine stærke, klingende, langt udtrukne Skrig. Dermed vedbleve de, lige til Ungerne vare blevne flyvedygtige, og da forlode de ogsaa meddetsamme Øen. Ofte nærmede de sig derunder Jægeren saa meget, at han fik Skud paa dem, men ligesaa ofte toge de sig i Agt derfor, især Storspoverne, der vare de skyeste. Da jeg saaledes engang en af de sidste Dage i Juli var steget op paa Nøsttaget, hvor jeg stundom plejede at sidde i Græsset oppe ved Tagaasen og se ud over Hadselfjorden, kom en af Spoverne langt borte fra flyvende imod mig og omkredsede mig paa den nævnte Maade saaledes, at den et Par Gange var mig i godt Skudhold. Dette foranledigede mig nu, da den rette Jagttid

paa disse Fugle netop var inde, til at gaa op til Gaarden efter Bøssen og forsøge, om Fuglen vilde komme igjen, naar jeg atter viste mig paa Nøsttaget. Det slog til, og jeg fældede den. Det samme gjorde jeg to Gange til i hver af de tre Somre, jeg derefter opholdt mig paa Hadseløen. Af de saaledes skudte tre Spover vare de to Smaaspover, den tredje en Storspove (Numenius arquata). Denne sidste Fugl er i Kroppen omtrent saa stor som en Aarhøne og, ligesom Smaaspoven, graaspraglet, med høje Ben og et langt krumt Næb. Den var i fordums Tider en af de mest anseede Gjenstande for Falkejagten og regnedes derfor i Tydskland, sammen med Tiuren, Svanen og Aarhanen blandt Fuglene, samt Bjørnen, Hjorten og Vildsvinet blandt de Firføddede, til den saakaldte »høje Jagt«, omendskjønt den ikke i og for sig egnede sig til at indtage en saa høj Rang, da Kjødet, ialfald paa de gamle Fugle, er temmelig haardt og sejgt. Forøvrigt havde jeg ofte nok Anledning til at skyde denne Fugl under mit Ophold paa Hadseløen. —

Naar jeg først var kommen op paa Nøsttaget, havde jeg ogsaa min Fornøjelse af at sidde og betragte de underdejlige, glittrende ultramarinblaa Snegentianer (gentiana nivalis), hvoraf der voxede adskillige mellem Græsset paa Taget sam-

men med dens lille uanseelige Samslægtning, gentiana involucrata, Skovnelliker (lychnis sylvestris) og de to vakkre alpinske Arter Bakkestjerner (erigeron alpinum og uniflorum), der hørte til de heroppe almindeligste Markblomster. De repræsenterede her de sydligere Egnes Tusindfryd, med hvilken de ogsaa have adskillig Lighed, foruden at de ingenlunde staa tilbage for den i Skjønhed. — I Nærheden voxede ogsaa langs Strandkanten den smukke nordlandske Gentianart, gentiana serrata, med lange, i Randen fryndsede, violette Kroner. Den er nylig ogsaa funden i den til Nordland nærmest grændsende Del af Namdalen (af Amtmand Meinich.) —

---

2. Uventet Befordring.

En Dag i Slutningen af Marts et af de Aar, jeg opholdt mig paa Hadseløen, var der faldet et Par Tommer Nysne ovenpaa Øens ellers haardfrosne Snedække, saa at det var let at gaa overalt omkring og indbydende at tage sig èn Tour indover Øen for at se efter Ryper, som forresten paa denne Aarstid ikke gjerne plejede at lade sig komme paa Skud. Jeg fik min Jagtkamerat paa

Hadseløen, Stedets privat — praktiserende Læge, Doktor K., en ung Mand paa min Alder, til at gjøre Følge. Paa Grund af Rypernes Skyhed gjorde vi ikke Regning paa at fælde mer end i det højeste nogle faa Stykker. Vi betragtede derfor denne vor Udflugt mere som en Spadsertour i det smukke Vejr og det herlige Vinterlandskab, som Hadseløens birkeklædte Indre frembød, end som nogen egentlig Jagttour, og fulgtes ad opigjennem hele Husbydalen, lige til vi var komne op under den høje og skarpe Fjeldryg, der gaar tversover Øen og deler den i to fra hinanden næsten paa den hele Strækning rent afsondrede Halvdele. Først her traf vi nogle Rypeflokke, som vi forfulgte til hver vor Kant, og hvoraf det lykkedes mig paa lange Hold at skyde 3 Stykker i Flugten. Den ene Rype fik jeg Skud paa øverst i Birkelien, som bedækkede Foden af den nævnte Fjeldryg, og da jeg herfra hørte den snurrende Lyd af nogle Fjeldryper højere op paa den bratte men her ganske jævne Skraaning af Fjeldryggen, gik jeg efter i Haab om at faa Skud paa dem. Saasnart de saa sig forfulgte, spadserede de højere op paa Fjeldsiden og lokkede mig derved bestandig efter sig, uagtet Fjeldet var saa brat og Skaren under det tynde Lag af Nysne saa haard og glat, at jeg jævnlig maatte spænde

Fodfæste i samme med Støvlehælene for ikke at komme paa Glid. Tilsidst var jeg et kort Stykke nedenfor selve Fjeldkammen og skulde netop til at smælde paa Ryperne, der nu vare komne helt op paa denne, da de fløj sin Vej langs hen med Kammen. De fik et Skud af mig, skjønt uden Virkning, med paa Vejen. Idetsamme hujede K. op til mig fra Birkeskoven nedenunder, og jeg svarede ham strax til Tegn paa, at jeg havde hørt ham. Jeg vilde nu forsøge at gaa et Stykke længer henad Fjeldsiden for at se, om jeg muligens kunde træffe Ryperne igjen, men havde ikke tilbagelagt 20 Skridt, før jeg uforvarende tabte Fodfæstet i en rendeformig Fordybning, hvor Skaren var haardere end paa Siderne, og hvoraf flere lignende strakte sig i korte Mellemrum fra øverst til nederst i rette Linier nedover Fjeldsiden. Strax begyndte jeg at skride nedad denne paa Støvlesaalerne og siddende paa Huk, med alt større og større Fart, der snart blev saa stærk, at jeg frygtede for at styrte forover og gjøre Kulbøtter nedover hele Fjeldet. Ved hurtigt at strække Benene frem for mig fik jeg derfor min Stilling forandret til en siddende, idet jeg derhos vedblev — hvad jeg, strax jeg begyndte at glide, havde gjort — med al Magt at trykke Bøssekolben ned i Skaren for saavidt muligt at formindske Farten ved at

strige eller bremse med Geværet. Om det hjalp noget, kunde det ialfald ikke være stort, da Farten var for stærk og Skaren for haard, til at jeg kunde faa Kolben til at tage ordentligt Tag. Nu var der alligevel ikke længer nogen Fare for, at jeg skulde styrte forover, og da jeg vidste, at Fjeldsiden paa denne Kant var ganske jævn uden Urer eller Styrtninger, kunde denne ufrivillige Nedfart have været noksaa fornøjelig, naar jeg ikke under samme havde svævet i den største Frygt for, at jeg ved Nedkomsten til Skovkanten skulde tørne mod Birkestammerne og brække Benene eller paa anden Maade komme til Skade. For denne Frygt blev jeg imidlertid befriet, da jeg endnu havde omtrent en Tredjedel af den hele Skraaning tilbage, idet jeg nu fik se, at den grunde Fure, hvori jeg rutschede ned, fortsatte sig som en aaben Glenne et godt Stykke nedigjennem Skoven, hvor Terrænet allerede et halvt Hundrede Alen fra dennes Begyndelse gik over til at blive næsten horizontalt. Da jeg saa dette, og at det saaledes vilde være en let Sag at standse i selve den aabne Glenne, glædede jeg mig allerede til den Overraskelse, jeg ved min saa pludselige Nedkomst til de lavere Regioner vilde berede K., og ikke før havde jeg, hovedsagelig ved Hjælp af mit Ror, Bøssekolben, faaet standset og rejst

mig, førend jeg hujede til K., der svarede mig ganske i Nærheden. »Hvor i Alverden kommer Du fra,« spurgte han, strax vi mødtes; »var Du ikke nu netop oppe under Fjeldkammen?« — »Jo, men jeg agede nedover paa Bagen, med Respekt at sige, og brugte Bøssen til Styre; her kan Du selv se,« sagde jeg, idet jeg viste ham Bøssekolben, der var saa opskrubbet i Nederenden af den voldsomme Strigen dermed i Skaren, at jeg fandt mig beføjet til at lade Geværet skjæfte om igjen, da jeg Aaret efter kom til Kristiania. »Nu, det maa jeg sige: det vilde jeg ikke have gjort Dig efter,« yttrede K. »Aa nej, jeg kan just ikke heller sige, at det var med min gode Vilje, og ikke bryder jeg mig om at gjøre det om igjen.« Den lodrette Højde af den omtrent 40 Grader bratte Fjeldside, jeg paa den her beskrevne Maade fór nedad, maa i det mindste være et halvt Tusinde Fod, saaledes som Enhver kan overbevise sig om, der har Anledning til at betragte den Del af den nævnte Fjeldryg, der strækker sig mellem Urevandet paa den ene Side og de lodrette Styrtninger af samme nærmere Vejskaret over til Stokmarknæsset paa den anden.

---

3. I Knibe formedelst Torten.

Formodentlig forstaar Læseren ikke, hvad denne Overskrift vil sige, og uvist er det vel ogsaa, om den Slags Tort, jeg her sigter til, nogensinde ellers har bragt et Menneske i en saa ubehagelig Situation, som Tilfældet var med mig en 8de October, da jeg alene var gaaet indover Hadseløen for at se efter Dalryper omkring Urevandet, hvor jeg antog, at jeg som sædvanlig paa denne Aarstid vilde finde dem samlede i større Antal, efterat de allerede for nogen Tid siden havde trukket sig tilbage fra de Gaardene og Søkysten nærmere liggende Jagtmarker. — Mod Formodning traf jeg imidlertid blot nogle faa Ryper dér, som ovenikjøbet vare saa skye, at jeg, efterat det endelig var lykkedes mig at skyde et Par Stykker, indsaa, at det ikke kunde nytte at forfølge dem længere. Derimod var det netop den rette Tid for Jagten paa Fjeldryper, og da jeg oftere havde truffet Fjeldrypekuld i Urerne langs den Del af den føromtalte Fjeldryg, der hæver sig op fra det mellem Urevandet og Ongstaddalen liggende nøgne Fjeldplateau, bestemte jeg mig til at gaa op paa dette. Jeg begyndte til den Ende at gaa eller, rettere sagt, klyve opover en fra Urevandets øverste Ende brat opstigende men jævn Skraaning, der var be-

voxet med det Slags yppige Vegetation af Græs og saftige Urter, som man kun i hine nordlige Egne finder udviklet i en saadan Fylde, og som alene har noget Tilsvarende i de sydligere Trakters højtliggende Fjeldlier (i den subalpinske Region). Det nævnte Plantedække var imidlertid nu henvisnet, og de større Arter laa med knækkede Stængler nedover Skraaningen, hvor de mere saftfulde, formedelst deres Slibrighed under den begyndte Forraadnelsesproces, ikke lidet vanskeliggjorde Opstigningen. Især var dette Tilfældet med den heroppe saa almindelige »alpinske Svinemelk« (mulgedium alpinum) eller, som den kaldes paa Norsk, »Tort«, hvis nu glatte og slimede, $1^1/_2$ til 2 Alen lange og indtil tommetykke Stængler næsten vare som Grønsæbe at træde paa. — I Førstningen agtede jeg ikke denne Vanskelighed, da Tortstænglerne ikke laa tættere, end at jeg altid fik Fodfæste mellem dem. Men jo længere jeg kom op, desto hyppigere blev Torten og des større Vanskeligheden ved at arbejde mig opover. Jeg tænkte imidlertid, at det nok vilde gaa, og at Torten endelig maatte tage en Ende, og jeg strævede videre, idet jeg tog Tag med Hænderne i Græstuerne mellem Tortstilkene og rodede mig ind under dem med Støvlespidserne, indtil jeg havde faaet Fæste nok til at kunne drage mig et

nyt Tag opover. (Bøssen havde jeg hængende paa Ryggen, saa at denne ikke hindrede mig.) Men tilsidst vilde det ikke gaa længer, og der sad jeg nu. Det syntes mig umuligt at komme endog blot nogle faa Alen højere op, og at gaa ned igjen var endnu mindre at tænke paa. Jeg var sikker paa, at jeg ved det første Forsøg derpaa strax vilde tabe Fodfæstet, i hvilket Tilfælde jeg med voldsom Fart vilde fare nedad den glatte og stejle Skraaning for at knuses paa de mindst halvandet Hundrede Fod nedenunder liggende store Stene. —

Saaledes sad jeg eller rettere laa jeg der, trykkende mig ind mod Bakken, og vidste ikke, hvad jeg skulde gribe til. Jeg saa op og saa ned og turde ikke røre mig hverken til det Ene eller det Andet. Ogsaa begyndte jeg at blive mer og mer træt af at holde mig fast i den besværlige Stilling. Jeg véd ikke, om Læseren nogensinde har befundet sig i den kritiske Situation, som det er saaledes at have gaaet sig fast, og følt denne stigende Angst, der tilsidst bringer Ens Knæ til at skjælve og den kolde Sved til at bryde frem paa Ens Pande. Jeg har tre Gange været i denne Stilling, den værste, jeg kjender. Men naar det saa er kommet til denne Yderlighed, har jeg forstaaet, at der maatte tages en kraftig

Beslutning, hvis jeg ikke vilde gribes af Svimmelhed, og jeg har da sluppet vel ifra det. Saaledes ogsaa her. Da jeg begyndte at koldsvede og skjælve i Knæerne og jeg, efter endnu en Gang at have seet nedover Skraaningen, maatte opgive enhver Tanke paa Tilbagetog, grov jeg med Angstens og den fortvivlede Beslutnings Kraft saa længe med Hænderne ind imellem Torten og de andre Grunden bedækkende Plantelevninger, at jeg kunde bore Fingrene ind i den bare Jord, og naar jeg saa havde faaet nogenlunde fast Tag, halede jeg mig et lidet Stykke op ad Gangen og arbejdede mig saaledes langsomt opover den Del af Skraaningen, hvor Tortens Mængde endnu gjorde Opstigningen noget egentlig vanskelig. Heldigvis havde jeg, som det viste sig, ikke saa langt igjen, før det Værste var overstaaet, og den Lettelse, jeg da følte, vil neppe Nogen kunne fatte, som ikke selv har været i dette Tilfælde. — Jeg havde ondt i Fingerenderne mange Dage bagefter af al den Jord, som var trængt ind under Neglerødderne. Dette var den sidste af de Gange, jeg saaledes havde gaaet mig fast, og jeg har siden taget mig vel i Agt derfor. —

Ikke længe, efterat jeg var kommen op paa det førnævnte Plateau, fik jeg Øje paa et stor, Kuld Fjeldryper, der som smaa hvide Punkte

bevægede sig henover de mørke Urer, hvor de paa denne Aarstid kunne sees i en Afstand af næsten ¼ Fjerdingvej. Jeg erindrer ikke rettere, end at jeg skjød dem allesammen paa en eller to nær. Ialfald fik jeg paa en kort Stund 13 Stykker af dem og vendte saaledes, trods den uheldige Begyndelse, tilbage med 15 Ryper, men tillige med en Frygt for at gaa mig fast paa vanskelige Steder, som aldrig siden har forladt mig.

---

4. I Ongstaddalen.

Under hele den øvrige Del af den nævnte Maaned saavelsom i den første Uge af November var der, med Undtagelse af en enkelt af baade Skov- og Fjeldryper om hverandre bestaaende liden Flok paa Husbykollen, ikke en eneste Rype at se paa hele den Del af Hadseløen, hvor jeg plejede at gaa paa Jagt. Da kom min føromtalte Jagtkamerat, Doktor K., en Dag i Begyndelsen af November ind til mig med de Ord: »Nu véd jeg, hvor Ryperne ere henne.« »Nu da?» »De er i Ongstaddalen. Igaar var der en Mand fra Ongstad hos mig, som sagde, at hele Dalen var fuld af Ryper». »Saa faa vi derbort en Dag sammen;

har Du Tid iovermorgen?« »Ja, hvis der ikke kommer Bud efter mig.«

Ongstaddalen laa omtrent en halv Mils Vej fra Fogedgaarden hinsides det føromtalte højtliggende nøgne Fjeldplateau, hvorover vi ikke gjerne plejede at have vor Gang, da der sammesteds Intet var at udrette, og det desuden laa til Siden af vore sædvanlige og næsten altid velforsynede Jagtmarker. Selve Ongstaddalen er temmelig bred, smaakuperet og bevoxet med Smaaskov og Kjær af Birk, Vidjer og Ener. I Dalen ligge tre Kjærn eller Smaavand paa temmelig forskjellige Steder mellem Rabberne, og det Hele omgives af nogle af de højeste og vildeste Fjelde paa Øen. Her kunde Den, som ikke vilde have Noget med Verden at gjøre, bygge sig en Eremitbolig, og han skulde ikke være udsat for ret ofte at blive forstyrret i sin Ensomhed, især dersom han tillige havde Jagtretten.

Paa den aftalte Dag begav vi os derhen, og da vi vare komne ned i Rypeterrænet, gik vi, som vi plejede, hver sin Vej. Foruden nogle ganske faa enkeltvis eller i Selskaber paa 3—5 Stykker forenede Ryper, af hvilke det blot lykkedes mig at skyde én, idet de ikke lode mig komme sig nærmere end 70—100 Alen, førend de fløj op, saa jeg blot en eneste Rypeflok, men den saa

stor, at det var tydeligt at, alle Hadseløens Ryper paa denne Side af den føromtalte høje og skarpe Fjeldryg, der gaar tvers over Øen, her vare samlede. Flokken bestod af flere Tusinde Ryper, der, naar jeg nærmede mig den paa 150—200 Alen, alle fløj op paa én Gang som en stor hvid Sky og med en Larm som af et heftigt Vindstød. Trods Flokkens Skyhed vedblev jeg dog, i Haab om at faa Skud paa en eller anden af de ved en større Rypefloks Opflyven sædvanlige enkelte Efternølere, at forfølge den et Par Timers Tid, hvorunder jeg tilsidst stødte paa K. igjen, der hujede til mig en Gang, da vi vare saa nær hinanden, at jeg kunde høre ham og svare. Han havde været langt borte paa en anden Kant af Ongstaddalen og der truffet endel flere Ryper, hvoraf han havde skudt 3 Stykker. Han vilde nu, vi skulde gaa hjem, da den heroppe paa denne Aarstid saa korte Dag snart vilde være forbi. Men da jeg nødig vilde lade mig nøje med kun en eneste Rype paa en saavidt lang Udflugt, og jeg desuden havde en paa Erfaring grundet Formodning om, at Ryperne vilde blive spagere i Skumringen, sagde jeg dette til K. og opfordrede ham til at blive. Dertil var han imidlertid fremdeles uvillig, da han, som han sagde, ikke skjøttede om at gaa og tulle i Mørket; og saaledes vandrede han hjem alene. Kort efter

begyndte det at skumre, og da spredte den store Flok sig ud over hele Dalen, medens Ryperne medét vare blevne saa spage, at de uden Omstændigheder lode mig gaa sig i Hold. Saaledes skjød jeg paa højst en Timestid atter 13 Stykker, hvoraf blot 5 i Flugten, de øvrige paa Marken, idet de, uden at flyve sin Vej, rendte op for mig paa kort Hold mellem Birkeriset og Enerbuskene, efterhvert som jeg vandrede frem. Først, da det blev saa mørkt, at jeg ikke kunde se at skyde længer, begav jeg mig paa Hjemvejen og naaede Husby, endnu førend det var blevet saa sent, at Mørket hindrede mig i at finde frem.

Jeg havde endnu et Par saadanne Skumringsjagter paa den samme store Rypeflok i Ongstaddalen med et Udbytte af resp. 9 og 16 Ryper. Derefter bragte et Snefald den til at fordele sig ud over hele Øen, indtil indtræffende Frost og Klarvejr atter foranledigede Ryperne til at forene sig i større Flokke, som ikke mere lode sig komme paa Skud. K. var ikke nogen ivrig Jæger, og jeg fik ham ikke med mig paa nogen af de to andre Udflugter til Ongstaddalen. Jeg jagede ellers gjerne i hans Selskab, da han var en hyggelig Kamerat.

5. Rundt Hadseløen.

Den 7de Juni et af de paafølgende Aar gik jeg, efter at have nydt min Aftensmad, ud til den en halv Fjerdingvej fra Husby beliggende store Gaard Melbo, hvor K. boede, og fik ham med mig ud paa en liden Spadsertour langs Stranden fra Melbo af. Vi havde vore Bøsser med for det Tilfælde, som forøvrigt aldrig indtraf, at det skulde lykkes os at komme nogen af de ikke faa Vildgjæs, som paa denne Tid opholdt sig langs den nævnte Strand, paa Skud. Det var en dejlig Aften i Løvsprætten. Ærfuglene, Maagerne og Kjældene paa det lille, Melbo tilhørende Ægvær, Rødstilkene i Fjæren, Spoverne paa Myrene, Trostene og Blaakjælkene i Birkeskoven samt Graagjæssene ude paa den langgrunde Strand, -- alle disse Skabninger meddelte det i og for sig skjønne Landskab et Liv, som man ikke mangesteds finder Mage til, og gjorde det saa stemningsfuldt og for mig saa uforglemmeligt, saaledes som det udbredte sig for os i den dalende Aftensols milde Belysning: De yndefulde, halvsprættede, aromatisk duftende Birkelunde, det hvide Tæppe af nys udsprungne Multeblomster paa Myrene, Hadselfjordens blaa, af en sagte Vestenvind krusede Flade, og hinsides denne Østlofotens høje og vilde Fjelde med sine Bræer og Jøkler i Sprækkerne og paa Afsatserne.

Klokken var bleven henimod 10 under vor Dvælen i denne herlige Natur, og da jeg jævnlig plejede at færdes ude i de heroppe saa skjønne Sommernætter til Klokken baade 12 og 1, ja stundom endnu længer, faldt det mig pludselig ind, at ingen Lejlighed kunde være bekvemmere end denne til at gjøre en Tour rundt Øen, hvilken jeg allerede for længere Tid siden havde aftalt med K. Jeg mindede ham om vor Aftale og foreslog ham at gaa med det samme — vi befandt os netop en halv Fjerdingvej udenfor Melbo — hvortil han ogsaa strax erklærede sig villig. Saaledes vandrede vi da afsted uden videre Forberedelser, ikke engang saa meget som et Smørrebrød i Lommen. — Og hvor dejlig var ikke denne Tour i den dagklare og dog saa drømmende nordlandske Sommernat, langs de af Ishavet ombæltede Strande, snart længst nede i Fjæren paa den hvide skjælbelagte Sand, snart over en i Havet udskydende Bjergskrænt, som vi ikke kunde komme forbi ved at gaa udenom, snart over nogle store af Multeblomster hvidnende Myre eller gjennem en duftende Birkeskov, og med fuldt Chor af Øens mange forskjellige Fuglearter, der hver paa sin Vis, og dog alle saa udtryksfuldt, tolkede Naturens rige Poesi paa den stemningsfulde Tid af Døgnet i disse højnordiske Egne. Paa Hadseløens yderste

Pynt, Dragnæsodden, traf vi nogle Fjeldryper, af hvilke vi fældede to ualmindelig smukke Exemplarer, som jeg ved Hjemkomsten til Husby flaaede for i Forening med andre Fugleskind, som jeg i denne Hensigt samlede paa, at sende dem til Universitetsmusæet. Det samme skede ogsaa med en vakker Dalrypehan, som jeg skjød kort efter. Saaledes var Touren heller ikke uden ornithologisk Udbytte. Ellers traf vi nok af Dalryper. Men paa denne Aarstid brugte vi ikke at skyde dem, — de vare endnu ikke tagne under Jagtlovens Beskyttelse, — med Undtagelse af en og anden af de altid overtallige gamle Hanner, naar en saadan netop kom os for Skud. —

Ikke længe, efterat vi havde passeret Dragnæsodden, kom vi til et Sted, der dannede ligesom Indgangen til en rædsomt vild og trang Bjergkjedel eller uhyre Tragt, som jeg fik Lyst til at se ind i helt ned paa Bunden, hvorfra vi forhindredes ved en foran Tragtens Aabning liggende Stenur af omtrent hundrede Fods Højde. Komne op paa denne, havde vi et af de vildeste Natursyn for os, jeg nogensinde har seet: en næsten rund, sikkert henved 2000 Fod dyb Tragt af lodrette eller næsten lodrette, glatte Fjeldvægge, hvis nederste Tredjedel bestod af frygteligt vilde, storstenede Urer og Klippeblokke, der paa alle

Kanter stimlede sammen omkring et lidet sort og uhyggeligt Kjærn i Bunden af Tragten. Der var noget saa Vildt og Gruopvækkende ved denne Slugt, at jeg ordentlig følte mig uhyggelig tilmode ved at se ind i samme. Og dog er jeg vis paa, at der i det Indre af Lofotens Øer findes mange endnu meget rædsommere Svælg af lignende Beskaffenhed mellem deres 3000 til 3500 Fod høje Fjeldvægge, Kegler, Rygge og Taarne. — Paa Hadseløen derimod gaa Fjeldene antagelig ikke stort højere op end til 2000 Fod over Havet.

Paa den Side af Øen, hvor vi nu befandt os (Strækningen mellem Dragnæsodden og Stokmarknæsset), falder den førnævnte høje Fjeldryg af i fordetmeste lodrette Styrtninger med store Urer opstablede ved deres Fod. Derved faar denne Halvdel af Øen et langt mere vildt Udseende end den modsatte. Men mellem dissse svimlende Fjeldvægge og Stranden udbreder sig ogsaa paa denne Side af Øen et Lavland af forholdsvis betydelig Udstrækning, bestaaende af store Multemyre, afvexlende med birkeklædte Rabber, Houge og mildt skraanende Bakkehæld, samt med enkelte mindre Gaarde beliggende hist og her langs Stranden.

Omkring Klokken 4 ankom vi til Stokmarknæsset (nu Markedsplads), hvor der var Handels-

sted og Gjæstgiveri; og da vi kunde behøve Noget at styrke os paa og vare godt kjendte paa Stedet, fik vi strax Folk paa Benene og bleve forplejede paa det Bedste. Fra Stokmarknæsset, hvor vi kun opholdt os halvanden Times Tid, havde vi blot $^3/_4$ Mil igjen til Husby, hvor vi ankom omtrent Kl. 8 efter saaledes at have gaaet de $3^1/_2$ Mil, som Øens Omkreds antages at udgjøre. Nogen lang Tour var dette saaledes ikke, ligesom vi heller ikke skyndte os med at tilbagelægge den. Dertil var der for Meget at se og nyde i den dejlige Sommernat og det uforlignelig skjønne og tiltalende Sceneri, som baade Hadseløen selv og dens storartede Omgivelser oprullede for os, efterhvert som vi gik frem.

John Gjendin.

(En biographisk Skitse.)

Der, hvor de Vaage Hovedsogn og Hedalens Annexsogn tilhørende store Almenningsskove grændse sammen, ligge, langt adskilte fra de øvrige Gaarde i Hedalens »Skovbygd«, to smaa Gaarde, Brorusten og Hovde, med omtrent 1000 Alens indbyrdes Afstand. Begge Gaarde ligge ligesom ved Indgangen til den rigt skovbevoxede Sæterdal Sjodalen, der mellem Jotunfjeldene paa sin vestlige og en anden Række høje Fjelde paa sin østlige Side fortsætter sig op til det bekjendte Fjeldvand Gjendin, som i en Højde over Havet af 3150 Fod strækker sig i vestlig Retning ind mellem nogle af de højeste og vildeste Fjelde i Landet. Naar man følger Vejen, som fra Skydsskiftet Bjølstad i Hedalen fører op igjennem disse Trakter, passeres først Brorusten, som man kommer lige forbi. Stedet ligner mere en liden Plads end en Gaard, og det har et vist usædvanligt Udseende, som gjør, at den Rejsende, han maa nu gaa eller

ride, gjerne standser et Øjeblik ved det lave, aabne Rækkegjærde, der omgiver Gaarden, for at tage den nøjere i Øjesyn. Jordvejen, der kun bestaar af 5—6 Tøndeland Græsmark uden Ager, grændser paa alle Kanter, med Undtagelse af den, langs hvilken Vejen gaar, tæt ind til Skoven, som her baade er større, tættere og friskere end den, som man paa den sidste halve Mil paa Vejen fra Hedalen har rejst igjennem. Otte smaa Huse, hvoraf de fleste ere nye, ligge paa de østerdalske Sætres hyggelige Vis spredte omkring paa selve Græstunet, uden som ellers at danne noget Gaardsrum mellem sig, idet kun en liden, fast umærkelig Sti i Græsset fører fra det ene Hus til det andet. Alt ser saa ualmindelig net og pynteligt ud. Intet Redskab findes henslængt udenfor Husene. Ikke en Kvist eller Flis har faaet Lov til at blive liggende igjen paa Marken. Og hvis man vilde gaa ind i den omgivende Skov, vil man ogsaa der finde Alt saa ryddet og pyntet, at Skoven i Gaardens umiddelbare Nærhed mere ligner en Lund eller Park end en Del af den milevide Skovmark, hvormed den hænger sammen. Blandt Husene er der et — det mindste af dem alle — som mere erindrer om en liden Bod eller et Opbevaringsrum end om et almindeligt Vaaningshus. Det er opført af tykke, glathugne Planker, har en med en mas-

siv Jernstang og en endnu massivere Hængelaas forsynet Dør i den mod Vejen vendende Ende og et Vindu med Blyruder paa den modsatte Væg samt den ene Langside. Husets eller rettere Bodens Længde er ikke mere end i det højeste 6 Alen. Det har Form af en langagtig Firkant eller Terning, men har trods denne sin simple Bygningsmaade et saa ejendommeligt Udseende, at det kjendelig udmærker sig fra alle andre Huse, man ellers ser.

Ejeren af denne lille Gaard er den i Overskriften nævnte Mand, John Gjendin, der er bekjendt som Norges første Renjæger, foruden at han ogsaa i mange andre Henseender er en saa ejendommelig udpræget Personlighed, at han derved har tildraget sig Opmærksomhed i en videre Kreds. Selv gjorde jeg første Gang hans Bekjendtskab for henved 20 Aar siden og har siden paa mine Rejser i de Trakter, hvor han bor, havt Anledning til næsten aarlig at aflægge ham et og andet Besøg eller modtage et lignende af ham, stundom ogsaa til at faa Følge af ham paa mine Udflugter i de omkringliggende Vildmarker. Hvad der især deleshed har vakt min Interesse for denne Mand, og det en langt større, end hans blotte Renommé som Landets første Renjæger vilde kunnet give ham i mine Øjne, er den Lighed, jeg ved mit

nærmere Kjendskab til ham alt mere og mere har fundet hos ham med Coopers bekjendte Jægerideal, Falkeøie eller Leatherstocking, naar man herved ser bort fra den tilfældige og uvæsentlige Forskjel i ydre Forholde og Omstændigheder, og derimod fæster sig ved den egentlige væsentlige Lighed, Ligheden i Karakter og Tænkemaade. Ogsaa er John den eneste af de Jægere, jeg har truffet, hvem jeg har kunnet forestille mig som et Forbillede for, eller en Virkeliggjørelse af det nævnte Jægerideal, og han staar i det Hele taget for mig som en Personlighed, hvis Liv og Karakter frembyder saa Meget af Interesse, at jeg ikke kan nægte mig den Fornøjelse gjennem nedenstaaende korte biographiske Notitser at bevare hans Navn for Jægerverdenen, idet jeg herved kun maa beklage min Mangel paa Evne til Skildringer af denne Art.

Hvad jeg har kunnet erfare om Johns ydre Livsforholde, indskrænker sig hovedsagelig til Følgende:

Han er født i et af Aarene 1793 eller 1794 paa Gaarden Kleppe i Vaage, som dengang ejedes af hans Forældre. Disse døde imidlertid, medens John endnu var Barn, hvorefter han kom til Gaarden Herringstad i Annexsognet Hedalen, hvor

hans Faster, som var Enke, boede. Efterat han var bleven voxen, var han sin Faster behjælpelig med Gaardens Drift, hvilken han senere forestod, og gjorde aarlig i længere Tid en Rejse til Christiania for hende for at sælge Fæ og Fedevarer. Denne Lejlighed benyttede han efter sin Fasters Ønske til ogsaa at drive en lignende Handel for sin egen Regning, hvorved han erhvervede sig omtrent 1000 Spdlrs. Formue, som ved hans senere Levevis kom ham vel tilpas.

John var Jæger allerede fra Barnsben. Fra den hans Familie tilhørende Kampsæter i Langmarkens Statsalmenning var han som Smaagut en Vinterdag gaaet ud for at skyde Ryper, en Vildtsort, som han endnu ikke havde drevet det til at fælde, idet hans Jagtudbytte hidtil hovedsagelig havde indskrænket sig til Skjærer, Kraaker og Lignende, som man plejer at begynde med i Gutteaarene. Det lykkedes ham ved den nævnte Lejlighed at skyde to Ryper, hvorover han blev saa glad, at han, istedetfor at fortsætte Jagten, hvortil der efter hans eget Sigende havde været god Anledning, puttede en Rype i hver Lomme og skyndte sig tilbage til Sæteren for at fremvise sin Fangst. Han véd aldrig, siger han, at nogen Jagt har gjort ham saa megen Fornøjelse som denne. 1812 skjød han sin første Ren. Han var da 18

eller 19 Aar gammel. Efterat han var kommen til Herringstad, havde han en fortrinlig Anledning til at pleje sin Jagtlyst, hvori han paa det Bedste understøttedes af sin Faster, der gjorde særdeles meget af ham og, som det syntes, Intet heller saa, end at John rejste paa Jagt. Saa ofte han vilde tilfjelds, forsynede hun ham med Kløvhest og Proviant for indtil flere Uger ad Gangen. Hvad Brug hun ellers kunde have for John, var der ikke længer Tale om. Men saa bragte han ogsaa hver Gang en dygtig Renkløv med hjem til Gaarden. Fordetmeste bar det afsted til Gjendevandet, hvor John havde sit Hovedtilhold i en af de ved Gjendeoset liggende smaa Fiskeboder.

For omtrent 42 Aar siden flyttede han fra Herringstad, da han blev uforligt med Sønnerne om Gaardsdriften, og opholdt sig derefter først et Aarstid hos en Halvsøster paa Gaarden Blessum i Vaage, og derpaa to à tre Aar hos en anden Halvsøster paa Gaarden Haugøi sammesteds. I denne Tid byggede han sig ved Hjælp af sin Ven, Jakob Kleven, der altid assisterede ham ved saadanne Foretagender, en ny og solid Bod ved Gjendeoset istedetfor den gamle brøstfældige, hvori han hidtil havde holdt til. For at gjøre den saameget tættere oprejste han rundt om Væggene store Stenheller, som han fandt ved Sjoelven.

Saasnart Boden var færdig, flyttede han derop og tilbragte nu den meste Tid af Aaret ved Gjendin, indtil han 7 à 8 Aar senere kjøbte Brorusten. I Mellemtiden holdt han til paa Hovde, naar han undtagelsesvis ikke var ved Gjendin. I det samme Tidsrum eller for omtrent 35 Aar siden byggede han ogsaa i Forening med to andre Renjægere den saakaldte Nautgards-Bod ved Indgangen til »store Nautgarden«, en vild Fjelddal, der fra Veodalen strækker sig ind paa Bagsiden af Nautgardstinden og dengang tilligemed de omliggende Trakter udgjorde et af de sikkreste Tilholdssteder for Vildrenen. Denne Bod, hvor John som oftest holdt til, naar han ikke var ved Gjendin, er for nogle Aar siden ødelagt. Brorusten kjøbte John af førnævnte Jakob Kleven for kun et Par hundrede Spdlr., uagtet Stedet allerede dengang ansaaes for at være adskilligt mere værd; og antages det almindeligt, at Jakob Kleven ved Salget nærmest har havt til Hensigt at vise John en Venskabstjeneste og paa en Maade at sørge for ham paa hans gamle Dage, idet der mellem disse To lige fra deres Ynglingsaar har hersket et ligesaa uafbrudt som inderligt Venskabsforhold, der endnu den Dag i Dag, da Begge som højtbedagede Oldinge staa paa Gravens Rand, bringer dem til

stadig at besøge hinanden og tilbringe flere Dage i hinandens Selskab.

Da der paa Brorusten, dengang John overtog samme, blot fandtes nogle gamle forfaldne Smaahuse, der ikke passede til hans Sands for Soliditet og Pyntelighed, byggede han strax den før omtalte lille Bod tilligemed en Smedje til sit Bøssemagerarbejde. Denne Bod, ved hvilken jeg altid maa tænke paa Leatherstockings Hytte i »Colonisterne« udgjorde nu i mange Aar hans eneste Husrum, naar han ikke var paa Renjagt, og det er først for 10 à 12 Aar siden, da hans Jagtrejser bleve forholdsvis sjeldne og han begyndte at faa Sands før at indrette sig mere paa andre Menneskers Vis, at han har faaet opført de øvrige Smaabygninger, der nu findes paa Gaarden. Nogle Aar efter sin Tilflytning til Brorusten holdt han Hest for Renjagtens Skyld, men ellers ingen Kreaturer. Alt Saadant var ham blot til Hinder i hans Jagtbedrift, der optog hele hans Tid. Efterat han havde afskaffet Hesten, forærede han enten Høet til Jacob Kleven eller solgte det for en Spotpris til nogle Smaabrugere i Hedalen.

Endskjønt det hovedsagelig er som Renjæger, John har gjort sig bekjendt, indskrænkede han sig dog ikke, saaledes som det ellers saa almindeligt er Tilfældet med vore Renjægere, til denne

Jagt alene. Som det senere nærmere skal blive omtalt, tog han ogsaa med alle de øvrige Arter Jagt, hvortil hans Opholdssted bød ham Anledning, og som ellers vare brugelige paa den Kant af Landet. Han var saaledes en ligesaa ivrig som udmærket Tiur- og Rypeskytter og vilde visselig inden en vid Omkreds være bleven renommeret som Jæger, selv om han ikke havde fældet en eneste Ren. Imidlertid var og blev dog Renjagten hans Hovedsyssel og den Jagt, som i Forbindelse med hans derpaa rettede særegne Levevis har forskaffet ham hans egentlige Jægerry.

Der er en Omstændighed ved hans Renjagt, som er karakteristisk for Manden, og som paa samme Tid, som den ikke blev forstaaet af Egnens øvrige, mest paa Fordelen seende Jægere og derfor af disse blot betragtedes som en Særhed, hvilken de endog plejede at opholde sig over, tillige bevirkede, at John ikke i det Hele taget har fældet et saa betydeligt Antal Vildren, som han ellers med Lethed vilde have kunnet, og som et Par af de med ham samtidige Renjægere i Nordre Gudbrandsdalen siges at have gjort. Efterat John nemlig var bleven vant til at skyde Ren, saa at ikke ethvert Dyr, uden Hensyn til dets Alder, Kjøn og Størrelse, længer var ham en

ligebetydende Gjenstand for hans Jagtlyst, forsmaaede han mere og mere Jagten paa andre Dyr end de saakaldte »Storbukke«, hvoraf der i Almindelighed blot findes en eller to Stykker i de til Brunsten forenede større Renflokke, medens de før Brunsttiden som »Overgangs-« og »Ladbukke« fordetmeste vandre ensomme omkring paa de mest skjulte og afsidesliggende Steder i Fjeldene. Det var i en lang Aarrække, at Johns Renjagt næsten blot havde disse Storbukke til sit egentlige Formaal, saaledes, at han kun fældede andre, det er, mindre Dyr, naar Jagten tilfældigvis førte det med sig, og et Skud paa et ringere Dyr heller ikke var til Hinder for hans Jagt efter Storbukkene, eller naar denne var slaaet feil, saa han ikke havde noget Bedre at gjøre end at medtage en Ungbuk eller et Hundyr, alt eftersom det kunde træffe sig. En anden Sag var det derimod, naar han drog paa Renjagt i Følge med Flere, da det saa siger sig selv, at der blev skudt, hvad der forefaldt. Det var da nemlig de større eller mindre Flokke, hvori Vildrenen almindeligvis forekommer, der udgjorde Formaalet for Jagten, eftersom et Flertal af Renjægere ikke gjerne gaar ud paa at opsøge de enlige Storbukke. Som oftest gik John imidlertid alene paa Renjagt, og

da var det altid de nævnte Høvdinger blandt Vildrenerne, han egentlig stilede efter. Naar man faar John til at fortælle Noget om sine Renjagter — og det bliver sjelden Mere, end hvad man saadan ved Spørgsmaal kan, som man siger, pumpe ud af ham, skjønt han ellers er meddelsom nok — er der Intet, han omtaler med saa megen Fornøjelse, som at han engang i tre paahinandenfølgende Aar skjød 43 Storbukke, hvoraf det ene Aar 17. Hvor exklusivt han i den Tid har drevet Jagten efter Storbukkene, kan skjønnes deraf, at han efter eget Sigende intet enkelt Aar har skudt mer end 23 eller 24 Rener. Hvor mange Skud paa mindre Dyr maa han ikke have forsmaaet, naar saaledes, som det navnlig var Tilfældet i de nævnte 3 Aar, hele hans Jagtudbytte, blot paa nogle faa Dyr nær, kunde bestaa af lutter Storbukke. Som et Exempel paa den Ihærdighed, hvormed John kunde efterstræbe slige Storbukke, kan anføres, at han engang traf en saadan, hvilken han skjød feil af paa Gjendetungen og derpaa forfulgte i 3 Døgn, indtil det endelig lykkedes ham at fælde den paa det Sted, hvor Mælke- og Koldedalen og endnu en tredie Dal støde sammen, efterat han endnu en Gang havde skudt feil af den. Han havde da tilbragt to Nætter paa bare Fjeldet mellem Snebræerne uden andre Klæder

end de, han gik og stod i, hvilket selv Valders's mest bekjendte Renjæger, Anders Pynten, der har omtalt denne Jagttildragelse for mig, anførte som et Træk af Johns ualmindelige Haardførhed og Udholdenhed.

Naar undtages ovenstaaende Angivelse om Udbyttet af hine tre Aars Jagt efter Storbukke, der som et Glandspunkt i Johns Renjagt specielt har fæstet sig i hans Erindring, har han som alle Storjægere af Almuen liden eller ingen Rede paa Antallet af de af ham fældede Rensdyr. Han véd kun, at der var en Periode af omtrent 20 Aar, hvori han ikke gjerne fældede mindre end et Snes Dyr om Aaret. Allerede dette giver det ganske vakre Tal af ca. 400 Stykker. Men da den Periode af Johns Jægerliv, i hvilken han stadig har drevet Renjagten, omfatter et Tidsrum af 45 Aar, nemlig fra hans 20de til hans 65de Aar, kan man til det nævnte Antal Dyr endnu godt lægge et Par Hundrede, saa at det samlede Udbytte af Johns Renjagt vel ikke kan anslaaes til mindre end ca. 600 Dyr. Det største Antal Ren, han har fældet paa én Dag uden at være i Følge med andre Jægere, er 4, men dette ogsaa kun en enkelt Gang. Derimod har han oftere nedlagt 3 Stykker, hvilket ogsaa de fleste andre af de Renjægere,

der tælle sit Bytte af Renjagten i Hundredevis, en og anden Gang have gjort.

Naar John var i Følge med Andre, kunde Jagtudbyttet enkelte Gange blive særdeles, for ikke at sige altfor, betydeligt. Det var fornemmelig tre Mænd, nemlig førnævnte Jakob Kleven samt Brødrene Gulbrand og Hans Steenfinsbø fra Hedalen, med hvem han plejede at slaa sig i Følge paa Renjagten. Engang for nogle og tyve Aar siden, da John og Hans Steenfinsbø vare gaaede efter Ren sammen ved Gjendin, lykkedes det dem at stænge en Flok paa et Sted, kaldet »Hullet«, hvor den kun havde én Udvej, ved hvilken begge Jægerne stode og skjøde paa den, hver Gang den vilde ud. Da Dyrene, skræmmede af Skytterne og Skuddene, imidlertid ligesaa stadig vendte tilbage igjen, nedlagde de paa et Par Timer 16 Stykker. »Jeg syntes, det var stygt,« sagde John, da han omtalte denne iøvrigt almindelig kjendte Tildragelse for mig, »da jeg saa saa mange Dyr ligge døde; men vi vare blevne saa hidsige, medens det stod paa, at jeg ikke tænkte paa Andet end at skyde.» En Dag i 1814 eller 1815, da de vare mange Skyttere sammen, fældede de ogsaa en Mængde Dyr, saa at de blandt Andet havde 11 Stykker liggende paa en liden Vidde. Det var Taage, saa at Dyrene, ligesom det da gjerne siges

at være Tilfældet, især paa farefulde Steder, blot vedbleve at springe frem og tilbage inden en liden Omkreds. Efter den ovennævnte Jagt ved Gjendehullet har John sammen med Jakob Kleven og Gulbrand Steenfinsbø to Gange fældet 10 Rener paa én Dag. Den sidste Gang kunde de have skudt endnu flere. Men da John og Jakob ved denne Lejlighed blot havde en Bøsse sammen og John ikke ønskede, der skulde skydes Mere, vilde han ikke lade Jakob faa Bøssen. Gulbrands Bøsse var allerede under Jagtens Begyndelse kommet i Ustand. For de første to Skud faldt 7 Dyr, som bleve liggende.

Johns egentlige Renjagttrakter vare Fjeldene paa begge Sider af Sjodalen og Gjendin fra Smaadalen i Nord indtil Valdersflyen og Bygdin i Syd. Saa langt som til Bygdin kom han dog kun sjelden. Saameget stadigere færdedes han derimod paa den til Gjendin nærmest grændsende Halvdel af den vilde Fjeldmark, der ligger mellem dette Vand og Bygdin, og som hører til Landets bedste Rentrakter. En af Johns sædvanligste Toure paa denne Kant var op paa Stenflyen og Stenflybræen, hvorfra Renerne imidlertid i varmt og stille Vejr jævnligen tyede op til Kjærnhultinden, der ligesom flere andre af de omkringliggende Fjeldtinder naar op til en Højde af ca. 7500 Fod. Da John imid-

lertid begyndte at finde det for besværligt Gang efter Gang at skulle opsøge Dyrene i en saadan Højde, fik han den originale Ide at forfærdige en stor, stærkt jernbeslaaet Vejrhane, hvilken han en Dag, kort efterat han havde bygget sin nye Bod ved Gjendin, slæbte med sig op paa Kjærnhultinden og opmurede der for paa denne Maade at skræmme Renerne nedover igjen. Hvorvidt Hensigten opnaaedes, har jeg aldrig kunnet erfare. Formodentlig vænnede Renerne sig snart ved Vejrhanen, som stod deroppe i mange Aar, indtil den omsider faldt ned af sig selv. Venteligt ligger den der endnu. Paa Talen om Johns Renjagttrakter kan det ogsaa bemærkes, at han til forskjellige Tider har skudt 3 Storbukke paa det isolerede Fjeld Hedalsmuen, hvor der ikke ellers plejer at være Ren.

Hvad der gjorde John til den udmærkede Renjæger, han paa de Kanter havde Ord for at være fremfor nogen Anden, var hans store Udholdenhed, hans skarpe Syn, hans uovertrufne Færdighed i paa Anlæg at sætte en Riflekugle paa en bestemt Plet, og endelig hans nøje Kjendskab til Vildrenens Natur, hvilket gjorde det muligt for ham ved at passe paa Dyrenes mindste Bevægelser og Stillinger at nærme sig dem i Hold (»stille dem«) selv under de ugunstigste Omstæn-

digheder. Jeg har hørt Rænjægere, der ofte have været sammen med ham paa Jagt, sige, at han kunne krybe et Dyr i Hold, om Flyen var aldrig saa slet og han ikke havde den mindste Gjenstand at dække sig bag. Han passede bestandig blot paa Stillingen af Dyrets Hoved og fornemmelig Retningen af dets Øjne.

Hvad Johns Færdighed som Skytte angaar, da var denne, som ovenfor antydet, egentlig blot af en underordnet Art, idet han, ligesom næsten alle vore Renjægere, blot brugte at skyde paa Anlæg. Vistnok har han skudt ikke saa faa Dyr af Frihaand, naar Omstændighederne krævede det, enkelte endog i Spranget. Men nogen Frihaands-Rifleskytter har han aldrig været, ligesaalidt som han, udenfor saadanne enkelte, af Omstændighederne foranledigede Tilfælde paa Jagten, nogensinde befattede sig dermed eller øvede sig deri. Heller ikke egnede hans Geværer, hvoraf han stedse havde et større Antal, sig til at skyde med anderledes end paa Anlæg. De vare allesammen lange, gammeldagse Kistepiber (firkantede bagtil) med saa kort og ogsaa i andre Henseender ufuldkommen Stok, at man kun i en tvungen Stilling kunde

holde dem til Øjet. Ogsaa vare de alle forsynede med Flintelaas. Noget andet Slags Laas vilde John aldrig vide af. Da Perkussionslaasen var kommen i Brug og en af Johns Kamerater havde faaet ham overtalt til at anbringe en saadan paa en af sine Bøsser, klikkede den for ham første Gang, han benyttede den paa Renjagt, hvorover han blev saa vred, at han ved Ankomsten til Gjendin strax skruede Laasen af og kastede den langt ud paa Vandet. Siden den Tid har han stedse næret en uovervindelig Foragt for Perkussionslaasen.

Næstefter selve Jagten har det altid været Johns Hovedbeskjæftigelse at sysle med sine Bøsser og holde dem nøjagtigt skudstillede. Paa denne Beskjæftigelse har han anvendt en stor Del af den Tid, han ikke var paa Jagt. Ret som det var, troede han under sine Maalskydningsøvelser at være kommen undervejr med, at en af hans Rifler ikke »holdt rigtig Skud« eller ikke skjød saa præcist, som han forlangte, hvorfor den atter maatte »rejes«, det er: trækkes og smergles, hvilket Arbejde han ikke troede Nogen forstod saa godt som han selv. Ialfald var en Rifle, som han ikke selv havde »rejet«, aldrig ganske efter hans Hoved. Af og til gjorde han sig ogsaa en ny, idet han blot fik Laasen og Pibeemnet fra en Bøssemager, medens han selv riflede dette. An-

gaaende Aarsagerne til de forskjellige Riflers større eller mindre Skudsikkerhed, naar de forøvrigt vare ordentligt »rejede«, havde han dannet sig mange egne Theorier, som han ikke lod sig afdisputere, hvor urimelige de ogsaa tildels kunde være. Men hvorom Alting er, saa forstod han fremfor nogen anden Skytte at sætte sin Kugle i en liden Prik paa saa langt Hold, som der kunde være Tale om at skyde sikkert med en almindelig Rundkuglerifle; og da han tillige skjønnede Afstanden bedre end de Fleste, hvilket isærdeleshed var af Vigtighed, naar han om Vinteren skjød Tiur paa Top, saa var han næsten altid sikker paa den Fugl eller det Dyr, som han engang var kommen i Hold og havde faaet lagt an paa. Paa Grund af denne afgjorte Overlegenhed i Henseende til Skudsikkerhed havde John, naar han var sammen med Andre paa Jagt, altid det første Skud, det saakaldte »Stilleskud«, hvilket han ogsaa fordrede som sin Ret, og som det heller aldrig faldt nogen af de andre Jægere ind at gjøre ham stridigt. Da Skytteforeningerne vare komne istand og havde begyndt sine Præmieskydninger, havde den i Vaage bosatte Englænder Blackwell, der gjorde meget af John og altid gjerne vilde se ham hos sig og skyde sammen med ham, engang faaet ham til at deltage i en saadan. Der var to Partier, hvoraf

det ene skjød af Frihaand paa 150 Alens Hold, det andet paa Anlæg paa 200 Alen. John slog sig, som rimeligt var, til Anlægsskytterne, og det er efter det Ovenanførte næsten overflødigt at fortælle, at han tog første Præmie, en »Kongsberg-rifle«, som han siden opbevarede som en Trofæ, men forøvrigt ansaa som et unyttigt Redskab, en Mening, hvori nok ogsaa de fleste virkelige Jægere ville give ham Medhold, forsaavidt Talen er om Jagtgeværer.

Det blev ovenfor omtalt, at John ikke forsmaaede nogen Art Jagt, hvortil Anledningen frembød sig, og at han navnlig ogsaa var en ivrig Fuglejæger, det er: Tiur- og Rypeskytter, idet der under de Forholde, hvorunder han levede, kun var lidet Tale om andet Slags Fuglejagt. Men til de nævnte Arter Jagt bød ogsaa hans Opholdssted ham en fortrinlig Anledning, især efterat han, for at kunne være sine egentlige og bedste Jagttrakter saameget nærmere, var flyttet op til Hovde, der ligger saa at sige i Centrum af Sjodalens, Murudalens og Kværngravs*) deromkring sammenstødende brede

*) De tre sidstnævnte Dalstrøg ere Dele af den store Langmarkens Statsalminding i Vaage.

Skovdale, som paa alle Kanter omgives af gode Rypefjelde. Skoven i disse Dalstrøg, i hvilken endnu ingen Hugst til Udsalg var foregaaet, bestod dengang for en stor Del af ren Urskov, nemlig Furuskov med det sædvanlige Bælte af Fjeldbirk oventil, og var forholdsvis rig baade paa Tiur og Aarfugl, især den førstnævnte Vildtsort, et Forhold, der tildels vedvarede lige indtil for et halvt Snes Aar siden, da det ikke var langt mellem hver Gang, man paa en Vandring i disse Skovstrækninger stødte paa Fugl af den ene eller anden af de nævnte Arter. Af disse var det isærdeleshed Tiurerne, som John yndede at gjøre til Skive for sine Rifleskud, idet han dels skjød dem paa Spillet, dels om Vinteren paa Top. I denne sidste Jagt har han antagelig overtruffet enhver Anden, ligesom vel heller ikke Mange paa denne Maade have fældet flere Tiurer end John, om de ogsaa have boet i mere fuglerige Trakter. Om denne hans Vinterjagt paa Tiur kan forøvrigt eftersees Sv. Jägerf. Tidskrift, 5te Aargang (1867), Side 177 o. fgg.

Til Rypejagten betjente John sig ikke i Almindelighed af sit Yndlingsvaaben, Riflen, da han dermed vilde have skudt Fuglene formeget istykker. Hans Haglbøsser hvoraf han aldrig havde mere end en eller to, vare af det mindste Kaliber, jeg

har seet, nemlig kun mellem 4 og 5 Linier, og da han dertil almindeligvis brugte Hagl No. 3, var han just ikke paa det Bedste rustet til dette Slags Jagt efter Nutidens Fordringer. En ny Rypebøsse, som han for 12 Aar siden gjorde sig, er ganske af det ovenbeskrevne Slags lige til Flintelaasen. Ikkedestomindre drev han, som det kan skjønnes, Rypejagten med god Besked. Hans meste Rypejagt foregik om Vinteren fra hans Bod ved Gjendin, hvor han hávde sine bedste Rypetrakter. Dog færdedes han under denne Aarstid ogsaa meget paa Rypejagt i de Hovde og Brorusten nærmere omgivende Fjelde. Vejen mellem Hovde og Gjendin tilbagelagdes paa én Dag, idet han, gaaende paa Ski, trak Alt, hvad han behøvede for 3 à 4 Ugers Ophold i Gjendeboden, med sig paa en Skikjælke, det er: en Kjælke med brede, omtrent som Ski indrettede Mejer, hvormed det gaar an at komme frem ogsaa i løs og dyb Sne. Da disse Toure i en lang Aarrække gjentoges flere Gange hver Vinter, tilbragte John saaledes en stor Del ogsaa af denne her saa barske Aarstid ved Gjendin i en liden ussel Bod mellem de vildeste Omgivelser, fjernt fra alle andre Mennesker, overladt til sig selv alene, om Noget skulde indtræffe, der kunde gjøre Hjælp af Andre ønskelig eller nødvendig. Oftere fik han dog ogsaa en

eller anden af sine Jagtkamerater til at følge med og dele Opholdet med sig ved Gjendin. Der er maaske Intet i Johns Liv, der i hans Sambygdingers Øjne mere har karakteriseret ham som en Særling end dette hans Vinterliv ved Gjendin. Her laa han nu, som sagt, en stor Del af Vinteren og delte sin Tid, naar Vejret tillod det, mellem Renjagt og Rypejagt, hvilken sidste imidlertid under denne Aarstid var hans egentlige Hovedjagt. Enkelte Dage, naar det slog godt til, kunde han skyde indtil et Snes Ryper, mest Fjeldryper, idet Dalrypen ikke ofte lader sig komme i Skud om Vinteren, især naar man som John formedelst Jagtredskabernes Mangelfuldhed blot kan fælde dem paa kort Hold. Med Fangst af Ryper befattede han sig aldrig. Dertil elskede han Bøssen for højt. Og det er først i de sidste halv Snes Aar, efterat Tiurerne vare blevne forholdsvis sjeldne og han selv for gammel, til at det vilde lykkes ham synderlig med Jagten efter dem, at han har moret sig med at fange en og anden Tiur i Snare.

Engang, da John havde rustet sig for et af sine sædvanlige Vinterophold ved Gjendin, fandt han, da han kom frem, Boden opbrudt og Alt, hvad han havde i samme, stjaalet, ligetil Renshuderne og Sengefælderne, som han tilligemed Fiskegarn og andre Redskaber plejede at have

liggende i Boden. Han havde da ingen anden Udvej end at vende tilbage, hvilket han ogsaa gjorde i Øjeblikket og det med saadan Hurtighed paa Grund af den næsten ustyrlige Vrede, hvori dette Hærværk satte ham, at han endnu samme Aften kom tilbage til Hovde, efter at have paa Ski og trækkende en fuldpakket Skikjælke efter sig tilbagelagt en Vejlængde, der, som Amtskartet udviser, ikke udgjør mindre end 6 norske (9 geografiske) Mil. Det oplystes siden, at det var Valderser, som havde forøvet den nævnte Voldshandling, og de vare i lang Tid derefter Gjenstand for Johns bittreste Uvilje, omendskjønt han ellers ikke var den, der længe gjemte paa en Fornærmelse. Det var noksom bekjendt om ham, at, ligesom han var fast ustyrlig i Udbruddet af sin Vrede, saa var han ogsaa igjen let forsonet.

Til Johns Hovedjagter hørte endelig ogsaa at skyde Rype paa Lok om Vaaren. Dette Skytteri, der paa Grund af Fjeldrypernes højt- og afsidesliggende Opholdssteder almindeligvis kun har Dalrypen til Gjenstand, blev af John ligesaa meget drevet efter den første som efter den sidstnævnte Rypeart, idet han ikke behøvede at gaa særdeles langt fra sin Bolig, hvad enten han var hjemme paa Hovde eller Brorusten, eller han opholdt sig i sin Bod ved Gjendin, for ligesaa snart at træffe

Fjeld- som Dalryper. At John ogsaa har været en Mester i den heromhandlede Jagt, der ellers sjelden indbringer mere end nogle faa Ryper for Dagen, kan skjønnes deraf, at han engang under $2^1/_2$ Dags Fravær fra Hovde skjød tre Tylvter Ryper paa Lok ved Fuglhø.

Forsaavidt John har drevet nogen Jagt udenfor de ovenfor omhandlede Slags, saa har dette blot været som en ren Bisag eller ogsaa kun tilfældig- eller lejlighedsvis, naar Anledningen netop har frembudt sig. Saaledes har han skudt 3 Bjørne, hvoraf to i Sikkilsdalen, hvilke han listede sig i Hold med, medens de gik oppe i Bjerget og spiste, og den tredie i Grinningsdalen ved Lassekampen, hvor en Jæterjente havde seet den og derom underrettet John. Ligesaa har han skudt adskillige Jerve og Oddere samt et større Antal Ræve, de sidste for Glug, hvorhos han ogsaa brugte at fange baade Jerve og Oddere i Sax.

Det blev ovenfor omtalt, at den lille Formue, John i sine yngre Dage havde erhvervet sig som Fæhandler, kom ham vel tilpas under hans senere, Jagten udelukkende viede Levevis. Han levede nemlig egentlig blot af Renterne af samme. Af Jagten selv gjorde han sig derimod liden eller in-

gen Fordel. Naar han var paa Jagt sammen med Andre, forærede han dem stedse Kjødet af de Rener, han havde fældet, mod at de selv naturligvis hentede det, idet han helst undgik ethvert Bryderi dermed. Ogsaa naar han havde været alene paa Jagt, benyttede han gjerne Anledningen, naar der var andre Jægere i Nærheden, til at befri sig for Omsorgen for det skudte Vildt, ved at forære dem samme. Alene af de store Bukke beholdt han selv Hornene og Huden, af hvilke han tildels gjorde sig Buxer og andre Klædningsstykker. De øvrige Huder forærede han ligeledes fordetmeste til de andre Jægere eller solgte dem for en Spotpris, idet han altid lod sig nøje med, hvad Andre bød ham, selv om dette var aldrig saa lidet. Fuglevildtet overlod han ligeledes for en ren Ubetydelighed til Andre, som handlede dermed. Men ogsaa af dette gav han en stor Del bort. En af Johns mange Egenheder var ogsaa den, at han aldrig vilde enten koge eller stege, hvorfor han kun spiste af Kjødet af de af ham fældede Rener, naar han var sammen med Andre, som tilberedede det. Dette var vel ogsaa en af Hovedaarsagerne til, at han gjorde sig saa liden Nytte af sit Jagtbytte. Af samme Grund fiskede han, skjønt han havde Fiskegarn i Gjendeboden, heller ikke oftere, end naar han havde An-

dre med sig og saaledes kunde faa Fisken kogt. Han kunde have levet som en »Herremand« med Vildt og Fisk. Men istedet derfor levede han lige fra den Tid, han flyttede op i Almindingen, og lever endnu den Dag i Dag, paa en saa mager og ensformig Kost, at hans Bekjendte, som de sige, ikke kunne forstaa, hvorledes han har kunnet holde ud dermed. Det Eneste, han har bryd sig om at koge, er Kaffe, og denne Drik, nydt sort eller uden Fløde, har, afvexlende med lidt Melk, som af og til kjøbtes paa Hovde eller Mæringsdalen, i Forening med Fladbrød, Smør og Ost, i mange Aar udgjort saagodtsom hans eneste Næring. Af Kaffe er han en stor Elsker og nyder den i store Kvantiteter.

Da Murudalens Almenning blev udskiftet mellem Gaardene i Hedalen og af disses Ejere solgt til Udhugst, lod ogsaa John, der ved Udskiftningen havde faaet sin Gaard Brorusten tillagt et ret vakkert lille Skovstykke, sig, efter længe at have holdt igjen, omsider bevæge til at sælge. Dog solgte han ikke, ligesom de andre Skovejere, Rub og Stub, men kun de større eller mere udvoxede Træer i Skoven. Dette er Grunden til, at denne nærmest omkring Brorusten ser saa tæt, frodig og velvoxen ud i Sammenligning med de øvrige Partier af Almenningen, som man rejser igjennem

paa Vejen fra Hedalen. Alligevel siges John at skulle have angret bitterligt, at han lod sig bevæge til at sælge, og at have været mismodig og nedslaaet længere Tid, efterat Hugsten var foregaaet. Salget indbragte ham 500 Spd., hvilket Tillæg til de 1000 Spd., han før havde, gjorde det endnu lettere for ham at frigjøre sig fra ethvert Hensyn til Nødvendigheden af at gjøre sig nogen Fordel af Jagten. Sin lille Formue siges han at have staaende hos nogle vederheftige Folk i Vaage, hvilke betale ham Renter deraf dels i Penge, dels i Korn. Med Johns faa Fornødenheder og øvrige økonomiske Maade at indrette sig paa har det været ham muligt at leve efter sit Hoved af Renterne af en ikke større Sum. Paa samme Tid, som han forsmaaede at gjøre sig nogen egentlig Fortjeneste af Jagten, var han tillige yderst sparsommelig i sine Udgifter uden dog derfor paa nogen Maade at være karrig. Han har altid gjort sig en Fornøjelse af at byde sine Bekjendte, naar de besøgte ham, en Kop Kaffe som det Eneste, han kunde traktere med.

Det er forhen omtalt, hvilken Ven af Orden og Pyntelighed John er. Som næsten alt Andet yttrede ogsaa denne Ordenssands sig hos ham paa en ejendommelig Maade. At Vægge, Krakke og Bænke bleve mørke eller smudsige, kunde han

ikke lide. Da dette imidlertid ikke i Aarenes Løb kunde undgaaes i saa smaa Rum som de, hvori han til det Sidste har boet, og hvor heller Intet var malet, og da John Ingen havde til at vadske eller skure for sig, hjalp han sig selv ved at gjøre de omtalte Møbler saa tykke, at de havde dygtig Høvlingsmon, hvorpaa han, naar de bleve for mørke, simpelthen høvlede dem af, efter Omstændighederne enten over det Hele eller flækkevis. Da han behandlede Væggene paa samme Maade, saa frembød hans lille Bod paa Brorusten i de Aar, jeg plejede at besøge ham der, et højst besynderligt Udseende formedelst de afvexlende mørke og lyse, det er nyhøvlede, Flækker paa Vægge og Bohave. Idet han i de sidste Aar har indrettet sig mere paa andre Menneskers Vis, saa har han ladet endel af Bohavet i sin nye Stue male. Fluer kunde han ikke taale i sit Vaaningsrum. Med dem førte han stadig Krig og havde til den Ende flere langskaftede Fluesmækker staaende i Værelset, om Natten endog ved Sengen, for strax at kunne benytte dem, om nogen Flue skulde begynde at surre.

I Johns Opvæxt var det ikke synderlig bevendt med Undervisningen paa Landet, og skjønt

han nok havde lært at læse saavidt, som dengang behøvedes for at slippe igjennem til Konfirmation, var dette dog ikke bedre, end at det altid siden kostede ham stor Møje at stave sig igjennem en trykt Side. Ikkedestomindre var John en stor Ven af Læsning, men da han saa lidet kunde komme af dermed selv, fik han gjerne sine Venner og Bekjendte, naar de kom for at besøge ham, til at læse højt for sig. Han interesserede sig meget for Begivenhederne paa Verdensskuepladsen, især Krigsbegivenhederne, hvilke han stadig fulgte med og vidste saa god Besked om, at han ofte satte mig og Andre, som kom til at tale med ham derom, i Forundring. Sin Kundskab hertil hentede han især deleshed fra de i den senere Tid overalt omkringspredte Smaablade, hvoraf der fandtes flere baade paa Hovde og den en halv Mils Vej derfra beliggende Gaard Mæringsdalen, og hvilke han, som sagt, fik Andre til at læse for sig. Han havde en saa udmærket Hukommelse, at han huskede for stedse, hvad han saaledes hørte oplæse af, hvad der specielt interesserede ham.

Udenfor den nævnte Lekture var, som man kan tænke sig, Johns Beskjæftigelse med Bøger just ikke meget omfattende. Han ejede en i sin Tid almindelig bekjendt Bog, som han gjorde særdeles meget af, nemlig »Wolneys Ruiner«, et

Skrift i Voltaires Aand, hvilket han, dels ved selv at arbejde sig gjennem det, dels ved at lade Andre læse det for sig, omtrent kunde udenad. Forøvrigt havde hans Læsning indskrænket sig til »Moralske Tanker af Holberg«, »Sundhedskatekismus af Fietzens« (Præst i Vaage) og »Fornuftens Myndighedsalder af Thomas Payne«. Men var saaledes Omraadet for Johns boglige Dannelse just ikke meget stort, havde han saameget ivrigere studeret selve »Naturens Bog«, og det med langt større Held, end man skulde vente det af en Mand med hans Opdragelse og Livsforholde. Dyrenes Sædvaner og Levevis, deres Forhold under de forskjellige Aarstider, deres Skabnings og Farvers Overensstemmelse med den for hver Art særegne Levemaade og med deres Opholdssted, de forskjellige Maader, hvorved de ere blevne satte istand til at undgaa sine Fiender eller at fange sit Bytte, alt dette var for John Gjenstande af den højeste Interesse, hvilke han stadig beskjæftigede sig med og i en overraskende Grad havde Rede paa. Navnlig havde han et aabent Blik for Naturens Teleologi eller, som Hartwig kalder det, »Harmonien i Naturen«, hvilken han betragtede som Aabenbaringen af en efter bestemte Hensyn virkende skabende og ordnende Aand, for hvilken han nærede den

højeste Ærefrygt. »Det er viunderligt, kor d' æ laga« (det er vidunderligt, hvorledes det er indrettet) eller: »det er sagtens velgjort«, plejede han gjerne at sige, naar Talen var f. Ex. om Harens og Rypernes Farveskiftning, eller Hakkespætternes Bygning, eller Trækfuglenes Bortrejse under den kolde Aarstid, eller Træernes Evne til at lempe sin Væxt efter de forskjellige Forholde, eller om hvilkensomhelst anden af alle de utallige Ting, hvori Naturens Teleologi synligen aabenbarer sig. Og af disse Vidnesbyrd om det højeste Væsens Visdom og Forsorg for sin Skabning havde han formet sig et Gudsbegreb, der var absolut uforenligt med de gjængse anthropomorphistiske Forestillinger om det højeste Væsen som en hevnende Gud, der taaler en Djævel og et Helvede ved Siden af sig, evigt virkende i Modsætning til ham selv. Som Følge heraf vilde han heller ikke have Noget med den officielle Kristendom at gjøre, helt og holdent fremmed, som denne var for hans Verdensbetragtning.

Med Pavedømmet, — i hans Øjne den største Afskyelighed, Verden har havt at opvise, — havde han det isærdeleshed travlt og fandt det rent ubegribeligt, at det kunde blive staaende saa længe. Alle, som besøgte ham, maatte fortælle ham, hvorledes det gik dermed, og han glædede sig

med en næsten barnlig Glæde over den senere Tids Begivenheder, der medførte dets verdslige Forfald. At han af de nævnte Smaablade lod sig forelæse Alt, hvad der angik Pavedømmet, kan man nok vide. Om de orthodoxe Theologers Maade at fortolke Bibelen paa sagde han: Di sæt altid ataat paa den Leia, di æ' hoga te«, (de sætte altid til paa den Kant, de ere hugede til, ɔ: de gjøre altid Tilsætninger i Retning af, hvad de helst ville bringe ud deraf). Og i Anledning af den mosaiske Skabelseshistorie yttrede han engang til en her i Landet bekjendt theologisk Kandidat, der var kommen for at samtale med ham: »En behøver blot at gaa gjennem en Dal og se paa Fjeldsiderne, saa ser En nu altid, at Meget er ældre end de 6000 Aar, og naar Et er galt, kan meget Andet ogsaa være det«. Om der nu i »Wolneys Ruiner« eller i »Fornuftens Myndighedsalder« indeholdes Noget, som har aabnet Johns Øjne for Bjergarternes relative Ælde og Jordskorpens Udviklingshistorie, eller nogen Anden har fortalt ham Noget derom, skal jeg lade være usagt. Men hvorom Alting er, saa havde han ved at lægge Mærke til Bjergarternes Lagdeling og deres forskjellige Struktur og Vridninger god Rede paa, at Masserne engang maa have været bløde eller løse og i Tidens Længde være stivnede

til Fjeld, og at det, som han siger, tydelig viser sig, at det ikke kunde være gaaet til paa nogen anden Maade, at de vare blevne saaledes, som de nu ere. Specielt have nogle store paa Gaarden Hovde liggende Klippeblokke, der bestaa af et grovt Konglomerat, hvori store afrundede Stene ere indlejrede i en, om jeg ikke husker fejl, stærkt vreden Grundmasse, været instruktive for John i Henseende til hans Begreber om Bjergenes Ælde og Dannelse. Efter hvad Folkene paa Hovde have fortalt mig, kunde John i den Tid, han boede der, tilbringe lange Stunder ad Gangen med at betragte disse Blokke.

Var John allerede formedelst sin særegne Levevis anseet som en Særling af sine Sambygdinger, saa var han det ikke mindre paa Grund af sine aandelige Interesser og sin Tankeretning. Han erkjendtes for at være et godt Hoved, men betragtedes med en vis Horreur paa Grund af, »at han ikke troede paa Nogenting af hvad andre Folk troede«. Alene for hans Interesse for og Kjendskab til Krigsbegivenhederne havde de en vis Agtelse, eftersom dette var Noget, de selv kunde forstaa og vidste, hvad det var.

Men det var ikke blot Folk af hans egen Stand, som mente, at John var paa gale Veje. Han havde flere Gange Besøg af Præster og Theo-

loger, som havde hørt Tale om hans »Fritænkeri» og nok troede, at det vilde være en forholdsvis let Sag at omvende en saa lidet oplyst Mand, som John i Betragtning af hans ringe boglige Dannelse almindeligt ansaaes for. Men heri bedrog de sig. De traf i John en Dialektiker, som de ikke havde ventet. Han vidste altid at fastholde Hovedsagen, og de bleve hver Gang slaaede af Marken. John blev tilsidst ærgerlig over disse Bestræbelser. Og da den førnævnte theologiske Kandidat, der for nogle Aar siden besøgte ham, under Samtalen yttrede Noget, som John antog for at være Indledning til et saadant Omvendelsesforsøg, sagde han: »Du har for stor Oplysning til, at Du selv kan tro paa den Christendommen (hvorved John mente den officielle Christendom); Du har nu altid læst og lært saa Meget. Men Forstand har jeg ligesaa god som Du, og »ho er naa overgrændsa, ho«, (ɔ: den har videre eller mere omfattende Grændser, eller: den er et højere Erkjendelsesprincip (end Troen nemlig)). «Forstanden kan Ingen gaa fra«, (ɔ: man kan ikke fornegte Forstandens Udsagn), «saa jeg beholder nu Mit for mig selv, hvad Du saa end siger om at tro.« Men bag disse korte og simple Yttringer laa et langt Livs tænksomme Syslen med Naturens Betragtning, et gjennem et langt Liv alt mere og

mere forstærket Indtryk af Guds vise og kjærlighedsfulde Forsorg for sin Skabning, og et langt Livs retskafne Vandel, der giver et Menneske Holdning og gjør ham sikker paa sig selv ligeoverfor subtile Troesdogmer og theologiske Spidsfindigheder. Den gamle Jæger havde drukket et dybere Drag af Mimers Brønd end de, som i sin velmente Iver vare saa bekymrede for hans Sjæls Frelse.

John Gjendin er en Mand af noget over Middelhøjde med en ualmindelig kraftig og vel proportioneret Bygning. Han er trods sine 83 eller 84 Aar og sit i den senere Tid stærkt afmagrede Legeme endnu hvad man kalder en røslig Karl med brede Skuldre, højt Bryst og rank Holdning. I sine yngre Dage tildrog han sig endog almindelig Opmærksomhed ved sin smukke og kraftige Figur, som endnu den Dag i Dag omtales med Beundring af dem, som dengang kjendte ham. Det fortælles, at, da han engang, medens han opholdt sig hos sin Faster i Hedalen, var kommen til Kleppe til et Bryllup, strømmede foruden Gjæsterne en Mængde unge Mennesker til blot for at se John som den sprækeste og mest velskabte Karl, man kjendte paa de Kanter. Ogsaa siges han at

have hävt ganske ualmindelige Legemskræfter, hvilket han dog aldrig lagde for Dagen, uden naar han blev vred og derved bragtes til at tage i for Alvor. Men da vovede heller Ingen at komme ham nær uden med gode Ord og Overtalelser, ved hvilke han let lod sig stille tilfreds.

Johns Ansigtstræk ere ægte gudbrandsdalske, kraftige, bestemte og veldannede. Overhovedet er hans Fysiognomi eller Ansigtsudtryk for en en Mand af hans Stand paafaldende ædelt og kunde snarere antages at tilhøre en gammel Vismand af de højere Samfundsklasser. Ogsaa hviler der over hans Person og Væsen meget af det Slags Værdighed, som man finder skildret hos de indianske Høvdinger, af hvilke jeg har seet Billeder, der stærkt minde om John. Han har en usædvanlig blød og vellydende Stemme og taler den i og for sig smukke Vaagedialekt aldeles rent, hvad der ellers nu blot undtagelsesvis er Tilfældet i Vaage. Han er i den senere Tid vant til at modtage Besøg af Turister og andre Rejsende, der gjerne ville se ham og gjøre hans Bekjendtskab, og han modtager dem altid med Forekommenhed, selv om saadanne Besøg stundom kunne falde ham brydsomme nok, enten paa Grund af hans Beskjæftigelser eller fordi han, som det ofte er Tilfældet, er i det Humør, at han helst

ønsker at være ene. De, som besøge ham, maa gjerne fortælle ham om Krigen og de øvrige Begivenheder paa Verdenstheatret, ligesom han altid gjerne indlader sig i Samtale med dem om naturhistoriske og religiøse Materier. For endél Aar siden blev hans Portræt malet i Olie af en af vore bekjendte Malere, Lorck, der besøgte ham paa en Rejse i Vestfjeldene.

Røverbanden paa Tyvaaskampen.

(Et totensk Sagn.)

De bekjendte Skreifjelde, hvis vestlige Rand styrter sig stejlt ned mod Mjøsen langs Feiringen og en Del af Toten-Stranden, hæve sig ogsaa paa de indenfor liggende store Skovstrækninger flere-steds op til betydelige Højderygge og Koller, der rage nøgne op over de omgivende rigt skovbedækkede Vidder. Den østligste og tillige en af de højeste blandt disse er den paa Toten velkjendte Tyvaaskamp, der ligger en Milsvej inde i Udmarken fra den nærmeste Del af den store Toten-Bygd. Paa Grund af den vide og smukke Udsigt, som Tyvaaskampens nøgne Top frembyder, besøges den ikke sjelden af hele Selskaber, baade Damer og Herrer, fra Toten, som, maaske lokkede af det Sagn, der knytter sig til samme, ikke sky den Umage, som er forbunden med at bestige den fra en eller anden af de nærliggende Sætre, hvilke naaes ad bekvemme Rideveje. Lige under Tyvaaskampen ligger et

lidet skovomkrandset Tjern, hvis Vand altid ser sort eller mørkt ud, formodentlig paa Grund af dets Dybde og dunkle Omgivelser, der kun paa en enkelt Side afbrydes af en liden grønnende Sætervang med derpaa staaende Huse, den saakaldte Tyvaassæter. Paa den mod Tjernet vendende bratte Side af Tyvaaskampen er denne fuld af Huler og Kløfter, der gaa, uvist hvor langt, ind i Bjerget. Hele Stedet er usædvanlig vildt og romantisk. Om Oprindelsen til Navnet Tyvaaskampen haves paa Toten følgende Sagn, der fortaltes mig af en gammel Mand, til hvem jeg blev henvist som Den, der bedst kunde gjengive det i sin oprindelige Form.

For flere hundrede Aar siden var der en Kjærring paa Toten, som hed Gjøa (Gygra) og var af Troldslægt. Hun havde i sine yngre Dage været i Finmarken, hvor hun havde gaaet i Finskole og lært Finkunster. Da hun kom tilbage, havde hun 7 Sønner og en Datter med, og den ældste Søn var Fader til de 7 andre Børn. De levede fordetmeste af at røve og holdt i lang Tid til ved Tyvaaskampen, hvor de stjal Kreaturer fra de omliggende Sætre, uden at Nogen vidste, hvor de egentlig havde sit Tilhold. De boede nemlig i en af Hulerne i Bjerget, hvor de havde indrettet sig saaledes, at Røgen, naar de gjorde Ild paa, gjennem en Gang i Fjeldet lededes under Jorden ned

paa Bunden af Tyvaastjernet, saa at den ikke kunde sees. Ogsaa Datteren havde Gjøa lært op i sine Troldkunster. Engang, da Sønnerne vare ude for at røve Kvæg, traf de paa Langsæter-Kua og stak Oxen ihjel og bandt Bjældekoen for at føre den med sig til deres Smuthul. Jæterjenten, som havde mærket dem, var kløvet op i en lang Furu, hvor hun imidlertid opdagedes af Røverne, som begyndte at omhugge Træet. Hun var saa flink til at blæse paa Lur, at hendes Mage ikke fandtes paa lang Lej. Og da de havde begyndt at hugge paa Furuen, hvori hun sad, blæste hun paa Luren, saa det kunde høres paa Langsæteren:

«Kom, Langsæter-Gutter,
Storoxen stinge de,
Bjølkua binde de,
Og Furua er halvhoggen.»

Førend de vare færdige med at omhugge Furuen, kom der Hjælp fra Langsæteren, saa at Røverne maatte flygte. Ved denne Lejlighed blev deres Tilflugtssted opdaget, og der blev nu sendt Mandskab ud fra Toten for at fange dem. De fik imidlertid kun fat paa Gjøa og hendes Datter, da Sønnerne, saasnart de mærkede, at de ikke kunde undkomme, alle som en kastede sig i Tyvaastjernet, hvor de strax sank, med Undtagelse af den yngste, som ikke kunde synke. Moderen sagde da, at han skulde stikke en Knappenaal bag i

Kjolekraven. Og da han havde gjort dette, sank han ogsaa. Siden den Tid er det, at Tyvaastjernet altid ser saa sort ud. Gjøa og hendes Datter bleve bagbundne og førte til Bygden til Totens-Præsten, Hr. Ole. Paa Vejen traf de 7 Karle, der pløjede med hver sin Hest paa en stor Ager. Da Gjøa fik se dem, stirrede hun et Øjeblik paa dem med sine store grønne Øjne, og de 6 Karle og deres Heste standsede uden at kunne røre sig af Stedet, medens den 7de vedblev at pløje. De spurgte hende nu, hvorfor hun ikke kunde standse den syvende, hvortil hun svarede: «Fromsk (ɔ: førstefødt) Karl og fromsk Hest og Flaurogn (ɔ: Rogn, som er voxet oppe i et andet Træslags) i Alepinden». De lagde hende nu paa en Slæde, hvor de bandt hende fast med Ansigtet nedad. Men da de havde kjørt et Stykke, bleve de vaer, at der blev en sort Stribe paa Marken, efterhvert som de kjørte, idet Græsset afsvedes der, hvor Gjøa saa paa det mellem Brætterne paa Slæden. De tog hende da og bandt Øjnene til paa hende, saa hun ikke kunde se. Da de kom til Hr. Ole, lod han strax Gjøa lægge i en Spigertønde og rulle udfor en Bakke; men Datteren blev sparet en Stund, da Præsten først vilde prøve, om hun ogsaa kunde gjøre Troldkunster. Han gik da ud med hende, og da de havde gaaet en Stund, sagde han, at han var bleven saa tørst, og spurgte hende,

om hun ikke kunde skaffe ham noget Mælk at drikke. Hun kunde vel det, svarte hun, men det var ikke godt for Koen, som blev mælket. «Det skulde hun ikke bryde sig om», mente Hr. Ole, og bad hende mælke. Hun slog da to Pinder i en Grindstolpe og til at mælke paa Pinderne. Men da hun havde holdt paa en Stund, sagde hun, at nu fik hun tage Pinderne ud igjen; for hvis det varede længer, vilde den bedste Ko til Husmanden styrte. Præsten sagde, at Husmanden skulde faa hans bedste Ko igjen og hun bare blive ved. «Nu styrtede Koen», sagde Datteren derpaa. «Og nu skal Du gaa samme Vej som Moder Din, siden jeg ser, hvad Du duer til», sagde Hr. Ole. Og dermed lod han hende lægge i Spigertønden og rulle ud for den samme Bakke. Men da de aabnede Spigertønden, var der ikke Andet at se i samme end lidt Røg og Svovl.

Siden den Tid heder den nævnte Fjeldkolle Tyvaaskampen og det ved samme liggende Tjern Tyvaastjernet.

Trykfejl og Rettelser.

Side	75	Linje	7	franeden staar: har her for sig; læs: her har for sig.
»	76	»	7 og 8	franeden staar: og sit brunlige Blomstertæppe; læs: og brunlige Blomstertoppe.
»	82	»	12	franeden staar: og stemningsløse, have aldrig den rette Højfjeldsnatur; læs: og stemningsløse som aldrig den rette Højfjeldsnatur.
»	99	»	13	franeden staar: Fiskeinspektør; læs: Fiskeri-inspektør.
»	105	»	2 og 3	fraoven staar: mine Rejser; læs: min Rejse.
»	118	»	6	fraoven staar: aqvatilis; læs: aqvatica.
»	119	»	10	fraoven staar: racemosum; læs: ramosum.
»	126	»		Ifølge det senere udkomne Tillæg til Blytts Flora for jinicus atricapillus tidligere været fundne ved Drammen og Flekkefjord (formodentlig dog uden at være bleven erkjendt som denne Art); ligesaa er triticum juncum fundet i Mængde paa Jæderen. —
»	219	»	6	fraoven staar: Han; læs: Hals.

89092527126

b89092527126a

DATE DUE

JA 12 '75			

DEMCO 38-297

89092527126
B89092527126A